

Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens budgetproposition för år 2006 med förslag till anslag m.m. på utgiftsområde 7 Internationellt bistånd, vilket också inkluderar förslag från Riksrevisionens styrelse till riksdagen om bl.a. Riksrevisionens anslag Internationellt bistånd. Ramen för utgiftsområde 7 uppgår till drygt 26 miljarder kronor.

I betänkandet behandlas ett stort antal motionsyrkanden – 186 stycken – med anknytning till regeringens budgetförslag och Sveriges internationella bistånd. Med ett undantag har motionsförslagen väckts under allmänna motionstiden 2005/06.

Utskottet välkomnar förslaget i budgetpropositionen om att Sveriges biståndsram för 2006 skall uppgå till 1 % av beräknad BNI. Därmed återställs ramen till den nivå den hade före sänkningen i samband med 1990-talets ekonomiska kris. Utskottet anser det angeläget att Sverige även i fortsättningen söker påverka såväl övriga EU-länder som andra biståndsgivare till en mer generös biståndspolitik – FN och Världsbanken bedömer att det krävs närmare en fördubbling av de globala biståndsflödena för att millenniemålen skall nås.

Utskottet ser positivt på att följande områden enligt budgetpropositionen särskilt kommer att uppmärksammas under 2006: smittsamma sjukdomar inklusive hiv/aids, jämställdhet inklusive sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR), konflikthantering, sysselsättning och arbetsmarknad samt en miljömässigt hållbar utveckling.

I betänkandet tillstyrker utskottet förslagen i budgetpropositionen om anslagstilldelning och om bemyndigande för regeringen att under 2006 göra ekonomiska åtaganden inom biståndsverksamheten som medför utgifter och förpliktelser efter 2006. Propositionens yrkande om bemyndigande för regeringen att under 2006 ikläda staten betalningsansvar i form av statsgarantier för finansiellt stöd till länder i Östeuropa och för exportkreditgarantier för länder i Östeuropa tillstyrks också av utskottet. Sammanfattningsvis tillstyrker utskottet samtliga i betänkandet behandlade förslag från regeringen respektive Riksrevisionens styrelse.

En uppföljning av det multilaterala utvecklingssamarbetet som utrikesutskottet låtit utföra redovisas i betänkandet. Denna har genomförts av Riksdagens utredningstjänst. I studien konstateras brister i redovisningen m.m. av det multilaterala biståndet. Utskottet noterar att regeringen enligt budgetpropositionen har för avsikt att göra en översyn av det multilaterala biståndet och fastlägga en övergripande strategi för detta. Utskottet pekar i betänkandet på ett antal frågor som bör tas upp i sammanhanget.

Utskottet anser att de förändringar som ägt rum i Afrika sedan slutet av 1990-talet, tillsammans med EU:s och andra internationella åtaganden om ökade biståndsinsatser i Afrika, motiverar att regeringen presenterar en ny Afrikastrategi för riksdagen. Utskottet föreslår ett tillkännagivande till regeringen om detta och tillstyrker delvis en motion om behovet av en ny Afrikastrategi. Samtliga övriga motionsyrkanden avstyrks.

I ärendet finns 10 reservationer, varav 3 gemensamma från Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet, och 4 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	6
Redogörelse för ärendet.....	10
Ärendet och dess beredning.....	10
Bakgrund.....	10
Utskottet.....	13
Biståndsvolym och fördelning inom utgiftsområdet.....	13
Propositionen.....	13
Motionerna.....	15
Utskottets överväganden.....	16
Mål och inriktning av politiken.....	21
Propositionen.....	21
Motionerna.....	22
Utskottets överväganden.....	23
Demokrati och de mänskliga rättigheterna.....	27
Propositionen.....	27
Motionerna.....	27
Utskottets överväganden.....	30
God samhällsstyrning.....	35
Propositionen.....	35
Motionerna.....	35
Utskottets överväganden.....	35
Hiv/aids och andra hälsofrågor.....	36
Propositionen.....	36
Motionerna.....	38
Utskottets överväganden.....	40
Funktionshindrades situation.....	42
Propositionen.....	42
Motionerna.....	42
Utskottets överväganden.....	43
Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, m.m.....	43
Propositionen.....	43
Motionerna.....	45
Utskottets överväganden.....	46
Biståndsinsatser riktade mot kvinnor och barn.....	49
Propositionen.....	49
Motionerna.....	49
Utskottets överväganden.....	50
Internationella finansieringsinstitutioner samt skuldavskrivningar.....	52
Propositionen.....	52
Motionerna.....	52
Utskottets överväganden.....	54
Nya finansieringslösningar.....	59
Propositionen.....	59
Motionerna.....	59
Utskottets överväganden.....	59

Handel.....	61
Propositionen.....	61
Motionerna.....	62
Utskottets överväganden.....	62
Miljöfrågor.....	65
Propositionen.....	65
Motionerna.....	66
Utskottets överväganden.....	66
Utbildning och kulturfrågor.....	67
Propositionen.....	67
Motionerna.....	67
Utskottets överväganden.....	67
Vissa inslag i biståndspolitikern.....	68
Motionerna.....	68
Utskottets överväganden.....	70
Biståndets genomförande och organisation, uppföljning och utvärdering.....	78
Propositionen.....	78
Motionerna.....	78
Utskottets överväganden.....	79
Multilateralt bistånd.....	84
Propositionen.....	84
Utrikesutskottets uppföljning av det multilaterala utvecklingssamarbetet.....	84
Motionerna.....	85
Utskottets överväganden.....	86
Reservationer.....	91
1. Vissa frågor om biståndets inriktning och innehåll m.m., punkt 7 (m).....	91
2. Vissa frågor om biståndets inriktning och innehåll m.m., punkt 7 (fp).....	94
3. Vissa frågor om biståndets inriktning och innehåll m.m., punkt 7 (kd).....	95
4. Vissa övriga frågor om inriktning m.m., punkt 8 (m, fp, kd, c).....	101
5. Demokrati och de mänskliga rättigheterna, punkt 9 (m, fp, kd, c).....	102
6. Internationella finansieringsinstitutioner samt skuldavskrivningar, punkt 15 (v).....	104
7. Internationella finansieringsinstitutioner samt skuldavskrivningar, punkt 15 (mp).....	105
8. Vissa inslag i biståndspolitikern, punkt 20 (c).....	107
9. Multilateralt bistånd, punkt 22 (m, fp, kd, c).....	107
10. Multilateralt bistånd, punkt 22 (v).....	108
Särskilda yttranden.....	110
1. Biståndsvolym och anslag för 2006 under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd m.m., punkt 1 (m).....	110
2. Biståndsvolym och anslag för 2006 under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd m.m., punkt 1 (kd).....	111
3. Biståndsvolym och anslag för 2006 under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd m.m., punkt 1 (c).....	112

4. Internationella finansieringsinstitutioner samt skuldavskrivningar och Nya finansieringslösningar, punkterna 15 och 16 (mp).....	114
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	115
Propositionen.....	115
Motion väckt med anledning av skr. 2004/05:4.....	116
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005.....	116
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens, Moderaternas och Centerpartiets förslag till anslag för år 2006 inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd.....	134
<i>Bilaga 3</i>	
Motioner som behandlas i betänkandet och som är föremål för s.k. förenklad motionshantering.....	135
<i>Bilaga 4</i>	
Utrikesutskottets uppföljning av det multilaterala utvecklingssamarbetet....	140
Sammanfattning.....	140
1 Uppföljningens bakgrund och syfte.....	142
2 Sverige – en generös biståndsgivare.....	144
3 Svenskt utvecklingssamarbete – en översikt.....	148
4 Multilateralt bistånd.....	156
6 Principer för fördelning av multibi-bistånd.....	189
7 Uppföljning och utvärdering.....	195
8 Rapportering till riksdagen om det multilaterala samarbetet.....	203
9 Iakttagelser och slutsatser.....	211
Referenser.....	221
Bilagor.....	225

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Biståndsvolym och anslag för 2006 under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd m.m.

Riksdagen anvisar, med de anslagsvillkor som utskottet angivit, för budgetåret 2006 anslag inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd i enlighet med regeringens förslag i tabell i bilaga 2 till betänkandet. Därmed bifaller riksdagen proposition 2005/06:1 Utgiftsområde 7 punkterna 1, 7 och 10 samt avslår motionerna 2005/06:U237, 2005/06:U288 yrkande 1, 2005/06:U313 yrkandena 7 och 30, 2005/06:U315 yrkandena 1 och 2, 2005/06:U336 yrkande 32, 2005/06:U349 yrkandena 1 och 3–5, 2005/06:U351 yrkande 6, 2005/06:U377 yrkandena 1 och 2, 2005/06:U380 yrkandena 10 och 11 samt 2005/06:MJ448 yrkande 30.

2. Åtaganden och garantier budgetåret 2006

Riksdagen bifaller proposition 2005/06:1 Utgiftsområde 7 punkterna 2 och 3.

3. Avsättning för förlustrisker och exportkreditgarantier

Riksdagen bifaller proposition 2005/06:1 Utgiftsområde 7 punkt 4.

4. Avveckling av särskild exportkreditgarantiram

Riksdagen bifaller proposition 2005/06:1 Utgiftsområde 7 punkt 5.

5. Anslagskredit för Riksrevisionen

Riksdagen bifaller proposition 2005/06:1 Utgiftsområde 7 punkt 8.

6. Indragning av anslagsbelopp för Riksrevisionen

Riksdagen bifaller proposition 2005/06:1 Utgiftsområde 7 punkt 9.

7. Vissa frågor om biståndets inriktning och innehåll m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:U289 yrkandena 25, 29 och 31, 2005/06:U313 yrkandena 1–3, 12, 15–17, 19, 23–26 och 29, 2005/06:U336 yrkandena 2–6, 2005/06:U349 yrkandena 2, 7, 8, 18 och 20–24, 2005/06:U350 yrkandena 1 och 5, 2005/06:U351 yrkandena 4 och 5, 2005/06:U380 yrkande 9, 2005/06:U382 yrkandena 6 och 7, 2005/06:Kr418 yrkande 3, 2005/06:MJ522 yrkande 1 och 2005/06:A370 yrkande 7.

Reservation 1 (m)

Reservation 2 (fp)

Reservation 3 (kd)

8. Vissa övriga frågor om inriktning m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:U313 yrkandena 5 och 6, 2005/06:U336 yrkandena 17 och 23 samt 2005/06:U349 yrkande 10.

Reservation 4 (m, fp, kd, c)

9. Demokrati och de mänskliga rättigheterna

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:U203 yrkandena 1 och 2, 2005/06:U209 yrkandena 13 och 16, 2005/06:U214 yrkandena 2 och 3, 2005/06:U268 yrkandena 4–6, 2005/06:U313 yrkandena 27 och 28, 2005/06:U324 yrkande 9, 2005/06:U336 yrkandena 20, 21 och 28, 2005/06:U343, 2005/06:U349 yrkandena 16 och 17, 2005/06:U350 yrkande 9, 2005/06:U365, 2005/06:U367, 2005/06:U383 yrkande 8 och 2005/06:Kr253 yrkande 3.

Reservation 5 (m, fp, kd, c)

10. God samhällsstyrning

Riksdagen avslår motion 2005/06:U240.

11. Hiv/aids och andra hälsofrågor

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:U224, 2005/06:U313 yrkande 18, 2005/06:U336 yrkande 25, 2005/06:U340 yrkande 9, 2005/06:U350 yrkandena 7 och 8 samt 2005/06:U380 yrkandena 3–6, 8, 12 och 14–17.

12. Funktionshindrades situation

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:U245 yrkandena 1 och 2, 2005/06:U336 yrkande 26, 2005/06:U349 yrkande 25 och 2005/06:So364 yrkande 26.

13. Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:L291 yrkande 43, 2005/06:L375 yrkande 2, 2005/06:U260, 2005/06:U282 yrkandena 1–3, 2005/06:U303, 2005/06:U320 yrkandena 1 och 2, 2005/06:U335 yrkandena 2 och 3, 2005/06:U336 yrkande 14 och 2005/06:So649 yrkande 4.

14. Biståndsinsatser riktade mot kvinnor och barn

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:U313 yrkandena 13 och 14 samt 2005/06:U336 yrkande 9.

15. Internationella finansieringsinstitutioner samt skuldavskrivningar

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:K453 yrkandena 2 och 5, 2005/06:Sk496 yrkande 17, 2005/06:U249 yrkandena 1–13, 2005/06:U307, 2005/06:U310 yrkande 3, 2005/06:U311 yrkande 22, 2005/06:U332 yrkandena 1–5, 2005/06:U336 yrkande 22 och 2005/06:U341 yrkandena 1–3.

Reservation 6 (v)

Reservation 7 (mp)

16. Nya finansieringslösningar

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:U221, 2005/06:U276 yrkande 8 och 2005/06:U332 yrkandena 6 och 7.

17. Handel

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:U232 yrkande 2, 2005/06:U276 yrkande 7 och 2005/06:U349 yrkande 19.

18. Miljöfrågor

Riksdagen avslår motion 2005/06:U313 yrkandena 20 och 21.

19. Utbildning och kulturfrågor

Riksdagen avslår motion 2005/06:U336 yrkande 30.

20. Vissa inslag i biståndspolitiken

Riksdagen ger regeringen som sin mening till känna vad utskottet anfört. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2005/06:U309 och avslår motionerna 2004/05:U3 yrkande 6, 2005/06:U259, 2005/06:U276 yrkandena 4–6, 2005/06:U285 yrkande 12, 2005/06:U288 yrkande 2, 2005/06:U299 yrkande 2, 2005/06:U301, 2005/06:U311 yrkande 23, 2005/06:U336 yrkandena 18 i denna del, 27 och 31, 2005/06:U340 yrkande 12, 2005/06:So467 yrkande 2 och 2005/06:So639 yrkande 2.

Reservation 8 (c)

21. Biståndets genomförande och organisation, uppföljning och utvärdering

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:U304, 2005/06:U330 och 2005/06:U336 yrkande 10.

22. Multilateralt bistånd

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:U284 yrkande 2, 2005/06:U336 yrkande 18 i denna del, 2005/06:U345, 2005/06:U351 yrkandena 16 och 17 samt 2005/06:Sf251 yrkandena 28 och 29.

Reservation 9 (m, fp, kd, c)

Reservation 10 (v)

Stockholm den 24 november 2005

På utrikesutskottets vägnar

Urban Ahlin

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Urban Ahlin (s), Gunilla Carlsson i Tyresö (m)¹, Berndt Ekholm (s), Carina Hägg (s), Birgitta Ahlqvist (s), Alice Åström (v), Kent Härstedt (s), Göran Lindblad (m)², Kaj Nordquist (s), Birgitta Ohlsson (fp), Agne Hansson (c), Ewa Björling (m)³, Veronica Palm (s), Lotta Hedström (mp), Rosita Runegrund (kd), Ronny Olander (s) och Nina Lundström (fp).

¹ Avstår från ställningstagande under punkt 1

² Avstår från ställningstagande under punkt 1

³ Avstår från ställningstagande under punkt 1

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlas regeringens budgetförslag avseende utgiftsområde 7 Internationellt bistånd som inkluderar förslag från Riksrevisionen till riksdagen om Riksrevisionens anslag Internationellt bistånd och motioner väckta under den allmänna motionstiden 2005/06 samt ett motionsyrkande väckt under riksmötet 2004/05. Med undantag för det sistnämnda yrkandet redovisas motionsyrkandena i betänkandet utan angivande av årtal. I betänkandet avstyrker utskottet ett antal motionsyrkanden som överensstämmer med eller uppvisar stora likheter med motionsförslag som behandlats i tidigare sammanhang. De yrkanden som på detta sätt avstyrks genom s.k. förenklad motionshantering finns förtecknade i betänkandets bilaga 3 men anges också i respektive avsnitt.

Vid flera föredragningar och besök i riksdagen har frågor belysts som tas upp i detta betänkande.

Inför årsmötena i Världsbanken och IMF den 24 och 25 september 2005 erhöll finans- och utrikesutskotten en föredragning av finansminister Pär Nuder och biståndsminister Carin Jämtin den 14 september 2005. De båda statsråden har även den 5 april inför vårmötena i de båda finansieringsinstitutionerna redovisat aktuella frågor och svenska ståndpunkter.

Utskottet besöktes den 12 oktober 2005 av chefen för OECD:s kommitté för utvecklingsfrågor (Development Assistance Committee, DAC), Richard Manning som redogjorde för den granskning av Sveriges utvecklingsbistånd som slutförts och publicerats 2005.

Den 20 oktober 2005 erhöll utskottet en föredragning av statssekreterare Annika Söder inför informellt ministermöte om EU:s utvecklingspolitik.

Vid utskottets sammanträde den 8 november 2005 redovisades en uppföljning av det multilaterala utvecklingssamarbetet som på uppdrag av utrikesutskottet genomförs av riksdagens utredningstjänst. Därefter redogjorde Sidas generaldirektör Maria Norrfalk med medarbetare samt utrikesrådet Ruth Jacoby, Utrikesdepartementet, med medarbetare vid utskottets sammanträde den 15 november 2005 för frågor rörande det multilaterala utvecklingssamarbetet.

Bakgrund

I riksdagens beslut angående propositionen Gemensamt ansvar – Sveriges politik för global utveckling (prop. 2002/03:122, bet. 2003/04:UU3, rskr. 2003/04:112) fastställdes dels ett mål för politiken för global utveckling,

som gäller för alla politikområden, dels ett kompletterande mål för politikområdet internationellt utvecklingssamarbete. Målet för alla politikområden är att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling.

Målet för politikområde 8 Internationellt utvecklingssamarbete är att bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor.

Två perspektiv skall vara vägledande vid prioriteringar och utformning av politiken för global utveckling: *ett rättighetsperspektiv* och *de fattigas perspektiv på utveckling*. Det innebär att människors rättigheter skall utgöra grund för de åtgärder som vidtas för en rättvis och hållbar utveckling. Det innebär också att fattiga kvinnors, mäns och barns behov, intressen och förutsättningar skall vara utgångspunkt i strävandena mot en rättvis och hållbar utveckling.

Ett antal huvuddrag skall genomsyra politiken, både vad gäller åtgärder och stöd i enskilda länder och den politik som förs på global nivå. De *grundläggande värdena* är demokrati och god samhällsstyrning, respekt för de mänskliga rättigheterna och jämställdhet mellan kvinnor och män. *Hållbar utveckling* omfattar hållbart nyttjande av naturresurserna och omsorg om miljön, ekonomisk tillväxt samt social utveckling och trygghet. Politiken skall därutöver inriktas på två *huvuddrag* där nya krav ställs på helhetssyn och samverkan, nämligen konflikthantering och säkerhet samt globala gemensamma nyttigheter.

Den svenska politiken skall bidra till uppfyllandet av FN:s millenniedeklaration och millenniemålen samt åtaganden från de viktigaste världskonferenserna.

Sverige skall fortsätta att bedriva ett effektivt utvecklingssamarbete med tyngdpunkt på de fattigaste länderna. I medelinkomstländer skall utvecklingssamarbetet särskilt uppmärksamma fördelningsfrågor.

Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd omfattar politikområde 8 Internationellt utvecklingssamarbete.

Förvaltningsmyndigheter inom utgiftsområdet är Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida), Nordiska Afrikainstitutet (NAI), Folke Bernadotteakademin (FBA) och fr.o.m. 2006 Institutet för utvärdering av internationellt utvecklingssamarbete. Dessutom har Riksrevisionen ett ramanslag för internationella uppdrag som är klassificerade som bistånd enligt den definition som fastlagts av biståndskommittén (DAC) inom Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD).

Biståndsramen för 2006 uppgår till 28 090 miljoner kronor, vilket motsvarar en procent av beräknad bruttonationalinkomst (BNI). I förhållande till regeringens ekonomiska vårproposition 2004/05:100 justeras biståndsramen ned med 210 miljoner kronor på grund av att BNI-prognosen förändrats.

Det föreslagna beloppet för utgiftsområde 7 Internationellt bistånd uppgår till 26 059 miljoner kronor och är i förhållande till biståndsramen minskat med avräkningar och ökat med 638 694 000 kr för samarbete med Östeuropa som inte klassificeras som utvecklingsbistånd enligt OECD/DAC.

Regeringen respektive Riksrevisionens styrelse föreslår i budgetpropositionen att riksdagen för budgetåret 2005 anvisar anslagen inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd i enlighet med den uppställning som redovisas i propositionen.

Utskottet

Biståndsvolym och fördelning inom utgiftsområdet

Propositionen

Regeringen bedömer i budgetpropositionen resultaten i genomförda biståndsinsatser som sammantaget mycket goda. Effektiviteten i biståndet har ökat och styrningen steg för steg förstärkts. I budgetpropositionen framhålls att denna bild bekräftas i den granskning som OECD/DAC publicerat 2005 (resultat av granskningen redovisas i senare delar av betänkandet).

Som framgått föreslår regeringen i budgetpropositionen att riksdagen fastställer biståndsramen för internationellt utvecklingssamarbete till en procent av vid budgettillfället beräknad bruttonationalinkomst (BNI) för 2006 (*prop.yrk. 1*).

De sammanlagda avräkningarna från biståndsramen ökar något jämfört med föregående år och uppgår 2006 till 2 670 miljoner kronor.

Avräkningen för kostnader för asylsökande från utvecklingsländer har ökat i jämförelse med beräkningar i budgetpropositionen för 2005. Antalet asylsökande från utvecklingsländer har minskat under 2004 (det år vars utfall ligger till grund för avräkningen), men handläggningstiden och dygnskostnaden har däremot ökat. För 2006 uppgår denna avräkning till 1 212 miljoner kronor.

Från biståndsramen avräknas vidare kostnader för det svenska bidraget till den del av Europeiska unionens gemensamma bistånd som finansieras över EU:s reguljära budget. För 2006 uppgår avräkningen till 1 135 miljoner kronor, vilket är en ökning i jämförelse med beräkningar i budgetpropositionen för 2005.

Avräkningen för administrativa kostnader m.m. består främst av utrikesförvaltningens administration av utvecklingssamarbetet samt den del av Sveriges bidrag till Förenta nationerna (FN) som utbetalas från andra utgiftsområden och som klassificeras som bistånd. Avräkningen för utrikesförvaltningen uppgår till 258 miljoner kronor.

För budgetåret 2006 föreslår regeringen i budgetpropositionen (*prop.yrk. 7*) att riksdagen anvisar anslagen under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd, såvitt avser anslag som står till regeringens disposition (*anm. anslag 8:1–8:5 och 8:7*), enligt följande uppställning:

Tusental kronor

Anslag	Anslagstyp	Anslagsbelopp
8:1 Biståndsverksamhet	ramanslag	25 340 737
8:2 Styrelsen för internationellt utvecklings-samarbete (Sida)	ramanslag	622 088
8:3 Nordiska Afrikainstitutet	ramanslag	14 232
8:4 Folke Bernadotteakademin	ramanslag	25 612
8:5 Avsättning för förlustrisker vad avser ga-rantier för finansiellt stöd och exportkre-ditgarantier	ramanslag	994
8:6 Riksrevisionen: Internationella uppdrag	ramanslag	40 000
8:7 Institutet för utvärdering av internatio-nellt utvecklingssamarbete	ramanslag	15 000
Summa		26 058 663

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2006 för ramanslag 8:1 Biståndsverksamhet göra ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 41 734 000 000 kr efter 2006 (*prop.yrk. 2*). Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2006 för ramanslag 8:1 Biståndsverksamhet ställa ut garantier som inklusive tidigare ställda garantier uppgår till högst 12 607 200 000 kr (*prop.yrk. 3*). Vidare föreslår regeringen att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2006 för ramanslag 8:5 Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier ställa ut garantier för finansiellt stöd till länder i Öst-europa som inklusive ställda garantier uppgår till högst 990 000 000 kr (*prop.yrk. 4*). Regeringen föreslår även att riksdagen godkänner att den särskilda exportkreditgarantiramen för de baltiska länderna, Ryssland m.fl. länder avvecklas i enlighet med regeringens förslag (*prop.yrk. 5*).

I budgetpropositionen finns också tre formella förslag från Riksrevisionens styrelse. Dessa numreras i betänkandet i löpande följd efter regeringens propositionsyrkanden, vilket innebär en avvikelse från numreringen av yrkandena i budgetpropositionen.

Riksrevisionens styrelse föreslår att riksdagen beslutar att för ramanslag 8:6 Riksrevisionen: Internationella uppdrag skall finnas en anslagskredit på högst 3 % av anvisat anslag (*prop.yrk. 8*). Styrelsen föreslår också att anslagssparandet på ramanslag 8:6 Riksrevisionen: Internationella uppdrag som i slutet av budgetåret 2004 översteg 3 % av anslagsbeloppet av myndigheten skall föras bort som indragning av anslagsbelopp (*prop.yrk. 9*). Vidare föreslår Riksrevisionens styrelse att riksdagen för 2006 anvisar anslag under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd, såvitt avser anslag för Riksrevisionen, enligt ovan angiven uppställning (*prop.yrk. 10*) (*anm. anslag 8:6*).

Motionerna

I kommittémotioner har Moderaterna och Centerpartiet motionerat om, i förhållande till regeringens förslag i propositionen, alternativa fördelningar på anslag under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd. Motionsförslagens fördelningar av anslaget under utgiftsområdet framgår av tabell i bilaga 2.

Moderaterna anser enligt kommittémotion U377 (m) yrkandena 1 och 2 att nuvarande biståndsnivå, sett till vad som hittills betalats ut, är tillräcklig och anslår därför 19 miljarder kronor till anslag 8:1 Biståndsverksamhet, vilket enligt partiet motsvarar den nivå på 0,7 % av BNI som FN rekommenderar. Samma förslag framförs i kommittémotion U313 (m) yrkande 30. I yrkande 7 begärs ökade satsningar på katastrofförebyggande bistånd.

Folkpartiet välkomnar i partimotion U336 (fp) yrkande 32 att regeringen i budgetpropositionen för 2006 slår fast att det s.k. enprocentsmålet, dvs. att målet om att en procent av BNI skall gå till bistånd, uppnås 2006.

Kristdemokraterna framhåller i kommittémotion U380 (kd) yrkande 10 att regeringen bör avsätta 10 % av biståndsanslaget till reproduktiv hälsa och hiv/aids-prevention och i yrkande 11 att regeringen bör avsätta ytterligare medel för hiv/aids-bekämpning, utöver vad som föreslagits i budgeten för 2006. Motsvarande förslag finns även i partimotion U349 (kd) yrkande 1 där det föreslås en ökning av anslaget till hiv/aids-bekämpning och skydd mot smittsamma sjukdomar med totalt 300 miljoner kronor. Förslag om ökade biståndsinsatser förs fram i yrkande 3 i fråga om Afrika, i yrkande 4 när det gäller kvinnor och i yrkande 5 när det gäller humanitära insatser och konflikthantering.

I kommittémotion U351 (kd) yrkande 6 krävs ökade insatser för fysisk och psykisk hjälp till världens gatubarn.

Centerpartiet förespråkar enligt kommittémotion U315 (c) yrkandena 1 och 2 en hög nivå på biståndet som skall vara av god kvalitet. Sida har de senaste åren expanderat sin fältverksamhet. Detta är helt i linje med tidigare krav från Centerpartiet. Men i avvaktan på att Sida uppnår en fullgod kvalitet i användandet av biståndsmedel – vilket enligt partiet bör ske 2007 – förordas en minskad medelstillelning i förhållande till regeringens förslag. Centerpartiets budgetalternativ innebär att enprocentsmålet nås 2007.

Partiet föreslår ett nytt anslag för miljöbistånd. Anslaget skall bidra till att renodla biståndsverksamheten. Någon medelstillelning till Institutet för utvärdering av internationellt utvecklingssamarbete (anslaget 8:7) bör inte ske. Centerpartiet anser myndigheten som överflödigt, och utvärderingsarbetet bör i stället ske internt inom Sida, av UD och av Riksrevisionen.

Vänsterpartiet föreslår i kommittémotion U288 (v) yrkande 1 att andelen av det svenska biståndet som går till utbildning ökas till 15 % av det totala biståndet.

I motion *U237 (m, fp, v, c, mp)* begärs att andelen av den svenska biståndsbudgeten som avser sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter skall höjas till minst 10 %.

I motion *MJ448 (mp, -) yrkande 30* föreslås att 10 % av miljömiljarden avsätts till ett program för utveckling av ekologiskt lantbruk i samarbetsländerna.

Utskottets överväganden

Höjd biståndsram 2006 till 1 % av BNI

För fem år sedan fastslogs FN:s millennieutvecklingsmål som syftar till att skapa en mer rättvis och hållbar värld till 2015. Genom de tidsbundna, mätbara och internationellt överenskomna målen skall världens länder agera inom ramen för en mängd olika politikområden, bl.a. för att halvera världens fattigdom till 2015.

För att nå millenniemålen krävs insatser från både utvecklingsländerna och de rika länderna. Utvecklingsländerna måste föra en sund ekonomisk politik som främjar tillväxt, makroekonomisk stabilitet och social utveckling samt en fattigdomsbekämpande fördelningspolitik. De måste också respektera demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet. Industrieländerna måste i sin tur stödja utvecklingsländernas ansträngningar och bidra med ökat bistånd och rättvisare handel. FN och Världsbanken bedömer att det krävs närmare en fördubbling av de globala biståndsflödena för att målen skall nås. Biståndsinsatserna behöver samtidigt bli mer effektiva.

Inledningsvis i detta betänkande har utskottet kortfattat redogjort för den svenska politiken för global utveckling som skall bidra till uppfyllandet av millenniemålen. Utskottet har nyligen i betänkande 2005/06:UU5 Sveriges politik för global utveckling behandlat genomförandet av denna. För två år sedan tog riksdagen ställning till grunden för den nya sammanhållna och samstämda svenska politiken för global utveckling. I utskottets betänkande, som låg till grund för riksdagsbeslutet – betänkande 2003/04:UU3 – betonades målsättningen att under mandatperioden höja biståndet till 1 % av bruttonationalinkomsten (BNI).

Utskottet välkomnar mot denna bakgrund förslaget i budgetpropositionen om att Sveriges biståndsram för 2006 skall uppgå till 1 % av beräknad BNI. Därmed återställs ramen till den nivå den hade före sänkningen i samband med 1990-talets ekonomiska kris.

Redan i dagsläget är Sverige ett av de fem länder som lever upp till FN:s rekommendation om att avsätta minst 0,7 % av BNI till internationellt utvecklingssamarbete. Utskottet anser att Sverige internationellt sett skall vara en föregångare i fråga om den offentliga biståndsvolymen. Därigenom manar vi andra länder till efterföljd när det gäller att visa konkret solidaritet med fattiga länder och folk samt i insatser för att nå millenniemålen 2015. Utskottet ställer sig därmed bakom regeringens förslag om

biståndsramen för 2006 och avvisar förslagen från Moderaterna och Centerpartiet om minskad ram jämfört med vad som föreslås i budgetpropositionen (prop.yrk. 1).

Utskottet anser det mycket angeläget att fler länder lever upp till FN:s rekommendation och ser självfallet positivt på att EU-länderna kommit överens om ett nytt gemensamt mål för EU:s och medlemsländernas biståndsnivåer. Det nya målet, som är ett delmål på väg mot 0,7-procentsmålet, är att EU som helhet skall nå en biståndsnivå på 0,56 % av BNI senast 2010. Detta motsvarar en årlig ökning av det offentliga utvecklingsbiståndet på 20 miljarder euro.

De höjda biståndsnivåer som EU-länderna enats om välkomnas av utskottet som emellertid vill framhålla att det är angeläget att Sverige även i fortsättningen söker påverka såväl övriga EU-länder som andra biståndsgivare till en mer generös biståndspolitik. FN och Världsbanken bedömer, som nyss nämnts, att det krävs närmare en fördubbling av de globala biståndsflödena för att millenniemålen skall nås. Biståndsinsatserna behöver samtidigt bli mer effektiva.

Utskottet vill i detta sammanhang något beröra redovisningen av den s.k. biståndsramen. Sedan några år tillbaka redovisar regeringen i årsredovisning för staten utfallet beträffande denna ram i både absoluta tal och i procent av BNI, vilket utskottet värdesätter. Det finns dock en rad problem med redovisningen, vilket utskottet våren 2005 påtalade i yttrande 2004/05:UU4y till finansutskottet. Utskottet menade att problemen delvis är tekniska, delvis av mer konceptuell natur.

Det tekniska problem utskottet pekade på sammanhänger bl.a. med svårigheterna att prognosticera och mäta BNI. Det konceptuella problemet sammanhänger med att biståndsmålet inte är ett mål i normal mening, konstaterade utskottet, och anförde följande.

Det mål, uttryckt i procent, som riksdagen beslutar om används för att bestämma biståndsramens storlek mätt i kronor. Detta belopp ligger sedan till grund för planeringen och genomförandet av biståndet. Något försök att under genomförandeprocessen anpassa biståndsvolymen för att, utifrån varierande bedömningar av BNI, söka hålla fast vid den beslutade procentsatsen är inte avsett och görs av uppenbara skäl inte. Innebörden av detta är att utfallet, oavsett hur man tekniskt sett väljer att mäta det, endast i begränsad utsträckning är påverkbart av biståndsgenomföraren.

Utskottet menade att de antydda problemen samt vunna erfarenheter i övrigt talade för att en teknisk översyn bör göras. Detta kan lämpligen ske i dialog med riksdagen.

Till följd av det statsfinansiella läget fanns utgiftsbegränsningar för biståndet under åren 1998–2002. Konsekvenserna blev som störst 1999 då stora delar av Sidas verksamhet drabbades. Det var också olyckligt att Sverige till följd av utgiftsbegränsningarna vid flera tillfällen fick skjuta upp utbetalningar av multilateralt bistånd. Utskottet anser att det är angeläget

att undvika ryckighet i medelstilldelningen, bl.a. eftersom Sida och andra myndigheter måste ha förutsättningar för en god planering både på kort och lång sikt.

I anslutning till vad som anförts här om biståndsramen vill utskottet också framhålla vikten av att biståndsramen – trots de problem som berörts – verkligen uppgår till 1 % av BNI fr.o.m. 2006.

Särskilda satsningar 2006

I budgetpropositionen anges att regeringen under 2006 särskilt kommer att uppmärksamma fem områden i det internationella utvecklingssamarbetet. Flertalet av dessa områden tas också upp i motionsyrkanden med förslag om stärkta insatser.

De fem områden som enligt budgetpropositionen skall uppmärksammas är smittsamma sjukdomar inklusive hiv/aids, jämställdhet inklusive sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR), konflikthantering, sysselsättning och arbetsmarknad samt en miljömässigt hållbar utveckling. Områden och frågeställningar inom dessa skall vara föremål för en dialog med samarbetsländerna och i kontakter med andra givare och multilaterala aktörer. Enligt regeringen kan särskilda ekonomiska insatser eller policyprioriteringar bli aktuella.

En närmare redovisning av de planerade insatserna framgår av budgetpropositionen. Där anges bl.a. att insatserna mot smittsamma sjukdomar inklusive aids/hiv kommer att öka med drygt en halv miljard kronor. En ny särskild satsning på jämställdhet görs 2006. Den inkluderar jämställdhetsintegrering (mainstreaming), kvinnors och flickors hälsa och SRHR, inklusive forskning samt könsrelaterat våld.

I fråga om konflikthantering kommer regeringen att fortsätta arbeta med ett integrerat synsätt där konflikthantering, inklusive konfliktförebyggande, krishantering och fredsbyggande ses som en absolut förutsättning för utveckling. Utskottet konstaterar att detta ligger i linje med utskottets tidigare uttalanden, bl.a. om vikten av konfliktlösning och återuppbyggnadsinsatser efter humanitära kriser.

Utrikesutskottet har i betänkande 2004/05:UU9 ställt sig bakom en bredad syn på kollektiv säkerhet liksom uppfattningen att det behövs ett stärkt kollektivt säkerhetssystem där FN har en fundamental roll. Utskottet vidhåller denna uppfattning liksom sitt stöd för inrättandet av en fredsbyggande kommission, som skulle ha till uppgift att främja återuppbyggnad i tidigare konfliktområden.

Vad beträffar sysselsättning och arbetsmarknad – det fjärde område som enligt budgetpropositionen skall bli föremål för särskilda satsningar 2006 – slås fast att sysselsättning utgör en avgörande men ofta försummad länk mellan ekonomisk tillväxt och fattigdomsminskning. Sysselsättningsskapande åtgärder kan integreras i olika strategier och inslaget av arbetsmarknadsfrågor i utvecklingssamarbetet öka. Enligt vad utskottet erfarit avser regeringen att i november 2005 anordna en internationell konferens om sys-

selsättnings- och arbetsmarknadsfrågornas betydelse för fattigdomsminskning. Konferensen har direkt koppling till uttalanden i slutsatserna från FN:s Världstoppmöte i september 2005. Utskottet värdesätter att regeringen stimulerar fortsatt diskussion och agerande kring dessa viktiga frågor.

Bland de satsningar under 2006 som anges i budgetpropositionen ingår också en betydande finansiell satsning som kommer att ske inom området miljö och hållbar utveckling. Som ett första steg avser regeringen att öka medelstillelningen inom området med drygt 330 miljoner kronor 2006.

Anslagsberäkning, bemyndiganden, kreditgarantier m.m.

Utskottet har ovan ställt sig bakom regeringens förslag om biståndsram för 2006. Utskottet avvisar förslagen från Moderaterna respektive Centerpartiet om lägre anslagstilldelning inom utgiftsområde 7 än vad som förordas i budgetpropositionen. Utskottet återkommer senare i betänkandet till frågor om effektivitet och kvalitet i biståndet.

Utskottet ser positivt på de särskilda satsningar som anges i budgetpropositionen för 2006 och konstaterar att dessa också ligger i linje med vad som förordas i flera motioner.

Till skillnad från vad som framförs i flera motioner är utskottet inte berett att förorda att vissa insatser, exempelvis avseende utbildning, SRHR eller miljöfrågor skulle utgöra någon i *förväg fixerad andel av det totala svenska biståndet*. Utgångspunkten för samarbetet med enskilda länder eller regioner måste i stället vara de samarbetsstrategier som upprättas och där utgångspunkten är samarbetslandets (motsvarande) prioriteringar. Utvecklingssamarbetet kan, beroende på förutsättningarna i det enskilda fallet, genomföras genom bilateralt, multilateralt respektive s.k. multibibistånd, dvs. bilateralt bistånd via multilaterala organisationer till specifika insatser i enskilda länder. Utskottet avvisar Centerpartiets förslag om ett *särskilt anslag för miljöbistånd*.

Med anledning av motionsförslag om *ökat stöd till Afrika* vill utskottet peka på att enligt budgetpropositionen skall Afrika prioriteras i budgetstödet till utvecklingssamarbete. Sådant stöd riktat till Afrika beräknas öka med över en miljard kronor under 2006. Utskottet återkommer senare i betänkandet till motionsförslag rörande Afrika.

När det gäller ovan redovisade motionsförslag om ökad medelstillelning till *humanitära insatser* respektive *katastrofförebyggande arbete* vill utskottet, utöver vad som anförts, hänvisa till sitt ställningstagande våren 2005 i betänkande 2004/05:UU11 Sveriges politik för humanitärt bistånd där utskottet betonar vikten av sådana insatser.

När det gäller fördelningen på anslagen inom utgiftsområde 7 kommenterar utskottet på en rad olika håll i detta betänkande verksamhet som bedrivs och planeras med medel från anslaget 8:1 Biståndsverksamhet liksom Sidas förvaltningsanslag, anslaget 8:2 Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete.

I fråga om anslaget 8:3 Nordiska Afrikainstitutet delar utskottet regeringens uppfattning om att institutets policyrelaterade verksamhet fortsatt bör prioriteras och ges bättre förutsättningar för att kunna användas i utformandet av svensk Afrikapolitik.

Med medel från anslaget 8:4 Folke Bernadotteakademin bedrivs särskild utbildning och samträning som tillsammans med andra myndigheters insatser krävs för att förbereda personal för deltagande i internationella katastrof-, krishanterings- och fredsinsatser eller andra liknande uppdrag. Akademin är också nationell kontaktpunkt i det internationella samarbetet inom dess verksamhetsområde.

Anslaget 8:5 Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier har ett samband med behovet från länder i Central- och Östeuropa av finansiellt stöd för att påskynda reformer. Med medel från anslaget täcks garantiavgifter och skadeförluster avseende lån från multilaterala finansieringsinstitutioner till investeringar och exportkreditgarantier till vissa länder i Central- och Östeuropa.

Riksrevisionen bedriver med medel från anslaget 8:6 Riksrevisionen: Internationella uppdrag verksamhet inom det svenska utvecklingsbiståndet genom samarbetsprojekt som är inriktade på långsiktig institutionell uppbyggnad inom offentlig revision i biståndsländer. Insatserna kan enligt utskottets uppfattning utgöra ett verksamt bidrag till angelägna områden som institutionsuppbyggnad och korruptionsbekämpning. Som framgår också i ett senare avsnitt i betänkandet ser utskottet positivt på att verksamheten vid Institutet för utvärdering av internationellt utvecklingssamarbete (anslaget 8:7) skall komma i gång 2006.

Utskottet anser att regeringens respektive Riksrevisionens styrelses beräkningar av ramanslagen inom utgiftsområde 7 för budgetåret 2006 (prop.yrk. 7 respektive 10) är väl avvägda och tillstyrker de aktuella förslagen.

Enligt 12 § lagen (1996:1059) om statsbudgeten får regeringen, för det ändamål och med högst det belopp som riksdagen bestämmer, beställa varor eller tjänster samt besluta om bidrag, ersättning eller lån eller liknande som medför utgifter under senare budgetår än det statsbudgeten avser. Som framgått begär regeringen bemyndiganden för de anslag som berörs.

I budgetpropositionen föreslår regeringen att bemyndiganderamen för 2006 avseende anslaget 8:1 Biståndsverksamhet skall uppgå till 41 734 miljoner kronor. I budgetpropositionen redovisar regeringen bedömningar av utestående bemyndiganden vid 2006 års slut för anslaget 8:1 för Regeringskansliet, Sida respektive Svenska institutet. Utskottet finner att dessa sammantaget uppgår till ett belopp som är 596 miljoner kronor lägre än det föreslagna bemyndigandet på högst 41 734 miljoner kronor. Någon förklaring till differensen lämnas inte i budgetpropositionen.

Enligt utskottets uppfattning bör det råda ungefärlig överensstämmelse mellan bemyndigandets storlek och förväntade utestående åtaganden. Utskottet anser också att det är önskvärt att regeringen anger en sluttidpunkt för ett begärt bemyndigande och, i de fall bemyndigandet är tänkt att omfatta flera år, årliga beloppsgränser för ianspråktagande av bemyndigandet. Det vore enligt utskottet också önskvärt med en redovisning av bemyndigandets ändamål.

Utskottet, som förutsätter att regeringen i framtida förslag till riksdagen om bemyndiganden inom utgiftsområdet beaktar de synpunkter som framförts här, tillstyrker regeringens förslag om bemyndiganderam för 2006 för anslaget 8:1 Biståndsverksamhet (prop.yrk. 2).

Utskottet ställer sig även bakom regeringens förslag om en ram på högst 12 607 200 000 kr för garantigivning för 2006 avseende ramanslaget 8:1 Biståndsverksamhet (prop.yrk. 3). Garantiverksamheten under anslaget 8:1 avser huvudsakligen biståndsgarantier för u-krediter, dvs. exportkrediter som beviljas av Sida för projekt som bedöms få betydande utvecklingseffekter i det berörda landet och som inte kan bära kostnaderna för en normal finansiering på kommersiella villkor.

Utskottet tillstyrker också regeringens förslag om statsgarantier på högst 990 000 000 kr för finansiellt stöd till länder i Östeuropa avseende ramanslaget 8:5 Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier (prop.yrk. 4) och om att, under det sistnämnda anslaget, den särskilda exportkreditgarantiramen för de baltiska länderna, Ryssland m.fl. avvecklas (prop.yrk. 5). Även Riksrevisionens förslag om anslagskredit (prop.yrk. 8) och om indragning av anslagsbelopp (prop.yrk. 9) tillstyrks av utskottet.

Sammanfattningsvis anser utskottet att regeringens respektive Riksrevisionens styrelses förslag rörande utgiftsområde 7 Internationellt bistånd (*prop.yrk. 1–5 och 7–10*) är väl avvägda varför de tillstyrks av utskottet. (Regeringens prop.yrk. 6 har tidigare tillstyrkts av utskottet i betänkande 2005/06:UU7 Riga Graduate School of Law.) Mot bakgrund av vad som anförts avstyrker utskottet motionerna U237 (*m, fp, v, c, mp*), U288 (*v*) yrkande 1, U313 (*m*) yrkandena 7 och 30, U315 (*c*) yrkandena 1 och 2, U336 (*fp*) yrkande 32, U349 (*kd*) yrkandena 1 och 3–5, U351 (*kd*) yrkande 6, U377 (*m*) yrkandena 1 och 2, U380 (*kd*) yrkandena 10 och 11 samt MJ448 (*mp, -*) yrkande 30.

Mål och inriktning av politiken

Propositionen

Målet för politiken för global utveckling, som gäller för alla politikområden, är att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling. Till målet för den svenska politiken för global utveckling är knutna två perspektiv och ett antal huvuddrag, vilka redovisats ovan.

Det kompletterande målet för Sveriges internationella utvecklingssamarbete är att bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor.

Sverige skall även fortsättningsvis medverka till bättre internationell samordning och harmonisering av biståndsprocedurer. Tyngdpunkten i det långsiktiga bilaterala samarbetet skall ligga på världens fattigaste länder, och insatserna inom det långsiktiga utvecklingssamarbetet koncentreras till färre områden.

Fem områden kommer enligt budgetpropositionen att särskilt uppmärksammas under 2006: smittsamma sjukdomar inklusive hiv/aids, jämställdhet inklusive sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR), konflikthantering, sysselsättning och arbetsmarknad samt en miljömässigt hållbar utveckling.

Motionerna

I partimotion *MJ522 (m) yrkande 1* framhålls att biståndet i större utsträckning bör inriktas på att bekämpa fattigdom. Därmed krävs en tydligare koppling än i dag mellan demokrati, säkerhet och ekonomisk tillväxt.

I kommittémotion *U313 (m) yrkande 1* konstateras att en snabb utrotning av fattigdomen skall vara ett övergripande mål. Biståndet skall enligt *yrkande 2* bidra till att FN:s millenniemål uppnås senast 2015. Rättsstaten, respekt för de mänskliga rättigheterna, demokrati och marknadsekonomi är centrala målsättningar i samarbetet med biståndsländerna (*yrkande 3*). Det är enligt *yrkande 5* angeläget att klargöra gränssnittet mellan å ena sidan snabba, kortsiktiga och omedelbara humanitära behov och insatser och å den andra långsiktigt bistånd som infrastruktursatsningar och långsiktig fattigdomsutrotning. I *yrkande 6* framhålls att biståndet i större grad skall inriktas på att stärka kvinnors och föräldralösa barns situation.

I partimotion *U336 (fp) yrkande 2* betonas att demokrati bör vara det överordnade målet för svenskt utvecklingssamarbete. I *yrkande 17* förespråkas en koncentration av det svenska biståndet till ett mindre antal programländer. Enligt *yrkande 23* bör inte bundet bistånd genom krav på upphandling i givarländer förekomma. Regeringen bör i internationella sammanhang verka för ett sådant synsätt.

I partimotion *U349 (kd) yrkande 2* framhålls vikten av att intensifiera kampen mot extrem fattigdom. I *yrkande 10* betonas att antalet länder som erhåller bistånd inom en femårsperiod bör begränsas till ca 20. I partimotion *A370 (kd) yrkande 7* understryks att biståndsinsatser måste ha genderperspektiv.

I motion *U350 (kd) yrkande 1* betonas att de fattigaste och mest utsatta länderna skall prioriteras i biståndsinsatserna.

Utskottets överväganden

Den svenska politiken för global utveckling skall, som redovisats, bidra till uppfyllandet av millenniemålen. *Målet för det internationella utvecklingssamarbetet* är, som angivits, dels att bidra till en rättvis och hållbar utveckling, dels att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor.

I den tidigare nämnda OECD/DAC-granskningen av Sveriges utvecklingssamarbete, *DAC Peer Review Sweden*, slås fast att politiken för global utveckling otvetydigt inriktas på fattigdomsminskning. DAC konstaterar att de decentraliserade biståndsinsatserna på fältet bidrar till att vidmakthålla en stark närvaro bland lokala partner och möjliggör för Sverige att aktivt driva frågor om utvecklingssamarbete på den nivån. DAC slår också fast att, i överensstämmelse med detta synsätt, ungefär tre fjärdedelar av Sveriges samlade bilaterala stöd riktas till de minst utvecklade länderna eller andra låginkomstländer. Mer än hälften av stödet är avsett för Afrika.

Som framgått anser Folkpartiet i en motion att *demokrati* skall vara det överordnade målet för svenskt utvecklingssamarbete. Frågan har varit föremål för riksdagsbehandling vid ett flertal tillfällen, bl.a. i betänkandena 2003/04:UU3, 2004/05:UU2 och 2004/05:UU11. I det sistnämnda betänkandet våren 2005 erinrade utskottet om att det uttryckligen är fastslaget att demokrati och god samhällsstyrning utgör grundläggande huvuddrag i politiken för en rättvis och hållbar global utveckling. Demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet är grundläggande förutsättningar för en rättvis och hållbar global utveckling och kan sägas vara både mål och medel. I arbetet med att avskaffa fattigdomen måste alla kunna delta, höras och respekteras. Detta kan bara åstadkommas med ett demokratiskt styrelseskick.

Chefen för OECD/DAC Richard Manning framhöll i sitt anförande inför utskottet i oktober 2005 demokratifrågorna. Han konstaterade att insikten om demokrati- och MR-frågornas betydelse ökar i kommitténs arbete. Kanske, menade Manning, har DAC:s medlemsländer inte investerat tillräckligt i demokratifrämjande insatser – stödet av sådan art har framför allt varit inriktat på att främja val. Nu är det enligt Manning dags att lägga mer tonvikt vid parlamentarisk uppföljning (*parliamentary oversight*), något som nära sammanhänger med demokrati.

I Sidas regleringsbrev för 2006 anges mål för de tio verksamhetsgrenarna under verksamhetsområdet Internationellt utvecklingssamarbete: Afrika; Asien, Mellanöstern och Nordafrika; Latinamerika; Östeuropa och Centralasien; Globala utvecklingsprogram; Forskning; Humanitära insatser och konfliktrelaterad verksamhet; U-krediter; Enskilda organisationer; Information. I regleringsbrevet finns återspåringskrav angivna till flertalet verksamhetsgrenar.

I fråga om de *geografiskt inriktade verksamhetsgrenarna* hänvisas i målen till gällande land- och regionstrategier eller motsvarande strategier för samarbete och, i förekommande fall, till regeringens skrivelser och departementspromemorior (t.ex. om svensk Afrikapolitik).

Vad gäller verksamhetsområdet *globala utvecklingsprogram* anges i regleringsbrevet att Sida inom angelägna ämnesområden skall bidra till lärande om och utveckling av det internationella utvecklingssamarbetet. Sida skall bidra till internationell policy-, metod-, kapacitets-, institutions- och kommunikationsutveckling. Myndigheten skall också verka för ökad andel kvalificerad svensk personal i prioriterade internationella och regionala organisationer samt utvidga, utbilda och utveckla den svenska resursbasen för internationellt utvecklingssamarbete.

Målet för verksamhetsgrenen *forskning* är att bidra till att stärka utvecklingsländernas forskningskapacitet och främja forskning som bidrar till fattigdomsbekämpning och en rättvis och hållbar global utveckling. Sida skall vidare bidra till att stärka utvecklingsrelevant forskning i Sverige.

Vad gäller *humanitära insatser* är målet att bidra till att rädda liv, lindra nöd och upprätthålla mänsklig värdighet till förmån för nödlidande människor som har utsatts för eller står under hot att utsättas för väpnade konflikter, naturkatastrofer och andra katastrofliknande förhållanden.

Målet för verksamhetsgrenen *u-krediter* är att Sida skall bidra till att stödja tillhandahållandet av finansieringslösningar för investeringar i infrastruktur i utvecklingsländer. För verksamhetsgrenen *enskilda organisationer* är målet att Sida i samverkan med svenska enskilda organisationer, deras partnerorganisationer, internationella nätverk och organisationer som främjar demokrati och utveckling skall bidra till att främja utveckling av ett livskraftigt och demokratiskt civilt samhälle där de mänskliga rättigheterna respekteras. Lokala samarbetsorganisationer skall stärkas.

Den tionde verksamhetsgrenen inom verksamhetsområdet Internationellt utvecklingssamarbete, *information*, har som mål att bidra till att öka intresset för och kunskapen, debatten och opinionsbildningen om Sveriges internationella utvecklingssamarbete samt utvecklingssamarbetets roll i förhållande till politiken för global utveckling.

Utskottet instämmer i vad som anförs i motionsyrkanden om vikten av en snabb utrotning av fattigdomen liksom om att det svenska biståndet skall bidra till att FN:s millenniemål uppnås senast 2015 och framhåller att detta ligger helt i linje med den svenska politiken för global utveckling. Utskottet ger också sitt fulla stöd till uppfattningen att rättsstaten, respekt för de mänskliga rättigheterna och demokrati är centrala komponenter i biståndssamarbetet.

När det gäller bilateralt samarbete vill utskottet framhålla att Sida skall stödja, följa och delta i dialogen om samarbetsländernas nationellt ägda processer för att bekämpa fattigdom. Myndigheten skall också främja deltagande av fattiga människor och deras företrädare i prioriteringar, beslut, genomförande och uppföljning av fattigdomsminskande åtgärder.

Utskottet håller fast vid de överordnade mål för den svenska politiken för global utveckling som riksdagen beslutade om i december 2003 (bet. 2003/04:UU3, rskr. 2003/04:112).

Ett av huvuddragen för politiken för global utveckling är *jämställdhet mellan kvinnor och män*. Kvinnor och flickor bör tillförsäkras samma rättigheter som män och pojkar. I det internationella utvecklingssamarbetet är jämställdhetsarbetet både ett viktigt mål i sig och ett medel för fattigdomsbekämpning. Utskottet behandlar senare i betänkandet ett antal motionsförslag om biståndsinsatser riktade mot kvinnor och barn.

När det gäller motionsförslagen om att *minska antalet länder som erhåller bistånd* har regeringen i budgetpropositionen redovisat åtgärder för att minska antalet insatser och länder för bilateralt samarbete. Också OECD/DAC har i sin översyn 2005 av det svenska biståndet föreslagit en koncentration av antalet samarbetsländer.

Frågan om samarbetsländer och planeringsinstrument för samarbetet behandlades i utskottets betänkande 2003/04:UU3 Sveriges politik för global utveckling. Utskottet välkomnade där att ländersamarbetet breddas och görs mer flexibelt och konstaterade att Sverige skall kunna samarbeta med alla länder där det är meningsfullt och att formerna för samarbetet kan variera. I vissa länder, framhöll utskottet, kan utvecklingssamarbete vara långsiktigt och i andra länder kan samarbetet ha ett kortare perspektiv och främst kanaliseras genom enskilda organisationer. Utskottet betonade att alltför insatser skall göras tillsammans med andra givare. Därmed kan de svenska insatserna koncentreras till färre områden och sektorer. Gränserna mellan olika former av samarbete kommer alltmer att suddas ut. Utskottet slog fast att det bilaterala samarbetet som har stor bredd, omfattande flera olika insatsområden i ett och samma land, av praktiska skäl, t.ex. resurstillgång och organisation, bör vara begränsat till färre länder än vad som dittills varit fallet.

Utskottet vidhåller även i dag den uppfattning som kom till uttryck i betänkande 2003/04:UU3. Utskottet värdesätter att regeringen, som redovisas i budgetpropositionen, inlett ett arbete för att minska antalet länder för statligt bilateralt utvecklingssamarbete. Utskottet välkomnar också arbetet med att ta fram planeringsinstrument som ligger i linje med politiken för global utveckling, däribland de under 2005 antagna riktlinjerna för samarbetsstrategier, vilka berörs även på andra håll i betänkandet.

I ett motionsförslag behandlas s.k. *avbindning av bistånd*. Den internationella synen på villkor i anslutning till lån och gåvomedel har enligt budgetpropositionen successivt ändrats. Både bilaterala och multilaterala givare knyter i minskad omfattning stöd och utbetalningar till policy och reformvillkor. Sverige har tillsammans med ett antal likasinnade givare anslutit sig till en rad principer kring gåvo- och lånevillkor och även bidragit till Världsbankens översyn av villkor knutna till policybaserade lån. I den förändrade synen betonas vikten av ägarskap, ömsesidigt ansvar, anpassning av villkor till landspecifika omständigheter, fokus på resultat och

mindre användning av policy- och reformvillkor. Där framhålls också samordning och harmonisering mellan givare, transparens samt förutsägbarhet vad gäller utbetalningar och minskade eller inställda betalningar.

Utskottet ser positivt på det ändrade synsättet som, enligt vad regeringen framhåller i budgetpropositionen, innebär att båda parter hålls ansvariga för sina åtaganden. Det sker genom att villkor och kriterier bestäms i dialog med samarbetslandet där den nationella strategin för fattigdomsbekämpning eller liknande utgör utgångspunkten. Utskottet redovisade i betänkande 2003/04:UU3 sin positiva syn på avbindning och framhöll vikten av att avbindningen sker genom gemensamma steg inom EU och OECD, detta för att undvika snedvriden konkurrens.

I de under 2005 fastställda riktlinjerna för samarbetsstrategier (se ovan) anges att generellt budgetstöd är ett viktigt instrument för fattigdomsbekämpning. En bedömning av om generellt budgetstöd till fattigdomsbekämpning kan vara en lämplig stödform ingår som en integrerad del i utarbetandet av samarbetsstrategierna. Detta innebär att regeringen i samarbetsstrategin beslutar om sådant stöd kan vara en samarbetsform i ett land.

Med ett generellt budgetstöd bidrar Sverige till finansieringen av ett samarbetslands samlade politik. Därför är budgetstöd en stödform som främjar landets ägande av den egna utvecklingsstrategin. I riktlinjerna för samarbetsstrategier anges att förutsägbarhet, ett långsiktigt perspektiv och klara och explicita ”spelregler” är avgörande för att budgetstöd skall vara effektivt. Samtidigt innebär samarbetet med några av världens fattigaste länder att kapacitetsbrist, svaga institutioner och regeringar, korruption och andra brister vad gäller god samhällsstyrning samt svag demokrati och bristande respekt för mänskliga rättigheter ofta är grundläggande problem.

Allt detta ställer särskilda krav på analys och väl avvägda bedömningar av risker och potentiella fördelar med budgetstöd i jämförelse med andra samarbetsformer. Av särskild vikt är analys av den ekonomiska politiken, strategin för fattigdomsminskning och de offentliga finansiella styrsystemen. En bedömning skall också göras av hur samarbetsparternas kapacitet skall kunna stärkas.

Ytterligare en fråga som bör uppmärksammas i analyserna är enligt utskottet jämställdhetsfrågornas och jämställdhetsinsatsernas betydelse. Utskottets särskilda projektgrupp Jämställdhet inom utvecklingssamarbetet ansåg i sin slutrapport (ingår som bilaga 3 i betänkande 2004/05:UU2) att de nämnda frågorna bör stå mer i fokus i budgetsammanhang. Utskottet konstaterar att en god dialog möjliggörs av, och är en förutsättning för, ett effektivt budgetstöd.

Med anledning av motionsförslaget om att klargöra *gränssnittet mellan å ena sidan humanitära biståndsinsatser och å den andra långsiktigt bistånd* vill utskottet hänvisa till ställningstagandena våren 2005 i betänkande 2004/05:UU11 Sveriges politik för humanitärt bistånd (s. 9–10) där motsvarande motionsförslag behandlades.

Med vad som anförts avstyrker utskottet motionerna *U313 (m) yrkandena 1–3, 5 och 6, U336 (fp) yrkandena 2, 17 och 23, U349 (kd) yrkandena 2 och 10, U350 (kd) yrkande 1, MJ522 (m) yrkande 1 samt A370 (kd) yrkande 7*. Det nämnda yrkandet *U313 (m) yrkande 5* avstyrks med hänvisning till förenklad motionshantering.

Demokrati och de mänskliga rättigheterna

Propositionen

I propositionen återges de mål, perspektiv och huvuddrag som inryms i riksdagens beslut om Sveriges politik för global utveckling. Det framgår vidare av propositionens redovisning av inriktningen på Sveriges utvecklingssamarbete att dialogen med Sveriges samarbetsländer om fattigdomsbekämpning, demokrati och mänskliga rättigheter skall stärkas ytterligare. Deltagande av olika svenska aktörer är av central betydelse i dialogen, både på plats i utvecklingsländerna och i internationella diskussioner. Erfarenheter och kunskap som svenskt näringsliv och svenska organisationer besitter kan få stor betydelse för utformningen av det svenska utvecklingssamarbetet med enskilda länder. Genom en ökad betoning av generellt stöd till genomförande av ländernas strategier för fattigdomsbekämpning blir policydialogen allt viktigare.

Motionerna

I motion *U343 (s)* anføres att biståndets huvuduppgift är att bekämpa fattigdom, men även att ge många ungdomar redskap för att kunna utbildas och utvecklas. Ett viktigt vapen mot världssvälten är att rusta ungdomar med ett demokratiskt tänkande. Sverige bör därför enligt motionärerna verka för ett demokratiskt tänkande i de länder som får svenskt bistånd.

I motion *U365 (s)*, anføres att demokrati är starkt förknippat med utveckling och att demokrati behövs för att minska världens fattigdom. Demokrati och bistånd hör ihop och demokratiska inslag behövs därför i biståndspolitik.

I motion *U367 (s)* anføres att biståndspolitikerna bör ha viktiga inslag av demokratifrämjande insatser och inte endast fattigdomsbekämpning. För att exempelvis Sveriges grannländer i östra Europa som fortfarande lever i de unga och nya demokratierna skall kunna utvecklas till välmående länder med tillväxt och välstånd, behövs Sveriges stöd i deras demokratiutveckling.

I partimotion *U289 (m) yrkande 25* argumenteras för en tydligare koppling mellan demokrati, säkerhet och ekonomisk tillväxt för att med kraft bekämpa fattigdomen i världen.

I kommittémotion *U313 (m) yrkande 26* anføres att frivilligorganisationer som verkar i utvecklingsländer bör få en utökad roll i biståndet, särskilt i länder med korrupta regimer. I *yrkande 27* framförs att det partinära stödet

bör stärkas och utvecklas, bl.a. behövs enligt motionärerna en betydligt större satsning än hittills för att bygga upp och stärka det svaga partiväsendet i många utvecklingsländer. Ett första steg när det gäller hur det partinära stödet kan utformas är att göra detta betydligt mer självständigt genom ökad flexibilitet när det gäller rapportering och redovisning än vad som nu är fallet, utan att göra avkall på strikta ekonomiska redovisningskrav (*yrkande 28*).

I partimotion *U336 (fp)* *yrkande 3* framhålls att om bistånd skall bedrivas i diktaturstater bör det kanaliseras via enskilda organisationer. Det bör kontrolleras att stödet genom dessa organisationer inte tillfaller totalitära regimer (*yrkande 4*). I *yrkande 5* anförs att Sverige enligt visa principer bör fasa ut bistånd till odemokratiska länder som inte uppvisar trovärdig vilja att genomföra politiska reformer. Motionärerna menar i *yrkande 6* att Sverige måste ge öppet och konkret stöd till kampen för demokrati och utarbeta en strategi för att stärka demokrati rörelser så att människor på plats kan arbeta för en demokratisk utveckling. Enskilda människor och enskilda organisationer utgör basen för biståndsviljan. Utredningar som gjorts visar också att internationellt solidaritetsarbete genom enskilda organisationer ofta är effektivt och vilar på stor erfarenhet. Den solida biståndsvilja som finns bland de människor som arbetar inom olika enskilda organisationer måste tas till vara och på olika sätt stödjas och uppmuntras (*yrkande 20*). Egeninsatser till enskilda organisationers demokratiprojekt i odemokratiska länder bör helt tas bort. Motionärerna menar att det inte är rimligt att svenska organisationer skall behöva ta det ekonomiska risktagande som det innebär att verka i diktaturer (*yrkande 21*). Slutligen anser motionärerna att exilgruppers arbete för demokratisering i hemlandet skall stödjas i större utsträckning (*yrkande 28*).

I kommittémotion *U209 (fp)* *yrkande 13*, framhålls att biståndspolitiken bör användas för att främja mänskliga rättigheter och därför bör det bilaterala biståndssamarbetet villkoras med krav på demokrati och respekt för mänskliga rättigheter. I *yrkande 16* framförs att Sverige i alla internationella sammanhang skall vara tydligt i sitt stöd för och krav på demokrati. Bistånd till stöd för oberoende och fria medier skall vara en viktig del av svenskt demokratibistånd.

I kommittémotion *U214 (fp)* *yrkande 2* uttrycks kritik mot inriktningen på det bilaterala biståndet till Vitryssland. Mot bakgrund av den alltmer allvarliga situationen för mänskliga rättigheter i landet menar motionärerna att det svenska biståndet är feltänkt. Sverige borde i stället rikta biståndet till det område som kommer att ha störst effekt på den vitryska samhällsutvecklingen – nämligen demokratiutvecklingen. Det övergripande syftet med det svenska biståndet till Vitryssland bör vara att skapa demokrati. Det bör därför ske en omläggning av den svenska biståndspolitiken rörande Vitryssland. I samma motion (*yrkande 3*) argumenteras för en omprövning av ett beslut om egeninsatser för svenska organisationer som vill genomdriva demokratiprojekt i Vitryssland. Svenska föreningar kan

inte arbeta med sämre förutsättningar och tvingas till ökat finansiellt risktagande i en diktatur när det civila samhället i Vitryssland lever under ett ökat tryck från myndigheterna.

I kommittémotion U268 (*fp*) *yrkande 4* kritiserar det nuvarande biståndet till Kuba för att det inte är progressivt och inte bidrar till att demokratiseringen på Kuba skall komma i gång. Målet med Sveriges politik gentemot Kuba måste vara att bistå demokraterna i arbetet med att avsätta den kommunistiska regeringen, precis som Solidaritet gjorde i Polen, och andra demokratiska organisationer i Tjeckoslovakien och Ungern osv. I *yrkande 5* argumenteras för ett antal principer för svenskt bistånd till Kuba. Den första principen är att den huvudsakliga målgruppen för biståndet skall vara demokratiska kubanska organisationer på och utanför Kuba. Den andra principen för stödet är att kubaner på och utanför Kuba som arbetar för demokratisering skall kunna vara tillräckligt förberedda, så att förändringarna verkligen leder till demokratisering och inte till ett nytt auktoritärt system. I *yrkande 6* diskuteras ett strategiskt demokratibiståndsprogram för Kuba. Sida bör ta fram en genomarbetad strategi för hur Sveriges och EU:s bistånd faktiskt skall bidra till målet om att skapa demokratiska reformer. Denna strategi bör innehålla ett program för hur de kubaner som bor i Europa skall delta i arbetet för demokrati. Den bör även innehålla ett program för svenska folkrörelser som vill använda sina erfarenheter från demokratibiståndet i östra Europa på Kuba. Sveriges uppgift skall också vara att bidra till att bryta kubanska medborgares isolering.

I kommittémotion U324 (*kd*) *yrkande 9* argumenteras för en översyn av det svenska biståndet till Kuba och kristdemokraterna menar att en tydligare strategi bör utarbetas. Det ”systemöppnande” biståndet riktar sig inte till de som uttrycker en vilja till förändring, vilket det bör göra. Demokrati och demokratirörelsens behov bör sättas i främsta rummet. Sverige måste också bli mer aktivt för att skapa ett starkare tryck från omvärlden på Kuba. I detta måste exilkubanerna i Europa involveras.

I motion U203 (*fp*) diskuteras det civila samhällets roll i nutidens demokrati. I *yrkande 1* anförs att Sverige i EU, i FN och i alla internationella sammanslutningar bör arbeta för att uppmuntra och försvara det civila samhällets utveckling. Sund finansiering, enkla och flexibla regler och lagar som försvarar de fristående gruppernas verkliga självständighet, transparens och tydlig ekonomisk redovisning, gemensamma initiativ som förstärker det globala civila samhällets skapande utveckling är punkter som bör stå på den internationella dagordningen. I *yrkande 2* anförs att alla demokratier bör göra stora och kontinuerliga ansträngningar för att uppmuntra, stödja och vidareutveckla det civila samhällets mobilisering för försvar av demokratin. Sverige bör för utvecklingen av ett sunt civilt samhälle i världen agera i denna anda i alla internationella sammanslutningar och på den nationella politikens arena.

I motion *Kr253 (fp) yrkande 3* anføres att ett regelsystem bör skapas som omöjliggör att svenska biståndsmedel går till odemokratiska organisationer och till grupper eller partier.

I partimotion *U349 (kd) yrkande 16* anføres att ett MR-perspektiv skall genomsyra hela utvecklingssamarbetet. I *yrkande 17* anføres att det i uppbyggnaden av ett demokratiskt samhälle behövs demokratiska beslutsfattare och demokratiska politiska partier. Det partinära biståndet, där de svenska riksdagspartierna har möjlighet att samarbeta med politiska partier i utvecklingsländer i avsikt att främja demokratisk utveckling, bör av dessa skäl också utökas. Motionärerna anser att möjligheten att kanalisera biståndsmedel till systerpartier i utvecklingsländer i avsikt att främja och stärka demokratin bör öka. Att bygga en demokrati med ett flerpartisystem underlättas av politiska erfarenheter och kompetens från stabila demokratier. Även i motion *U350 (kd) yrkande 9* anføres att det partinära biståndet bör öka.

I kommittémotion *U383 (kd) yrkande 8* anføres att agendan för internationella utvecklingsorganisationer skall lyfta fram mänskliga rättigheter samt att deras fältverksamhet skall bedrivas med en uppförandekod som förhindrar persontrakasserier.

Utskottets överväganden

Utskottet konstaterar inledningsvis att det nyligen behandlat motioner om målen och inriktningen för det svenska utvecklingssamarbetet. Frågor om demokrati och mänskliga rättigheter har särskilt uppmärksamats. En del av de ovan beskrivna motionerna är till sitt innehåll också mycket lika eller identiska med motioner som nyligen behandlats av utskotten, främst i betänkandena 2005/06:UU5, 2004/05:UU2 och 2003/04:UU3. Flera av motionerna behandlas i det följande därför endast kortfattat.

Utskottet erinrar om att politiken för global utveckling genomsyras av två perspektiv: dels ett rättighetsperspektiv, dels de fattigas perspektiv. Rättighetsperspektivet innebär att de mänskliga rättigheterna skall utgöra grunden för åtgärder som syftar till att främja en rättvis och hållbar utveckling. Respekten för de mänskliga rättigheterna, demokrati, jämställdhet mellan kvinnor och män, liksom barnets rättigheter är delar av rättighetsperspektivet. Politiken för global utveckling består av åtta huvuddrag som av riksdagen (bet. 2003/04:UU3) har grupperats på följande sätt:

- Grundläggande värden: demokrati och god samhällsstyrning, respekt för de mänskliga rättigheterna och jämställdhet mellan kvinnor och män.
- Hållbar utveckling: hållbart utnyttjande av naturresurserna och omsorg om miljön, ekonomisk tillväxt samt social utveckling och trygghet.
- Övriga huvuddrag: konflikthantering och säkerhet samt globala gemensamma nyttigheter.

Utskottet vill understryka att huvuddragen skall styra och genomsyra alla politikområden tillsammans med perspektiven och målen. Utskottet vill också understryka att utveckling inte beror på någon enstaka faktor, som bistånd eller handel. Den sker när en rad faktorer samverkar på ett positivt sätt. Den nya politiken utgår från en helhetssyn på vad som krävs för att uppnå en rättvis och hållbar global utveckling.

Utskottet konstaterar också att det svenska utvecklingssamarbetet har en tonvikt på demokrati och mänskliga rättigheter – som mål och som medel för utveckling. Sveriges insatser skall främja människors möjligheter, säkerhet, makt och rätt till ett värdigt liv genom att bidra till en demokratisk samhällsutveckling i samarbetsländerna. Demokratiska beslutsprocesser förstärker skyddet av mänskliga rättigheter. Respekt för mänskliga rättigheter bidrar till och är en förutsättning för demokratisering. En fungerande rättsstat och god samhällsstyrning utgör förutsättningar för deltagande, inflytande och åtnjutande av mänskliga rättigheter för alla.

Utskottet vill, mot bakgrund av de motionsvis framförda förslagen och med hänvisning till det ovan sagda, understryka att den övergripande och av riksdagen beslutade strukturen för den svenska politiken för global utveckling vad avser mål, perspektiv och huvuddrag ligger fast. Detta gäller även för det kompletterande målet för utvecklingssamarbete. Utskottet konstaterar också att flera av de förslag som efterfrågas av motionärerna redan får anses vara tillgodosedda. Rättighetsperspektivet – det ena av de två fundamentala perspektiv som avses prägla politiken för global utveckling – tar sin utgångspunkt i respekten för de mänskliga rättigheterna, demokrati, jämställdhet mellan kvinnor och män samt barnets rättigheter. Demokrati och god samhällsstyrning, respekt för de mänskliga rättigheterna och jämställdhet mellan kvinnor och män utgör även centrala huvuddrag i politiken för global utveckling. Därmed beaktas t.ex. oberoende medier som en viktig del av ett demokratiskt samhälle.

Utskottet konstaterar att utvecklingssamarbetet är ett uttryck för solidaritet med fattiga och utsatta människor i andra länder. När svenska åtgärder planeras skall frågan ställas hur dessa kan förväntas främja eller hur de präglats av rättighetsperspektivet och de fattigas perspektiv på utveckling. Utskottet menar att åtgärder skall genomföras på ett sätt som innebär att de mänskliga rättigheterna stärks, att fattiga och utsatta människor ges större möjligheter att påverka för dem viktiga prioriteringar och beslut samt att fattiga mäns, kvinnors och barns situation förbättras.

För svenskt utvecklingssamarbete innebär denna tonvikt på demokrati och mänskliga rättigheter att en dialog med utvecklingsländerna om mänskliga rättigheter och demokrati är central. Utskottet menar att samarbetet med länder där utvecklingen i dessa avseenden går åt fel håll skall omprövas. Utskottet anser också att även om det i vissa länder saknas förutsättningar för ett långsiktigt och brett samarbete, kan olika typer av riktade

insatser vara möjliga. Utskottet vill i sammanhanget understyrka det civila samhällets betydelse i länder med brister vad gäller demokrati och respekt för mänskliga rättigheter.

Utskottet konstaterar att Sverige lämnar ett omfattande stöd till och via enskilda organisationer. Regeringen har genom stödet till enskilda organisationer bidragit till ett livskraftigt och demokratiskt civilt samhälle i samarbetsländerna. Metoden att initiera utvecklingsinsatser tillsammans med svenska enskilda organisationer och lokala samarbetspartner har inneburit att samarbetsländernas strategier för fattigdomsminskning har blivit bättre förankrade i det civila samhället. Stödet innebär också att Sverige underlättar för fattiga och marginaliserade människor att organisera sig, vilket stärker utvecklingen av en demokratisk stat. Parallellt bidrar utbytet mellan svenska och lokala enskilda organisationer till att stärka kunskapen om och därmed förståelsen för hur bistånd fungerar även i Sverige.

Utskottet konstaterar att det civila samhället av tradition har en stark ställning i Sverige och förutsätter att den redan etablerade dialogen med organisationer, folkrörelser och näringslivet på områden som utveckling och mänskliga rättigheter kommer att fortsätta. Resultaten från denna dialog kommer att utgöra en integrerad del av Sveriges bidrag till det reformarbete i FN som bl.a. berör det civila samhällets relation till FN. Utskottet erinrar om att generalsekreteraren 2003 tillsatte en högnivåpanel för relationerna mellan FN och det civila samhället. Gruppen lämnade sin rapport i juni 2004. I den diskuteras bl.a. gällande riktlinjer och det civila samhällets möjligheter till tillträde och deltagande i FN. Det diskuteras också nya och bättre sätt för det internationella samfundet att interagera med det civila samhället. Generalsekreteraren har kommenterat högnivåpanelens arbete i en egen rapport. Utskottet menar att det är angeläget att FN och det internationella samfundet i sin helhet har goda och nära relationer med det civila samhället och välkomnar det svenska stödet till detta arbete.

Utskottet vill i sammanhanget lyfta fram den resolution, *The importance of civil society and its interplay with parliaments and other democratically elected assemblies for the maturing and development of democracy*, som antogs av Interparlamentariska unionen (IPU) i Genève den 19 oktober 2005. I resolutionen diskuteras bl.a. vikten av det civila samhällets bidrag till demokratiutveckling och utrotande av fattigdom. I denna uppmanas också parlamenten att stödja det civila samhällets insatser mot fattigdomen. Sverige var en av de drivande parterna i utarbetandet av resolutionen.

Utskottet konstaterar att rambidragen är en av grundvalarna i samarbetet med de svenska enskilda organisationerna. Det innebär att organisationerna själva driver och genomför en verksamhet som Sida ger bidrag till. Målsättningen är att genom stöd till enskilda organisationers utvecklingssamarbete främja utveckling av ett livskraftigt och demokratiskt civilt samhälle och stärka de lokala samarbetsorganisationerna. Organisationerna har stor frihet att utforma arbetet inom sina områden. Denna frihet under ansvar får aldrig innebära att man kompromissar med grundläggande demokratiska vär-

deringar. Sidas krav på organisationer som får stöd är bl.a. att de skall vara demokratiskt uppbyggda och i sin föreningsverksamhet anknyta till det svenska utvecklingssamarbetet. Sidas anvisningar för samarbete med enskilda organisationer innebär att deras verksamhet måste vara i överensstämmelse med målen för utvecklingssamarbetet. Bland dessa mål återfinns främjandet av en demokratisk samhällsutveckling.

Utskottet menar att det inte är rimligt att Sida förhandsprövar alla de tusentals aktiviteter som görs av hundratals organisationer. Sida följer emellertid upp verksamheten, påtalar det som varit fel och kräver pengarna tillbaka vid eventuella avtalsbrott.

Utskottet har erfarit att det inom Sida pågår en översyn av anvisningarna för bidrag till enskilda organisationer. I denna översyn ingår överväganden om hur man ännu mer effektivt skall säkerställa att bidragen går till organisationer som arbetar i överensstämmelse med målen för utvecklingssamarbetet.

Utskottet erinrar om att egeninsatsen nyligen halverats från en femtedel till en tiondel av insatsen. De statliga medel som utgår till de enskilda organisationerna utgör bidrag till verksamheten. Egeninsatsen finns eftersom det är de enskilda organisationerna som driver och genomför sina egna projekt. De enskilda organisationerna skall alltså inte fungera enbart som en kanal för statliga medel. Kravet på en egeninsats torde också kunna borge för ett större mått av långsiktighet i engagemanget.

Sverige och Kuba har inte några bilaterala biståndsavtal. Det svenska biståndet kanaliseras genom multilaterala och internationella organisationer samt via universitet och enskilda organisationer trots att Kuba ensidigt avbrutit det bilaterala biståndet från EU:s medlemsstater. Det svenska biståndet följer regeringsbeslutet från 1995 – ”initiativ som bidrar till att skapa förutsättningar för ekonomisk och politisk systemöppning och som främjar demokratiska reformer och respekten för mänskliga rättigheter” – samt den regionala samarbetsstrategin för Centralamerika och Karibien.

Utskottet konstaterar att regeringen har ett starkt engagemang för att främja de mänskliga rättigheterna på Kuba och för att bidra till en fredlig övergång till ett demokratiskt samhälle. Utskottet menar att det är viktigt att en dialog kan föras med hela det kubanska samhället. Utskottet välkomnar därför stödet till de aktörer som verkar för demokrati.

Utskottet konstaterar att demokratin i Vitryssland sedan flera år stegvis har inskränkts av den sittande regimen. Landets politiska ledningsprioriteringar kan inte tjäna som underlag för ett utvecklingssamarbete med Sverige. Däremot finns förutsättningar att på andra sätt bidra till en politisk, ekonomisk och social omvandling i landet. Att bidra till att Vitryssland blir ett mer demokratiskt och pluralistiskt samhälle framstår som den mest effektiva vägen att långsiktigt både bekämpa fattigdomen och på andra sätt förbättra levnadsförhållandena för landets befolkning.

Utskottet ser därför positivt på de insatser som görs inom utvecklings-samarbetet med Vitryssland för att stödja en demokratisering och modernisering av landet. Ett omfattande samarbete sker genom olika enskilda organisationer. Genom Svenska institutet finansieras utbyte med Vitryssland inom kultur och samhälle samt på utbildnings- och forskningsområdena. Det svenska samarbetet har bidragit till att skapa förutsättningar för en demokratisering genom bl.a. stöd till fortbildning av vitryska journalister, politikerutbildning i lokalt självstyre samt studiebesök i Sverige för tjänstemän inom ministerier och myndigheter för att studera lösningar på förvaltningsproblem.

Utskottet har i betänkande 2004/05:UU2 och i betänkande 2004/05:UU12 behandlat frågor om partinära bistånd. Utskottet ansåg då, liksom nu, att ett väl fungerande partiväsende är en förutsättning för att den representativa demokratin skall kunna uppfylla ett av sina viktigaste ändamål, nämligen att skapa kanaler mellan medborgare och politiska beslutsfattare. Utskottet anser vidare att de svenska partierna, genom lång erfarenhet och många års internationella kontakter, kan lämna ett värdefullt bidrag till uppbyggnaden av partiorganisationer i utvecklingsländer.

Utskottet noterar att det partinära stödet har byggts ut och förutsätter att det stärks och utvecklas ytterligare. Det behövs en betydligt större satsning än hittills för att bygga upp och stärka det svaga partiväsendet i många utvecklingsländer. Utskottet menar också att det partinära stödet kan utformas betydligt mer flexibelt vad gäller rapportering och redovisning än vad som nu är fallet, utan att göra avkall på strikta ekonomiska redovisningskrav. Liksom för de enskilda organisationerna är det viktigt att de partinära organisationerna kan delta i både planerings- och landstrategiarbetet.

Utskottet noterar avslutningsvis att Sida, i en nyligen genomförd utvärdering, presenterar en rad rekommendationer för framtida utformning av denna stödform. Utskottet har erfarit att frågan för närvarande bereds inom Regeringskansliet och förutsätter att regeringen återkommer i ärendet med ett konkret förslag.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna *U203 (fp) yrkandena 1 och 2*, *U209 (fp) yrkandena 13 och 16*, *U214 (fp) yrkandena 2 och 3*, *Kr253 (fp) yrkande 3*, *U268 (fp) yrkandena 4–6*, *U324 (kd) yrkande 9*, *U289 (m) yrkande 25*, *U313 (m) yrkandena 26–28*, *U336 (fp) yrkandena 3–6, 20, 21 och 28*, *U343 (s)*, *U349 (kd) yrkandena 16 och 17*, *U365 (s)*, *U367 (s)*, *U383 (kd) yrkande 8* samt *U350 (kd) yrkande 9* kan avstyrkas.

God samhällsstyrning

Propositionen

I enlighet med politiken för global utveckling skall ett antal huvuddrag genomsyra politiken, både vad gäller åtgärder och stöd i enskilda länder och den politik som förs på global nivå. De grundläggande värdena är demokrati och god samhällsstyrning, respekt för de mänskliga rättigheterna och jämställdhet mellan kvinnor och män. Hållbar utveckling omfattar hållbart nyttjande av naturresurserna och omsorg om miljön, ekonomisk tillväxt samt social utveckling och trygghet. Politiken skall därutöver inriktas på två huvuddrag där nya krav ställs på helhetssyn och samverkan, nämligen konflikthantering och säkerhet samt globala gemensamma nyttigheter.

Motionerna

I kommittémotion *U313 (m) yrkande 29* anförs att Sverige bör införa nolltolerans när det gäller korruption med svenska biståndsmedel.

I motion *U240 (fp)* framförs att Sveriges bistånd till Vietnam är splittrat och att Sverige bör koncentrera sitt kvarvarande bistånd till Vietnam till några viktiga profilområden, bl.a. kampen mot korruption.

I partimotion *U349 (kd) yrkande 8* betonas vikten av fungerande förvaltningar och institutioner i fattiga länder.

I motion *U350 (kd) yrkande 5* anförs att den utbredda statskorruptionen måste bekämpas och ökat stöd bör därför gå till utvecklandet av självständiga bondeorganisationer i Afrika.

Utskottets överväganden

Utskottet konstaterar inledningsvis att den utbredda korruptionen är ett allvarligt hinder för utveckling i flera länder och måste bekämpas inom ramen för ansträngningarna att åstadkomma bättre samhällsstyrning. Åtgärder för att bekämpa korruption är en nödvändig del för att fattigdomsbekämpningen skall bli så effektiv som möjligt. God samhällsstyrning skall i enlighet med politiken för global utveckling genomsyra det internationella utvecklingssamarbetet. Det framgår också av regeringens proposition att god samhällsstyrning och korruptionsbekämpning är prioriterade områden.

Utskottet konstaterar att Sida har en nolltolerans mot korruption och har utarbetat en anti-korruptionsregel vars huvudbudskap är ”Aldrig acceptera. Alltid agera. Alltid informera”. Regeln är utgångspunkt för Sidas arbete med att motverka riskerna för korruption samt att åtgärda uppkomna fall av missbruk av svensk finansiering av utvecklingssamarbete.

Utskottet noterar att Sida skall analysera och ta hänsyn till korruptionsriskerna inom ramen för landstrategiprocessen. Hur detta bör ske bedöms från fall till fall. Viktigt är att bedöma samarbetslandets administrativa system och därmed sammanhängande risker för korruption i utvecklingssamarbetet samt nationell revisionskapacitet och praxis. En nära samver-

kan med samarbetslandet och andra biståndsgivare i dialog och studier eftersträvas. Landets vilja att bekämpa korruption vägs in vid valet av former, kanaler och områden i samarbetet. Utskottet finner denna ordning tillfredsställande.

Utskottet noterar att regeringen anser att insatserna är stora inom området demokratisk samhällsstyrning, som också omfattar stöd till reformering och effektivisering av den offentliga förvaltningen. Övergången till programstöd ställer krav på samarbetsländernas administration och innebär att brister i kapacitet och kompetens i samarbetsländerna uppmärksammas på ett tydligare sätt. Utskottet delar bedömningen att de svenska insatserna på området är positiva och att de har bidragit till förbättringar, men att mycket arbete återstår.

Utskottet erinrar att regeringen i propositionen Gemensamt ansvar – Sveriges politik för global utveckling (prop. 2002/03:122) anger att insatserna inom det långsiktiga utvecklingssamarbetet kan koncentreras till färre områden. De nya riktlinjerna för samarbetsstrategier som antogs i april 2005 anger att strategierna skall behandla frågan om koncentration och att antalet områden skall begränsas i samarbetet. Sida har också successivt minskat antalet insatser inom det bilaterala biståndet från 6 224 insatser under 2002 till 5 740 insatser 2004. En övergång till budgetstöd och sektorprogramstöd där detta är möjligt kommer att innebära att antalet insatser kan minskas ytterligare.

Utskottet har i betänkandena 2004/05:UU2 och 2003/04:UU3 tagit ställning till likalydande motioner om stöd till utvecklandet av bondeorganisationer i Afrika. Utskottet anförde i betänkande 2003/04:UU3:

Satsningar på landsbygdsutveckling innehåller självfallet betydande insatser för utvecklingen av jordbruket som också bör inkludera åtaganden vad avser markreformer och stöd till bondeorganisationer liksom till enskilda jordbrukare. Brister i den inhemska politiken i utvecklingsländerna utgör ett allvarligt hinder för utveckling. Därför är det angeläget att samarbetsländernas fattighedsstrategier inkluderar analyser av hindren för jordbrukets och landsbygdens utveckling.

Utskottet vidhåller denna uppfattning.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna *U240 (fp)*, *U313 (m)* yrkande 29, *U349 (kd)* yrkande 8 och *U350 (kd)* yrkande 5 kan avstyrkas.

Hiv/aids och andra hälsofrågor

Propositionen

Kampen mot hiv/aids är en viktig del av det svenska biståndet. I propositionen redovisas de särskilda satsningar som gjorts mot hiv/aids under 2004. Dessa innebar bl.a. väsentligt ökade ekonomiska bidrag till stöd för de multilaterala organisationer som direkt arbetar mot pandemin. Enligt regeringen har Sveriges ökade engagemang på hiv/aids-området bidragit

till ett effektivare samarbete kring hiv/aids internationellt. Hiv/aids-ambasadörens verksamhet omfattar såväl ett aktivt deltagande i det internationella mer systemövergripande arbetet som i svenskt bilateralt arbete på landnivå.

Det framgår av propositionen att regeringen under 2006 särskilt kommer att uppmärksamma fem områden, bl.a. smittsamma sjukdomar inklusive hiv/aids. Regeringen anser att smittsamma sjukdomar är ett hot mot individen, samhället och samhällsutvecklingen. Regeringen har beslutat att en strategisk handlingsplan skall utformas för perioden 2006–2008. Inom ramen för denna initieras biståndsinsatser mot hiv/aids, malaria, tuberkulos, mässling och antimikrobiell resistens samt för andra strategiskt viktiga insatser inom ramen för politiken för global utveckling. I vissa fall kan biståndsmedel delvis finansiera insatser som innehåller element av att ställa en global gemensam nytthet till samarbetsländernas förfogande, t.ex. för att öka den globala tillgången till influensavaccin. Vikten av långsiktighet och kontinuitet, geografisk koncentration, multidisciplinära insatser och kapacitetsbygge samt utvärdering kommer att betonas i handlingsplanen som en förutsättning för att Sveriges bidrag till den globala kampen mot smittsamma sjukdomar skall få avsedd effekt.

I Sidas bidrag till den strategiska handlingsplanen definieras också hälsosystem och hälsoforskning som grund för riktade insatser mot hiv/aids, malaria, tuberkulos och mässling liksom resistensutveckling och vaccinationer. Den samlade erfarenheten visar på vikten av att öka stödet till utveckling av hälsosystem, utbildning av personal för primärvården, utrustning för såväl förebyggande som behandlande insatser och därtill relaterad forskningskapacitet, tillgång till övervaknings- och rapporteringssystem m.m. Miljöfrågor som vatten, sanitet, livsmedelshygien och nutrition är också centrala.

Regeringen konstaterar att fler människor än någonsin i dag lever med hiv eller aids (omkring 40 miljoner). De totala satsningarna mot sjukdomen i världen är också större än någonsin. Unaids uppskattar behoven av ekonomiska resurser för enbart aidsarbetet till drygt 20 miljarder US-dollar årligen fr.o.m. 2008. Mot detta belopp kan ställas de ca 8 miljarder US-dollar som världens samlade insatser mot hiv/aids uppgår till under 2005. Ökade finansiella satsningar krävs, men ett effektivt hiv/aids-arbete kräver också ett väl fungerande internationellt system för att effektivt kunna stödja de nationella planer och satsningar som görs.

Regeringen menar att ett effektivt arbete mot hiv/aids kräver stöd från det förebyggande arbetet till vård och behandling – liksom stöd till forskning och långsiktiga återuppbyggnadsinsatser. Eftersom hiv/aids-situationen ser så olika ut i olika länder krävs en beredskap att ge olika slags stöd. Fokus ligger på det förebyggande arbetet, vilket är i linje med FN-deklarationen om hiv/aids från 2001. Ett av flera grundläggande och väldokumenterat fungerande inslag i preventionen är tillgång till kondom-

mer, något som i dag trots detta ifrågasätts av många. Det förebyggande arbetet måste också ta tag i andra frågor som är svåra och känsliga, så som frågor kring sexualitet, jämställdhet och maktförhållanden i samhället.

Regeringen anser att satsning på bromsmediciner och annan behandling ökar människors vilja att låta testa sig och är en viktig del av det förebyggande arbetet. Behandling av aids innebär livslånga åtaganden, vilket gör att finansieringen av sådana program inte får vara kortsiktig. De omfattande behandlingsprogram som krävs visar dock snabbt på komplexiteten i arbetet med hiv/aids. En central faktor som måste hanteras är de svaga hälsosystemen i många länder samt avsaknaden av utbildad hälsopersonal. Ytterligare insatser krävs därför för att öka möjligheterna för fattiga människor i utvecklingsländer att få sådan behandling.

Sveriges stöd i kampen mot hiv/aids kommer fortsatt i hög grad att kanaliseras via multilaterala aktörer såsom FN och Globala fonden mot hiv/aids, tbc och malaria (GFATM). I det multilaterala arbetet är det FN:s gemensamma program för hiv/aids (Unaids) som är grundbulten för allt hiv/aids-arbete. Sverige är medlem av Unaids styrelse (vice ordförande 2005 och fr.o.m. 2006 ordförande) vilket ger oss stora möjligheter att påverka och förändra. Stödet till FN:s insatser mot hiv/aids kommer att öka, framför allt till Unaids inklusive dess initiativ The Global Coalition on Women and Aids, men också till WHO, UNFPA, Unicef och UNDP. I Globala fonden (GFATM) pågår på svenskt initiativ ett omfattande förändringsarbete med införandet av ett nytt finansieringssystem liknande utvecklingsbankernas påfyllningsmekanismer. Avsikten är att säkerställa en mer långsiktig och stabil finansiering, på en högre nivå och med en bättre fördelning.

Enligt regeringens proposition kommer frågor kring hiv/aids att få en alltmer framskjuten plats i det bilaterala samarbetet med de länder som sjukdomen redan drabbat hårt, framför allt i södra Afrika, men också i förebyggande syfte i länder där antalet smittade är lägre. Sida kommer därför också för 2006 att få i uppdrag att ytterligare förstärka sina åtgärder mot hiv/aids på landnivå.

Motionerna

I motion *U224 (s)* anförs att Sverige skall utöva nödvändiga påtryckningar för att påverka kampanjer mot preventivmedel, på Filippinerna och andra platser.

I kommittémotion *U313 (m) yrkande 15* anförs att samarbetet mellan stater, regeringar, frivilliga och/eller enskilda organisationer för att sprida kunskap om hiv bör öka. I *yrkande 16* framförs att en effektiv struktur för olika hälso- och sjukvårdsinsatser i Afrika bör skapas. I *yrkande 17* argumenteras för skapandet av fler utvecklingsenheter som arbetar med hiv-prevention på plats i Afrika. I *yrkande 18* framförs att alla gravida

hivsmittade kvinnor i Afrika skall få tillgång till antivirala medel. I *yrkande 19* framförs att ytterligare resurser bör satsas på grundforskning rörande effektiv behandling och vaccin mot hiv, tbc och malaria.

I partimotion *U336 (fp)* *yrkande 25* argumenteras för åtgärder för att motverka spridning av hiv/aids, bl.a. att svenska representanter i utvecklingssamarbetet lyfter fram tabubelagda frågor om hiv/aids och att gratis eller mycket billiga bromsmediciner till alla de miljoner som smittats erbjuds. I partimotion *U349 (kd)* *yrkande 24* anför motionärerna att utvecklingssamarbetet inom hälsosektorn i ökad omfattning bör innefatta hjälp till hälsoreformer, utbildning i sexuell och reproduktiv hälsa samt utbildning i folkhälsofrågor. Sjukvårdsreformer behövs i många utvecklingsländer med målsättningen att åstadkomma hälsovård för alla och att förbättra folkhälsan för speciellt utsatta grupper.

I kommittémotion *U380 (kd)* *yrkande 3* anføres att Sverige i ökad utsträckning bör fokusera biståndsarbetet på att bygga upp fungerande hälso- och sjukvårdssystem och infrastruktur för svårt hivdrabbade länder. I motionen yrkas också på att kopplingen mellan fattigdom och hivspridning i utvecklingsarbetet skall tydliggöras (*yrkande 4*). Dessutom menar motionärerna att en förutsättning för att bekämpa hiv/aids är att kvinnans status höjs (*yrkande 5*). I *yrkande 6* anføres att Sverige bör agera som pådrivare och opinionsbildare i bilaterala dialoger med länder svårt utsatta av hiv/aids-spridningen för att föra upp hiv/aids-frågan på högsta politiska nivå. I *yrkande 8* framför motionärerna att befintliga nätverk och infrastrukturer som byggts av kyrkor och andra organisationer skall användas samt att samarbetet mellan olika aktörer skall förbättras för att effektivisera kampen mot hiv/aids. Det är också viktigt att verka för att diskriminering och stigmatisering av hivsmittade upphör (*yrkande 12*).

I samma motion, *yrkande 14*, anføres att en vägran att verka för en bred strategi inkluderande både kondomer och förändrat sexualbeteende för att hejda smittspridningen, måste få konsekvenser i omvärldens förhållande till det aktuella landet, exempelvis när det gäller biståndet. I *yrkande 15* anføres att ett sprututbytesprogram, under reglerade former, bör kunna ingå som en av flera åtgärder för att stoppa smittospridningen. Motionärerna menar att det är uppenbart att det behövs ökad forskning för att undersöka aidsepidemiens effekt på utvecklingen (*yrkande 16*). Sexualundervisning i skolan är en viktig del av preventionen och ungas organisationer bör involveras i arbetet mot hiv/aids (*yrkande 17*).

I motion *U350 (kd)* *yrkande 7* anføres att mer resurser måste tillföras forskningen om sjukdomar i de fattiga länderna. I *yrkande 8* anføres att Sida bör förbättra sina konsekvensanalyser vad gäller hivspridning i de projekt man stöder i Afrika.

I kommittémotion *U340 (mp) yrkande 9* framförs att det är av stor vikt att de kvinnor och män som är prostituerade får kännedom om de hälsorisker som de utsätts för. Det finns ett behov av att öka riktade informationsinsatser angående bl.a. hiv/aids-prevention som riskerar att uppstå i och med trafficking.

Utskottets överväganden

Hivepidemin får alltmer karaktären av ett globalt och gränsöverskridande problem som inte visar några tendenser att mattas av. Det sammansatta utrikes- och socialutskottet har därför ägnat hiv/aids särskild uppmärksamhet i betänkande 2004/05:USoU1 Globala smittsamma sjukdomar. Utskottet vill här åter understryka att hiv/aids är ett av världens allvarligaste utvecklingsproblem med svåra följder för så gott som samtliga samhällssektorer i de hårdast drabbade länderna. Epidemin fortsätter att öka dramatiskt, och de verkliga konsekvenserna visar sig först om fem till tio år när dagens hivinfekterade utvecklat aids. Det innebär stora utmaningar för länder och sektorer att skapa förmågan att bemöta konsekvenserna av hiv/aids i framtiden.

Utskottet konstaterar att fattigdom är både en orsak till och en effekt av spridningen av hiv/aids. Världens regeringar enades i samband med FN:s millennietoppmöte i september år 2000 om målet att före år 2015 stoppa spridningen av bl.a. hiv och malaria. Även i slutdokumentet från barntoppmötet år 2002 är kampen mot hiv/aids ett av huvudmålen.

Många länder saknar resurser för förebyggande åtgärder och för att hantera konsekvenserna av hiv/aids på ett bra sätt. Sverige verkar såväl bi- som multilateralt för att samtliga samarbetsländer skall intensifiera sina ansträngningar i kampen mot hiv/aids. Utskottet välkomnar därför att arbetet mot smittsamma sjukdomar, inklusive hiv/aids, prioriteras inom det svenska biståndet. Utskottet välkomnar de särskilda satsningar som gjorts de senare åren och kan konstatera att Sverige ökat sina ekonomiska åtaganden i arbetet mot hiv/aids, såväl multilateralt som bilateralt. Detta ökade svenska ansvarstagande i arbetet mot hiv/aids kommer enligt propositionen att fortsätta också 2006. Utskottet menar att dessa satsningar har fått ett positivt genomslag i Sveriges internationella arbete och har resulterat i en högre medvetenhet inom den svenska biståndsadministrationen om sjukdomens negativa effekter för såväl individen som de värst drabbade ländernas ekonomiska och sociala utveckling.

Utskottet välkomnar den strategiska handlingsplanen för 2006–2008 och att regeringen även i fortsättningen kommer att prioritera insatser mot smittsamma sjukdomar inklusive hiv/aids. Utskottet menar, liksom regeringen, att långsiktighet och kontinuitet, geografisk koncentration, multidisciplinära insatser och kapacitetsbygge är viktiga förutsättningar för att Sveriges bidrag till den globala kampen mot smittsamma sjukdomar skall få avsedd effekt. Stödet till utvecklingen av hälsosystem är också angeläget.

Utskottet delar bedömningen att ett effektivt arbete mot hiv/aids kräver förebyggande arbete, t.ex. i form av undervisning. Utskottet understryker, liksom i betänkande 2004/05:UU2, att en central del av arbetet i kampen mot hiv/aids är att sprida information och att på alla sätt höja medvetandet både om sjukdomen och hur man hanterar den. Attitydpåverkan är en väsentlig del i detta sammanhang, inte minst när det gäller kondomanvändning. För att uppnå målet att minska spridningen av hiv/aids utgör arbetet med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter en annan viktig komponent.

Frågor om gratis, eller mycket billiga bromsmediciner behandlades i betänkande 2004/05:UU2. Utskottet anförde då bl.a. följande:

Utskottet menar att det är av yttersta vikt att hiv/aids-epidemin hejdas och att fattiga länder får tillgång till bromsmediciner. Ansvar för tillgängligheten av läkemedel är dock en komplicerad fråga. Rätten till hälsa slås fast i FN:s grundläggande MR-konventioner som också fastslår att huvudansvaret för att mänskliga rättigheter respekteras åligger staterna. Vilket ansvar företag kan anses ha i relation till detta är föremål för diskussion liksom prissättningen av medicinerna. Från svensk sida har företag uppmanats att ta hänsyn till och redovisa sitt arbete med socialt och miljömässigt ansvarstagande, vilket många företag gör genom att ge ut s.k. hållbarhetsrapporter. Det är knappast möjligt att flera afrikanska länder själva skall kunna tillverka bromsmediciner. Ett mer resurseffektivt alternativ vore att länder kan importera läkemedlen från andra länder som t.ex. Indien och Brasilien. Utskottet menar också att det alternativ som EU förespråkar med ett system av differentierade priser på läkemedel i i- och u-länder kan vara en möjlig utvecklingsväg.

Utskottet noterar att det kan finnas hälsovinster med att injektionsmissbrukare får byta begagnade sprutor och kanyler mot rena sådana. Dock är det viktigt att det inom sprututbytesprogram också ställs krav på att det arbetas med att motivera missbrukarna till vård och behandling. Utskottet menar att val av samarbetskanaler och samarbetsformer skall göras efter en bred analys av situationen i samarbetslandet och vill därför inte ta ställning i detta specifika fall.

Utskottet erinrar om att det i Regeringskansliet sedan år 2003 finns en särskild hiv/aids-ambassadör som kontinuerligt arbetar för en förbättrad samordning av det svenska och internationella hiv/aids-arbetet. Det svenska initiativet har uppmärksammats internationellt och även följts av liknande befattningar i Belgien, Frankrike, Nederländerna och USA. Hiv/aids-ambassadören har haft ett nära samarbete med både statliga och icke-statliga aktörer, i såväl Sverige som internationellt. Utskottet ser positivt på att en hiv/aids-ambassadör har tillsatts.

I sammanhanget kan noteras att resolutionen från IPU i Manilla i april 2005 behandlar frågor om preventionen, hanterandet och behandlingen av den globala hiv/aids-epidemin.

Utskottet menar sammantaget att hiv/aids och hälsofrågor har stor tyngd i det svenska utvecklingssamarbetet. Detta, tillsammans med det faktum att motioner med samma eller liknande innehåll som flera av de här behand-

lade motionerna nyligen behandlades i betänkande 2004/05:UU5, gör att utskottet anser att motionärernas krav är tillgodosedda eller att bifall också av annat skäl är obehövligt.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna *U224 (s)*, *U313 (m) yrkandena 15–19*, *U336 (fp) yrkande 25*, *U340 (mp) yrkande 9*, *U349 (kd) yrkande 24*, *U350 (kd) yrkandena 7 och 8* samt *U380 (kd) yrkandena 3–6, 8, 12 och 14–17* kan avstyrkas.

Funktionshindrades situation

Propositionen

Regeringen konstaterar att rättighetsunderskottet i vissa länder är särskilt stort, bl.a. för funktionshindrade grupper. Detta gör att Sverige i utvecklingssamarbetet fokuserar på rättighetsperspektivet.

Motionerna

I partimotion *U336 (fp) yrkande 26* understryks att det är önskvärt att man i svenskt bistånd uppmärksammar funktionshindrade gruppers utsatthet och utvecklar strategier för att nå de funktionshindrade med bistånd.

I partimotion *U349 (kd) yrkande 25* framförs att människor med funktionshinder inte är speciellt uppmärksammade i det svenska utvecklingssamarbetet. För att inkludera funktionshindersfrågor i svenskt utvecklingssamarbete krävs bl.a. god kunskap om handikappfrågor inom de organisationer som bedriver någon form av utvecklingssamarbete. Mer och förbättrat samarbete mellan funktionshindersorganisationer och Sidas land- och strategiarbete behövs. Det multilaterala samarbetet behöver även förbättras. Det är extra viktigt att uppmärksamma människor med funktionshinder inom det humanitära katastrofbiståndet. Sverige bör också arbeta för att funktionshindersfrågor i högre grad än i dag inkluderas i det multilaterala samarbetet inom FN, Världsbanken och EU.

I partimotion *So364 (mp) yrkande 26* anføres att Sverige i biståndspolitik aktivt skall verka för att människor med utvecklingsstörning och funktionshinder skall få ett värdigt liv.

I motion *U245 (mp) yrkande 1* anføres att människor med funktionsnedsättning tillhör de fattigaste av fattiga och de är ofta osynliga i det bi- och multilaterala utvecklingssamarbetet. Motionärerna menar att s.k. icke-prioriterade grupper skall föras fram och involveras i fattigdomsbekämpande insatser. I *yrkande 2* understryker motionärerna vikten av att konkreta strategier för Sveriges arbete med att bekämpa fattigdomen i framtiden når människor med funktionsnedsättning. Sveriges biståndsmyndighet Sida är en huvudaktör för att möjliggöra detta. Motionärerna menar därför att regeringen skall tydliggöra att dessa förväntningar finns på Sida.

Utskottets överväganden

Motionsyrkanden om funktionshindrades situation som liknar dem som presenteras i motionerna ovan behandlades i betänkande 2004/05:UU2. Utskottet anförde då bl.a. följande:

Utskottet konstaterar att det både nationellt och internationellt pågår arbete för att funktionshindrade människor skall kunna fullt ut delta i samhällslivet på jämlika villkor. Det svenska utvecklingssamarbetet omfattar insatser med särskild inriktning på handikappade.

...

Utskottet har tidigare konstaterat att rätten till delaktighet, inflytande och jämlika villkor för personer med funktionshinder sedan länge är en viktig del av det svenska utvecklingssamarbetet och att Sverige aktivt verkar för att dessa frågor skall ges en central plats.

Utskottet menar att rätten till delaktighet, inflytande och jämlika villkor för personer med funktionshinder sedan länge är en viktig fråga i det svenska utvecklingssamarbetet. Möjligheten till inflytande och delaktighet är ofta begränsad för människor med funktionsnedsättning. Personer med funktionsnedsättning återfinns också ofta bland de allra fattigaste i samarbetsländerna. Det är därför angeläget att människor med funktionsnedsättning uppmärksammas och blir delaktiga i samhällsutvecklingen.

Utskottet menar att funktionshindrade gruppers utsatthet bör inkluderas i överväganden kring svenskt bistånd och att strategier för att nå de funktionshindrade med bistånd behöver utvecklas utöver de insatser som redan i dag förekommer. Detta skall finnas med i det bilaterala biståndet likaväl som inom det humanitära katastrofbiståndet. Sverige bör också arbeta för att funktionshindrade i högre grad än i dag inkluderas i det multilaterala samarbetet inom FN, Världsbanken och EU.

Utskottet har erfarit att det inom Sida pågår ett arbete med att ta fram ett nytt styrdokument för utvecklingssamarbetet för barn och vuxna med funktionsnedsättning. Utskottet välkomnar detta arbete som delvis har för-
anletts av den av riksdagen beslutade politiken för global utveckling.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna *U336 (fp) yrkande 26*, *U349 (kd) yrkande 25*, *So364 (mp) yrkande 26* och *U245 (mp) yrkandena 1 och 2* kan avstyrkas.

Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, m.m.

Propositionen

Ett av de områden där regeringen gör särskilda satsningar är sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR). Arbetet med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter har framför allt inriktats mot en ökad svensk profilering av sakfrågan i internationella sammanhang och ett ökat finansi-

ellt stöd till organisationer som arbetar med SRHR. Den särskilda satsningen under 2004 på att öka fattiga människors möjlighet till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter har enligt regeringen bl.a. resulterat i

- en starkare och tydligare svensk SRHR-politik
- ökad uppmärksamhet för dessa frågor i Sverige bland allmänhet och medier
- framställning och spridande av informationsmaterial genom RFSU
- ökat samarbete såväl med likasinnade givarländer som med mottagarländer
- ökad medvetenhet om länkarna mellan SRHR, jämställdhet, ekonomisk och social utveckling och uppnående av millenniemålen
- starkare EU-stöd i rådsslutsatser för genomförande av Kairoagendan med koppling till millenniemålen
- utökade kontakter med regionala och globala aktörer inklusive enskilda organisationer, Världsbanken och regionalbanker
- ökat svenskt finansiellt stöd till WHO, IPPF och UNFPA, för deras SRHR-arbete.

Den särskilda satsningen på SRHR beräknas under 2005 avslutas med att regeringen antar en policy för frågorna. Policyn är avsedd att utgöra ett styrdokument i det internationella arbetet för SRHR.

Det framgår av propositionen att regeringen under 2006 skall förstärka och fördjupa sina insatser på huvudsakligen tre områden när det gäller jämställdhetsarbetet: arbetet med jämställdhetsintegrering, kvinnors och flickors hälsa och SRHR, inklusive forskning samt könsrelaterat våld.

På området kvinnors och flickors hälsa och SRHR, inklusive forskning skall satsningarna intensifieras för att bidra till att minska mödradödligheten och spridningen av hiv/aids samt att stödja kvinnors, flickors och ungdomars rätt att bestämma över sin egen kropp, sexualitet och reproduktion. Regeringen konstaterar att många länder gjort framsteg sedan FN:s konferens om befolkning och utveckling i Kairo 1994 och uppföljningskonferensen under 1999. Trots detta driver några tongivande länder en mer restriktiv syn i dessa frågor. Regeringen anser att det medför att dialogen kring sexualitet, säkra aborter, maskuliniteter, mäns roller och ansvar samt unga människors behov och rättigheter är svår att föra.

Av denna anledning är det viktigt att Sverige tillsammans med likasinnade fortsätter att driva just dessa frågor. Regeringen avser att fortsatt driva dessa frågor inom EU och i det regionala och internationella samarbetet med betoning på alla människors lika värde och rättigheter oavsett bl.a. ålder, kön, etnicitet och sexuell läggning. Under 2006 avser regeringen att fortsätta stärka detta arbete genom ökat stöd till området och i dialog med berörda aktörer, inklusive samarbetsländer, EU-kommissionen, UNFPA, Unaid, International Planned Parenthood Federation (IPPF) och svenska och internationella enskilda organisationer.

Den nya policyn för SRHR kommer enligt regeringen att spela en viktig roll. Detta innebär att resurser måste avsättas för verkställandet av policyn. Utlandsmyndigheternas roll i den politiska dialogen kommer särskilt att betonas i syfte att stärka frågorna inte bara globalt utan även i fält. Den särskilda satsningen på SRHR 2004 och 2005 och tioårsuppföljningen 2004 av handlingsprogrammet från Kairo samt det internationella högnivå-mötet i Stockholm den 11–12 april 2005 har föranlett ett ökat svenskt engagemang i dessa frågor. Ett internationellt seminarium om sexuella rättigheter med koppling till SRHR och hiv/aids kommer att anordnas. Seminariet syftar till att stärka länken mellan sexuella rättigheter och utvecklingssamarbetet. En uppföljning av slutsatserna från studien om HBT-frågor, SRHR, mänskliga rättigheter och fattigdom som regeringen gett Sida i uppdrag att genomföra 2005 kommer att ske.

Motionerna

I flerpartimotion U282 (*c, m, fp, kd, v, mp*) yrkande 1 anføres bl.a. att fler människor börjat efterfråga preventivmedel och annan sexuell och reproduktiv service. Samtidigt ökar år för år antalet människor i sexuellt aktiv ålder, vilket leder till ytterligare efterfrågan. Sverige har de senaste åren ökat bidragen till organisationer som UNFPA och IPPF som arbetar med dessa frågor. Detta är bra och motionärerna menar att stödet måste fortsätta. I yrkande 2 anføres att de analyser och strategier som ligger till grund för Sveriges internationella utvecklingssamarbete skall lyfta fram kvinnors och mäns tillgång till sexuell och reproduktiv hälsoservice. Sverige bör enligt motionärerna självt bygga upp ett fungerande system av import eller produktion, kvalitetskontroll och distribution av SRHR-materiel (yrkande 3).

I motion U320 (*s*) yrkande 1 argumenteras för ett ökat fokus på SRHR i det svenska biståndet. Detta skulle sända tydliga signaler om den vikt Sverige lägger vid rätten till sexuell och reproduktiv hälsa samt presentera ett positivt exempel för andra länders regeringar. Det är extra viktigt menar motionärerna eftersom det fortfarande finns djupa åsiktsskillnader i frågor som rör kvinnors och ungdomars sexuella och reproduktiva hälsa. I yrkande 2 anføres att även internationella biståndsprojekt, organiserade av FN och EU, bör fokusera på sexuell och reproduktiv hälsa.

I partimotion U336 (*fp*) yrkande 14 anføres att det i Sidas regleringsbrev bör tas hänsyn till situationen för HBT-personer.

I partimotion L291 (*fp*) yrkande 43 anføres att Sverige ger bistånd till utvecklingsländer där grundläggande mänskliga rättigheter för homosexuella, bisexuella och transpersoner kränks systematiskt. Motionärerna anser att Sverige i samband med givande av bistånd skall ta upp en diskussion med berört land kring mänskliga rättigheter, och då även HBT-personers grundläggande rättigheter, i den anda som FN:s konvention om de mänsk-

liga rättigheterna står för. Demokratimålet för det svenska biståndet måste också ta sikte på homosexuellas, bisexuellas och transpersoners mänskliga rättigheter.

I motion *U335 (fp) yrkande 2* anføres att kampen för kvinnors självklara rätt till fri abort inte är avslutad på långa vägar. Motionären anser att Sverige bör verka för att kvinnors rätt till fri abort och att god sexuell och reproduktiv hälsa blir ett prioriterat politiskt mål i svensk utrikespolitik. Motionären menar också att kvinnors rätt till fri abort och god sexuell och reproduktiv hälsa skall vara ett prioriterat finansiellt mål i den svenska biståndsbudgeten (*yrkande 3*).

I motion *U260 (kd)* framförs att UNFPA mycket tydligt prisat och tagit del i Kinas ettbarnspolitik, och att Sverige trots detta helhjärtat stöder UNFPA. Motionären menar att så länge UNFPA understöder den kinesiska ettbarnspolitiken bör Sverige inte ge bidrag till organisationen.

I motion *U303 (kd)* anför motionären att Sveriges regering under senare år ökat anslaget till UNFPA, även sedan den utbredda förekomsten av tvångssteriliseringar och tvångsaborter i Kina blivit känd. Motionären menar att detta rimmar illa med de internationella konventioner Sverige förbundit sig till, bl.a. i samband med Kairokonferensen om befolkning och utveckling, men också i FN:s grunddokument om de mänskliga rättigheterna. Motionären menar därför att det är av största vikt att Sverige försäkrar sig om att inga biståndspengar betalas ut till verksamhet som ligger i strid med dessa konventioner.

I partimotion *L375 (v) yrkande 2* anføres att det i Sidas regleringsbrev skall anges att Sverige vid biståndsgivning skall ta särskild hänsyn till HBT-personers mänskliga rättigheter.

I kommittémotion *So649 (v) yrkande 4* anføres att den konservativa hållningen i SRHR vunnit mark inte bara i USA utan också inom EU. Motionären anser att det svenska biståndet bör kunna fokuseras ytterligare på att främja sexuell och reproduktiv hälsa. Insatser för sexuell och reproduktiv hälsa bör prioriteras vid givande av bistånd.

Utskottets överväganden

Utskottet anser att insatser inom området sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) är ett viktigt medel för att minska fattigdomen i världen och en förutsättning för att millennieutvecklingsmålen skall kunna nås. Det är även ett värde i sig att människor kan bestämma över sin reproduktion och sexualitet. Sverige har i olika internationella sammanhang tydligt fört fram vikten av att genomföra Kairoprogrammet. Utskottet menar att det är särskilt viktigt att Sverige ger fortsatt stöd till både länder och organisationer så att handlingsprogrammet från Kairo kan genomföras.

Utskottet konstaterar att SRHR prioriteras inom det svenska biståndet och välkomnar att så även i fortsättningen kommer att vara fallet. Den vikt som ges SRHR ligger väl i linje med Sveriges internationella åtagan-

den och de profilfrågor som kännetecknar svenskt engagemang såväl internationellt som nationellt. Sverige har en tydlig roll att spela för att lyfta fram frågor kring SRHR.

Sverige har sedan många år bedrivit ett aktivt arbete på området. Att främja en trygg och säker sexualitet och en god reproduktiv hälsa hos befolkningen bör utgöra en hörnsten i folkhälsoarbetet. Kunskap är en viktig källa till att nå målet, och en bra sex- och samlevnadsundervisning kan spela en nyckelroll för ungas utveckling och är särskilt viktig för dem vars hälsa riskerar att utvecklas ogynnsamt. Rätten att själv få välja partner, samlevnadsform samt om eller när man skall få barn bör gälla för alla människor.

Dessa rättigheter är dock långt ifrån säkerställda även om det skett vissa förbättringar inom området. Utskottet anser att det är viktigt att dessa rättigheter tillkommer alla och förutsätter att Sverige även fortsatt aktivt arbetar internationellt för människors sexuella och reproduktiva hälsa. Utskottet vill särskilt understryka att alla kvinnor skall ha rätt till legala och säkra aborter.

Sverige har goda förutsättningar att dela med sig av sin tradition när det gäller upplysningsarbete. Utskottet välkomnar i detta sammanhang att Sverige och UNFPA gemensamt arrangerat två internationella möten i Stockholm på temat fattigdom och SRHR under 2005.

Utskottet konstaterar att Sverige under de senaste fyra åren mer än dubblat sitt stöd till UNFPA, som är det FN-organ som främst är ansvarigt för att följa upp handlingsprogrammet från FN:s internationella konferens om befolkning och utveckling (ICPD). Resultatet av det ökade svenska bidraget är enligt regeringens bedömning att ytterligare 25 miljoner kvinnor kan ges preventivmedel, vilket i sin tur bedöms resultera i att antalet oönskade graviditeter minskas med drygt 9 miljoner på årsbasis. Sveriges försök att förmå andra givare att axla sin del av finansieringen har också givit ett positivt resultat.

Utskottet har nyligen behandlat motioner om SRHR i betänkandena 2004/05:UU2 och 2003/04:UU3. I det sistnämnda fann utskottet den markanta ökningen av bidragen till UNFPA från Sverige motiverad, bl.a. mot bakgrund av att organisationen gör ett mycket bra arbete i syfte att genomföra Kairoprogrammet. Utskottet har tidigare välkomnat ökade anslag till arbetet för SRHR, vilket utskottet upprepar även i detta betänkande.

Utskottet konstaterar att det tydligt framgår av handlings- och policydokument att FN:s befolkningsfond, UNFPA, tar avstånd från den kinesiska politik som uppmuntrar till en begränsning av ett barn per par. UNFPA:s verksamhet utgår från ICPD:s (International Conference on Population and Development) handlingsprogram. I detta slås fast att principen om det fria valet är avgörande för den långsiktiga framgången inom familjeplanering och att olika former av tvång inte har någon roll att spela. Enligt vad utskottet erfarit tar UNFPA och ICPD också starkt avstånd från könsselektiva

aborter. UNFPA för fortlöpande en dialog med kinesiska myndigheter om dessa frågor. Utskottet anser sammantaget att anklagelserna mot UNFPA saknar faktisk grund.

Utskottet menar att om frågorna kring sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter behandlas på ett otillfredsställande sätt i samarbetsländernas egna strategier för att bekämpa fattigdomen skall detta tas upp i dialogen med myndigheter och det civila samhället i det berörda landet. Denna dialog kan bidra till att landet förstärker sina egna åtgärder inom detta område eller att särskilda biståndsinsatser utformas.

Utskottet har tidigare behandlat likalydande motioner om HBT-frågor som de som återfinns i detta betänkande (se betänkandena 2004/05:UU2 och 2003/04:UU3). Utskottet upprepar här att det är av den bestämda uppfattningen att förtryck, diskriminering eller bestraffning av människor på grund av deras sexuella läggning strider mot mänskliga rättigheter. Skydd för privatliv och personlig säkerhet samt förbud mot diskriminering på grund av bl.a. kön, social härkomst eller ställning i övrigt finns stadgat i bl.a. FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna och i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter. De principer och värderingar som ligger till grund för dessa internationella instrument genomsyrar också det svenska utvecklingssamarbetet. Inom svenskt biståndssamarbete accepteras inte argument som hänvisar till kulturella, religiösa eller liknande specifika förhållanden för att rättfärdiga kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Utskottet förutsätter att regeringen på lämpligt sätt för vidare detta synsätt, och därför är någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida inte erforderlig.

Av Sidas regleringsbrev för 2005 framgår följande.

Sida skall rapportera om stödet för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR). Fokus skall läggas på genomförandet av handlingsprogrammet från Kairokonferensen med särskild tonvikt på målet om universell tillgång till reproduktiv hälsa; hur stödet bidrar till uppfyllandet av millennieutvecklingsmålen; genomslag för SRHR i det multilaterala samarbetet; och stöd till länder, multilaterala organisationer, samt svenska och internationella enskilda organisationer.

Åtterrapporteringen skall särskilt behandla hur Sida har arbetat för att dels förbättra kvinnors och flickors möjlighet till fri, säker och tillgänglig abort, dels stärka HBT-perspektivet (homosexuella, bisexuella och transpersoner), bl.a. genom kapacitetshöjande stöd för att stärka kvinnors, ungdomars och HBT-personers rättigheter i samarbetsländerna.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna *So649 (v) yrkande 4, U260 (kd), U282 (c, m, fp, kd, v, mp) yrkandena 1–3, U303 (kd), U320 (s) yrkandena 1 och 2, U335 (fp) yrkandena 2 och 3, U336 (fp) yrkande 14, L375 (v) yrkande 2 och L291 (fp) yrkande 43* kan avstyrkas.

Biståndsinsatser riktade mot kvinnor och barn

Propositionen

Ett av huvuddragen i politiken för global utveckling som skall genomsyra politiken är jämställdhet mellan kvinnor och män. Det framgår av propositionen att jämställdhet är ett av de områden regeringen särskilt kommer att uppmärksamma under 2006. Jämställdhet är en ny särskild satsning 2006 och inkluderar fjolårets satsning: sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR). Dessutom kommer fokus inom området att vara på jämställdhetsintegrering och könsrelaterat våld.

Regeringen redogör i propositionen utförligt för sin syn på jämställdhet och den inriktning som den särskilda satsningen kommer att ha. Regeringen konstaterar bl.a. att av de människor som lever i fattigdom är majoriteten kvinnor – trots att kvinnor ofta arbetar mer än män. Andelen kvinnor bland jordens fattiga ökar. Könsdiskriminering är både en av orsakerna till fattigdom och ett hinder för utveckling.

Regeringen menar att kvinnors och flickors integritet och åtnjutande av de mänskliga rättigheterna samt deras möjlighet till deltagande och inflytande på samma villkor som män och pojkar måste säkerställas. Detta är viktigt – dels med hänsyn till målet för utvecklingssamarbetet, dels med hänsyn till att rättighetsperspektivet och de fattigas perspektiv på utveckling skall präglade politiken. Jämställdhet och en förbättring av kvinnors och flickors situation är också en förutsättning för att uppnå millenniemålen.

Uppfattningen att viljan och förmågan och ansvaret att skapa ett jämställt samhälle speglar andan i politiken för global utveckling och i Sveriges arbete i internationella sammanhang inklusive i utvecklingssamarbetet för att genomföra denna politik. I syfte att förbättra verksamhetens effektivitet i förhållande till målet har arbetet med att systematiskt införliva ett jämställdhetsperspektiv i verksamheten intensifierats. Vidare kommer en av Sidas strategiska prioriteringar för utvecklingssamarbetet under det kommande året att utgöras av fattigdomsbekämpning med stärkt fokus på jämställdhet.

Motionerna

I kommittémotion *U313 (m) yrkande 13* anføres bl.a. att Sverige har ett stort ansvar att bidra till ökad jämställdhet i utvecklingsländer och arbeta för ökad respekt för de mänskliga rättigheterna, kvinnors självbestämmande över sin egen kropp, nolltolerans inför våld mot kvinnor och unga flickor och barn. Bristen på jämställdhet är ett av de största hindren för utveckling och tillväxt i många fattiga länder. Motionärerna menar att kvinnors rättigheter och möjligheter skall stärkas. I *yrkande 14* menar motionärerna att de länder som är värst drabbade bör utarbeta specifika program för barn som har blivit föräldralösa på grund av hiv samt att dessa program implementeras i de afrikanska ländernas ordinarie fattigdomsstrategier.

I partimotion *U336 (fp) yrkande 9* anføres att det behövs ett feministiskt perspektiv på den svenska solidaritetspolitiken och att kvinnors rättigheter skall stärkas.

I kommittémotion *U351 (kd) yrkande 4* anføres att den svenska regeringen skall avsätta biståndsmedel till inrättandet av s.k. stödfamiljer för barn som blivit föräldralösa på grund av den omfattande hiv/aids-spridningen eller av annan orsak. I *yrkande 5* anføres att Sverige bör initiera, nationellt och inom ramen för det internationella samfundet, särskilda satsningar och upprättande av nationella handlingsprogram för att förbättra situationen för barn drabbade av aids. I kommittémotion *U380 (kd) yrkande 9* anføres att stödjande åtgärdsprogram för föräldralösa barn till följd av hiv/aids-spridningen skall vidareutvecklas.

I kommittémotion *U382 (kd) yrkande 6* anføres att ojämlikheten mellan könen minskar möjligheterna till en effektiv fattigdomsbekämpning – vilket i sin tur påverkar både kvinnor och män. Kristdemokraterna vill rikta delar av det svenska biståndet till kvinnor för att på så vis öka den samhällseliga effekten av biståndet. Motionärerna vill att klyftan mellan kvinnors och mäns tillgång till mark, krediter och produktionsmedel skall minskas. I *yrkande 7* anføres att regeringen bör öka trycket på utvecklingsländerna att höja andelen kvinnors deltagande i beslutande församlingar.

Utskottets överväganden

Jämställdhet mellan kvinnor och män utgör ett av huvuddragen för politiken för global utveckling. Kvinnor och flickor bör tillförsäkras samma rättigheter som män och pojkar. I det internationella utvecklingssamarbetet är jämställdhetsarbetet både ett viktigt mål i sig och ett medel för att bekämpa fattigdom bland både kvinnor och män.

Utskottet vill peka på vikten av att Sverige i utvecklingssamarbetet arbetar med ett tydligt jämställdhetsperspektiv inom alla sektorer och program. Det är av stor vikt att kvinnors förutsättningar, kompetens och rätt till beslutsfattande tas till vara i så stor utsträckning som möjligt då det inte sällan är kvinnorna som är de främsta bärarna av ett lokalsamhälles traditionella kunskaper. Trots att många fattiga kvinnor är analfabeter har det visat sig att undervisning av flickor och kvinnor ger störst utdelning i kunskapsspridning, förbättrad hälsa och höjd levnadsstandard. Kvinnor utgör ca 80 % av arbetskraften inom livsmedelsproduktionen i Afrika och tar ett mycket stort ansvar för försörjningen. Trots detta utesluts de ofta från beslutande församlingar på alla nivåer i frågor som rör fördelning av gemensamma ekonomiska resurser. På många håll i arabvärlden kränks de mänskliga rättigheterna för kvinnor systematiskt.

Utskottet välkomnar att regeringen avser att särskilt uppmärksamma jämställdhet i biståndsarbetet under 2006. Utskottet menar att en avsikt med utvecklingssamarbetet är att på ett tydligt sätt lyfta fram fattiga kvinnor, män och barn som individer och aktiva subjekt. De fattigas perspektiv på utveckling skall vara vägledande för Sveriges globala politik som helhet.

Utvecklingssamarbetet skall vara ett stöd och ett komplement till de utvecklingsansträngningar som görs av fattiga människor i fattiga länder. Utskottet menar att samarbetsländernas egna fattigdomsstrategier skall vara utgångspunkten för utvecklingssamarbetet, och en fortlöpande dialog skall föras för att få fattiga människors aktiva medverkan i analys, prioriteringar och beslutsprocesser av utvecklingsansträngningarna.

I betänkande 2004/05:UU2 återfinns i bilaga en slutrapport (bil. 3) från den särskilda projektgrupp, Jämställdhet inom utvecklingssamarbetet, som tillsatts av utrikesutskottet. Gruppen betonade att demokratiarbetet bör medföra att fler kvinnor kommer med i beslutande församlingar och i det politiska livet. Utskottet ställer sig bakom detta synsätt.

Utskottet konstaterar att aids leder till att familjer splittras och miljon-tals barn i Afrika har blivit föräldralösa. Det sammansatta social- och utrikesutskottet har nyligen diskuterat situationen för denna utsatta grupp (se betänkande 2004/05:USoU:1). Utskottet menar att det är viktigt att föräldralösa barns situation uppmärksammas och välkomnar det arbete som bedrivs för att förbättra situationen för dessa barn.

Utskottet har erfärut att Sida genom det regionala hiv/aids-teamet i Lusaka (svenskt-norskt team) bedriver flera insatser med olika former av stöd till föräldralösa barn och andra barn som drabbats av epidemin.

Utskottet vill i sammanhanget också lyfta fram Unicefs viktiga arbete med att ge ett extra skydd till barn som har blivit föräldralösa på grund av aids. Unicef ser bl.a. till att barnen får tillgång till hälsovård och utbildning och ger psykologiskt stöd till barn som kommer att bli föräldralösa.

Utskottet stöder detta arbete och välkomnar det ökade svenska stödet till Unicef. Utskottet konstaterar också att det av propositionen framgår att Sverige har spelat en mycket aktiv roll inom Globala fonden mot aids, tbc och malaria (GFATM). Sverige ökade sitt ekonomiska bidrag till fonden under 2004. Fonden har kommit att bli den mest betydelsefulla enskilda finansieringskällan i kampen mot hiv/aids. Bland annat syftar fondens program till att mer än en miljon föräldralösa barn skall få utbildning, hälsovård och omvårdnad.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna *U313 (m) yrkandena 13 och 14*, *U336 (fp) yrkande 9*, *U351 (kd) yrkandena 4 och 5*, *U380 (kd) yrkande 9* och *U382 (kd) yrkandena 6 och 7* kan avstyrkas.

Internationella finansieringsinstitutioner samt skuldavskrivningar

Propositionen

Regeringen konstaterar i finansplanen att det internationella initiativet för skuldavskrivning, HIPC, har bidragit till att väsentligt minska skuldbördan för fattiga och högt skuldsatta länder. När skulderna har minskat har länderna kunnat satsa mer på hälsa, sjukvård och utbildning. Skuldbördorna i vissa fattiga länder är dock fortfarande ett hinder för ekonomisk och social utveckling. Ytterligare insatser för att minska de fattiga ländernas skuldbörda är nödvändiga.

De stora industriländerna inom G 8 har kommit överens om ett förslag som skall ge länder som genomgått HIPC-initiativet fullständiga avskrivningar av sina lån från Internationella valutafonden (IMF), Världsbanken och Afrikanska utvecklingsbanken. Sverige välkomnar initiativet och deltar aktivt i dess utformning och med att säkerställa dess finansiering.

Motionerna

I partimotion *U289 (m) yrkande 31* välkomnas IMF:s och Världsbankens beslut om skuldavskrivning till fattiga och högt skuldsatta länder. Besluten ökar förutsättningarna för en snabb fattigdomsutrotning och för att FN:s millenniemål kan uppfyllas.

I partimotion *Sk496 (m) yrkande 17* föreslås ett svenskt initiativ till total skuldavskrivning för högt skuldsatta utvecklingsländer, varav huvuddelen finns i Afrika. Skuldavskrivningen skall kombineras med fyra villkor: ingen ny upplåning; skuldavskrivningen får inte leda till korruption, vanstyre eller krigföring; de ökade inkomsterna måste komma de fattiga till godo; alla flickor och pojkar måste få grundläggande utbildning – senast inom fem år från skuldavskrivningen bör alla barn i en årskull få börja i en fungerande skola.

I kommittémotion *U313 (m) yrkande 23* konstateras att G 8-ländernas, Världsbankens och Internationella valutafondens (IMF) initiativ om skuldavskrivning är ett steg i rätt riktning. Det måste enligt motionärerna vara uteslutet med skuldavskrivning för diktaturer. I sådana fall bör i stället ett ökat demokratibistånd lämnas. Skuldavskrivning skall vara förknippad med vissa angivna villkor.

I partimotion *U336 (fp) yrkande 22* framhålls betydelsen av skuldavskrivningar och att sådana villkoras med krav på politiska och ekonomiska reformer.

I partimotion *U349 (kd) yrkande 7* begärs att Sverige skall verka för kraftiga skuldlättnader för de fattigaste, skuldyngda länderna. Åtgärderna bör omfatta alla former av skulder. Enligt *yrkande 20* bör Sverige på det inter-

nationella planet vara ett föredöme och leda opinionen för skuldavskrivning. Små steg mot en sundare och mer demokratisk styrning av skuldsatta stater skall leda till större steg i skuldavskrivningen.

I partimotion U249 (v) *yrkande 1* begärs en undersökning av hur man kan öka insynen och redovisningen av hur den nordisk-baltiska representanten i IMF och Världsbanken agerar och vilka resultat man uppnår utifrån detta. Enligt *yrkande 2* bör regeringen initiera tydligare redovisning och dialog om sin politiska linje inför årsmötena i IMF och Världsbanken. När det gäller röstningsregler i IMF och Världsbanken vill motionärerna enligt *yrkande 3* att dessa skall ändras så att man inte tar hänsyn bara till landets ekonomiska styrka utan också till andra principer, såsom befolkningsstorlek. Röstningsreglerna bör enligt *yrkande 4* ändras så att utvecklingsländerna får såväl ökad röststyrka som fler representanter i IMF:s och Världsbankens exekutivstyrelser. Protokollen från IMF och Världsbanken bör ändras så att allmänhet, parlament, medier och organisationer kan ta del av diskussioner, förslag och omröstningar (*yrkande 5*). Motionärerna begär att Sverige i IMF och Världsbanken verkar för att ordförandevalet föregås av en öppen nomineringsprocess där kompetensen är avgörande (*yrkande 6*) och att institutionerna inte påtvingar enskilda länder en viss form av ekonomisk politik utan att dessa själva får välja vägen till minskad fattigdom (*yrkande 7*).

I samma motion – U249 (v) – föreslås i *yrkande 8* att Sverige skall driva krav på att resultatet av de biståndsmottagande ländernas strategier för fattigdomsbekämpning, PRS (*Poverty Reduction Strategy*) i första hand skall mätas mot PSIA (*Poverty Social Impact Analysis*) och inte, som Världsbanken ofta gör, mot dokumentet CPIA (*Country Policy and Institutional Assessment*). IMF:s och Världsbankens program bör enligt *yrkande 9* samordnas bättre i tiden så att de inte motverkar varandra. I motionens *yrkande 10* anføres att Sverige bör driva krav på att avskriva skulderna till samtliga HIPC-länder utan att kräva motprestation i form av detaljerade makroekonomiska krav som inte bygger på nationella fattigdomsstrategier. En skriftlig svensk position bör enligt *yrkande 11* utformas i fråga om konditionaliteten i IMF och Världsbanken med ett ställningstagande mot krav som inte bygger på nationella fattigdomsstrategier och full parlamentarisk insyn. I sin årliga skrivelse till riksdagen om IMF och Världsbanken bör regeringen redovisa hur den förhållit sig till olika förslag om finansiering av avskrivning av multilaterala skulder till fattiga och skuldtyngda länder (*yrkande 12*). Sverige bör, enligt *yrkande 13*, ta initiativ till att Världsbanken och IMF undersöker hur man kan finna former för mer rättvis återbetalning av s.k. illegitima skulder.

I partimotion U311 (v) *yrkande 22* begärs att Sverige skall verka för att FN får ett starkare inflytande över Världsbanken och IMF.

Enligt kommittémotion *U310 (v) yrkande 3* bör Sverige inom EU och i andra internationella sammanhang verka för att skuldavskrivningarna för Latinamerikas fattigaste land, Bolivia, inte förbinds med villkor om privatisering av landets naturtillgångar.

I partimotion *U332 (mp, -) yrkande 1* föreslås att Sverige i alla relevanta internationella sammanhang skall verka för att rika länder och internationella finansieringsinstitutioner kommer överens om att helt skriva av samtliga bilaterala, multilaterala och kommersiella skulder för de länder som inte förefaller klara FN:s millenniemål. Enligt *yrkande 2* skall Sveriges hållning i fråga om skuldavskrivningar vara att Världsbankens och IMF:s andelsägare skall genomföra G8-ländernas förslag om en hundraprocentig skuldavskrivning för alla länder inom HIPC-initiativet, utan vidare dröjsmål eller nya krav. Så kallade illegitima skulder bör enligt *yrkande 3* omedelbart avskrivas. Enligt *yrkande 4* skall Sverige verka för att fattiga länder befrias från de ekonomiska och politiska krav som är förbundna med HIPC:s skuldsanering. I *yrkande 5* föreslås utarbetande av ett nytt, internationellt, oberoende, rättvist och öppet skuldsaneringsförfarande som kan ge en långsiktig lösning av skuldskrisen så att millenniemålen nås 2015.

I motion *U307 (s)* begärs att Sverige skall verka dels för att Världsbankens och IMF:s protokoll offentliggörs, dels för att röstetal och styrelseposter i de båda organen omfördelas så att syds ställnings stärks.

I motion *U341 (mp) yrkande 1* krävs att Sverige verkar för att minst 20 % av Världsbankens energiutlåning skall gå till hushållning och projekt baserade på förnybara energikällor och därefter successivt öka till 100 % under en femårsperiod. I *yrkande 2* efterfrågas en årlig rapportering till riksdagen om vilka andelar av Världsbankens energiutlåning som gått till hushållning och projekt baserade på förnybar energi. Regeringen bör årligen informera riksdagen om i vilka fall man haft en annan uppfattning än majoriteten i Världsbanken när det gäller beviljande av medel till fossilenergiprojekt (*yrkande 3*).

I motion *K453 (mp) yrkande 2* begärs en årlig rapport om röstningen i principiellt viktiga frågor i den valkrets inom Världsbanken där Sverige ingår. Enligt *yrkande 5* bör regeringen utreda om principen om rösträtt i relation till ekonomisk styrka är förenlig med Världsbankens och IMF:s stadgar.

Utskottets överväganden

Riksdagen har beslutat (betänkande 2003/04:UU3, rskr. 2003/04:112) att regeringen, med regelbundna intervall, i en särskild skrivelse till riksdagen skall redovisa hur *arbetet inom Internationella valutafonden (IMF), Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna* har bedrivits samt regeringens prioriteringar i arbetet med dessa institutioner.

Utskottet har våren 2005 i betänkande 2004/05:UU8 behandlat den första regeringsskrivelsen med denna inriktning (skr. 2004/05:54). Därvid tog utskottet ställning till flera motionsförslag om verksamheten i Världsbanken och andra internationella finansieringsinstitutioner med samma eller likartad inriktning som motionsförslag som behandlas i detta betänkande. Det gäller bl.a. motionsförslag om villkor för lån eller avskrivning av skulder, insyn, inflytande och röstningsregler samt tillsättning av chefspositioner.

Inför vårmötena i IMF och Världsbanken i april 2005 har regeringen i en promemoria som delgivits riksdagens finans- och utrikesutskott redovisat särskilda prioriteringar inför dessa möten och de båda utskotten har även erhållit en föredragning av finansminister Pär Nuder och biståndsminister Carin Jämtin. Även inför årsmötena i Världsbanken och IMF den 24 och 25 september 2005 erhöll finans- och utrikesutskotten en föredragning av de båda statsråden.

Utrikesutskottet värdesätter den öppenhet och vilja till meningsutbyte som kommer till uttryck genom regeringens redovisning av verksamhet och prioriteringar i IMF, Världsbanken och de regionala utvecklingsfonderna i form av skrivelser till riksdagen, liksom de föredragningar i berörda utskott som äger rum inför viktiga möten i IMF och Världsbanken.

Med hänvisning till riksdagens beslut våren 2005 (bet. 2004/05:UU8, rskr. 2004/05:220) samt vad som anförts ovan avstyrker utskottet motionerna *K453 (mp) yrkandena 2 och 5*, *U249 (v) yrkandena 1–7 och 11–13* och *U307 (s)*. Motion *U341 (mp) yrkandena 1–3* avstyrks med hänvisning till utskottets förra budgetbetänkande 2004/05:UU2 där likalydande motionsförslag behandlades. Utskottets förslag tillstyrktes av riksdagen (rskr. 2004/05:92).

Regeringen framhåller, i linje med den svenska politiken för global utveckling, i Världsbanken och IMF vikten av att institutionernas insatser och utlåning utgår från ländernas nationellt ägda fattigdomsstrategier (PRS, *Poverty Reduction Strategies*). Strategierna på landnivå bör tas fram med ett brett deltagande av det civila samhället och parlamenten. Det är av vikt att samarbetsländerna känner ett starkt ägarskap i fråga om PRS-processen och att resultatuppföljning av strategierna i högre utsträckning genomförs av landet självt.

Metoden PSIA (Poverty Social Impact Analysis) – vilken behandlas i en motion – används för att mäta effekterna, särskilt för fattiga länder, av olika åtgärder. Det är ett relativt nytt och potentiellt viktigt instrument som fortfarande är under utveckling. Sverige deltar i metodutvecklingsarbetet och framhåller i sammanhanget att det är viktigt att samarbetslandet känner ett starkt ägarskap i utformandet av PSIA och att det sker en god förankring i det civila samhället.

PSIA tillämpas i dag endast i ett urval länder och används vid studier av fattigdomsaspekter och sociala aspekter inom specifika sektorer där reformer eller större investeringar planeras. Analyser med PSIA är kost-

samma och tidskrävande att genomföra även i de fall de endast avser enskilda sektorer. Att göra det för ländernas hela fattigdomsstrategier är kanske inte realistiskt. Nationella fattigdomsstrategier omfattar dessutom insatser inom en mängd olika områden som inte alltid täcks in av PSIA-analyser. För att kunna följa upp insatser inom alla de områden som en nationell fattigdomsstrategi innefattar är det därför lämpligt att utgå från strategin.

Sverige driver både på landnivå och i institutionernas styrelser, bl.a. inom ramen för den s.k. Parisagendan, arbetet med att förstärka fattigdomsstrategierna för att bedöma effekterna på de fattiga och framför allt se till att de fattigaste grupperna kommer till tals i processerna.

Utskottet anser, i likhet med vad som framförs i en motion, att det är av vikt att *IMF:s och Världsbankens policyarbete står i överensstämmelse* med varandra och att institutionerna samverkar på ett nära och effektivt sätt. Detta är också regeringens uppfattning. Utgångspunkten för institutionernas verksamhet skall vara samarbetsländernas nationella fattigdomsstrategier samt att antalet krav bör begränsas och att dessa bör koordineras mellan institutionerna. Villkoren inom institutionernas verksamhet har vid olika tillfällen setts över i dessa syften.

Vad gäller motionsförslaget om att Sverige skall verka för ett starkare *inflytande från FN på Världsbanken och IMF* konstaterar utskottet följande.

De båda sistnämnda institutionernas arbete utgår från egna stadgar och mandat som framförhandlades vid Bretton Woodskonferensen 1946 och som reviderats en del sedan dess. Att institutionerna formellt skulle rapportera till FN kräver stadgeändringar. Vidare är såväl FN som IMF och Världsbanken ansvariga gentemot medlemsländerna, och det övergripande inflytandet över och ansvaret för verksamheten i dessa såväl som andra multilaterala organisationer bör framför allt utgå från och utkrävas av medlemskretsen.

Det finns emellertid en väl fungerande dialog mellan Bretton Woodsinstitutionerna och Ecosoc, FN:s ekonomiska och sociala råd, vilken äger rum vid årligen återkommande möten. Även den informella operationella dialogen i fält och på högkvarternivå har förbättrats på senare år. Världsbanken och IMF respekterar sanktionsbeslut från FN:s säkerhetsråd.

Regeringen förespråkar en förbättrad harmonisering av de multilaterala institutionernas arbete, även på landnivå, liksom att arbetsfördelningen mellan dem tydliggörs. När varje institution agerar utifrån sin komparativa fördel ökas effektiviteten samtidigt som transaktionskostnaderna i utvecklingssamarbetet minskar. Millennieutvecklingsmålen är exempel på övergripande gemensamma mål för institutionernas verksamhet. En tydlig arbetsfördelning har utarbetats om hur institutionerna skall verka för att uppnå dessa mål.

Flera motioner avser *skuldavskrivning*. Ett viktigt beslut om skuldavskrivning togs vid Världsbankens och IMF:s årsmöten i september 2005. Dessförinnan hade G 8-gruppen föreslagit en 100-procentig avskrivning av de fattigaste och mest skuldyngda låginkomstländernas skulder till de multilaterala institutionerna (Världsbanken, IMF och Afrikanska utvecklingsbanken). G 8-länderna hade också gjort bindande åtaganden om att stå för den kostnad som avskrivningarna innebär, vilket medför att Världsbankens förmodligen att ge framtida stöd till länder inte urholkas.

Utskottet välkomnar IMF:s och Världsbankens beslut om fullständig skuldavskrivning för vissa fattiga och högt skuldsatta länder fr.o.m. den 1 juli 2006. Det krav som ställs på länderna är att de har gått igenom det program för skuldavskrivning som Världsbanken driver, HIPC, och som syftar till att möjliggöra för de fattigaste länderna att återfå en hållbar skuldsituation.

Genom skuldavskrivningen frigörs medel för fattigdomsbekämpning. Förutsättningarna att nå millenniemålen förbättras i och med att avbetalningarna på utlandslånen blir mindre. Följden blir att ökade möjligheter till investeringar i sjukvård, utbildning, infrastruktur, uppbyggnad av rättssystem, förstärkning av kvinnors rättigheter m.m. Samtidigt måste man konstatera att skuldavskrivningen självfallet inte löser alla problem – på många håll kvarstår grundläggande strukturproblem, svårigheter på grund av ett outvecklat näringsliv, handelsregler som missgynnar u-länderna, korruption, risk för ny upplåning m.m. För att få till stånd en långsiktig gynnsam utveckling är det angeläget att inhemska och utländska investeringar kommer till stånd och att de fattiga människorna får arbete och en ekonomisk grundtrygghet. Biståndsinsatserna kan bidra till att skapa en grund för detta genom att medverka till exempelvis el- och vattenförsörjning, förbättrade sanitära förhållanden och effektivare jordbruk.

Skuldavskrivningen kan emellertid endast bli ett effektivt medel i kampen mot fattigdom om den ingår som en del i en utvecklingsstrategi. Detta framhöll utskottet i betänkande 2004/05:UU8. Utskottet betonade där att för att skuldyngda länder skall undvika att åter hamna i ohållbara skuldsituationer krävs en tydlig, rättvis, hållbar och utvecklingsfrämjande inhemsk politik. Skuldavskrivningar bör kombineras med demokratiska och ekonomiska reformer och andra insatser i kampen mot korruption. Utskottet underströk också att en effektiv utvecklingspolitik endast kan komma till stånd om ansvaret för dess genomförande delas mellan mottagarlandet och givarländerna. Det måste finnas en vilja och beredskap till förändringar och översyn av politiken i såväl mottagarlandet som givarlandet.

Den skuldavskrivning som nu beslutats av Världsbanken och IMF omfattar endast ett begränsat antal fattiga och skuldyngda stater samt endast de skulder som dessa stater har till de ovan nämnda multilaterala finansiella institutionerna, vilket utskottet nyligen erinrade om i betänkande 2005/06:UU5. Den skuldbörda som utgörs av privata långgivares krediter till de aktu-

ella staterna består. Utskottet betonade i betänkande UU5 att arbetet med skuldavskrivning måste fortgå, liksom ansträngningarna att fastställa betydelsen av "hållbar skuld". Vidare bör frågan om vilka krav som kan ställas på låntagarländerna analyseras ytterligare.

Vad gäller HIPC-länderna som ingår i G 8:s skuldavskrivningsinitiativ ställs inga ytterligare villkor i samband med långivningen utöver krav på en stabil makroekonomi och god finansiell styrning som utgår från en befintlig fattigdomsstrategi, vilken även den är ett krav för skuldavskrivningen. Det bör framhållas att detta redan är en del av HIPC-initiativet och inte frågan om nya villkor.

Sverige driver, som nämnts, generellt att Världsbankens och IMF:s villkor skall utgå från nationella fattigdomsstrategier. Detta gäller även de makroekonomiska målen. Enligt vad utskottet erfarit från Regeringskansliet sker detta också i allt större utsträckning.

Skuldavskrivningar för Bolivia och andra länder som nått den s.k. slutpunkten under HIPC-initiativet medför inte några ytterligare villkor utöver vad som redan ingått under HIPC-initiativet, dvs. en stabil makroekonomi och god finansiell styrning som utgår från en befintlig fattigdomsstrategi. Detta ligger i linje med svenska prioriteringar.

I anslutning till att Bolivia nådde slutpunkten i HIPC-initiativet följde Världsbanken och IMF upp frågor såsom makroekonomisk stabilitet, fiskala reformer (skatte-/budgetreformer) och strategier för fattigdomsbekämpning. Privatiseringar av naturtillgångar har inte ingått som villkor i detta sammanhang.

Vad gäller naturtillgångar har IMF fört diskussioner med Bolivia inom ramen för landets nuvarande samarbetsavtal med IMF. I sammanhanget har den nya lagstiftningen kring kolväten (naturgas) diskuterats. Bolivias skatteintäkter från naturgasvinster har tidigare ansetts otillfredsställande låga men nu uttrycker IMF oro för skattenivåerna, även om de på kort sikt innebär positiva effekter avseende budgetintäkter. Även osäkerheten kring det juridiska ramverket för hanteringen av nya kontrakt för energibolag i landet ses som ett problem. Diskussionen behandlar inte privatisering av naturtillgångar utan hur Bolivia kan dra nytta av privata bolags verksamhet inom sektorn, och därmed skapa förutsättningar för en långsiktigt hållbar ekonomisk utveckling. I sammanhanget har bl.a. Sverige understrukt vikten av att denna typ av policy överensstämmer med Bolivias egna prioriteringar och önskemål.

Med vad som anförts avstyrker utskottet motionerna *Sk496 (m) yrkande 17*, *U249 (v) yrkandena 8–10*, *U289 (m) yrkande 31*, *U310 (v) yrkande 3*, *U311 (v) yrkande 22*, *U313 (m) yrkande 23*, *U332 (mp, -) yrkandena 1–5*, *U336 (fp) yrkande 22* och *U349 (kd) yrkandena 7 och 20*.

Nya finansieringslösningar

Propositionen

Sverige har varit starkt pådrivande för att fler länder skall leva upp till FN:s rekommendation om att avsätta 0,7 % av BNI till internationellt utvecklingssamarbete. Därutöver har Sverige lämnat stöd till inrättandet av en internationell finansieringsmekanism som genom upplåning på kapitalmarknaderna, med garantier om framtida biståndsökningar som säkerhet, skall bidra till snabbt ökande biståndsfloeden. Mekanismen är avsedd för länder som ännu inte uppnått 0,7-procentmålet.

Motionerna

I partimotion U276 (*mp*) yrkande 8 anføres att Sverige bör verka för att alternativa möjligheter att finansiera ett genomförande av millenniemålen utreds. I partimotion U332 (*mp*, -) yrkande 6 föreslås en utredning om vilka alternativa finansieringslösningar som är mest realistiska och effektiva för att millenniemålen skall kunna nås. Det är enligt yrkande 7 angeläget att verka för att alternativa finansieringslösningar blir reella tillskott och går utöver de finansiella åtaganden som redan gjorts.

I motion U221 (*mp*) framhålls att det är angeläget att hitta nya finansieringslösningar för utveckling av läkemedel mot försummade sjukdomar.

Utskottets överväganden

Även om stora insatser har gjorts för att nå FN:s millennieutvecklingsmål om att halvera världsfattigdomen till 2015 kan det konstateras att dessa, med nuvarande biståndsvolymer respektive tillväxttakt i de fattigaste länderna, inte kommer att nås. Med anledning av detta har flera förslag om innovativa finansieringsmekanismer lanserats de senaste åren.

I slutsatserna från FN:s världstoppmöte i september 2005 slås fast att sådana källor har ett värde, förutsatt att de inte för med sig onödiga bördor för utvecklingsländerna. Toppmötesdeltagarna noterade med intresse de internationella ansträngningar, bidrag och diskussioner, som exempelvis initiativet Action Against Hunger and Poverty, som syftar till att identifiera innovativa och tilläggs-källor för finansiering för utveckling. Sådana källor kan bygga på offentlig, privat, inhemsk eller extern finansiering för att öka eller utgöra tillskott till traditionella finansieringskällor.

Storbritannien har tillsammans med Frankrike lanserat förslaget om en ny internationell finansieringsmekanism för bistånd (The International Finance Facility, IFF), liksom ett delförslag inom området vaccination, IFFIm, (se nedan).

IFF syftar till att tidigarelägga framtida biståndsinatser och fördubbla biståndsvolymer från dagens ca 50 miljarder USD per år till 2015. Ökningen skall ske genom att man skapar en internationell "facilitet" till

vilken givare utlovar framtida bidrag. Faciliteten skall, med garantier om framtida bidrag i ryggen, låna upp pengar på internationella finansmarknader genom obligationsförsäljningar. Dessa resurser kommer sedan att göras tillgängliga för att hjälpa de fattigaste länderna av nå millennieutvecklingsmålen. IFF skall kanalisera resurserna genom befintliga bi- och multilaterala givarorganisationer och avsikten är att faciliteten skall betala ut pengar i ungefär 15 år. Initiativet om att skapa en IFF vänder sig främst till de länder som ännu inte når upp till FN:s biståndsmål. Tanken är att de med hjälp av faciliteten skall kunna tidigarelägga sina utlovade ökningar.

Av budgetpropositionens finansplan framgår att Sverige stöder inrättandet av en internationell finansieringsmekanism som genom upplåning på kapitalmarknaderna, med garantier om framtida biståndsökningar som säkerhet, skall bidra till snabbt ökande biståndsföden.

Utskottet anser för sin del att det är viktigt att snabbt få till kraftigt ökade långsiktiga och stabila biståndsföden till de fattigaste länderna och har nyligen i betänkande 2005/06:UU5 förklarat att innovativa finansieringskällor kan förtjäna en närmare granskning. Detta är önskvärt, inte minst mot bakgrund av att FN och Världsbanken bedömer att det krävs närmare en fördubbling av de globala biståndsfödena för att millenniemålen skall nås. Insatser måste också göras för att effektivisera biståndet.

Utskottets syn på utveckling av nya finansieringslösningar innefattar också *läkemedelsutveckling*, vilket tas upp i en motion. Sverige har tillsammans med Frankrike och UNDP upprättat en s.k. *task force* som arbetar med frågan om globala nyttigheter. Där övervägs bl.a. olika finansieringsmöjligheter inklusive frågor om hur man skall skapa bättre förutsättningar för fattiga länder att få tillgång till frukten av de gemensamma nyttigheter som kan komma från FoU.

En särskild utredare har den 14 oktober 2005 till regeringen överlämnat sitt förslag till en strategisk handlingsplan (2006–2008) för Sveriges bidrag till den globala bekämpningen av smittsamma sjukdomar (dir. 2005:30). Förslaget bereds nu i Regeringskansliet.

IFFIm (*International Facility for Immunisation*), som nämnts ovan och som avser finansiering av vaccinationer, är ett pilotprojekt för en ny finansieringsmekanism för bistånd. Avsikten är att genom IFFIm stödja storskaliga vaccinationsprogram i utvecklingsländerna. Initiativet kommer att kunna bidra till en betydande resursökning på kort tid. Ökningen skall komma till stånd genom att en internationell s.k. facilitet skapas, till vilken givarländerna utlovat årliga bidrag fram till 2025.

Faciliteten kommer, med garantier om dessa framtida bidrag från givarländerna, att låna upp pengar på internationella finansmarknader genom försäljning av obligationer. De medel som försäljningen inbringar kommer att användas för att stödja de fattiga ländernas vaccinationsprogram med stöd av den globala vaccinationsalliansen GAVI (*Global Alliance for Vaccines and Immunisation*) och VF (*Vaccine Fund*) som under året förts samman under gemensam ledning och sekretariat. Sverige har ställt ett s.k.

katalytiskt finansiellt bidrag i utsikt för att stimulera och möjliggöra skapandet av IFFIm. GAVI:s styrelse har fattat beslut om att de första program som skall finansieras genom IFFIm är lagerhållning av poliovaccin efter att polion utrotats, vaccinering mot mässling och stelkrampsvaccinering av mödrar och barn.

Som framgått tidigare i betänkandet anges i budgetpropositionen att Sveriges internationella utvecklingsinsatser mot smittsamma sjukdomar inklusive hiv/aids kommer att öka med drygt en halv miljard kronor 2006.

Frågan om nya finansieringskällor är också aktuell inom EU. Vid Europeiska rådets möte i juni 2005 uppmanades rådet att fortsätta sin granskning av de mest lovande alternativen för innovativa källor för finansiering av utveckling. Interparlamentariska unionen (IPU) antog vid sitt möte i Manila, Filippinerna, den 8 april 2005 en resolution om parlamentens roll i skapandet av innovativa finansierings- och handelsmekanismer för att möta skuldproblemet och för att nå millennieutvecklingsmålen. I resolutionen uttrycker IPU sitt stöd för fortsatt utveckling av kreativa internationella finansieringsmekanismer för att få fram ytterligare medel för utvecklingsinsatser.

Med vad som anförts avstyrker utskottet motionerna *U221 (mp)*, *U276 (mp)* yrkande 8 och *U332 (mp, -)* yrkandena 6 och 7.

Handel

Propositionen

I finansplanen slår regeringen fast att ökad internationell handel på rättvisa villkor är avgörande för att lyfta människor ur fattigdom. Regeringen driver på för att EU:s handels- och jordbrukspolitik skall bli mer utvecklingsfrämjande och för att Världshandelsorganisationens ministermöte i Hong Kong i december 2005 skall resultera i konkreta steg mot ett mer öppet och rättvist handelspolitiskt regelverk.

Att stödja utvecklingsländernas deltagande i det multilaterala handelssystemet är en prioriterad fråga för Sverige, anför regeringen i budgetpropositionen. Insikten om den nära kopplingen mellan handel och utveckling har ökat under senare år. Många utvecklingsländer har inte, trots ökat formellt tillträde till de industrialiserade ländernas marknader, förmått dra fördel av den ökande världshandeln genom produktion och försäljning av varor och tjänster. Därför är det viktigt med insatser för att stärka utvecklingsländernas förutsättningar att attrahera investeringar, åstadkomma god samhällsstyrning och bekämpa korruption samt producera och dra fördel av internationell handel.

Multilaterala och regionala handelsavtal skapar förbättrade möjligheter men ställer också högre krav på utvecklingsländerna att genomföra avtalen och följa reglerna. Detta ökar behovet av tekniskt bistånd och kapacitetsuppbyggnad för att stärka utvecklingsländernas förhandlingskapacitet och

möjligheterna till ökat marknadstillträde. Sverige prioriterar program som ger stöd till de fattigaste länderna utifrån industriländernas åtagande om handelsrelaterat stöd inom ramen för de pågående förhandlingarna i Världshandelsorganisationen (WTO).

Sverige lämnar multilateralt stöd till åtgärder för att utvecklingsländerna skall kunna dra fördel av regional och global ekonomisk integration och för att de skall ha kapacitet att bevaka sina intressen och delta i multilaterala handelsförhandlingar.

Motionerna

I partimotion *U349 (kd) yrkande 18* framhålls behovet av starkare insatser för att öka utvecklingsländernas tillträde till globala och regionala marknader för att stödja inhemska och lokala företags möjligheter att konkurrera. I *yrkande 19* understryks vikten av att nedmontera handelshinder.

I partimotion *U276 (mp, -) yrkande 7* påtalas behovet av stabila och rättvisa frihandelsregler för att uppnå effektiv fattigdomsbekämpning och utrotande av hunger.

I motion *U232 (s) yrkande 2* begärs att Sverige skall verka för att fattiga länder inte skall tvingas öppna sina marknader för skev konkurrens med utslagning av lokala jordbruk, ökad fattigdom och hunger som följd.

Utskottets överväganden

Utrikesutskottet framhöll i betänkande 2003/04:UU3 Sveriges politik för global utveckling att frihandel gynnar ett lands och hela världens utveckling. Utskottet anförde:

Ensidiga handelsliberaliseringar från olika länders sida kan befrämja tillväxt och välfärd på lång sikt. Övergångsvis kan dock problem uppkomma, och det finns, särskilt på jordbruksområdet, anledning att uppmärksamma de effekter som kan påverka u-länderna. Det råder även bred enighet om att friare handel över nationsgränserna generellt leder till högre sysselsättning och ökat välstånd. Betydelsen av utrikeshandel och internationella investeringar för ekonomisk utveckling är också väl dokumenterad. Utskottet instämmer i tidigare ställningstaganden som framhållit att internationell handel, liksom andra former av samarbete över gränserna, har positiva effekter för demokrati och mänskliga rättigheter samt bidrar till att befrämja person- och kunskapsutbyte mellan länder.

I betänkande UU3 framhöll utskottet att nedmontering av handelshinder ger möjligheter till ökad handel mellan i-länderna och u-länderna, men även mellan u-länderna själva. Sverige driver därför en långtgående frihandelsvänlig linje inom EU med syfte att eliminera handelshinder för u-ländernas export till i-länder. Utskottet underströk att det är angeläget att den industrialiserade världen inte låter tid gå förlorad när det handlar om att avveckla sina handelshinder och att regeringen driver denna linje inom

EU. Utvecklingsländerna bör, betonade utskottet, ges möjlighet att gradvis öppna sina marknader samtidigt som handelshinder elimineras i snabbare takt vad gäller u-ländernas export till i-landsmarknaderna.

Mot denna bakgrund ser utskottet positivt på planerna, inom ramen för EU:s Barcelonaprocess, att skapa ett frihandelsavtal mellan EU och tio länder runt Medelhavet (Algeriet, Egypten, Israel, Jordanien, Libanon, Marocko, Palestinska myndigheten, Syrien, Tunisien och Turkiet). Målsättningen är att frihandelsavtalet skall vara klart till 2010.

Utskottet underströk i betänkande 2003/04:UU3 också att ett centralt inslag i svensk politik måste vara att ge utvecklingsländerna möjlighet att reformera sin handelspolitik i en takt och i en sådan ordning att processen ingår som en del i landets övergripande utvecklingsstrategi. Det finns anledning att ge u-länder längre övergångsperioder än i-länder för att införa specifika åtaganden.

Betydelsen av handelssystemens utformning framhålls i slutsatserna från FN:s världstoppmöte i New York i september 2005 där deltagarna ställde sig bakom åtaganden om handelsliberaliseringar. I slutsatserna slogs fast att ett universellt, regelbaserat, icke-diskriminerande och rättvist multilateralt handelssystem, liksom betydelsefulla handelsliberaliseringar, kan bidra avsevärt till att stimulera utveckling över hela världen. Detta kan också gynna länder på alla utvecklingsnivåer.

Deltagarna vid toppmötet förband sig att göra ansträngningar för att tillförsäkra utvecklingsländer, särskilt de minst utvecklade länderna, möjlighet att tillfullo delta i det globala handelssystemet för att tillgodose sina behov av ekonomisk utveckling. Deltagarna bekräftade också sina tidigare åtaganden om förbättrad och förutsägbär marknadstillgång för export från utvecklingsländer och gjorde därutöver ett antal handelsåtaganden.

I den senaste årsboken från FN:s utvecklingsorgan UNDP, The 2005 Human Development Report, diskuteras behovet av förnyelse av vad rapportförfattarna kallar "tre samarbetspelare": utvecklingsbistånd, internationell handel och säkerhet. Dessa tre områden måste reformeras samtidigt. Om man misslyckas på ett område underminerar detta grunden för framgång på de övriga. UNDP menar att effektivare regler för internationell handel får ringa betydelse i länder där våldsamma konflikter hindrar möjligheterna att delta i handel. Ökat bistånd utan rättvisare handelsregler leder till sämre slutresultat. Och fred kan hänga på en skör tråd om det inte finns utsikt för ökad välfärd och fattigdomsminskning i framtiden.

Enligt UNDP har handel, på samma sätt som bistånd, potential att vara en kraftfull katalysator för utveckling. Under rätta förhållanden kan internationell handel utgöra en stark drivkraft mot ett förverkligande av millenniemålen. Ur ett utvecklingsperspektiv utgör handel ett medel för utveckling, inte ett mål i sig. Deltagande i handel erbjuder verkliga möjligheter till höjd levnadsstandard, konstaterar UNDP, som också framhåller att export-

framgångar för ett land inte alltid lett till ökad välfärd på bred front. Villkoren för ett lands integrering på världsmarknaden måste ägnas ökad uppmärksamhet.

Utskottet konstaterar att utvecklingen inom handelsområdet är av stor betydelse för möjligheterna att uppnå millenniemålen. Samtidigt kan utvecklingshänsynen i handelsförhandlingar endast tillgodoses om de fattiga länderna får komma till tals. Utskottet välkomnar att Sverige konsekvent driver denna fråga inom EU och i internationella sammanhang, men noterar att många utvecklingsländer upplever svårigheter att verka för sina intressen i förhandlingar. Detta har utskottet helt nyligen framhållit i sitt yttrande 2005/06:UU3y Ökad välfärd och global utveckling – svensk handelspolitik i WTO:s Doharunda. Yttrandet har lämnats till näringsutskottet med anledning av regeringens skrivelse 2005/06:9.

I det aktuella yttrandet konstaterade utskottet att de mindre och fattigare WTO-medlemmarna ibland har svårt att koordinera sig sinsemellan och att deras förhandlingsintressen därför inte alltid får genomslag. Utskottet noterade att regeringen verkar för att de fattiga länderna skall erhålla det stöd de behöver för att kunna bedriva internationella handelsförhandlingar på ett effektivt sätt.

Utskottet betonade i yttrandet att fattiga människors produktion drabbas av orimligt höga tullar, vilket exempelvis gäller jordbruksvaror, textilier och kläder. Samtidigt erinrade utskottet om att ökad åtkomst till världsmarknaden i sig inte är tillräckligt för att en effektiv fattigdomsbekämpning skall kunna komma till stånd. Utskottet anser att åtgärder för ökad frihandel och ökat marknadstillträde måste kombineras med en ansvarsfull och långsiktig fördelningspolitik inom landet så att såväl mänskliga som sociala och ekonomiska rättigheter garanteras också för marginaliserade och resurssvaga grupper i samhället.

I yttrande UU3y välkomnade utskottet också att regeringen arbetar för att utvecklingshänsyn skall genomsyra EU:s positioner och agerande på handelsområdet och anser att EU bör öppna sina marknader på områden av särskilt intresse för utvecklingsländerna.

Utskottet konstaterade också i yttrandet att en tullsänkning eller öppning av en skyddad marknad, som på lång sikt är gynnsam för flertalet länder på världsmarknaden, på kort sikt kan ha negativa konsekvenser för specifika grupper i ett land. För dessa grupper behövs riktade insatser. Detta är ett viktigt skäl till att handelspolitiken skall vara en integrerad del av ett lands utvecklingsstrategi.

Med vad som anförts avstyrker utskottet *U232 (s) yrkande 2*, *U276 (mp) yrkande 7* och *U349 (kd) yrkandena 18 och 19*.

Miljöfrågor

Propositionen

Regeringen kommer som tidigare nämnts att under 2006 särskilt uppmärksamma fem områden: smittsamma sjukdomar inklusive hiv/aids, jämställdhet, konflikthantering, sysselsättning och arbetsmarknad samt en miljömässigt hållbar utveckling.

Regeringen menar att miljömässig hållbarhet allt tydligare har hamnat i fokus som en viktig förutsättning för framgångsrikt internationellt utvecklingssamarbete. Ett av de globalt överenskomna millenniemålen handlar om en miljömässigt hållbar utveckling men Sverige vill också betona miljötillståndet och miljöbelastningens nära koppling till de övriga utvecklingsmålen. Insikten om nödvändigheten att bättre integrera miljöhänsyn i alla strävanden för en global utveckling har ökat bland givare, både enskilda länder och i de multilaterala organisationerna.

Regeringen pekar i propositionen på att miljöfrågorna har blivit mer komplexa och att sambanden mellan miljöfrågor och andra utvecklingsfrågor – demokrati och mänskliga rättigheter, fattigdomsbekämpning, ekonomisk utveckling, produktion, matförsörjning, hälsa, demokrati, migration, naturkatastrofer, konflikter – är nödvändiga att förstå.

En ökad satsning på miljö utgör en unik möjlighet för Sverige att ytterligare bidra till en långsiktigt hållbar fattigdomsbekämpning genom nya strategiska insatser. Som ett första steg har regeringen för avsikt att öka de särskilda satsningarna inom miljöområdet med drygt 330 miljoner kronor 2006. Satsningarna skall göras inom fält där Sverige står starkt och kan ge värdefulla bidrag. Bland annat kommer en särskild miljötekniksatsning att genomföras. På detta sätt väver politiken samman solidaritet, ekologiska hänsyn och ekonomisk tillväxt, både i Sverige och i våra samarbetsländer.

Särskild betoning kommer att göras på sex koncentrationsområden: vatten och sanitet, kemikaliesäkerhet, förnybar energi och klimatfrågan, hållbar stadsutveckling, hållbart nyttjande av naturresurser och omsorg om miljön samt utbildning, kapacitetsstöd och miljöförvaltning.

En ökad satsning på miljö och hållbar utveckling kommer att innebära olika utvecklingsinsatser beroende på olika förutsättningar och behov, dels på den globala nivån, dels genom olikheter i regioner och länder. Såväl utvecklingssamarbetet genom Sida som den del av utvecklingssamarbetet som drivs genom regeringens och Regeringskansliets insatser, exempelvis via internationella organisationer och på FN- och EU-nivå, kommer att påverkas av den förstärkta inriktningen på miljödimensionen på utvecklingsfrågorna.

De internationella miljöavtalen är en viktig grund att stå på för att gemensamma regler skall gälla. Genom att stödja utvecklingsländernas arbete med att efterleva dessa regler bidrar Sverige till en mer hälsosam och produktiv livsmiljö för de fattiga samtidigt med globalt miljöskydd för alla. Glädjande nog växer antalet miljöengagerade aktörer i fattiga länder, såväl

inom det civila samhället som inom den offentliga sektorn. Nya organisationer och institutioner växer fram, både på nationell och internationell nivå. Den inriktning av den globala utvecklingspolitiken som riksdagen beslutade om 2004 betonar att fattigdomsbekämpning och utvecklingskrafter för fattiga länder kan identifieras inom många politikområden vid sidan om det traditionella utvecklingsbiståndet.

Motionerna

I kommittémotion *U313 (m) yrkande 20* framförs att världsekonomin förväntas öka tre till fyra gånger fram till 2050. För att tillväxten skall kunna ske på ett hållbart sätt måste hållbara teknologier tas i bruk. Gemensamt måste industri- och utvecklingsländerna arbeta för att de fattiga ländernas utveckling långt bättre sker i samklang med miljön. Motionärerna anser därför att tekniköverföring och finansiellt stöd för hållbar utveckling måste bli en långt viktigare del av utvecklingssamarbetet. I *yrkande 21* anförs att miljöprogram skall utarbetas och implementeras i u-ländernas nationella planer för fattigdomsstrategier.

Utskottets överväganden

Utskottet erinrar inledningsvis om att Sveriges politik för global utveckling har som övergripande mål en rättvis och hållbar utveckling. Utskottet konstaterar också att det framgår av propositionen att särskild uppmärksamhet under 2006 och kommande år kommer att ägnas dels åt frågan om vilka bidrag svenskt miljöteknikkunnande kan ge för utvecklingen för fattiga människor, dels hur man kan bidra till en konsolidering och utveckling av formerna för internationellt miljösamarbete. Regeringen anser att ett förbättrat och samstämmigt sådant samarbete inom alla politikområden kommer att bli avgörande för de globala utmaningarna t.ex. i fråga om klimat, biologisk mångfald eller kemikaliesamarbete.

Utskottet behandlade liknande yrkanden som i den aktuella motionen i betänkande 2004/05:UU2. Utskottet anförde då bl.a. följande:

Utskottet menar att hållbar utveckling endast kan uppnås inom ramen för globalt och regionalt samarbete. I Johannesburgsdeklarationen understryks vikten av en integrerad syn på den hållbara utvecklingens tre dimensioner: den sociala, den ekonomiska och den miljömässiga. Utvecklingsländernas nationella strategier för fattigdomsbekämpning, vilka i varierande grad bygger på ett folkligt deltagande, är en central utgångspunkt för förverkligandet av det övergripande målet för Sveriges politik för global utveckling. I samband med Johannesburgsmötet beslutades att ett 10-årigt ramverk för åtgärder för hållbara produktions- och konsumtionsmönster skall utarbetas. Sverige har varit drivande i frågan och kommer att stödja FN-systemet i detta arbete. Länder som Sverige samarbetar med bör själva ta ett långsiktigt nationellt ansvar och säkerställa att hållbarhetsperspektivet tydliggörs i lagstiftning och strategier.

Utskottet menar att Sveriges politik för global utveckling innebär att miljömässig hållbarhet bör beaktas i tillväxt- och utvecklingsstrategier, såväl nationellt som internationellt. Genom att vara drivande i arbetet för hållbara produktions- och konsumtionsmönster kan Sverige bidra till en utveckling av ny teknik och nya ekonomiska och politiska styrmedel. Länder som Sverige samarbetar med bör själva ta ett långsiktigt nationellt ansvar och säkerställa att hållbarhetsperspektivet tydliggörs i lagstiftning och strategier. Sveriges uppgift är att stödja och komplettera dessa ansträngningar.

Utskottet håller fast vid detta ställningstagande.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionen *U313 (m) yrkandena 20 och 21* kan avstyrkas.

Utbildning och kulturfrågor

Propositionen

Regeringen konstaterar i propositionen att vissa framsteg har uppnåtts i de millenniemål som gäller läskunnighet och flickors skolgång. 115 miljoner barn i utvecklingsländerna går dock inte i skola och mycket återstår för att jämställdhet skall nås i grundskola och högre utbildning. Det framgår också att Sverige arbetar aktivt som ordförande i det särskilda FN-initiativet för att främja flickors utbildning.

Motionerna

I partimotion *U336 (fp) yrkande 30* anføres att flickors och kvinnors möjlighet till utbildning är ofta små till följd av könsdiskriminering. Motionärerna menar därför att det behövs ökade satsningar på utbildningsinsatser för flickor och unga kvinnor.

I partimotion *U349 (kd) yrkande 23* anføres att en god utveckling i de fattigaste länderna kräver ett omfattande undervisningsstöd och utbildningsbistånd.

I kommittémotion *Kr418(kd) yrkande 3* anføres att kultur kan utgöra ett immateriellt bistånd, något som bör uppmärksammas i den svenska biståndspolitik.

Utskottets överväganden

Utskottet konstaterar att det andra millenniemålet är att garantera grundskoleutbildning för alla barn och att den svenska politiken bidrar till uppfyllandet av FN:s millenniedeklaration och millenniemålen samt åtaganden från de viktigaste världskonferenserna.

Utbildning är av avgörande betydelse för att främja jämställdhet mellan flickor och pojkar och för att förhindra diskriminering, exploatering och våld mot flickor. Sverige stöder därför aktivt den ökande uppmärksamhet

som det internationella samfundet (FN, inklusive Unicef, DAC och Världsbanken) ger flickors utbildning och de faktorer som hindrar denna utbildning. Utskottet anser att det är angeläget att rikta uppmärksamheten på flickors situation i ett bredare perspektiv och angripa de attityder och de grundläggande orsaker som leder till övergrepp mot flickor.

Utskottet anförde i betänkande 2004/05:UU2 följande om kultur- och utvecklingssamarbetet:

Utskottet menar att såväl kultur- som utbildningspolitiken har en central roll i utvecklingsarbetet och fattigdomsbekämpningen. Kulturen är ett viktigt verktyg för att uppnå målet för politiken för global utveckling. Sverige har en lång och omfattande tradition av att sätta in kulturfrågorna i ett internationellt utvecklingssammanhang. Sverige var också ett av de första länderna att ge kulturen plats i det statliga utvecklingssamarbetet.

Utskottet vidhåller denna uppfattning och noterar i sammanhanget att Sida låtit en extern part utvärdera Sidas internationella utvecklingssamarbete på kulturområdet (Sida evaluation Report 04/38). Enligt utvärderingen är Sidas användning av kultur i utvecklingssamarbetet progressivt och internationellt banbrytande. Politiken bedöms vara relevant, även om förbättringar av effektiviteten kan göras.

Utvärderingen ingår i Sidas arbete med att ta fram en ny och övergripande kultur- och mediepolicy. Ett av Sidas syften med att ta fram en ny policy är ambitionen att försäkra sig om samstämmighet med politiken för global utveckling. Utskottet har erfarit att Sida i detta arbete bl.a. diskuterar möjligheterna att förbättra tillgången till information och stärka möjligheten att kommunicera för fattiga människor. Utskottet stöder Sidas arbete med kultur i utvecklingssamarbetet och välkomnar en reviderad policy.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna *U336 (fp) yrkande 30*, *U349 (kd) yrkande 23* och *Kr418 (kd) yrkande 3* kan avstyrkas.

Vissa inslag i biståndspolitik

Motionerna

I partimotion *U289 (m) yrkande 29* föreslås att Sverige skall kunna använda biståndsmedel till att förstöra vapenlager innehållande lätta vapen samt biologiska och kemiska vapen. I kommittémotion *U313 (m) yrkande 12* framhålls vikten av utbildning för alla flickor och pojkar i u-länder – sett utifrån ett demokratiperspektiv skall rätten till grundutbildning vara en grundläggande rättighet.

I partimotion *U336 (fp) yrkande 18 i denna del* anføres att det humanitära biståndet bör ha en tydlig demokratiprofil. I *yrkande 27* framhålls sambandet mellan bistånds- och flyktingpolitik. Motionärerna anser att demokratibistånd torde kunna medverka till att förhindra flyktsituationer för människor i utvecklingsländerna. Enligt *yrkande 31* är det viktigt med ett

schnabbt svenskt agerande med militära inslag för att hantera konflikter och medverka till säkerhet i områden i akut kris. Insatser får inte fördröjas på grund av oklarheter rörande finansiering. Finansiering av insatser av militär karaktär får inte ske genom biståndsanslaget.

I kommittémotion *U285 (fp) yrkande 12* framhålls det palestinska ledarskapets ansvar för att bekämpa terrorism och att svenskt bistånd tills vidare inte skall lämnas till den palestinska myndigheten och till organisationer som kan kopplas till palestinsk terror.

I partimotion *U311 (v) yrkande 23* betonas att FN:s resurser för avlägsnande av minor i krigshärjade områden måste ökas i både tekniskt och ekonomiskt avseende. Enligt partimotion *U349 (kd) yrkande 22* måste konflikt- och säkerhetsfrågornas koppling till biståndet bli tydligare.

I partimotion *U349 (kd) yrkande 22* begärs en vidareutveckling av synen på konflikt- och säkerhetsfrågornas koppling till biståndet.

I kommittémotion *U288 (v) yrkande 2* förordas skärpta krav på kvalitet och könsperspektiv i biståndsinsatser avseende utbildning. I kommittémotion *So467 (v) yrkande 2* begärs att det svenska biståndet fokuseras på strategier för att förhindra prostitution och människohandel.

I partimotion *U276 (mp, -) yrkande 4* pläderas för utvecklingssamarbete som innefattar decentraliserat beslutsfattande och småskaliga lösningar där lokalbefolkningens deltagande sätts i centrum. Människornas kreativitet, kunskaper och innovationsförmåga måste tas till vara.

I kommittémotion *U340 (mp) yrkande 12* understryks betydelsen av biståndsinsatser i form av utbildning och tillgång till mikrokrediter för att motverka trafficking. I partimotion *U276 (mp, -) yrkande 5* framhålls nyttan av mikrolånskrediter för investeringar i lokala jordbruksprogram och landsbygdsutveckling. I *yrkande 6* betonas vikten av ökad hållbar odling av energigrödor eftersom detta skulle innebära säkrad livsmedelsförsörjning i fattiga länder och minskad global klimatbelastning.

I motion *2004/05:U3 (mp) yrkande 6* begärs en konkretion av vilka åtgärder som regeringen ämnar vidta för att minska överföringskostnaderna för remitteringar från arbetskraftsinvandrare.

I motion *U259 (c)* föreslås att Sverige med de afrikanska länder som uppstår mycket svenskt bistånd tar upp frågan om behovet av ny jordbrukspolitik för att främja utveckling.

I motion *U299 (s) yrkande 2* föreslås att Sverige ökar sitt bilaterala bistånd till Ukraina med inriktning på demokratiutveckling.

I motion *U301 (s)* begärs att Sverige ökar sitt engagemang i Uruguay.

I motion *U309 (s)* framhålls behovet av en förnyad och fördjupad Afrika-politik.

I motion *So639 (s) yrkande 2* föreslås att Sverige tillsammans med andra biståndsgivande länder i kontakterna med katproducerande länder verkar för ett förbud mot drogen.

Utskottets överväganden

Utrikesutskottet har i olika sammanhang betonat vikten av en helhetssyn på utveckling, säkerhet och mänskliga rättigheter. Ett sådant synsätt kommer till uttryck i den svenska politiken för global utveckling som skall bidra till att FN:s millennieutvecklingsmål nås.

Utskottet har också ställt sig bakom ett *helhetsperspektiv* när det gäller inriktningen på FN:s framtida verksamhet och reformeringen av Världsbankens organisationen (bet. 2004/05:UU9 Sverige i Förenta nationerna samt vissa frågor rörande mänskliga rättigheter, folkrätt m.m.). Sveriges bilaterala och multilaterala biståndsinsatser skall utgå från en helhetssyn på utveckling, säkerhet och mänskliga rättigheter. Utskottet delar den uppfattning som förs fram i en motion om att biståndsinsatser för att *främja demokrati* kan medverka till positiva samhällsförändringar som på sikt leder till minskade flyktingströmmar.

Tidigare i betänkandet har utskottet redogjort för bl.a. de perspektiv som skall vara vägledande för den svenska politiken för global utveckling: rättighetsperspektivet och de fattigas perspektiv på utveckling. Det sistnämnda perspektivet innebär att fattiga kvinnors, mäns och barns behov, intressen och förutsättningar skall vara utgångspunkt i strävandena mot en rättvis och hållbar utveckling. Ett *decentraliserat beslutsfattande* ligger således i linje med den svenska politiken.

Här kan nämnas att chefen för OECD/DAC vid sitt besök i utskottet i oktober 2005 framhöll att förståelsen för MR- och demokratiaspekter ökar i DAC. Det medför en perspektivförskjutning från ett synsätt där fattiga betraktas som mottagare till att de ses som aktörer.

När det gäller ovan redovisade motionsförslag om *humanitära insatser med demokratiinriktning* vill utskottet hänvisa till sitt ställningstagande våren 2005 i betänkande 2004/05:UU11 Sveriges politik för humanitärt bistånd där utskottet betonar vikten av sådana insatser.

Utbildning är en av de viktigaste faktorerna när det gäller att minska fattigdomen och öka människors möjligheter att aktivt kunna delta i samhällets ekonomi, politik och kultur. Förutsättningar för utveckling är större såväl för enskilda individer som för länder som satsar på utbildning, både i form av basutbildning och i form av kvalificerad utbildning. I betänkande 2003/04:UU3 uttryckte utskottet sin bestämda uppfattning att basutbildning, särskilt till flickor och kvinnor, är en nyckel till ekonomisk, politisk och social utveckling och därmed en nyckel till en rättvis och hållbar global utveckling. Erfarenhet och forskning visar också, framhöll utskottet, att utbildning är central för ökad jämställdhet, förbättrad hälsa och miljö.

Utskottet noterar att utbildningsfrågorna lyfts fram också i slutsatserna från FN:s världstoppmöte i september i år. Där framhålls att utbildning – både formell och informell – har en viktig roll om målet om fattigdomsutrotning och andra millenniemål skall kunna nås. Särskilt viktigt är det, enligt sluddokumentet, med utbildning för att avskaffa analfabetism. Likaså måste eftersträvas att utvidga påbyggnadsundervisning och högre utbildning liksom yrkesutbildning och vidareutbildning i arbetet. Särskilt viktigt är detta för flickor och kvinnor.

Utskottet välkomnar att toppmötesdeltagarna i New York åter bekräftade att de avser att stödja utvecklingsländers ansträngningar att tillförsäkra alla barn tillgång till och möjligheter att fullfölja fri och obligatorisk grundläggande utbildning av god kvalitet, att avskaffa ojämlikhet och obalans mellan könen och att vidta förnyade ansträngningar för att förbättra utbildningen för flickor. Utskottet vill, i likhet med vad som görs i en motion, framhålla vikten av kvalitet i utbildningsinsatserna. Likaså är det, som framgått, angeläget med ett könsperspektiv i insatserna.

Förutom utbildning kan, som framhålls i en motion, även tillgång till *mikrokrediter* vara en väg att motverka trafficking. Utskottet, som anser att mikrokrediter kan ha stor betydelse i fattigdomsbekämpning och åtgärder för att stärka kvinnors ställning, återkommer nedan till frågor om mikrokrediter/mikrolån.

I sammanhanget vill utskottet framhålla att sysselsättningsfrämjande åtgärder och åtgärder för att förbättra människors förutsättningar på arbetsmarknaden är av stor vikt för att millenniemålet om fattigdomsminskning skall kunna nås. Människor måste få möjlighet att försörja sig själva och få drägliga arbetsvillkor.

Förutsättningarna för detta kan förbättras genom insatser för att t.ex. främja entreprenörsvksamhet och småföretagande och för att omvandla verksamhet inom den informella ekonomin till reguljärt företagande. Det kan också ske genom biståndsinsatser exempelvis i form av verksamhet för att utveckla arbetsmarknaden i samarbetsländer. Ett exempel på detta redovisas senare i betänkandet. Utskottet ser positivt på att sysselsättning och arbetsmarknad ingår bland de särskilda prioriteringar som regeringen planerar att genomföra 2006.

Förbättrade möjligheter till utbildning och arbete är, som utskottet ser det, ett par av de viktigaste åtgärderna för att *motverka människohandel och prostitution*, en fråga som behandlas i en motion. Insatser på andra områden, exempelvis mot narkotika, kan också motverka människohandel för sexuella ändamål. Sida skall enligt sitt regleringsbrev rapportera till regeringen om sådana insatser.

När det gäller motionsförslaget om åtgärder för att *minska överföringskostnaderna för remitteringar från arbetskraftsinvandrare* konstaterar utskottet att denna frågeställning nyligen uppmärksammats i rapporten *Migration in*

an interconnected world: New directions for action. Rapporten, som presenterades i oktober 2005, har utarbetats av Global Commission on International Migration (GCIM).

GCIM understryker vikten av att regeringar och finansiella institutioner underlättar och förbilligar överföringar av pengar och på så vis uppmuntar personer som migrerat att remittera genom formella överföringssystem. Kommissionen konstaterar att det har skett en stark volymökning av remitteringar som skickas hem av internationella migranter. Några exakta uppgifter om omfattningen finns inte, men Världsbanken uppskattar värdet av de formella överföringarna under 2004 till ca 150 miljarder dollar, vilket motsvarar en ökning med 50 % under en femårsperiod. Migrerande kvinnor och lägre avlönade migranter överför ibland en högre andel av sina inkomster än andra.

Remitteringarna är nu enligt GCIM nästa tre gånger så stora som värdet av det officiella utvecklingsbiståndet (ODA) och utgör den näst största källan för extern finansiering för utvecklingsländer efter utländska direktinvesteringar. I många mottagande länder spelar remitteringar en väsentlig roll både för den nationella och för den lokala ekonomin. De utgör dessutom de mest direkta och omedelbara förmånerna för mottagarna, vilka enligt Världsbanken återfinns bland de fattigaste människorna.

GCIM understryker starkt behovet av att minska kostnaderna för överföring av remitteringar som kan vara mycket höga. Flera olika förslag för att minska kostnaderna nämns i kommissionens rapport, däribland bättre teknik, ökad konkurrens mellan formella överföringssystem, större transparens i sektorn för finansiella tjänster för att underlätta kostnadsjämförelser och utbildning.

Också Världsbanken uppmärksammar remitteringar och migration. *The Economic Implications of Remittances and Migration* (inverkan på ekonomin av remitteringar och migration) är titeln på bankens årliga rapport *Global Economic Prospects* (framtidsutsikter i världsekonomin) som publicerades den 16 november 2005. Världsbanken slår fast att internationell migration kan ge upphov till avsevärda välfärdsvinster för migranterna och deras familjer, liksom för deras ursprungs- och destinationsländer, under förutsättning att det genomförs en politik som innebär bättre hantering av migrationsströmmar och som underlättar överföring av remitteringar.

Utskottet välkomnar att GCIM och Världsbanken belyst denna viktiga fråga och dess betydelse både för enskilda individer och för ekonomin i många fattiga länder. Enligt vad utskottet erfarit stöder regeringen GCIM:s förslag om minskade kostnader och bättre överföringssystem för remitteringar. Sverige verkar i EU-samarbetet och i andra internationella sammanhang för detta. Här kan också nämnas att EU-kommissionen i september 2005 lagt fram ett meddelande om migration och utveckling (KOM (2005) 390) som återspeglar samma synsätt rörande remitteringar som kommit till uttryck i de ovannämnda rapporterna. Sverige verkar, enligt uppgift

från Regeringskansliet, för att remitteringar skall bli en av de frågor som hösten 2006 tas upp i en högnivådialog för stats- och regeringschefer om migration och utveckling.

Utskottet instämmer i uppfattningen att det är viktigt att FN har tillräckliga resurser för att *avlägsna minor* i konfliktdrabbade områden. I riktlinjerna för Sidas stöd till konfliktförebyggande och konfliktrelaterade insatser sägs att dessa skall vara inriktade på hot mot människors säkerhet och påverka bakomliggande strukturella orsaker till väpnade konflikter. Insatserna skall ske som komplement till det långsiktiga utvecklingssamarbetet och kan även genomföras i områden där väpnade konflikter pågår eller nyligen har avslutats. Särskild vikt skall läggas vid humanitär minröjning, vid avväpning, demobilisering och återanpassning av f.d. stridande, och vid att främja dialogprocesser på gräsrotsnivå.

Utskottet framhöll i förra årets budgetbetänkande (bet. 2004/05:UU2) att det förutsätter att det samlade svenska engagemanget för humanitär minröjning även i framtiden ligger på en hög ambitionsnivå där kvalitet och långsiktighet bör vara vägledande principer för svenska insatser.

Utskottet instämmer i uppfattningen i en motion att *militära insatser* i konflikter eller andra säkerhetsfrämjande insatser i områden i kris inte får försenas till följd av oklarheter om finansieringen. Likaså delar utskottet uppfattningen att sådana insatser inte får bekostas med biståndsmedel. Det sistnämnda fastslogs även i förra årets budgetbetänkande där utskottet fann det självklart att svenska biståndsmedel endast används i enlighet med OECD/DAC:s definition för utvecklingssamarbete, vilket innebär att insatser av militär karaktär inte finansieras ur biståndsanslagen.

Att hindra spridning av små och lätta vapen och att *förstöra* sådana vapen liksom biologiska och kemiska vapen är enligt svensk uppfattning en hög-prioriterad uppgift av stor betydelse för möjligheterna till fred, återuppbyggnad och utveckling. OECD:s biståndskommitté DAC antog i april 2005 kompletterande riktlinjer när det gäller vissa insatser kring destruktion m.m. av små och lätta vapen som därmed får räknas in som offentligt utvecklingsbistånd (ODA). I starkt sammandrag innebär de nya riktlinjerna att som bistånd får räknas tekniskt samarbete i syfte att kontrollera, förhindra och/eller minska spridningen av små och lätta vapen genom

- utveckling av regelverk och administrativa procedurer för spridningskontroll,
- utveckling av institutionella strukturer för policyrådgivning, forskning och uppföljning,
- informationskampanjer,
- regionalt samarbete om program rörande små och lätta vapen samt
- insamling och destruktion av vapen (finansiering av åtgärder för att med våld insamla vapen får inte räknas som ODA, det får inte heller deltagande av militär personal i program för insamling och destruktion av vapen.)

Utskottet konstaterar att de ändrade DAC-riktlinjerna möjliggör en utveckling i den riktning som förespråkas i en motion. Som nyss framgått anser utskottet att det är självklart att svenska biståndsmedel endast används i enlighet med OECD/DAC:s riktlinjer.

I en motion läggs förslag fram om en förnyad och fördjupad *svensk Afrika-politik*. Utskottet konstaterar att det på global nivå förefaller som om millenniemålet om halverad extrem fattigdom år 2015 kommer att nås. Alla världsdelar förutom Afrika söder om Sahara beräknas nå upp till detta mål. Andelen fattiga är hög i Afrika och kontinentens andel av världens fattiga växer stadigt. I Afrika söder om Sahara finns dessutom ungefär 70 % av världens ca 40 miljoner hiv/aidssmittade.

För att millenniemålen skall kunna nås måste en fattigdomsinriktad nationell politik genomföras i de fattiga länderna med stöd från rika länder, organisationer, internationella finansieringsinstitutioner m.fl. Utskottet anser att de beslut som fattats av G 8-länderna, Världsbanken och IMF och som rör skuldavskrivning till en rad afrikanska länder (se ovan) är av stor betydelse i sammanhanget.

Regeringen framhåller i budgetpropositionen att den kommer att prioritera Afrika i utvecklingssamarbetet. Afrikas andel av det ökade utvecklingssamarbetet beräknas totalt öka med över en miljard kronor under 2006. Volymerna per samarbetsland förväntas också öka, i vissa fall markant. Budgetstödet kommer att bli mer omfattande, och i flera länder förutses mer än en tredjedel av utvecklingssamarbetet 2006 kunna kanaliseras i den formen.

Det fortsatta utvecklingssamarbetet skall enligt regeringen inriktas dels på länder med djup strukturell fattigdom, dels på konflikttrabbade länder där återuppbyggnad står i fokus. Sverige avser också att öka samarbetet med Afrikanska unionen och en rad subregionala organisationer.

Utskottet har tidigare i betänkandet redovisat att EU-länderna kommit överens om ett nytt gemensamt mål för unionens och medlemsländernas biståndsnivåer. Beslutet fattades vid Europeiska rådets möte i juni 2005.

Det nya målet, som är ett delmål på väg mot det internationellt överenskomna biståndsmålet på 0,7 % av BNI, är att EU som helhet skall nå en biståndsnivå på 0,56 % av BNI senast 2010. Detta kollektiva delmål motsvarar en årlig ökning av det offentliga utvecklingsbiståndet på 20 miljarder euro. Hälften av den framtida höjningen av EU-ländernas samlade bistånd skall gå till Afrika. Kommissionen har nyligen lagt fram förslag till en övergripande EU-strategi för Afrika (KOM (2005) 489). Av kommissionens arbetsprogram för 2006 framgår att Afrika står i fokus för unionens biståndsinsatser.

Utgångspunkten för den nuvarande svenska Afrikapolitiken är regeringens skrivelse 1997/98:122 Afrikapolitik i förändring – En förnyad svensk Afrikapolitik inför 2000-talet, vilken behandlades av utskottet i betänkande

1997/98:UU14. Därefter har regeringen 2002 gjort en uppföljning i departementspromemorian (Ds 2002:36) Afrika i förändring – en uppföljning av regeringens Afrikaskrivelse.

Mycket har hänt i Afrika sedan den nu gällande Afrikastrategin lades fast. Politiska förändringar har skett genom tillkomsten av NEPAD (*New Partnership for Africas Development*) 2001 och Afrikanska unionen (AU) 2002. Det regionala samarbetet har byggts ut och ett stort antal länder söder om Sahara har hållit flerpartival. Trots framgångar på vissa områden kvarstår stora problem med hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar, hunger och fattigdom. På många håll finns allvarliga konflikter och ett instabilt säkerhetspolitiskt läge råder.

Enligt uppgift diskuteras för närvarande i Regeringskansliet möjligheten att utarbeta en ny svensk Afrikapolitik, men något beslut i frågan har inte fattats. Utskottet anser att de förändringar som ägt rum i Afrika, tillsammans med EU:s och andra internationella åtaganden om ökade biståndsin-satser i Afrika, motiverar att regeringen presenterar en ny Afrikastrategi för riksdagen. Detta bör enligt utskottet ges regeringen till känna därmed tillstyrker utskottet delvis motion U309 (s).

I en motion föreslås ökat bistånd till *Ukraina* med inriktning på demokrati-utveckling.

Genom svenskt utvecklingssamarbete har stöd lämnats till politikerutbildningar och vallokalsundersökningar vid presidentvalet förra året. Med regimskiftet bedöms förutsättningarna för ett breddat reformsamarbete med Ukraina som gynnsamma.

Utskottet delar regeringens uppfattning i budgetpropositionen att förutsättningarna för ett svensk-ukrainskt reformsamarbete har förbättrats. Ett sådant samarbete bör inriktas på demokratins fördjupning, ekonomisk omvandling, social trygghet, miljö, gemensam säkerhet samt utbildning och forskning. Regeringens planer på att tydligt öka den finansiella ramen för samarbetet stöds av utskottet.

Beträffande den ovan redovisade motionen om att ökat svenskt engagemang i *Uruguay* vill utskottet hänvisa till att den gällande regionstrategin för biståndsin-satser i Sydamerika avser perioden 2003–2007. Utskottet anser att frågan om ökade insatser i Uruguay bör avgöras i en samlad bedömning i samband med en revidering av strategin.

I fråga om motionsförslaget om att svenskt bistånd inte skall lämnas i de fall det kan föreligga *risk för kopplingar till palestinsk terror* vill utskottet anföra följande.

Det svenska biståndet i Västbanken och Gaza har enligt budgetpropositionen anpassats för att minska effekterna av den humanitära krisen samtidigt som strävan har varit att behålla ett långsiktigt perspektiv på insatserna. Sverige har också lämnat bistånd till fredsfrämjande insatser och förbättrad biståndssamordning.

Regeringens långsiktiga mål med utvecklingssamarbetet, vilket stöds av utskottet, är att skapa en palestinsk stat byggd på demokratiska värderingar och respekt för de mänskliga rättigheterna. Genom stöd till bl.a. den palestinska journalistkåren samt till genomförandet av en handlingsplan för barns rättigheter bidrar Sverige till grundvalen för god samhällsbyggnad.

Det kan i sammanhanget noteras att en samarbetsstrategi för utvecklingssamarbetet med länderna i Mellanöstern och Nordafrika (MENA-strategi) är under utarbetande och planeras träda i kraft under 2006.

Utskottet vill i anslutning till vad som anförts här om politikens inriktning något beröra utvecklingssamarbetet inom EU. Nuvarande policy för den europeiska gemenskapens (EG:s) utvecklingssamarbete antogs i november 2000. En översyn av policyn har gjorts och ett förslag till reviderad policy har presenterats (KOM (2005) 311). Regeringskansliet har i Faktapromemoria 2005/06:FPM12 EU:s deklaration om utvecklingspolitik redovisat uppgifter om det nämnda förslaget.

Enligt kommissionens förslag skall policyn delas in i två delar där den ena delen gäller för hela EU – dvs. både EU-ländernas bilaterala insatser och kommissionens insatser – medan den andra delen avser EG-biståndet, dvs. bistånd som finansieras genom EU:s gemensamma budget eller Europeiska utvecklingsfonden. Den nya policyn avses vara tillämplig på samtliga utvecklingsländer, oavsett region, och ha långsiktig giltighet. Avsikten är att policyn för EU:s utvecklingspolitik skall antas vid biståndsministrarnas rådsmöte den 21–22 november 2005, och att rådet, kommissionen och Europaparlamentet skall kunna enas om en trepartsdeklaration.

Enligt den nyss nämnda faktapromemorian välkomnar regeringen förslaget som man hoppas kommer att bidra till en bättre styrning av EG-biståndet. Regeringen konstaterar att kommissionens förslag inlemmar millennieutvecklingsmålen, att där framgår att policyn skall vara giltig för samtliga utvecklingsländer och att fokus skall öka på sviktande stater. Vissa för Sverige viktiga nyckelfrågor behöver dock betonas ytterligare. I faktapromemorian nämns bl.a. tydligare fokus på fattigdomsbekämpning respektive låginkomstländer och minst utvecklade länder, uppföljning och utvärdering samt integration av horisontella frågor (mänskliga rättigheter, köns- och jämställdhetsperspektiv, miljö).

Av faktapromemorian framgår att regeringen kan godta ett upplägg med en EU-del, som skall gälla för både EU-ländernas bilaterala bistånd och kommissionen, och en EG-del specifikt för EG-biståndet, men framhåller att det bör finnas balans mellan de båda delarna. Målet bör vara en mer koncis politisk deklaration vad gäller EU-delen och en EG-del som kan fungera som operativt styrinstrument för EG-biståndet. Fokus bör enligt regeringen ligga på EG-delen som bör kunna läsas separat från EU-delen.

Utskottet avser att våren 2006 återkomma till bistånds- och utvecklingsfrågor med anknytning till EU och EU-samarbetet. Ett antal avlämnade motionsförslag med en sådan inriktning kommer att behandlas i betänkande 2005/06:UU10 Verksamheten i Europeiska unionen 2005.

Behovet av *jordbruks- och landsbygdsutveckling* tas upp i ett par motioner. Utskottet anser att livsmedelssäkerhet liksom landsbygds- och jordbruksutveckling har stor betydelse för ett lands utvecklingsförutsättningar. Dessa frågor måste utgöra integrerade delar av nationella och internationella utvecklingsstrategier. Detta är en uppfattning som också framförts av världssamfundet och som slås fast i slutsatserna från FN:s världstoppmöte i september 2005. Där sägs att det – om millenniemålen skall kunna nås – är nödvändigt att öka de produktiva investeringarna i landsbygds- och jordbruksutveckling för att åstadkomma livsmedelssäkerhet. FN:s medlemsstater åtar sig att öka sitt stöd till jordbruksutveckling och till uppbyggnad av handelskapacitet inom jordbrukssektorn i utvecklingsländer.

Vad gäller *mikrolån*, som tas upp i ett motionsförslag, har utskottet i betänkande 2003/04:UU3 konstaterat att många fattiga står helt utanför den formella finansiella sektorn och saknar möjligheter att få låna i vanliga banker. Mikrokrediter öppnar nya möjligheter för dem och har visat sig kunna göra stor skillnad för män och kvinnor som lever i fattigdom. Erfarenheterna visar, enligt t.ex. Sida, att kvinnor i många fall är de bästa låntagarna, eftersom de dels är bättre på att betala tillbaka sina lån, dels investerar i familjens och barnens behov i högre grad än männen.

Utskottet ser därför mycket positivt på mikrokrediter och anser det angeläget att det internationella arbetet med att utveckla nya metoder på detta område går vidare. I det nämnda betänkandet har utskottet redovisat att Sverige stöder lokala projekt i Afrika, Asien samt Latinamerika och Central- och Östeuropa som syftar till att ge stöd till kvinnors egna idéer och förmåga att försörja sig bl.a. vad gäller tillgång till krediter inklusive mikrolån, kompetensuppbyggnad och rådgivning i samband med utveckling av jordbruks- eller annan affärsverksamhet.

I ett motionsförslag behandlas *hållbar odling av energigrödor*. Utskottet har i ett tidigare avsnitt i betänkandet redovisat de områden som särskilt kommer att uppmärksammas i biståndsinsatserna 2006. Ett av områdena avser en miljömässigt hållbar utveckling där åtgärder för förnybar energi och minskad klimatpåverkan ingår. Utskottet anser att det är av ökande vikt att bistå utvecklingsländerna i omställningen från fossila bränslen såsom olja och kol till förnybar energi, något som också betonas av regeringen i budgetpropositionen.

I fråga om motionsförslaget om att Sverige skall söka *påverka biståndsmottagande länder att förbjuda drogen kat* vill utskottet hänvisa till att Sida kan ge stöd till bl.a. drogförebyggande verksamhet. I Sidas regleringsbrev för 2006 bemyndigas myndigheten använda 15 miljoner kronor för stöd till multilateral och bilateral verksamhet inom narkotikaområdet, inklusive missbruk av tobak, för att hjälpa länder att efterleva normativa riktlinjer som utfärdats av FN. I regleringsbrevet anges att särskild tonvikt skall läggas vid förebyggande verksamhet, institutionsuppbyggnad och insatser i Afrika.

Som framgått föreslår utskottet ovan ett tillkännagivande och tillstyrker delvis motion *U309 (s)*. Med vad som anförts avstyrker utskottet i övrigt motionerna *2004/05:U3 (mp) yrkande 6*, *U259 (c)*, *U276 (mp, -) yrkandena 4–6*, *U285 (fp) yrkande 12*, *U288 (v) yrkande 2*, *U289 (m) yrkande 29*, *U299 (s) yrkande 2*, *U301 (s)*, *U311 (v) yrkande 23*, *U313 (m) yrkande 12*, *U336 (fp) yrkandena 18 i denna del, 27 och 31*, *U340 (mp) yrkande 12*, *U349 (kd) yrkande 22*, *So467 (v) yrkande 2* samt *So639 (s) yrkande 2*. Den nämnda motionen *U336 (fp) yrkande 18 i denna del* avstyrks med hänvisning till förenklad motionshantering.

Biståndets genomförande och organisation, uppföljning och utvärdering

Propositionen

I budgetpropositionen framhålls bl.a. behovet av arbetsfördelning och koncentration i biståndet liksom vikten av fördjupad dialog med samarbetsländerna. Regeringen betonar att insatserna måste effektiviseras och att styrningen och förvaltningen skall utvärderas.

Regeringen konstaterar i budgetpropositionen att i den granskning som OECD/DAC gjorde av det svenska utvecklingssamarbetet under våren 2005, fick Sverige mycket gott betyg för policyinsatserna för att utveckla samstämmigheten i den svenska utvecklingspolitiken och för arbetet med harmoniseringen av biståndsprocedurer. Regeringen anger att ett arbete har inletts för att förenkla och samordna biståndsprocedurerna och anpassa dem till samarbetsländernas prioriteringar, system och regler.

Motionerna

I kommittémotion *U313 (m) yrkande 24* betonas resultat- och kvalitetsmål i Sveriges utvecklingspolitik. Den utvärderingsmyndighet som inrättats kan fylla en viktig funktion i sammanhanget. Dess verksamhet bör enligt *yrkande 25* kompletteras med oberoende konkreta utvärderingar av projekt som underlag för effektivisering av svenskt bistånd.

I partimotion *U336 (fp) yrkande 10* efterfrågas ytterligare konskonsekvensanalyser av svenskt bistånd.

I partimotion *U349 (kd) yrkande 21* betonas att det behövs ett bättre samarbete mellan svenska biståndsmyndigheter och Svenskt Näringsliv för att kartlägga behov av och förutsättningar för insatser i syfte att öka tillväxten och stärka näringslivet i samarbetsländerna.

I motion U304 (s) konstateras att Sidapersonal sällan arbetar direkt med nödhjälpsinsatser utan dessa utförs främst av samarbetspartner. Motionärerna föreslår en utbildning av värnpliktiga hjälparbetare i Boden för medverkan i sådana insatser.

I motion U330 (c) begärs en undersökning av förutsättningarna för ett närmare samarbete mellan de nordiska biståndsorganisationerna, i första hand Sida, Norad och Danida.

Utskottets överväganden

Som tidigare nämnts har OECD:s biståndskommitté (DAC) under 2005 slutfört en granskning av svenskt utvecklingssamarbete, *DAC Peer Review Sweden*.

DAC-sekretariatet slår fast att Sverige ofta ses som en respekterad givare, både vad avser generositet i fråga om biståndsnivåerna och när det gäller innovationer beträffande samarbetspolicy och samarbetsprocedurer. Tack vare sitt goda rykte kan Sverige enligt DAC spela en roll som går långt utöver vad som motsvaras av biståndsvolymerna. Från DAC:s sida slår man också fast att Sverige har beaktat flertalet huvudrekommendationer i kommitténs föregående granskning som ägde rum 2000.

Den svenska politiken för global utveckling innebär enligt DAC en innovativ, ambitiös och handlingsinriktad dagordning. Sverige är den första DAC-givare som fattat beslut om och aktivt genomför en så allsidig politik. Därmed är politiken för global utveckling av särskilt intresse för DAC och dess medlemmar.

Som nämnts har utskottet nyligen behandlat betänkande 2005/06:UU5 Sveriges politik för global utveckling. Våren 2006 planeras ett nytt utskottsbetänkande på temat efter det att regeringen avlämnat 2005/06 års skrivelse med avrapportering om det fortsatta genomförandet av politiken för global utveckling.

DAC pekar i utvärderingen på att genomförandet av politiken för global utveckling innebär utmaningar som exempelvis gäller hur man skall få till stånd ägarskap för denna i hela Regeringskansliet och hur man skall utforma operationella mål som kan utvärderas och årligen rapporteras till riksdagen. Utskottet delar DAC:s uppfattning att en hel del återstår att göra när det gäller genomförandet av politiken för global utveckling. Utskottet noterar vidare att DAC har samma uppfattning som utskottet om att antalet programländer bör minska, vilket också nämnts tidigare i betänkandet.

I DAC:s utvärdering sägs att volymökningen i svenskt offentligt utvecklingsbistånd har lett till minskad tonvikt på prioritering. DAC förordar tydligare prioriteringar.

I granskningen framhålls behovet av att se över och förenkla styrsystemen. Utskottets nyligen genomförda utvärdering av det multilaterala biståndet, vilken redovisas senare i detta betänkande, pekar i samma riktning.

Utskottet vill för sin del betona att det, inte minst i samband med genomförandet av politiken för global utveckling, är viktigt att söka få ett så enkelt och transparent styrsystem som möjligt.

Med anledning av ett motionsförslag om *samarbete mellan biståndsmyndigheter och svenskt näringsliv* vill utskottet framhålla att Sida enligt sin instruktion (1995:869 3 § punkt 1) skall ta till vara erfarenheter och kunskaper i det svenska samhället inom förvaltning, näringsliv, fackföreningsrörelse och övriga organisationer i utvecklingssamarbetet.

Utskottet instämmer i regeringens uppfattning att kunskaperna från det svenska näringslivet, fackföreningar, kommuner, myndigheter och andra offentliga aktörer skall utnyttjas mer i utvecklingssamarbetet. Nya former av samverkan mellan privat och offentlig sektor behövs, bl.a. för att bidra till angelägen tillväxt och sysselsättning i utvecklingsländer och för att ta till vara olika erfarenheter, kompetenser och resurser.

I dagsläget samarbetar Sida med Svensk Handel och Näringslivets Internationella Råd (NIR), vilket är knutet till Svenskt Näringsliv. Det samarbete där NIR är involverat innefattar, enligt vad utskottet erfarit, insatser mot hiv/aids bland anställda vid svenska företag i Sydafrika, Zambia och Kenya, ett marknadsutvecklingsprogram i Nordkorea och bl.a. handelssamverkan mellan Afrika respektive Palestina och Sverige.

Vad gäller näringslivssamarbete kan här också nämnas Sidas program Start Syd och Start Öst, där små och medelstora svenska företag kan få lån till affärsprojekt i drygt 60 länder. Programmen startade i mitten av 1990-talet och hittills har omkring 600 projekt förverkligats. Start Syd och Start Öst skall bidra till utveckling av näringslivet i utvecklingsländerna genom kunskapsöverföring och arbetstillfällen. Ett annat exempel som kan nämnas gäller ett program för näringslivssamverkan mellan Sverige och Östafrika, *Gateway East Afrika*, där NIR är en av avtalsparterna.

Ytterligare ett exempel på samarbete där näringslivet medverkar, och som stöds av Sida, gäller ett program för utveckling av arbetsmarknaden i samarbetsländer, *Labour Market Dialogue*. Detta genomförs av Svenskt Näringsliv, LO och TCO under perioden 1 juli 2004–30 juni 2006.

Inom Regeringskansliet pågår för närvarande – som framgår av budgetpropositionen – ett arbete med att ta fram en handlingsplan och konkreta förslag till hur gränssnittet svensk utvecklingspolitik och svenskt näringsliv ömsesidigt kan stödja varandra. Bland annat kommer vissa projektförberedande insatser att kunna stödjas exempelvis inom miljö- och energiområdet.

Av särskilt intresse i detta sammanhang är Forum för global utveckling. Forumet, som beräknas starta sin verksamhet i början av 2006, skall ha till uppgift att institutionalisera dialogen om global utveckling och involvera näringsliv, medier, enskilda organisationer, myndigheter, universitet och andra aktörer i samhället i genomförandet av politiken. Utskottet har nyligen i betänkande 2005/06:UU5 framhållit att detta forum kan spela en viktig roll i diskussionen om målkonflikter och den årliga resultatredovisningen.

Vid sitt besök i utskottet i oktober 2005 betonade chefen för OECD/DAC Richard Manning vikten av att förankra biståndsinsatserna bland de svenska medborgarna. Det gäller såväl omfattning och innehåll som effektivitet och resultatredovisning, framhöll han. Utskottet delar denna uppfattning och vill – utöver vad som nyss anförts om Forum för global utveckling – framhålla att informationsspridning är viktig. Här görs också viktiga insatser, bl.a. genom den svenska millenniemålskampanjen Världens Chans och genom Sidas informationsverksamhet, vilken berörts tidigare i betänkandet.

Det pågår redan ett väl utvecklat *samarbete mellan de nordiska biståndsmyndigheterna*, något som förespråkas i en motion. Utrikesutskottet är också positivt till ett ökat samarbete med andra givare.

I utskottets betänkande 2003/04:UU3 Sveriges politik för global utveckling välkomnade utskottet ett mer flexibelt ländersamarbete och framhöll att formerna för samarbetet kan variera. Genom samverkan med andra givare kan de svenska insatserna koncentreras till färre områden och sektorer. Gränserna mellan olika former av samarbete kommer alltmer att suddas ut. Det bilaterala samarbetet, som har stor bredd, omfattande flera insatsområden i ett och samma land bör, bl.a. med hänsyn till resurstillgång och organisation, vara begränsat till färre länder än vad som varit fallet hittills. Utskottet slog i betänkande UU3 också fast att utvecklings-samarbete i vissa utvecklingsländer kan vara långsiktigt och i andra länder kan det ha ett kortare perspektiv och främst kanaliseras genom enskilda organisationer.

Som exempel på samverkan med andra givare kan nämnas det samarbete som pågår mellan Sverige och Norge genom biståndsmyndigheten Norad i Malawi där det svenska stödet kanaliseras genom Norad. Ett motsvarande samarbete, där det norska stödet kanaliseras via Sida, byggs upp i Mali. Också med Nederländerna bedrivs samarbete av liknande karaktär.

I den ovannämnda DAC-granskningen konstateras att Sida framgångsrikt har genomfört s.k. delegerade partnerskap (*delegated partnerships*) med några likasinnade givare, däribland Nederländerna och Norge. Enligt DAC borde Sverige nu kunna utvidga dessa partnerskap till fler länder och fler partner.

Behovet av *effektivisering, uppföljning och utvärdering* av biståndspolitik tas som framgått upp i flera motioner. När det gäller effektivisering redovisar regeringen i budgetpropositionen en rad insatser. Utskottet vill här särskilt peka på att regeringen utfärdat riktlinjer för de nya samarbetsstrategierna. Det nya planeringsinstrumentet syftar till att ge en helhetsbild av det svenska samarbetet med enskilda länder. Det skall utgöra ett strategiskt instrument för styrning av utvecklingssamarbetet men skall också spegla åtgärder som Sverige avser att genomföra inom andra politikområden.

I riktlinjerna för samarbetsstrategierna anges att mål- och resultatstyrningen av det svenska samarbetet skall förstärkas. En uppföljning av strategin med avseende på måluppfyllelse skall ske inför utarbetandet av en ny strategi. Årliga landplaner, som följs upp i rapporter, skall tydligt länkas till målen i strategin. Utskottet förutsätter att den förstärkta mål- och resultatstyrningen också kommer att avspeglas i redovisningar till riksdagen. Utskottet kommer med intresse att ta del av resultaten av den utvärdering av riktlinjerna för samarbetsstrategier som skall göras efter tre år.

I betänkande 2003/04:UU3 om den globala utvecklingspolitiken och i andra sammanhang har utskottet tidigare framhållit vikten av utvärdering av politiken för global utveckling inklusive utvecklingssamarbetet. Utskottet beklagar att inrättandet av Institutet för utvärdering av internationellt utvecklingssamarbete försenats men ser positivt på att verksamheten nu beräknas komma i gång vid årsskiftet. Utskottet har nyligen i betänkande 2005/06:UU5 redovisat vissa synpunkter på utvärderingsverksamheten inklusive det planerade institutet.

Utskottet noterar att budgetpropositionen innefattar en redovisning av revisionens iakttagelser och åtgärder som vidtagits med anledning av dessa. Utskottet värdesätter denna, inte minst gäller detta redogörelsen för de åtgärder som vidtagits eller planeras med anledning av Riksrevisionens rapport Bistånd via ambassader – en granskning av UD och Sida i utvecklingssamarbetet (RiR 2004:10). Rapporten från Riksrevisionen har behandlats av utskottet i betänkande 2004/05:UU4.

Utskottet ser positivt på, vad gäller Sidas regleringsbrev, att mål formuleras för samtliga verksamhetsgrenar och övergripande återrapporteringskrav förtydligas. Detta står också i överensstämmelse med Riksrevisionens förslag. Även andra åtgärder vidtas som ligger i linje med revisorernas rekommendationer, exempelvis ett regeringsuppdrag till Statskontoret om en översyn av styrningen och förvaltningen av utvecklingssamarbetet. I budgetpropositionen fastslås, när det gäller de rekommendationer i Riksrevisionens rapport som var riktade mot Sida, att samtliga dessa hörsammats i någon form.

I anslutning till vad som utskottet anför här om effektivisering, uppföljning och utvärdering, men också med anknytning till betänkandets nästa del om multilateralt bistånd, vill utskottet något beröra den kommande verksamheten vid Institutet för utvärdering av internationellt utvecklingssamarbete.

För närvarande arbetar en särskild utredare med att förbereda och genomföra bildandet av myndigheten. I de kommittédirektiv (dir. 2005:84) som ligger till grund för förberedelserna anges att myndighetens inriktning skall vara utvärdering av hur svenska biståndsmedel används i förhållande till utvecklingssamarbetets mål och syfte liksom effekter av de använda medlen. Vidare skall myndigheten självständigt kunna initiera och genomföra analyser av det internationella utvecklingssamarbetet som har relevans för

de beslut som påverkar utvecklingssamarbetet. Den blivande myndigheten skall kunna analysera och utvärdera både multi- och bilateralt utvecklingssamarbete. I direktiven anges att även Regeringskansliet skall kunna utvärderas vad avser utvecklingssamarbete. Myndigheten skall komplettera den utvärderingsverksamhet som i dag bedrivs vid Sida och skall i huvudsak vara producerande och endast undantagsvis fungera som beställare av rapporter.

I direktiven till den särskilde utredaren anges att verksamheten vid den nya myndigheten skall bestå av två huvudkomponenter. I den ena skall verksamheten inriktas mot samarbetsländerna och utvecklingssamarbetet analyseras liksom dess förutsättningar i sitt vidare sammanhang, resultat och effekter. Den andra huvudkomponenten fokuserar huvudsakligen på effektiviteten i den bredare hanteringen av biståndsmedel, genom t.ex. analyser av planerings-, genomförande- och uppföljningsprocessen samt biståndsinstrument och -kanaler. I direktiven anges att kvalitetskrav på verksamheten skall kunna tillgodoses genom ett nära samarbete med forskarsamhället. Myndigheten skall kunna vara regeringen behjälplig med strategiska analyser och skall lägga vikt vid spridning av resultat från utvärderingar och analyser till berörda parter.

Utskottet konstaterar för sin del att det av direktiven till den särskilde utredaren framgår att den nya myndigheten skall komplettera Sidas utvärderingsverksamhet. Däremot anges inte närmare hur detta är tänkt att ske. I Sidas instruktion (1995:869) finns inga närmare uppgifter om utvärderingsverksamhetens inriktning eller innehåll. I instruktionen anges i fråga om utvärdering endast att Sida skall göra en årlig utvärderingsplan.

Utskottet anser det önskvärt med ett klarläggande av hur verksamheten vid den nya myndigheten är tänkt att komplettera Sidas utvärderingsverksamhet. Utskottet anser också att det är angeläget att myndigheten följer och redovisar resultat från relevanta utvärderingar och analyser som genomförs också av andra – såväl nationella som internationella – aktörer och organ.

I fråga om förslaget om *utbildning av värnpliktiga hjälparbetare* för medverkan i exempelvis biståndsinsatser konstaterar utskottet att sådan verksamhet inte faller inom ramen för värnpliktsutbildningen.

Med vad som anförts anser utskottet att motionerna U304 (s), U313 (m) yrkandena 24 och 25, U330 (c), U336 (fp) yrkande 10 samt U349 (kd) yrkande 21 kan avstyrkas.

Multilateralt bistånd

Propositionen

Genom de nya förutsättningarna för utvecklingssamarbetet, där det enskilda utvecklingslandets situation och perspektiv betonas tydligare, skall olika former av samarbete, bilateralt och multilateralt, ses i ett samlat perspektiv. Insatser kommer i högre grad än i dag att göras tillsammans med andra aktörer, vilket medför att ambitionen höjs när det gäller att få genomslag för svensk syn på utvecklingssamarbete i EU, FN, internationella finansieringsinstitutioner, regionala utvecklingsbanker och globala fonder. Detta underlättas av att Sverige med framgång drivit harmoniseringsfrågorna internationellt.

Harmoniseringen har lett till ökad samsyn, vilket medfört att internationella organisationer och andra länders biståndsmyndigheter kan anförtros uppdraget att kanalisera svenska biståndsmedel. Omvänt kan svenska myndigheter komma att förmedla andra länders bistånd. Det stärkta samarbetet leder till minskade transaktionskostnader och effektivare användning av begränsade förvaltningsresurser för såväl samarbetsländer som givare.

Utrikesutskottets uppföljning av det multilaterala utvecklingssamarbetet

I utskottens beredning av ärenden ingår uppgiften att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut. Utrikesutskottet har beslutat att under detta riksmöte följa upp och analysera det svenska multilaterala utvecklingssamarbetet. Uppföljningen har inriktats mot att undersöka hur frågor om det multilaterala biståndet hanteras av UD och Sida. I studien ingår att kartlägga storleken på det svenska multilaterala biståndet. Även Sveriges andel av de totala bidragen till de större FN-organen samt de internationella finansiella institutionerna belyses. Riksdagens utredningstjänst har bistått vid genomförandet av studien Utrikesutskottets uppföljning av det multilaterala utvecklingssamarbetet, vilken bifogas detta betänkande.

I uppföljningen slås fast att det multilaterala biståndet är en förhållandevis okänd del av det svenska bistandsflödet som tills helt nyligen endast har behandlats av ett fåtal utredningar. Sverige är samtidigt en stor givare i flera multilaterala organisationer. Av 15 undersökta organisationer tillhör Sverige de sex största givarna i 12 organisationer.

Av uppföljningen framgår att det samlade multilaterala biståndet utgjorde ungefär hälften av det svenska biståndet 2004. Det svenska multilaterala biståndet 2004 uppgick till 10,1 miljarder kronor. Det bilaterala biståndet var 9,6 miljarder kronor 2004. Sverige ger bidrag till ett 70-tal multilaterala organisationer.

Uppföljningen visar att redovisningen av de svenska bidragen till multilaterala organisationer är bristfällig. Fram till september 2005 har inte riksdagen fått någon samlad redovisning av storleken på det multilaterala

stödet. Det saknas även en heltäckande bild av vilka organisationer som får bidrag och hur utbetalningarna har fördelats mellan de olika myndigheter och departement som svarar för utbetalningarna.

När det gäller ansvaret för att fördela bidrag till de multilaterala organisationerna svarar Utrikesdepartementet främst för utbetalning av de reguljära bidragen, men i vissa fall lämnar departementet ”öronmärkta” bidrag till de multilaterala organisationerna. Sammanlagt utbetalade Utrikesdepartementet 7,2 miljarder kronor i bidrag till multilaterala organisationer 2004 (inklusive s.k. multibi-bistånd, dvs. ”öronmärkta” bidrag som utbetalas i biståndssyfte till de multilaterala organisationerna vid sidan av den reguljära finansieringen till respektive organisation). Ansvarsförhållandena mellan Utrikesdepartementet och Sida uppfattas som otydliga.

Uppföljningen har visat att det inte finns några uttalade principer för att avgöra om biståndet skall lämnas som bilateralt eller multilateralt bistånd. Det finns strategier för det svenska samarbetet med nio FN-organ men det saknas en samlad strategi som utgångspunkt för hela det svenska samarbetet. Detta förhållande har också uppmärksammats i OECD/DAC:s granskning av det svenska utvecklingssamarbetet 2005.

Enligt uppföljningen är det svårt att överblicka genomförda uppföljningar och utvärderingar av de multilaterala organisationernas verksamhet. Information om genomförda insatser är utspridd på många aktörer. En bättre överblick över genomförda uppföljningar och utvärderingar skulle kunna underlätta ställningstaganden om den svenska bidragsfördelningen.

Regeringens rapportering till riksdagen är ofullständig när det gäller redovisningen av de svenska bidragen till de multilaterala organisationerna. Detta gäller bidragens storlek, vilka överväganden som ligger till grund för bidragstilldelningen och vilka resultat som har uppnåtts. I uppföljningsrapporten sägs att om regeringens rapportering till riksdagen kan utvecklas så att fler konkreta resultat redovisades skulle riksdagen sannolikt få ett bättre underlag som grund för sina ställningstaganden.

Motionerna

Allmänt

I partimotion U336 (*fp*) yrkande 18 i denna del anförs att det i dag saknas en svensk strategi för det bistånd som kanaliseras via FN och andra internationella organ. Regeringen bör utarbeta riktlinjer och tydliga prioriteringar för det multilaterala biståndet.

I partimotion U351 (*kd*) yrkande 17 begärs att Sverige initierar en diskussion på nationell respektive internationell nivå om orättvisorna i mängden bistånd i olika utvecklingsfonder. Det är orimligt stora skillnader i tillgången till medel för utsatta barn i olika krigsdrabbade länder.

Unicef

I kommittémotion *U351 (kd)* yrkande 16 framhålls behovet av att utöka Unicefs möjligheter att ta fram faktaunderlag och analysera barns utsatthet vid konflikter och krig i syfte att tydliggöra detta.

I motion *U345 (s)* framhålls att säkerställande av kvinnors sexuella och reproduktiva hälsa även fortsättningen skall vara en högt prioriterad fråga inom Unicef.

UNHCR och UNWRA

I partimotion *Sf251 (v)* yrkande 28 anføres att regeringen i FN bör verka för att UNHCR (*United Nations High Commissioner for Refugees*) finansieras via FN:s budget med treåriga anslag. Enligt yrkande 29 bör UNHCR:s mandat utvidgas så att organet vid behov kan hjälpa internflyktingar att lämna sitt hemland.

I motion *U284 (kd)* yrkande 2 förespråkas att UNRWA (*United Nations Relief and Works Agency*) avvecklas och administrationen av de palestinska flyktingarna överförs till UNHCR.

Utskottets överväganden

Utskottet värdesätter att regeringen i budgetpropositionen för 2006 redovisar storleken på det samlade multilaterala biståndet, vilket är en förbättring jämfört med tidigare år då ingen sådan redovisning gjorts. Regeringen anger i årets budgetproposition också vissa resultat som har uppnåtts till följd av de svenska bidragen. Utskottet anser att sådan information är av stort värde.

Den ovannämnda uppföljningen av det multilaterala utvecklingssamarbetet redovisades vid utskottets sammanträde den 8 november 2005. I uppföljningsstudien, vilken bifogas detta betänkande, konstateras att få utredningar närmare penetrerat den svenska biståndspolitikerna på det multilaterala området. De studier som genomförts visar sammantaget, enligt den nu aktuella uppföljningen, att det behöver vidtas ett flertal åtgärder av både regeringen och Sida för att man skall komma till rätta med uppmärksammade brister som rör det multilaterala utvecklingssamarbetet.

I den nu aktuella studiens kapitel 9 Sammanfattning och iakttagelser pekas på bl.a. följande brister rörande hanteringen av det multilaterala biståndet och redovisningen av detta:

- Redovisningen av det multilaterala biståndet är bristfällig.
- Uttalade principer för fördelningen mellan bilateralt och multilateralt bistånd saknas.
- Det finns strategier för det svenska samarbetet med nio FN-organisationer men det saknas en samlad strategi för det svenska multilaterala utvecklingssamarbetet.

- Sverige ger bidrag till ett 70-tal multilaterala organisationer men det saknas en överblick över det svenska multilaterala utvecklingssamarbetet.
- Ansvarsfördelningen mellan Utrikesdepartementet och Sida är otydlig.
- Det är svårt att överblicka genomförda uppföljningar och utvärderingar inom området.
- Regeringens rapportering till riksdagen om den multilaterala samverkan är ofullständig och oklar.

Utskottets uppföljningsstudie kommenterades vid utskottets sammanträde den 15 november 2005 av Sidas generaldirektör Maria Norrfalk med medarbetare respektive utrikesrådet vid Utrikesdepartementet Ruth Jacoby med medarbetare. Utöver kommentarerna till rapporten redovisades information och synpunkter med anknytning till det aktuella ämnet.

Både från Sida och från UD anser man att utskottets uppföljning tar upp viktiga frågor och att det finns ett behov av att penetrera dessa närmare.

I budgetpropositionen anger regeringen att den har för avsikt att göra en översyn av det multilaterala biståndet för att mer effektivt kunna använda denna kanal i det framtida biståndet. Där nämns att en tydlig övergripande strategi skall läggas fast för på vilket sätt och i vilka fall internationella organisationers verksamhet kan komplettera eller ersätta svenskt bilateralt samarbete. Vidare nämns bl.a. att rollfördelningen mellan UD och Sida skall klarläggas.

Sidas generaldirektör välkomnade detta. Utrikesrådet Jacoby framhöll att den aviserade översynen skall göras skyndsamt. Utgångspunkter för arbetet skall vara den svenska politiken för global utveckling med dess överordnade mål om rättvis och hållbar utveckling och det kompletterande målet för politikområdet Internationellt utvecklingssamarbete, att bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor.

Utskottet anser att den nu aktuella uppföljningen som genomförts av riksdagens utredningstjänst visar på en rad frågor som bör föranleda åtgärder och fortsatt uppmärksamhet. Utskottet välkomnar därför att en strategi för det svenska samarbetet med de multilaterala organisationerna skall tas fram och har följande kommentarer med anledning av det arbete som skall bedrivas i Regeringskansliet.

Utskottet anser att det behövs en bättre redovisning av det multilaterala biståndet för att belysa vad biståndsmedlen används till och som underlag för beslutsfattande men också som ett led i kunskapsupbyggnad om multilateralt arbete. Det är önskvärt med en förbättrad rapportering från regeringen till riksdagen om multilateral samverkan, något som också underlättas av förbättrad redovisning av biståndet. Utskottet konstaterar att såväl det multilaterala som det bilaterala biståndet styrs av mål och riktlinjer enligt politiken för global utveckling och riksdagens beslut om anslags-tilldelning m.m. samt att samverkan i fält mellan multilateralt och bilateralt bistånd måste beaktas. Utskottet vill understryka vad som framgår av den uppföljningsrapport som tagits fram av riksdagens utrednings-

tjänst, att det saknas tydliga principer för att fördela biståndet på bilateralt respektive multilateralt bistånd. Sådana principer bör enligt utskottet tas fram samtidigt som också principerna för fördelningen av det multilaterala biståndet bör göras tydliga.

Utskottet anser att den aktuella utvärderingen visar på behovet av att förtydliga ansvarsfördelningen mellan främst Sida och UD när det gäller de multilaterala frågorna. Utskottet finner också att uppföljningen och utvärderingen av de svenska bidragen till de multilaterala organisationerna behöver stärkas. Tidigare i detta betänkande har utskottet berört den nya myndighet för analys och utvärdering av det internationella utvecklingssamarbetet som är under uppbyggnad (Institutet för utvärdering av internationellt utvecklingssamarbete) och som är av intresse i detta sammanhang.

I anslutning till vad som anförts kan nämnas att det i den tidigare nämnda DAC/ODA-granskningen 2005 av Sveriges utvecklingssamarbete anges att den del av det officiella utvecklingsbiståndet som 2003 lämnades till multilaterala insatser låg något över genomsnittet för DAC:s medlemsländer. Det sägs i DAC-rapporten att Sverige fäster ökad vikt vid multilateralt samarbete och att den gradvisa utvecklingen mot multilateralism bör åtföljas av strategiskt tänkande och resultatuppföljning. Det behövs enligt granskningsrapporten en tydligare multilateral strategi och ett särskilt system som mer systematiskt följer de multilaterala institutionernas prestationer. Vid sitt besök i utskottet den 12 oktober 2005 framhöll chefen för DAC, Richard Manning, att det är viktigt att diskutera hur man kan förbättra ansvarsutkrävandet beträffande multilateralt utvecklingssamarbete.

I sammanhanget vill utskottet, när det gäller multilaterala organ, framhålla att det är angeläget att Sverige även fortsättningsvis verkar för att det synsätt som slagits fast i den svenska politiken för global utveckling får ökat genomslag i sådana organ. Likaså är det enligt utskottet viktigt att ta till vara och föra in erfarenheter från fältverksamheten i multilaterala organ. Ytterligare en fråga som utskottet vill peka på gäller vikten av att Sverige – i egenskap av en stor givare – blir väl företräd såväl i styrelser i multilaterala organ som på högre tjänstemannanivå i sådana organ. Regeringen bör enligt utskottet intensifiera sina insatser för en sådan utveckling.

Utskottet förutsätter att regeringen i den utredning som kommer att genomföras noga granskar och tar till vara de synpunkter och analyser som utskottet redovisat i sin uppföljning utförd av riksdagens utredningstjänst. Utskottet anser också att resultatet av det aviserade arbetet med att ta fram en strategi för det multilaterala biståndet bör redovisas för riksdagen.

Några motioner tar upp frågor rörande verksamheten i vissa FN-organ.

Sverige stöder både *Unicefs* nya fokusområde från 2006 om barns rättigheter och inriktningen på skydd av utsatta barn, exempelvis barn i konflikter och barnsoldater. Ett nära samarbete sker med FN:s generalsekreterares särskilda kontor för barn i konflikter. Utskottet instämmer i att det är angelä-

get med ett gediget faktaunderlag för analyser och agerande och konstaterar att Sida lämnar stöd till Unicefs tankesmedja Innocenti där sådant underlag tas fram.

Vikten av att Unicef prioriterar SRHR-frågor betonas fortlöpande av Sverige. Sverige har hårt drivit att SRHR-frågor avseende ungdomar ingår i Unicefs hälsostrategi. Frågorna prioriteras av Sverige i Unicefarbetet de kommande fyra åren. Utskottet har i ett tidigare avsnitt i betänkandet behandlat SRHR-frågor.

Vad gäller motionsförslagen om finansiering av *UNHCR* respektive verksamhet rörande internflyktingar vill utskottet hänvisa till sitt ställningstagande till likalydande motionsyrkanden i betänkande 2004/05:UU2.

Utöver vad som då anfördes om finansiering av *UNHCR* kan framhållas att regeringen arbetar för att bredda *UNHCR*:s givarbas. Vissa framsteg i denna riktning har skett. Det sammanlagda bidraget till *UNHCR* för 2005 är större än någonsin och stödet från den privata sektorn är det största i organisationens historia, till stor del tack vare generösa bidrag i samband med flodvågskatastrofen i Sydasiens. Fortsatta ansträngningar krävs dock, och vid *UNHCR*:s årliga exekutivkommittémöte riktade Sverige på nytt en uppmaning till *UNHCR* att aktivt söka få en bredare och mer balanserad givarbas. Den nye högkommissarien för flyktingfrågor försäkrade i sitt anförande vid mötet att *UNHCR* kommer att arbeta i denna riktning.

UNHCR har på senare år fått en större roll när det gäller skydd av internflyktingar. Även en rad andra FN-organ och organisationer bistår och hjälper internflyktingar, inte minst Internationella rödakorskommittén. Arbetet med att stärka de humanitära organisationernas samarbete i fält har under året utmynnat i ett förslag från FN-sekretariatet som bl.a. innebär att man skall dela upp ansvaret mellan aktörerna i olika sektorer. Enligt detta förslag skall *UNHCR* ta s.k. ledningsansvar för internflyktingar inom tre sektorer (skydd, nödlogi och lägerdrift) i kriser som orsakats av konflikt.

Sverige, såväl som *UNHCR* och den breda medlemskretsen, stödjer förslaget som innebär att *UNHCR* i framtiden kommer att få ett utökat ansvar för att hjälpa internflyktingar. Det bör dock understrykas att ansvaret att skydda och på olika sätt bistå internflyktingar i första hand ligger på de enskilda staterna.

Att *UNHCR* får ett utökat ansvar för internflyktingar innebär inte att organisationen får mandat att hjälpa dessa att lämna landet. Ett sådant mandat skulle innebära att det internationella samfundet inlöser, eller övertar, det berörda landets skyldighet att respektera och garantera sina medborgares mänskliga rättigheter.

FN:s organ för de palestinska flyktingarna, *UNWRA*, vilket behandlas i en motion, bildades 1949 i syfte att försöka lösa det palestinska flyktingproblemet. Under senare år har de tilltagande oroligheterna på Västbanken och i Gaza bidragit till att *UNRWA* sökt särskilt humanitärt stöd. Det

svenska stödet till UNRWA för budgetåret 2005 uppgår till 210 miljoner kronor. Därutöver tillkommer svenskt stöd till UNRWA:s appeller. För 2005 uppgick detta till ca 100 miljoner kronor.

UNRWA är ett tillfälligt FN-organ och dess mandat förlängs vart tredje år. Sverige och det internationella samfundet arbetar för att UNRWA inte skall behövas i framtiden. I dagsläget ser det dock ut som om det finns behov av UNRWA under flera år framöver. Sverige verkar därför aktivt för en ökad samordning i området bland berörda FN-organ och andra aktörer.

Med vad som anförts anser utskottet att motionerna *U284 (kd) yrkande 2*, *U336 (fp) yrkande 18 i denna del*, *U345 (s)*, *U351 (kd) yrkandena 16 och 17* samt *Sf251 (v) yrkandena 28 och 29* kan avstyrkas.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Vissa frågor om biståndets inriktning och innehåll m.m., punkt 7 (m)

av Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Göran Lindblad (m) och Ewa Björling (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:U289 yrkandena 25, 29 och 31, 2005/06:U313 yrkandena 1–3, 12, 15–17, 19, 23–26 och 29 samt 2005/06:U322 yrkande 1 och avslår motionerna 2005/06:U336 yrkandena 2–6, 2005/06:U349 yrkandena 2, 7, 8, 18 och 20–24, 2005/06:U350 yrkandena 1 och 5, 2005/06:U351 yrkandena 4 och 5, 2005/06:U380 yrkande 9, 2005/06:U382 yrkandena 6 och 7, 2005/06:Kr418 yrkande 3 och 2005/06:A370 yrkande 7.

Ställningstagande

För att kunna bidra till att uppfylla FN:s millenniedeklaration om att halvera fattigdomen till år 2015 bör den svenska politiken för global utveckling bygga på ett samlat synsätt rörande de funktioner som olika politikområden har. Denna deklaration innehåller åtaganden om fred, säkerhet och avrustning, utveckling och fattigdomsbekämpning, miljöhänsyn, mänskliga rättigheter, demokrati och god samhällsstyrning samt skydd för särskilt utsatta och behandlar Afrikas speciella behov. Millenniemålen består av åtta olika delmål och skall ses som ett steg på vägen till att helt utrota fattigdomen i världen. Sveriges politik för global utveckling skall därutöver bidra till att främja respekten för mänskliga rättigheter och demokrati.

Det svenska biståndet skall vara resultatinkänt. Vad som krävs är en kortvarig, intensiv och bred igångsättning av egna utvecklingsansträngningar genom ett kraftfullt initialt bistånd som skall ge en god start, men som trappas ned inom en bestämd tid. Vi vill poängtera att det inte är tillräckligt att se till kvantiteten i biståndet. Det är också viktigt att se till att kvaliteten är god. Som komplement till den utvärdering som sker via

svenska myndigheter behövs också oberoende utvärderare som gör konkreta utvärderingar utifrån de strategier och riktlinjer som slagits fast. Därigenom underlättas möjligheterna att belysa effekten av svenskt bistånd och att vidta åtgärder om biståndsinsatserna inte visar sig vara effektiva.

Att framhäva de mänskliga rättigheternas universalitet måste vara en hörnsten i svensk utrikespolitik. Svenskt bistånd skall inte utgå till statsmakter som grovt och systematiskt kränker de mänskliga rättigheterna och förtrycker sina medborgare. Sverige skall inom ramen för EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik betona kravet på de mänskliga rättigheterna och demokrati. Vi anser att de centrala villkoren för svenskt bistånd skall vara stöd till rättsstaten, respekt för de mänskliga rättigheterna och utvecklingen av demokrati och marknadsekonomi.

Vi välkomnar IMF:s och Världsbankens beslut om skuldavskrivning till fattiga och högt skuldsatta länder. Besluten ökar förutsättningarna för en snabb fattigdomsutrotning och för att millenniemålen kan uppfyllas. Skuldavskrivning till diktaturer måste vara uteslutet. I sådana fall bör i stället ett ökat demokratibistånd lämnas. Skuldavskrivningen får inte leda till korrupktion, vanstyre eller krigföring, de ökade inkomsterna måste komma de fattiga till godo och alla flickor och pojkar måste få grundläggande utbildning.

Frivillighetsorganisationer som verkar i utvecklingsländer bör få en utökad roll i biståndet, särskilt i länder med korrupta regimer. Sverige bör införa nolltolerans när det gäller korrupktion med svenska biståndsmedel.

Hälsovårdsinsatser måste komma i fokus. Den katastrofala utvecklingen, särskilt hiv/aids, men även vad gäller tuberkolos, malaria och andra allvarliga epidemier måste brytas. Sjuka och döende människor kan inte utveckla ett land. En basal hälsovård måste komma alla till del. I millenni-edeclarationen är ett av delmålen fokuserat på hiv/aids och det är fundamentalt att man lyckas nå framsteg i detta, för att det övergripande målet om att halvera fattigdomen skall vara möjligt att genomföra på rätt sätt.

Förutom de insatser som redan görs anser vi moderater att vi från svenskt håll måste delta ännu mer aktivt än vad vi nu gör i det internationella arbetet. Två viktiga delar är utbildning och hälsovård. Utbildning och information är nödvändigt för att kunna förebygga smitta och är det viktigaste instrumentet för att öka kunskap och ta bort vanföreställningar. Frågan om större engagemang av fler människor som sprider kunskap om hiv är essentiell för att vi skall lyckas vända trenden i den katastrofala hiv-epidemin.

Vi anser att man kraftigt bör framhålla vikten av att i ökad utsträckning fokusera på tillväxt som ett instrument för att utrota fattigdom. Utan en snabb ekonomisk tillväxt kommer vi aldrig att kunna förändra dagens situation med att över en miljard människor lever på mindre än 1,3 dollar per dag. Många länder saknar helt handel och investeringar från omvärlden,

och för att bryta detta mönster och skapa uthållig tillväxt krävs frihandel tillsammans med marknadsekonomiska institutioner, äganderätt och rättsstat, respekt för de mänskliga rättigheterna och utveckling av demokrati.

Världsbanken har i en nyligen publicerad rapport visat att länders tillväxt grundas till 90 % av tullfrihet, 5 % av bistånd och 5 % av övriga orsaker. Avveckling av tullar och andra handelshinder är dubbelt viktigt för u-länderna därför att det dels ger tillträde till EU:s och andra i-länders marknader, dels möjliggör handel och ekonomiskt samarbete mellan u-länder.

Det är således viktigt att EU och övriga i-länder undanröjer sina handels hinder mot omvärlden. Sverige skall genom EU driva frågan om en avveckling av tullar och handelshinder såväl inom ramen för den pågående Doharundan i World Trade Organization (WTO) som i det arbete som kommer att följa efter WTO-ministermötet i Hongkong. Fri handel med jordbruksprodukter bör prioriteras liksom en liberalisering av tjänstemarknaderna och de finansiella marknaderna. Fortsatta handelsliberaliseringar på jordbruksområdet och en genomgripande reformering av EU:s jordbrukspolitik är viktiga delar i en friare världshandel och ett ökat välstånd. Dumpning av subventionerade produkter skall inte tillåtas motverka fattiga länders utveckling av egna marknader. Därmed skulle en långsiktig grund för sunda handelsförhållanden och en snabb och långsiktig välståndsökning kunna läggas.

Säkerhet är grundläggande för en demokratisk utveckling och ekonomisk tillväxt som ger välstånd. Bland OECD-länderna finns i dag en insikt om behovet av en bredare ansats för långsiktig och hållbar utveckling tillsammans med fattigdomsbekämpning, där även säkerhetsrelaterade och vissa militära insatser är föremål för diskussion.

OECD-länderna har beslutat att flera säkerhetssektorsreformer kan definieras som utvecklingsbistånd. Dessa gäller stärkande av civil och demokratisk styrning av säkerhetssektorn, reformer inom säkerhetssystemen för att utveckla demokratiska styrsystem och civil kontroll, civilt fredsbyggande och konfliktförebyggande, civil konfliktlösning, budgettekniskt stöd för demokratisk styrning och kontroll av försvarsbudgeten, stöd till verksamhet som förebygger att barnsoldater rekryteras samt kontroll och förhindrande av små lätta vapen.

Vi välkomnar denna utveckling och menar att det är nödvändigt med en tydligare koppling mellan demokrati, säkerhet och ekonomisk tillväxt för att med kraft bekämpa fattigdomen i världen.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som ovan anförts. Förslaget lämnas med anledning av motionerna MJ522 yrkande 1, U289 yrkandena 25, 29 och 31 samt U313 yrkandena 1– 3, 12, 15–17, 19, 23–26 och 29.

2. Vissa frågor om biståndets inriktning och innehåll m.m., punkt 7 (fp)

av Birgitta Ohlsson (fp) och Nina Lundström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:U336 yrkandena 2–6 och avslår motionerna 2005/06:U289 yrkandena 25, 29 och 31, 2005/06:U313 yrkandena 1–3, 12, 15–17, 19, 23–26 och 29, 2005/06:U349 yrkandena 2, 7, 8, 18 och 20–24, 2005/06:U350 yrkandena 1 och 5, 2005/06:U351 yrkandena 4 och 5, 2005/06:U380 yrkande 9, 2005/06:U382 yrkandena 6 och 7, 2005/06:Kr418 yrkande 3, 2005/06:MJ522 yrkande 1 och 2005/06:A370 yrkande 7.

Ställningstagande

Varje människa har rätt att leva ett liv i fred och frihet. Mänskliga rättigheter är universella. Det politiska system som bäst tillvaratar och tillförsäkrar människor dessa grundläggande rättigheter är det demokratiska styrelseskicket. Folkpartiets slutsats är därför att demokrati bör vara det överordnade målet för svenskt utvecklingssamarbete.

Det svenska biståndet har under årens lopp i många fall bidragit till att hålla korrumperade och maktfullkomliga regeringar vid makten. Sverige kan inte fortsätta finansiera odemokratiska regeringars verksamhet. Folkpartiet menar därför att Sverige bör fasa ut det bilaterala bistånd som ges till stater som Laos, Vietnam, Eritrea m.fl., såvida regeringarna inte visar trovärdig vilja att genomföra demokratiska reformer. Detta är regimer som gång efter annan, genom sitt agerande, deklarerat ointresse för demokrati och respekt för grundläggande mänskliga rättigheter.

Om bistånd skall bedrivas i diktaturstater bör det kanaliseras via enskilda organisationer. Det bör vidare kontrolleras att stödet genom dessa organisationer inte tillfaller regimen. Vi vill även understryka att Sida inte skall finansiera organisationer som inte står bakom principen om demokrati och respekt för mänskliga rättigheter.

Vi menar att det bilaterala biståndet bör vägledas av följande principer om utfasning. Om en biståndsmottagare anses bryta mot principerna om demokrati och mänskliga rättigheter menar vi att ett samrådsförfarande bör inledas mellan parterna. Om ingen förändring har skett efter 60 dagar av samråd kan lämpliga åtgärder vidtas, d.v.s. biståndet frysas. Om situationen inte förändras ens på grund av denna åtgärd skall samråd fortsätta. I sista hand kan hela avtalet upphävas, d.v.s. biståndet slopas.

Folkpartiet menar vidare att Sverige måste ge öppet och konkret stöd till kampen för demokrati och utarbeta en strategi för att stärka demokratiörelserna i Eritrea, Kuba, Zimbabwe, Vitryssland, Iran, Polisario i Västsahara, m.fl., så att människor på plats kan arbeta för en demokratisk utveckling. Stöd till den demokratiska oppositionen i kombination med ett starkt externt tryck gentemot förtryckande regimer, har i många fall visat sig vara positivt för den demokratiska utvecklingen i det enskilda landet och, i vissa fall, hela regioner. Folkpartiet menar att det svenska biståndet starkare bör kopplas till ett framväxande transnationellt civilt samhälle för att stödja kampen för demokrati och mänskliga rättigheter. Det svenska biståndet kan på detta sätt bidra till att främja regimskifte i de länder där situationen för mänskliga rättigheter är som mest allvarlig.

Erfarenheterna från stödet till demokratiseringen i Sydafrika, kunskaperna om det internationella stödet till demokratiseringen i Central- och Östeuropa i samband med Berlinmurens fall och demokratibiståndet till revolutionerna i Serbien, Georgien, Ukraina med flera, borde samlas ihop för att utgöra grunden för en ny politik för demokratisering i totalitära stater.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförts ovan. Förslaget lämnas med anledning av motion U336 yrkandena 2–6.

3. Vissa frågor om biståndets inriktning och innehåll m.m., punkt 7 (kd)

av Rosita Runegrund (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:U349 yrkandena 2, 7, 8, 18 och 20–24, 2005/06:U350 yrkandena 1 och 5, 2005/06:U351 yrkandena 4 och 5, 2005/06:U380 yrkande 9, 2005/06:U382 yrkandena 6 och 7, 2005/06:Kr418 yrkande 3 och 2005/06:A370 yrkande 7 och avslår motionerna 2005/06:U289 yrkandena 25, 29 och 31, 2005/06:U313 yrkandena 1–3, 12, 15–17, 19, 23–26 och 29, 2005/06:U336 yrkandena 2–6 och 2005/06:U336 yrkande 1.

Ställningstagande

Alla människor har samma unika värde. Denna övertygelse är en viktig utgångspunkt för den kristdemokratiska synen på vårt ansvar för omvärlden och för våra relationer till de miljontals människor som i dag tvingas leva i absolut fattigdom. Denna syn på människans värde är en grund för

solidaritet och respekt för mänskliga rättigheter. Den ställer den enskilda människan i centrum och värderar varje individ lika högt oavsett etnisk härkomst, kön, ålder, social ställning eller andra annars åtskiljande faktorer. Den innebär också en stark tro på den enskilda människans förmåga och möjligheter att bygga upp goda levnadsförhållanden om diskriminerande hinder undanröjs.

Kristdemokraterna vill framhålla de demokratiska rättigheterna som ett mål i sig, men också som en förutsättning för utveckling från fattigdom till välfärd. Politiker i en demokrati måste stå till svars för sina handlingar, vilket är en drivkraft för bättre fördelningspolitik, ekonomi och värnande av mänskliga rättigheter. Alla mänskliga rättigheter är mål i sig, samtidigt som de främjar en positiv samhällsutveckling. Skyddet av de mänskliga rättigheterna är därför en ofrånkomlig del av biståndet.

Kristdemokraterna konstaterar att mer än 3 miljarder människor lever på mindre än 2 dollar per dag och varje timme dör mer än 1 200 barn till följd av extrem fattigdom, vilket motsvarar tre Sydostasien-tsunamier varje månad. En tredjedel av världens befolkning saknar tillgång till de mest grundläggande medicinerna. För dem som är fattiga är priset ofta avgörande för om deras sjukdomar kommer att kunna behandlas om de skall kunna bli friska. Förebyggande arbete mot smittspridning, god kosthållning, utbildning av hälsovårdspersonal och förebyggande hälsovård är grundläggande. Som biståndsgivare har Sverige ett stort ansvar att prioritera grundläggande social service.

Kristdemokraterna menar att det finns ett behov av mer geografiskt koncentrerade biståndsinsatser och tydligare strategier för Sveriges multilaterala bistånd. Regeringen har framställt den svenska utvecklingspolitiken som om Sverige skall finnas för att inte förlora effektiviteten i utvecklingssamarbetet och biståndet. Kristdemokraterna förstår denna invändning, men eftersom resurserna är begränsade måste Sverige kraftsamla på vissa områden och länder. Kristdemokraterna anser att en del av det bistånd som i dag går till Asien, Mellanöstern, Nordafrika, Latinamerika och Östeuropa i stället skall kanaliseras till länderna i Afrika söder om Sahara.

Inom biståndspolitiken råder det i dag brister på ledarskap och samordning, såväl på EU-nivå som på nationell och internationell nivå. Internationellt bistånd är ett av de effektivaste vapnen i kampen mot fattigdom, men detta vapen är i dag underanvänt och ineffektivt och i behov av en grundläggande reform. Det finns ett skriande behov av att göra världens bistånd mer samordnade och förutsägbara. Transaktionskostnaderna för de länder som betalar bistånd och administrationskostnaderna för de mottagarländer som skall hantera alla bistånd är idag orimligt höga.

Kristdemokraterna anser att svenskt bistånd i ökad grad skall riktas till kvinnor i mottagarländerna. Deras direkta deltagande och inflytande skapar ett djupare, bredare och stabilare folkstyre. I de länder där demokratin är bristfällig kan dessa kvinnor bli en viktig aktör i arbetet att införa och stärka demokratin. Bistånd riktat till kvinnor gagnar i allmänhet även barn och effekten är därför tvåfaldig

Genom bistånd riktat till kvinnor ökar chanserna för att biståndsmedlen investeras på sätt som gagnar familjens barn och hushåll. Erfarenheterna visar exempelvis att projekt för att förbättra tillgången till hushållsvatten är mer framgångsrika om kvinnor är involverade i planering och genomförande. Ekonomiska lån riktade till kvinnor betalas tillbaka i större utsträckning än lån riktade till män. Kristdemokraterna anser att jämställdhetsfrågor är avgörande för att uppnå effektiv och hållbar utveckling i utvecklingsländerna.

Kristdemokraterna pekar på vikten av att utveckla de fattiga ländernas förvaltningar och samhällsinstitutioner för att dessa länder skall kunna utvecklas och föra en god ekonomisk politik.

På många håll i Afrika i dag försvinner oacceptabelt stora delar av de fattiga jordbrukarnas inkomster in i de korrupta regimernas skattkista, och det krävs därför ökade insatser till skydd för de afrikanska jordbrukarnas möjlighet att behålla sina förvärvade inkomster. Kristdemokraterna menar att den utbredda statskorruptionen måste bekämpas och att ökat stöd bör gå till utvecklandet av självständiga bondeorganisationer och utvecklingen av lokala och regionala marknader.

Sedan mitten av 1990-talet har hiv/aids blivit den faktor som utgör störst hot mot barn i konfliktdrabbade områden. Smittans spridning har lett till att miljoner barn lämnas föräldralösa. Många barns föräldrar, syskon, släktingar, vänner och grannar som lever med smittan blir sjuka och dör. Föräldralösa barn har alltid funnits i samhället men aldrig tidigare har antalet varit så stort som i spåren av hiv/aids-epidemin. Antalet barn som förlorat sina föräldrar på grund av hiv/aids beräknas öka till 40 miljoner år 2010.

Kristdemokraterna anser att Sverige måste utöka andelen av den totala biståndsbudgeten till kampen mot hiv/aids. Målet bör vara att avsätta 10 % av det totala biståndsanslaget till kampen mot allvarliga smittsamma sjukdomar i fattiga länder. Liknande initiativ måste tas från hela det internationella samfundet, frivilligorganisationer och regionala organisationer för att förbättra situationen för de barn som på olika sätt drabbats av hiv/aids.

Det finns ingen exakt aktuell statistik över antalet gatubarn. Siffran antas kunna vara ca 80–100 miljoner. Majoriteten av dessa barn har kontinuerlig kontakt med sitt hem och sin familj, men har gatan som arbetsplats. Andra lever uteslutande på gatan. I städerna är barnen oerhört utlämnade och sårbara. Risken att arresteras av polis och utsättas för fysisk misshandel är stor. Naturligtvis är faran överhängande att smittas av hiv och andra sexuellt överförbara sjukdomar. Gatubarnen, som är helt rättslösa, har inga möjligheter att protestera eller fly. Drogmissbruk bland barnen är mycket vanligt.

För att försöka förebygga och hindra denna dystra utveckling krävs det insatser för att förbättra hälsovården, införa sociala trygghetssystem och bekämpa fattigdomen. Men det krävs också specifika projekt med krishantering och samtal för de barn som redan lever på gatan, då de ofta har hamnat där på grund av upplevelser och svåra fysiska och psykiska minnen. Denna typ av insats finns i dag i ytterst begränsad omfattning. Målet är att ge dem alternativa möjligheter till livet på gatan.

Ett sätt att stödja barnen är att ta bort skolavgifterna. Detta är ett exempel på vad som kan kallas en ”stödande miljö”, dvs. ett sätt att stärka faktorer i samhället som motverkar smittspridning. Denna form av projekt bör utökas.

Av världens vuxna analfabeter är 64 % kvinnor, samtidigt som utbildning av kvinnor är en nyckel till utveckling. Klyftan mellan kvinnors och mäns utbildningsnivå har minskat, men fortfarande är bara 74 % av kvinnorna i u-länderna läs- och skrivkunniga i förhållande till männen. I Afrika är drygt 50 % av alla kvinnor analfabeter och i södra och västra Asien är siffran 55–60 %. Flickor och kvinnor diskrimineras ofta i utbildning och yrkesliv. I många delar av världen lever kvinnor och män i skilda sfärer.

Att satsa på att förbättra kvinnors hälsa och att underlätta kvinnors arbete genom mekanisering och utbildning är ofta avgörande för att öka produktionen inom exempelvis jordbruket och förbättra människors levnadsvillkor. Enligt Världsbanken är finansiering av utbildning för flickor och unga kvinnor den mest kostnadseffektiva investering som finns i biståndssammanhang.

Den internationella handeln med främst flickor och kvinnor är en av de värsta formerna av våld mot kvinnor. Denna nutida form av slavhandel har ökat drastiskt under senare år. Uppskattningsvis 500 000 kvinnor är offer för människohandel och förs in i EU varje år – antingen rövas de bort, säljs eller ges bort.

Den internationella brottsligheten känner inga gränser. Verksamheten med människohandel i Europa blir allt bättre organiserad främst på grund av att även den organiserade brottsligheten, maffian, insett hur lukrativ och näst intill riskfri den är. Kristdemokraterna menar att alla länder är berörda av

problemet med människohandel som ursprungs-, transit- eller destinationsländer. Därför måste även polisen arbeta över nationella gränser och utbyta information med sina kolleger från andra medlemsländer. Det finns många exempel på hur Europol (Europeiska polissamarbetet) arbete har satt stopp för internationella ligor. Men det räcker inte. De kvinnor som blir offer för människohandel kommer ofta från utsatta miljöer där fattigdomen är utbredd. Av denna anledning bör internationellt bistånd i större grad riktas direkt till kvinnor och barn.

En förutsättning för att minska fattigdomen är att uppnå ekonomisk tillväxt i utvecklingsländerna som sedan fördelas på ett bra sätt. Insatser måste göras för att skapa näringslivsutveckling och tillväxt. Resurser måste skapas i och av mottagarländerna själva genom en framsynt ekonomisk politik som leder till en utveckling av framför allt det lokala näringslivet. Företagandets utveckling och samhällsutvecklingen är intimt sammankopplade.

Det behövs ett bättre samarbete (partnerskap) mellan biståndsmyndigheter och svenskt näringsliv i arbetet med att kartlägga behoven av och förutsättningarna för insatser som syftar till att öka tillväxten och stärka näringslivet i samarbetsländerna. I många situationer kan ett samarbete mellan biståndet och näringslivet skapa en högre utväxling och större effektivitet och mottagarnytta.

Att handel spelar en central roll för en positiv ekonomisk utveckling är självklart. Problemet i dag är att det finns för höga handelshinder. Kristdemokraterna menar att det krävs starkare insatser för att öka utvecklingsländernas tillträde till både de globala och regionala marknaderna och för att stödja de lokala och inhemska företagens möjligheter att konkurrera.

Kristdemokraterna anser att Sverige bör vara ett föredöme i det internationella samfundet och leda den globala opinionen för skuldavskrivningar. Kristdemokraterna menar att villkor och krav måste ställas på att mottagarlandet skall föra en sund ekonomisk politik, en demokratisk utveckling och respekt för mänskliga rättigheter, liksom på tydliga och konkreta handlingsplaner för att bekämpa fattigdomen. Kristdemokraterna föreslår en modell för skuldavskrivning som innebär att den skuldsatta statens små steg mot en ”sundare” och mer demokratisk politisk styrning skall ge betydligt större steg i skuldavskrivning. Detta för att dessa länder snabbare skall komma upp ur en hopplös situation som råder bland många fattiga länder och för att verka som morot för länder att bygga upp sunda samhällsstrukturer.

Även om ekonomisk tillväxt är en nödvändig förutsättning för att minska fattigdomen, så är det inte tillräckligt. För att främja en god utveckling i de fattigaste länderna krävs det ett omfattande undervisningsstöd och utbildningsbistånd som innefattar basutbildning för lärarfortbildning, läromedelsinsatser och skolbyggnadsprogram.

Kristdemokraterna vill slå fast alla barns rätt att gå i en skola och få utbildning av god kvalitet. Det måste också finnas lika möjligheter för flickor, pojkar och för barn med funktionshinder att gå i skolan.

För Kristdemokraterna är det speciellt viktigt att kunskap om mänskliga och kulturella värden främjas. Därför bör utbildning och forskning inom humaniora och samhällsvetenskap inkluderas. Alla barn och ungdomar bör på ett tidigt stadium diskutera etiska frågor, få undervisning i de demokratiska principerna och om de mänskliga rättigheterna och skyldigheterna.

Sverige bidrar till utveckling i andra länder genom bistånd. En stad i spillror behöver materiellt bistånd men en trasig människa behöver mer än mat för att bli hel. Kultur kan därför utgöra ett immateriellt bistånd, något som bör uppmärksammas i den svenska biståndspolitik. På kort sikt kan det röra sig om en stunds skratt eller njutning, medan det på längre sikt kan handla om uppbyggande av kulturella institutioner och infrastrukturer. Det fria ordet har stor betydelse för att ett samhälle skall kunna växa i och bevara demokratin. Möjligheten till kommunikation genom böcker och tidningar bör vara viktiga kulturella inslag i en biståndssatsning med yttrandefrihet och demokrati som mål.

Kristdemokraterna menar att det krävs en vidareutveckling i synen på konflikt- och säkerhetsfrågornas koppling till biståndet. Biståndet till stöd för mänskliga rättigheter, demokratiutveckling, kampen mot miljöproblem och hiv/aids-bekämpningen m.m. är alla problemområden som är starkt länkade till säkerhetspolitiska aspekter. Biståndet som ges innan en konflikt har brutit ut, till riskzoner, samt till fredsuppbyggande insatser i efterkrigsområden måste förbättras. Bättre varningssystem i det internationella samfundet måste utvecklas för att bättre upptäcka potentiella konflikter och för att sätta in konfliktförebyggande insatser i tid.

I det fredsuppbyggande arbetet behövs det långsiktighet och ett brett spektrum av olika biståndsinsatser humanitär hjälp, minröjning, infrastrukturprojekt, demokratistöd, civila poliser och kommunalt stöd m.m.. För att öka säkerheten för människor i efterkrigsområden eller i sönderfallna stater med utspritt krigsmateriel, bör ett förstärkt bistånd riktas mot att öka kapaciteten för minröjning och effektivisera insamlingen av handeldvapen.

Kristdemokraterna anser det speciellt viktigt med bistånd riktat mot insatser för förståelse och försoning mellan tidigare stridande folkgrupper. En viktig del av det konfliktförebyggande arbetet är även att skipa rättvisa

och ställa krigsförbrytare inför rätta. Med andra ord bör bistånd också riktas till uppbyggnad av rättsväsende, fängelsevård, domstolar och utbildning av det juridiska systemets personal.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad jag framför.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförts ovan. Förslaget lämnas med anledning av motionerna U349 yrkandena 2, 7, 8, 18 och 20–24, U350 yrkandena 1 och 5, U351 yrkandena 4 och 5, U380 yrkande 9, U382 yrkande 6 och 7, Kr418 yrkande 3 samt A370 yrkande 7.

4. Vissa övriga frågor om inriktning m.m., punkt 8 (m, fp, kd, c)

av Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Göran Lindblad (m), Birgitta Ohlsson (fp), Agne Hansson (c), Ewa Björling (m), Rosita Runegrund (kd) och Nina Lundström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:U336 yrkande 17 och 2005/06:U349 yrkande 10 och avslår motionerna 2005/06:U313 yrkandena 5 och 6 samt 2005/06:U336 yrkande 23.

Ställningstagande

Biståndsinsatser måste vara långsiktiga om de skall kunna bidra till framgång i form av minskad fattigdom och demokratisk utveckling. Sverige bör koncentrera sina insatser till ett mindre antal länder och fokusera på bättre målpuppfyllelse.

När OECD:s biståndsorgan DAC 2005 granskade den svenska utvecklingspolitiken i sin *Peer Review Sweden* slog man fast att det behövs en koncentration av biståndet till färre länder och sektorer. Först när det svenska bilaterala biståndet koncentreras och fokuseras kan insatserna bli betydelsefulla, menar OECD. Detta är en ståndpunkt som också delas av Sida. Redan vid den förra DAC-granskningen av det svenska biståndet år 2000 fick Sverige kritik för att biståndet var utspritt på för många mottagarländer.

Även om vi anser att svenska långsiktiga biståndsinsatser skall koncentreras till vissa länder vill vi framhålla att humanitärt bistånd skall kunna lämnas till länder där det finns behov av detta i samband med akuta konflikter eller naturkatastrofer.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som ovan framförs. Förslaget lämnas med anledning av motionerna U336 yrkande 17 och U349 yrkande 10.

5. Demokrati och de mänskliga rättigheterna, punkt 9 (m, fp, kd, c)

av Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Göran Lindblad (m), Birgitta Ohlsson (fp), Agne Hansson (c), Ewa Björling (m), Rosita Runegrund (kd) och Nina Lundström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:U268 yrkandena 4–6 och 2005/06:U324 yrkande 9 och avslår motionerna 2005/06:U203 yrkandena 1 och 2, 2005/06:U209 yrkandena 13 och 16, 2005/06:U214 yrkandena 2 och 3, 2005/06:U313 yrkandena 27 och 28, 2005/06:U336 yrkandena 20, 21 och 28, 2005/06:U343, 2005/06:U349 yrkandena 16 och 17, 2005/06:U350 yrkande 9, 2005/06:U365, 2005/06:U367, 2005/06:U383 yrkande 8 och 2005/06:Kr253 yrkande 3.

Ställningstagande

Under hela 1990-talet och fram till 2002 skördade demokrati rörelsen på Kuba stora framgångar. Den arresteringsvåg av demokratiaktivister som regimen inledde i mars 2003 var ett svar på detta. Under 2003 och 2004 dömdes mer än 80 demokratiaktivister till långa fängelsestraff. Till en början var demokrati rörelsen slagen och svag, men i slutet av 2003 kom aktiviteterna i gång igen och rörelsen stärktes under hela 2004. Aktivisterna är dock hårt utsatta och trakasserierna från myndigheterna är kontinuerliga. Situationen för de mänskliga rättigheterna på Kuba är allvarlig.

Efter arresteringsvågen 2003 gjorde dåvarande biståndsministern flera mycket skarpa uttalanden som följts av liknande uttalanden från nuvarande biståndsministern. Det krävs dock också praktiska förändringar av biståndet till Kuba. I Sidas årsrapport för 2004 finns inget progressivt tänkande om hur Sverige skall bidra till demokratiseringen på Kuba. Enligt Sida består verksamheten av "ett begränsat program för utvecklingssamarbete" med syfte att "skapa förutsättningar för reformer". I rapporten uppges att

utvärdering av ett flerårigt program för att utbilda kubanska funktionärer i modern nationalekonomi visar att programmet ”indirekt antas bidra till öppningar, inte bara på det ekonomiska området”.

Det är anmärkningsvärt att projektet av Sida sorteras in under demokrati och mänskliga rättigheter, men bara indirekt förväntas leda till någon typ av ”öppning” i det kubanska samhället. Ingenstans i verksamhetsrapporten för 2004 står heller hur projektet på Kuba skall bidra till förutsättningar för demokratiska reformer. Inte heller finns det någon beskrivning av biståndsinsatsernas resultat.

Den första viktiga principen är att den huvudsakliga målgruppen för biståndet ska vara demokratiska kubanska organisationer på och utanför Kuba. Målet med Sveriges politik gentemot Kuba måste vara att främja en demokratisk utveckling i landet. Avsaknaden av förtroende för dem på Kuba som öppet och med fredliga medel arbetar för demokrati är dock slående i Sveriges politik. Detsamma gäller de kubaner som bor i Europa och hur dessa ska delta i demokratiseringsprocessen.

Den andra principen för stödet är att de kubaner på och utanför Kuba som arbetar för demokratisering ska kunna vara tillräckligt förberedda, så att förändringarna verkligen leder till demokratisering och inte till ett nytt auktoritärt system som i exempelvis dagens Vitryssland och Ryssland.

Mot bakgrund av detta bör regeringen ta fram en genomarbetad strategi för hur Sveriges bistånd faktiskt ska bidra till målet om att skapa demokratiska reformer på Kuba. Denna strategi bör innehålla ett program för hur de kubaner som bor i Europa skall delta i arbetet för demokrati. Den bör också innehålla ett program för svenska folkrörelser som vill använda sina erfarenheter från demokratibiståndet i östra Europa på Kuba.

Den kubanska regeringen isolerar sina medborgare från omvärlden, och aktiviteter som bidrar till att isoleringen bryts är berömvärda. För att bryta den isoleringen skulle regeringen kunna bjuda en delegation representanter från olika delar av demokratirörelsen till Sverige. Ett högnivåbesök på Kuba som inkluderar möten med såväl demokrater som den kubanska regeringen skulle också vara positivt.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som ovan framförs. Förslaget lämnas med anledning av motionerna 2005/06: U268 yrkandena 4–6 och 2005/06:U324 yrkande 9.

6. Internationella finansieringsinstitutioner samt skuldavskrivningar, punkt 15 (v)

av Alice Åström (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:U249 yrkandena 7–12 och 2005/06:U310 yrkande 3 och avslår motionerna 2005/06:K453 yrkandena 2 och 5, 2005/06:Sk496 yrkande 17, 2005/06:U249 yrkandena 1–6 och 13, 2005/06:U307, 2005/06:U311 yrkande 22, 2005/06:U332 yrkandena 1–5, 2005/06:U336 yrkande 22 och 2005/06:U341 yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Vänsterpartiet anser att förbättringar bör göras av regeringens redovisning till riksdagen om sitt agerande i Världsbanken och Internationella valutafonden (IMF). I den årliga skrivelsen från regeringen bör det tydligt framgå hur regeringen har förhållit sig till olika förslag om finansiering av multilaterala skulder till de fattiga och skuldtynnga länderna.

Sverige bör i internationella sammanhang verka för att IMF och Världsbanken inte påtvingar enskilda länder en viss form av ekonomisk politik. I stället bör varje land ges frihet att självt lägga fast en ekonomisk-politisk inriktning som leder till minskad fattigdom.

I Världsbanken bör Sverige driva kravet att resultatet av nationella strategier för fattigdomsbekämpning i första hand skall mätas genom metoden PSIA (*Poverty Social Impact Analysis*) som visar vilken effekt politiken får på fattigdom och sociala förhållanden.

Det är viktigt att IMF:s och Världsbankens krav synkroniseras bättre så att den ena institutionens mål och krav inte hindrar den andra institutionens strävan att minska fattigdomen. Sverige bör driva på en utveckling i denna riktning.

Vänsterpartiet anser att Sverige bör driva krav på att avskriva skulderna till samtliga HIPC-länder (*Heavily Indebted Poor Countries*). Skuldavskrivningen skall göras utan att några framtida biståndsmedel tas i anspråk. Den skall inte vara förknippad med några motprestationer i form av detaljerade makroekonomiska krav som inte bygger på nationella fattigdomsstrategier.

Storbritannien har tagit fram riktlinjer för konditionalitet i IMF och Världsbanken. Regeringen bör på motsvarande sätt utforma en svensk offentlig position som ger riktlinjer för Sveriges agerande i IMF och Världsbanken och som tydligt tar ställning mot detaljerade makroekonomiska krav som inte bygger på nationella fattigdomsstrategier och full parlamentarisk insyn.

Bolivia är, sina naturtillgångar till trots, Latinamerikas fattigaste land och tillika ett av de fattigaste länderna i världen. Det beror på att utländska företag plundrat landet och att korrumperade politiker banat väg för detta genom omfattande privatiseringar. I Bolivia är också korruptionen utbredd. Detta har lett till att de lån som Bolivia beviljats inte har använts till det de var avsedda för, och landet lider av en stor skuldbörda.

Vänsterpartiet anser att Sverige i EU och i andra internationella sammanhang bör verka för att skuldavskrivningarna avseende Bolivia inte förbinds med villkor om privatiseringar av landets naturtillgångar.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som ovan framförs. Förslaget lämnas med anledning av motionerna U249 yrkandena 7–12 och U310 yrkande 3.

7. Internationella finansieringsinstitutioner samt skuldavskrivningar, punkt 15 (mp)

av Lotta Hedström (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:U341 yrkandena 1–3 och avslår motionerna 2005/06:K453 yrkandena 2 och 5, 2005/06:Sk496 yrkande 17, 2005/06:U249 yrkandena 1–13, 2005/06:U307, 2005/06:U310 yrkande 3, 2005/06:U311 yrkande 22, 2005/06:U332 yrkandena 1–5 och 2005/06:U336 yrkande 22.

Ställningstagande

Hotet om klimatförändringar är vår kanske största globala solidaritetsfråga. Det fordrar ett samarbete mellan olika länder och ett samordnat agerande mellan olika myndigheter och departement inom länderna. Detta har Sverige drivit med viss framgång inom EU – men det är viktigt med ett konsekvent agerande också i andra forum. Ett exempel är Världsbanken och andra multilaterala internationella finansieringsinstitutioner. Banken säger sig vilja satsa på förnybar energi men gör tvärtom. Informationen om bankens energiutlåning ur ett klimatperspektiv är bristfällig, och banken har t.ex. inte uppskattat utsläpp av växthusgaser från många av sina

projekt. Sedan klimatkonventionen undertecknades i Rio 1992 uppskattas banken av folkrörelser ha satsat närmare 16 miljarder dollar på fossilenergiprojekt och endast 1 miljard dollar på förnybar energi och hushållning. Bara en bråkdel av bankens pengar satsas på projekt som riktar sig till de fattiga på landsbygden. För just dessa människor är det viktigt med decentraliserade projekt, som ofta är småskaliga och passar dåligt in i bankens program. Internt har tjänstemän inom banken i en PM som miljörörelsen kommit över påtalat att utlåningen till fossil- och gruvprojekt utgör en ”tydlig och omedelbar fara”. Enligt ett annat internt dokument har dock projekten tillhört de mest lönsamma.

Beslut i Världsbanken och andra multilaterala internationella finansieringsinstitutioner, som Europeiska investeringsbanken, Asiatiska utvecklingsbanken, Europeiska utvecklingsbanken m.fl., fattas i slutändan av medlemsländerna. Ländernas röststyrka relateras normalt till mängden insatt kapital. Makten ligger således hos de rika länderna. Det är därför viktigt med en öppen diskussion i medlemsländerna om bankernas agerande, och detta förutsätter i sin tur öppenhet och god tillgång till information om både bankens agerande och medlemsländernas ställningstaganden och överväganden.

De multilaterala utvecklingsbankerna omsätter mycket stora summor som direkt eller indirekt kan anses som offentliga medel. Dessa pengar får stor betydelse för utvecklingsinriktningen i de låntagande, normalt fattiga, länderna, och det är viktigt att dessa pengar används för en ekologiskt hållbar utveckling. Sverige bör aktivt verka för en ändring av inriktningen i Världsbankens energilånning. Minst 20 % av energilåningen bör gå till hushållning och projekt baserade på förnybara energikällor. (Kärnkraft och ny storskalig vattenkraft räknas här inte till förnybara energikällor.) Denna andel bör ökas successivt så att hela energilåningen om fem år går till hushållning och projekt baserade på förnybara energikällor.

Miljöpartiet anser att informationen till riksdagen bör förbättras. Regeringen bör varje år rapportera till riksdagen hur stor andel av bankens energilånning som har gått till hushållning och förnybar energi och hur stor andel som gått till fossilenergiprojekt. Regeringen bör också årligen informera riksdagen om i vilka beviljade fossilenergiprojekt man haft en avvikande uppfattning från majoriteten i bankens styrelse.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som ovan framförs. Förslaget lämnas med anledning av motion U341 yrkan-
dena 1–3.

8. Vissa inslag i biståndspolitiken, punkt 20 (c)

av Agne Hansson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:U259 och avslår motionerna 2004/05:U3 yrkande 6, 2005/06:U276 yrkandena 4–6, 2005/06:U285 yrkande 12, 2005/06:U288 yrkande 2, 2005/06:U299 yrkande 2, 2005/06:U301, 2005/06:U309, 2005/06:U311 yrkande 23, 2005/06:U336 yrkandena 18 i denna del, 27 och 31, 2005/06:U340 yrkande 12, 2005/06:So467 yrkande 2 och 2005/06:So639 yrkande 2.

Ställningstagande

Avgörande för en hållbar lösning på många länders hungerproblem är att jordbruket ges förutsättningar att utvecklas. Detta har konstaterats såväl i forskning som av regeringen i proposition 1994/95:100. Möjligheterna för småbönder att förbättra produktivitet och inkomster måste bli bättre. I många fall krävs ekonomiska reformer. Likaså krävs exempelvis insatser för att förbättra infrastruktur, rådgivning, tillgång till krediter m.m.

Det är osäkert i vilken utsträckning som ovannämnda konstaterande har haft inflytande på det praktiska utvecklingssamarbetet med afrikanska länder. Det finns ett uppenbart behov av att fokusera tydligare på detta område. Sverige bör, helst i samverkan med övriga nordiska länder, förbereda och genomföra förtroendefulla samtal med afrikanska regeringar om behovet av en ny jordbrukspolitik. Samtalen bör handla om hur en jordbrukspolitik skall vara utformad för att bidra till decentraliserad ekonomisk tillväxt och tryggad livsmedelsförsörjning för landsbygdens och städernas befolkning. Bättre jordbrukspolitik i Afrika är en förutsättning för att biståndet skall kunna göra egentlig nytta.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som ovan framförs. Förslaget lämnas med anledning av motion U259.

9. Multilateralt bistånd, punkt 22 (m, fp, kd, c)

av Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Göran Lindblad (m), Birgitta Ohlsson (fp), Agne Hansson (c), Ewa Björling (m), Rosita Runegrund (kd) och Nina Lundström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:U336 yrkande 18 i denna del och avslår motionerna 2005/06:U284 yrkande 2, 2005/06:U345, 2005/06:U351 yrkandena 16 och 17 samt 2005/06:Sf251 yrkandena 28 och 29.

Ställningstagande

Utrikesutskottets uppföljning av det multilaterala utvecklingssamarbetet visar tydligt att det saknas en strategi för det bistånd som kanaliseras via FN och andra internationella organ. Vi anser att regeringen bör utarbeta strategier och riktlinjer som tydligt anger prioriteringarna vad gäller det multilaterala biståndet. Det är angeläget att fastställa en policy för när och hur mycket multilateralt bistånd bör kanaliseras via FN eller andra internationella organ. Det är också viktigt att slå fast en tydlig rågång mellan UD och Sida i dessa frågor där UD bör stå för strategier, riktlinjer och analys medan Sida svarar för specialistkunskaper och genomförande.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som ovan framförs. Förslaget lämnas med anledning av motion U336 yrkande 18 i denna del.

10. Multilateralt bistånd, punkt 22 (v)

av Alice Åström (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf251 yrkandena 28 och 29 samt avslår motionerna 2005/06:U284 yrkande 2, 2005/06:U336 yrkande 18 i denna del, 2005/06:U345 och 2005/06:U351 yrkandena 16 och 17.

Ställningstagande

UNHCR:s verksamhet finansieras genom årliga bidrag från medlemsstaterna, vilket leder till osäkerhet och ryckighet i planering och verksamhet. Dessutom finns det risk för att organisationen avstår från att uttrycka befogad kritik mot någon av de viktigaste bidragsgivarna, t.ex. Sverige. Därför bör Sverige verka för att UNHCR finansieras via FN:s budget och med treåriga anslag.

UNHCR:s mandat omfattar bara flyktingar som passerat en nationsgräns. Numera utgör de s.k. internflyktingarna en mycket stor andel av det totala antalet flyktingar. Vänsterpartiet anser att UNHCR:s mandat bör utvidgas så att organisationen exempelvis får möjlighet att vid behov hjälpa internflyktingar att lämna hemlandet.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som ovan framförs. Förslaget lämnas med anledning av motion Sf251 yrkandena 28 och 29.

Särskilda yttranden

1. Biståndsvolym och anslag för 2006 under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd m.m., punkt 1 (m)

Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Göran Lindblad (m) och Ewa Björ-
ling (m) anför:

En riksdagsmajoritet bestående av socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister beslutade den 23 november att fastställa ekonomiska ramar för de olika utgiftsområdena i den statliga budgeten och en beräkning av statens inkomster avseende 2006. Samtidigt fastställdes utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten för åren 2006 och 2007.

Moderaterna har i partimotion 2005/06:Fi240 Politik för arbete och välfärd och i kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Våra förslag syftar till att återupprätta den svenska arbetslinjen, bryta bidragsberoende och utanförskap, ge fler medborgare makt över den egna vardagen samt trygga goda statsfinanser och en värdig välfärd. Vi vill satsa på offentliga kärnverksamheter som sjukvård, rättstrygghet och skola i stället för på bidragssystemen.

Vi föreslår en växling från subventioner och bidrag till omfattande skattesänkningar för alla, främst för låg- och medelinkomsttagare. Samtidigt värnar vi de människor som är i störst behov av gemensamma insatser och som har små eller inga möjligheter att påverka sin egen situation. Vi slår också fast att det allmänna skall tillföras resurser för att på ett bättre sätt än i dag kunna genomföra de uppgifter som måste vara gemensamma.

När riksdagens majoritet genom rambeslutet valt en annan inriktning av politiken, deltar vi inte i det nu aktuella beslutet om anslagsfördelningen inom utgiftsområde 7.

I det följande redovisar vi vilken fördelning på anslagen inom utgiftsområde 7 som vi förordade i vår anslagsmotion 2005/06:U377.

Det sker en kraftig ökning av biståndsanslagen de närmaste åren. Mellan 2002 och 2008 ökar anslagen från 14 till 28 miljarder kronor. En fördubbling av biståndsanslagen är inte motiverad. Även med våra justeringar kommer biståndsanslagen att öka med drygt 40 % motsvarande period. Vi menar att nuvarande biståndsnivå, sett till vad som hittills har betalats ut, är tillräcklig och anslår därför 19 miljarder kronor till anslag 8:1 Biståndsverksamhet.

Vi anser att biståndet i dag präglas av bristande fokus och bristande effektivitet. Biståndet bör i större utsträckning inriktas på att bekämpa fattigdomen i världen. För det krävs en tydligare koppling mellan demokrati, säkerhet och ekonomisk tillväxt. Kampen mot fattigdom och epidemier

som hiv/aids måste fortsätta med full kraft. Sverige måste också verka för en bättre samordning av det multilaterala biståndet. G 8-ländernas Internationella valutafondens och Världsbankens beslut om skuldavskrivning till fattiga och högt skuldsatta länder är ett steg i rätt riktning och kommer att öka förutsättningarna för en snabb fattigdomsutrotning samt att FN:s millenniemål kan uppfyllas.

Med vårt anslagsförslag kommer Sveriges internationella bistånd att överstiga de 0,7 % av BNI som Förenta nationerna (FN) rekommenderar.

2. Biståndsvolym och anslag för 2006 under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd m.m., punkt 1 (kd)

Rosita Runegund (kd) anför:

Kristdemokraterna förespråkar i sin partimotion 2005/06:Fi242 en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken än den regeringen och dess stödpartier föreslår.

Utgiftsområde 7 omfattar politikområdet Internationellt utvecklingssamarbete. Resursbehoven i det internationella utvecklingssamarbetet är enorma. Den utbredda fattigdomen är oacceptabel. Att uppnå målen i FN:s millennienedeklaration, bl.a. att halvera andelen extremt fattiga till år 2015, är oerhört angeläget.

Vi kristdemokrater står fast vid vårt mål om att Sverige via statsbudgeten skall ge minst 1 % av BNI i internationellt bistånd under mandatperioden, och att detta sedan skall vara ett golv för framtida satsningar. Det är glädjande att en riksdagsmajoritet delar vår uppfattning om enprocentsmålet.

Kampen mot hiv/aids måste intensifieras. Epidemin är en tragedi för de smittade och deras anhöriga, samtidigt som den innebär en katastrof för de drabbade ländernas ekonomier. Vi anser att minst 10 % av biståndsanslaget bör kanaliseras till insatser för reproduktiv hälsa och hiv/aids-prevention. Vårt budgetalternativ innebär en ökning av anslagen till hiv/aids-bekämpning och skydd mot smittsamma sjukdomar med totalt 300 miljoner kronor, jämfört med vad som förordas av regeringen.

Kristdemokraterna menar att svenskt bistånd i ökad grad skall riktas till kvinnor. En sådan inriktning är viktig dels för att hjälpa utsatta kvinnor från människohandel, dels för att studier visar att bistånd riktat direkt till kvinnor ger ett bra samhällsekonomiskt utfall. Vi öronmärker mot denna bakgrund 200 miljoner kronor för bistånd riktat till kvinnor, vilket innebär näst intill en fördubbling jämfört med insatserna 2005.

Enligt uppskattningar finns det i dag någonstans mellan 80 och 100 miljoner gatubarn. Majoriteten av dessa har kontinuerlig kontakt med sitt hem och sina familjer, men någonstans mellan 10 och 30 % lever uteslutande

på gatan. Det är angeläget med kraftfullare insatser för gatubarnen både i form av ökat bistånd och i form av mer internationellt samarbete. Förutom biståndsinsatser i form av exempelvis fattigdomsbekämpning och hälsovård behövs också särskilda insatser för psykisk hjälp i form av specifika projekt med krishantering och samtal.

Kristdemokraterna vill intensifiera kampen mot den extrema fattigdomen, och därför ökar vi anslaget till Afrika med 305 miljoner kronor, jämfört med regeringens förslag. För att kunna finansiera den kraftiga satsningen på Afrika, hiv/aids och kvinnor har det varit nödvändigt att minska biståndet till några andra regioner. Jämfört med 2004 års biståndsnivå innebär denna omprioritering dock ingen sänkning av biståndet.

Upprepade naturkatastrofer och konflikter visar på behovet av en stärkt beredskap för humanitära kriser. Därför anslår Kristdemokraterna 30 miljoner kronor till humanitära insatser och konflikthantering, utöver regeringens förslag. Vi vill även öka anslagen till FN:s livsmedelsprogram WFP med 30 miljoner kronor och till Unicef med 10 miljoner kronor, utöver vad regeringen beräknat.

Det är av största vikt att de medel som anslås till biståndsverksamhet används på ett effektivt sätt. I en gemensam reservation med Moderaterna, Folkpartiet och Centerpartiet utvecklar vi vår syn på behovet av en begränsning av antalet samarbetsländer.

3. Biståndsvolym och anslag för 2006 under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd m.m., punkt 1 (c)

Agne Hansson (c) anför:

Centerpartiet har sedan länge en hög ambition vad gäller svenskt bistånd. Den svenska biståndsnivån skall vara hög och biståndet av god kvalitet. Mitt parti har lång erfarenhet av internationellt arbete och biståndsfrågor. Många partimedlemmar arbetar konkret med biståndsfrågor genom projekt i olika delar av världen. Flertalet projekt är inriktade på demokratibygge och främjande av kvinnors möjligheter att skapa ett bättre liv för sig och sina familjer.

Vi välkomnar den ökade inriktning på fältverksamhet som Sida genomfört de senaste åren. Detta ligger helt i linje med vad Centerpartiet har förespråkats. Men expansionen av fältverksamheten medför också risker för kompetensbrist när det gäller vissa arbetsuppgifter. Vi har därför från Centerpartiets sida valt att minska biståndsnivån i avvaktan på att Sida uppnår fullgod kvalitet i användandet av biståndsmedel. Vi förutsätter att arbetet med kvalitetssäkring fortsätter och ökar nu successivt medelstillsättningen i vårt budgetalternativ. Centerpartiets bedömning är att godtagbar

kvalitet på biståndet skall uppnås 2007. Då nås också, enligt vårt budgetalternativ, det principiellt viktiga enprocentsmålet, dvs. biståndsramen för internationellt utvecklingssamarbete uppgår till 1 % av BNI.

Centerpartiet avsatte även i årets budgetförslag medel för miljöbistånd på ett särskilt anslag för detta ändamål. Miljöproblemen i världen medför säkerhetsrisker och är i många fall en orsak till konflikter. På grund av dagens överutnyttjande och bristfälliga hantering av naturresurser och utsläpp samt på många håll snabb befolkningsökning och andra demografiska faktorer liksom stora välståndsklyftor är det lätt att se hela det ekologiska systemet som hotat. Säkerhetshoten till följd av miljöproblem kommer att leda till ökade krav på internationellt samarbete med miljön i fokus. Detta är en följd av att många miljöproblem kräver lokala, regionala eller globala lösningar, som inkräktar på nationella regeringars rättigheter.

Sveriges befolkning har ett stort ansvar för att minska våra ”ekologiska fotavtryck” så att vi inte fortsätter att stjäla miljöutrymme av andra människor och kommande generationer. Som nation har vi också ett stort ansvar i att bistå fattigare länder i deras miljöarbete. Detta är en enorm utmaning. Det är mot denna bakgrund som Centerpartiet vidmakthåller kravet på att Sverige skall satsa pengar på miljöbistånd. För budgetåret 2006 beräknar vi 285 miljoner kronor för miljöbistånd. Därefter bör miljöbiståndet trapas upp ytterligare.

Det är av största vikt att de medel som anslås till biståndsverksamhet används på ett effektivt sätt. Här har Riksrevisionen kritiserat regeringens styrning och uppföljning av utvecklingsbiståndet. Från Centerpartiets sida anser vi det onödigt att inrätta Institutet för utvärdering av internationellt utvecklingssamarbete. Vi beräknar därför inget anslag för myndigheten. Utvärderingen av svenskt utvecklingssamarbete kan och bör skötas internt inom Sida, av UD och av det naturliga granskningsorgan som Riksrevisionen utgör.

I en gemensam reservation från Centerpartiet, Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna utvecklar vi vår syn på behovet av en begränsning av antalet samarbetsländer.

Centerpartiet har i tidigare sammanhang, bl.a. i samband förra årets budgetbetänkande och i samband med behandling av den svenska politiken för global utveckling, lagt fram förslag i en rad frågor som rör internationellt utvecklingssamarbete. Det gäller exempelvis vikten av stöd till hälsofrågor och hiv/aids-insatser liksom särskilda insatser riktade till kvinnor och funktionshindrade liksom bistånd till åtgärder för att kunna förse fattiga människor med rent vatten och fungerande avloppssystem. Vi har också

framhållit att antalet samarbetsländer och planeringsinstrument måste begränsas. Jag vill poängtera att Centerpartiets uppfattning i dessa frågor kvarstår.

4. Internationella finansieringsinstitutioner samt skuldavskrivningar och Nya finansieringslösningar, punkterna 15 och 16 (mp)

Lotta Hedström (mp) anför:

I likhet med regeringen anser Miljöpartiet att skuldbördorna i vissa fattiga länder utgör ett hinder för ekonomisk och social utveckling och att ytterligare insatser behövs för att minska de fattiga ländernas skuldbörda.

För att detta skall åstadkommas menar vi dock att Sverige i alla relevanta internationella sammanhang skall verka för att rika länder och internationella finansiella institutioner bör komma överens om att skriva av alla bilaterala, multilaterala och kommersiella skulder helt för de länder som inte förefaller klara FN:s millenniemål.

Vad gäller G 8-ländernas förslag om en hundra procentig skuldavskrivning för alla länder inom HIPC-initiativet skall Sveriges hållning vara att Världsbankens och Internationella valutafondens andelsägare skall implementera G 8-ländernas förslag utan vidare dröjsmål eller nya krav.

Illegitima skulder bör omedelbart avskrivas och Sverige skall dessutom verka för att fattiga länder befrias från de påförda ekonomiska och politiska krav som följer av HIPC:s skuldsanering.

Det behöver vidare utarbetas ett nytt, internationellt oberoende, rättvist och öppet skuldsaneringsförfarande, för att skapa en långsiktig lösning av skuld-krisen i syfte att uppnå millenniemålen år 2015.

Utöver detta borde regeringen skyndsamt utreda vilka alternativa finansieringslösningar av millenniemålen som är mest realistiska och effektiva i nuläget. Dessa nya lösningar måste bli till nya och reella tillskott och gå utöver de finansiella åtaganden som redan gjorts.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2005/06:1 Budgetpropositionen för 2006 Utgiftsområde 7:

1. Riksdagen fastställer biståndsramen för internationellt utvecklings-samarbete till en procent av vid budgettillfället beräknad bruttonationalinkomst (BNI) för 2006 (avsnitt 3.1).
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2006 för ramanslaget 8:1 Biståndsverksamhet göra ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 41 734 000 000 kronor efter 2006 (avsnitt 3.8.1).
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2006 för ramanslaget (: 1 Biståndsverksamhet ställa ut garantier som inklusive tidigare ställda garantier uppgår till högst 12 607 200 000 kronor (avsnitt 3.8.1).
4. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2006 för ramanslaget 8:5 Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier ställa ut garantier för finansiellt stöd till länder i Östeuropa som inklusive tidigare ställda garantier uppgår till högst 990 000 000 kronor (avsnitt 3.8.5).
5. Riksdagen godkänner att den särskilda exportkreditgarantiramen för de baltiska länderna, Ryssland m.fl. länder avvecklas i enlighet med regeringens förslag (avsnitt 3.8.5).
7. Riksdagen för 2006 anvisar anslaget under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd, såvitt avser anslag som står till regeringens disposition, enligt följande uppställning:

Tusental kronor

Anslag		Anslagstyp	Anslagsbelopp
8:1	Biståndsverksamhet	ramanslag	25 340 737
8:2	Styrelsen för internationellt utvecklings-samarbete (Sida)	ramanslag	622 088
8:3	Nordiska Afrikainstitutet	ramanslag	14 232
8:4	Folke Bernadotteakademin	ramanslag	25 612
8:5	Avsättning för förlustrisker vad avser ga-rantier för finansiellt stöd och exportkre-ditgarantier	ramanslag	994
8:6	Riksrevisionen: Internationella uppdrag	ramanslag	40 000
8:7	Institutet för utvärdering av internatio-nellt utvecklingssamarbete	ramanslag	15 000
Summa			26 058 663

8. Riksdagen beslutar vad Riksrevisionens styrelse föreslår att för anslaget 8:6 Riksrevisionen: Internationella uppdrag skall 2006 finnas en anslagskredit på högst tre procent av anvisat anslag (avsnitt 3.8.6).
9. Riksdagen beslutar vad Riksrevisionens styrelse föreslår att det anslagssparande på ramanslaget 8:6 Riksrevisionen: Internationella uppdrag som vid slutet av budgetåret 2004 översteg tre procent av anslagsbeloppet av myndigheten skall föras bort som indragning av anslagsbelopp (avsnitt 3.8.6).
10. Riksdagen bemyndigar för Riksrevisionens styrelse budgetåret 2006 anvisat anslag under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd, såvitt avser anslag Riksrevisionen, enligt uppställning under avsnitt 1.

Motion väckt med anledning av skr. 2004/05:4

2004/05:U3 av Lotta Hedström (mp):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en konkretion av vilka åtgärder som regeringen ämnar vidta för att minska överföringskostnaderna för remitteringar från arbetskraftsinvandrare.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005

2005/06:K453 av Ulf Holm m.fl. (mp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att riksdagen bör få en årlig rapport om valkretsens agerande inklusive valkretsens röstning i principiella frågor.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda huruvida principen om rösträtt i relation till ekonomisk styrka är förenlig med Världsbankens och IMF:s stadgar.

2005/06:Sk496 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m):

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skuldavskrivning för högt skuldsatta utvecklingsländer.

2005/06:L291 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

43. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om HBT-frågor i Sveriges bilaterala bistånd.

2005/06:L375 av Lars Ohly m.fl. (v):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Sidas regleringsbrev.

2005/06:U203 av Ana Maria Narti (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Sveriges internationella insatser angående det globala civila samhället.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om villkoren för utvecklingen av ett sunt civilt samhälle i världen.

2005/06:U209 av Cecilia Wigström m.fl. (fp):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bilateralt biståndssamarbete bör villkoras med krav på demokrati och respekt för mänskliga rättigheter.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av oberoende och fria massmedier och att stöd till dessa skall vara en viktig del av svenskt demokratibistånd.

2005/06:U214 av Cecilia Wigström m.fl. (fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en omläggning av den svenska biståndspolitiken rörande Vitryssland.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om demokratistöd till svenska enskilda organisationer som verkar i Vitryssland.

2005/06:U221 av Lotta Hedström och Helena Hillar Rosenqvist (båda mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att hitta nya finansieringslösningar för försummade sjukdomar.

2005/06:U224 av Göran Persson i Simrishamn och Christer Adelsbo (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige vidtar nödvändiga påtryckningar för att påverka kampanjer som är emot preventivmedel.

2005/06:U232 av Joe Frans (s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att föreslå att Sverige arbetar för att fattiga länder inte skall tvingas öppna sina marknader för skev konkurrens, med utslagning av lokala jordbruk, ökad fattigdom och hunger som följd.

2005/06:U237 av Inger René m.fl. (m, fp, v, c, mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige bör höja nivån för området sexuell och reproduktiv hälsa och därtill hörande rättigheter till minst 10 % av den totala biståndsbudgeten.

2005/06:U240 av Johan Pehrson (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige bör koncentrera sitt kvarvarande bistånd till Vietnam till några viktiga profilområden, bl.a. kampen mot korruption.

2005/06:U245 av Gustav Fridolin och Lotta Hedström (båda mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförts om att föra fram och involvera s.k. icke prioriterade grupper i fattigdomsbekämpande insatser.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförts om Sidas roll för att Sveriges arbete med att bekämpa fattigdomen i framtiden när människor med funktionsnedsättning.

2005/06:U249 av Lars Ohly m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att regeringen bör undersöka hur man kan öka insynen i och redovisningen av hur den nordisk-baltiska representeranten i Internationella valutafonden och Världsbanken agerar och vilka resultat man uppnår utifrån den förda politiska linjen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att regeringen bör förbättra dialog och förståelse mellan olika parter genom anordnande av offentliga möten, där regeringen har chans att redovisa och tydliggöra regeringens tänkta politiska linje inför årsmötena i Internationella valutafonden och Världsbanken.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige bör verka för en revidering av röstberäkningen i Internationella valutafonden och Världsbanken, så att man inte bara tar hänsyn till ekonomisk storlek, utan även andra principer såsom befolkningsstorlek.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige bör agera för att utvecklingsländernas inflytande inte bara ökar i röststyrka utan även vad gäller antalet representanter i Internationella valutafondens och Världsbankens exekutivstyrelser.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige bör ställa krav på att Internationella valutafondens och Världsbankens protokoll offentliggörs på ett sätt som gör det möjligt för allmänhet, parlament, medier och organisationer att ta del av diskussioner, förslag och omröstningar.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige i Internationella valutafonden och Världsbanken bör verka för att valet av ordförande bör föregås av en öppen nomineringsprocess och att val av lämplig person utgår från kompetens och ej landtillhörighet.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige i internationella sammanhang bör verka för att IMF och Världsbanken inte påtvingar enskilda länder en viss form av ekonomisk politik, utan ger varje land frihet att självt få bestämma en ekonomisk-politisk inriktning som leder till minskad fattigdom.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige bör driva krav på att resultatet av PRS (Poverty Reduction Strategy) i första hand skall mätas mot PSIA (Poverty Social Impact Analysis).
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige bör driva krav på att Internationella valutafondens och Världsbankens olika program synkroniseras bättre, så att den ena institutionens mål och krav inte hindrar den andra institutionens strävan att minska fattigdomen.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige bör driva krav på att avskrivna skulderna till samtliga HIPC-länder (Heavily Indebted Poor Countries) utan att kräva motprestation i form av detaljerade makroekonomiska krav som inte bygger på nationella fattigdomsstrategier.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att regeringen bör utforma en svensk skriftlig position i frågan om konditionaliteten i Internationella valutafonden och Världsbanken som tydligt tar ställning mot detaljerade makroekonomiska krav som inte bygger på nationella fattigdomsstrategier och full parlamentarisk insyn.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att regeringen tydligt, i den årliga skrivelsen, skall redogöra för hur regeringen förhållit sig till olika förslag gällande att finansiera multilaterala skulder till de fattiga och skuldtyngda länderna.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att Sverige bör ta initiativ till att det genomförs en studie inom ramen för Internationella valutafonden och Världsbanken som syftar till att undersöka hur man kan hitta en rättvisare lösning på återbetalningar som kan härledas till s.k. illegitima skulder.

2005/06:U259 av Staffan Danielsson och Margareta Andersson (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att Sverige, helst tillsammans med de nordiska länderna, genomför förtroendefulla samtal med de afrikanska länder som uppbär mycket svenskt bistånd om den nya jordbrukspolitik som är oundgängligen nödvändig för att utveckla Afrika och dess jordbruk.

2005/06:U260 av Tuve Skånberg och Annelie Enochson (båda kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att ompröva svenskt bistånd till UNFPA:s stöd av Kinas ettbarnspolitik.

2005/06:U268 av Cecilia Wigström m.fl. (fp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om det nuvarande svenska biståndet till Kuba.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om principer för svenskt bistånd till Kuba.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om ett strategiskt demokratibiståndsprogram för Kuba.

2005/06:U276 av Peter Eriksson m.fl. (mp, -):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om det stora behovet av decentraliserat beslutsfattande och småskaliga lösningar där lokalbefolkningens deltagande sätts i centrum och dess kreativitet, kunskaper och innovationsförmåga tas till vara i kampen mot hunger och undernäring.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om nyttan av mikrolånskrediter för investeringar i lokala jordbruksprogram och landsbygdsutveckling.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om intensifierad kamp och ökad hållbar odling av energigrödor, då det samtidigt skulle innebära säkrad livsmedelsförsörjning i fattiga länder och minskad global klimatbelastning.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av stabila och rättvisa frihandelsregler för att uppnå effektiv fattigdomsbekämpning och utrotande av hunger.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att förutsättningslöst utreda olika alternativa finansieringsmöjligheter för att finansiera millennieutvecklingsmålen.

2005/06:U282 av Annika Qarlsso n m.fl. (c, m, fp, kd, v, mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett fortsatt multilateralt stöd till organisationer som UNFPA och IPPF.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de analyser och strategier som ligger till grund för Sveriges internationella utvecklingssamarbete skall lyfta fram kvinnors och mäns tillgång till sexuell och reproduktiv hälsoservice.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall utarbeta program för att stödja mottagarländer att själva bygga upp ett fungerande system av import eller produktion, kvalitetskontroll och distribution av SRHR-materiel.

2005/06:U284 av Annelie Enochson och Tuve Skånberg (båda kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avveckla UNWRA och överföra administrationen av de palestinska flyktingarna till UNHCR.

2005/06:U285 av Cecilia Wigström m.fl. (fp):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det palestinska ledarskapets skyldighet att bekämpa terrorism samt att svenskt bistånd till palestinska myndigheten och organisationer som kan kopplas till palestinsk terror tills vidare skall upphöra.

2005/06:U288 av Britt-Marie Danestig m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en ökning av andelen bistånd som går till utbildning till 15 %.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skärpta krav på kvalitet och konsperspektiv i biståndet till utbildning.

2005/06:U289 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m):

25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en tydligare koppling mellan demokrati, säkerhet och ekonomisk tillväxt är nödvändig för att med kraft bekämpa fattigdomen i världen.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör kunna använda biståndsmedel till att förstöra vapenlager av lätta vapen, men också biologiska och kemiska vapenlager.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att välkomna Internationella valutafondens och Världsbankens beslut om skuldavskrivning till fattiga och högt skuldsatta länder.

2005/06:U299 av Anders Bengtsson och Maria Hassan (båda s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall öka sitt bilaterala bistånd till Ukraina med inriktning på demokratiutveckling.

2005/06:U301 av Luciano Astudillo (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Sverige ökar sitt engagemang i Uruguay.

2005/06:U303 av Mikael Oscarsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inga svenska biståndspengar skall gå till verksamhet som stöder tvångssteriliseringar och tvångsaborter.

2005/06:U304 av Lennart Klockare och Birgitta Ahlqvist (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbildning av värnpliktiga hjälparbetare i Boden.

2005/06:U307 av Kristina Zakrisson och Lars U Granberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Världsbanken och IMF.

2005/06:U309 av Joe Frans (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en förnyad och fördjupad Afrikapolitik.

2005/06:U310 av Alice Åström m.fl. (v):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anförts om att Sverige inom EU och i andra internationella sammanhang bör verka för att skuldavskrivningarna för Latinamerikas fattigaste land, Bolivia, inte förbinds med villkor om privatiseringar av landets naturtillgångar.

2005/06:U311 av Lars Ohly m.fl. (v):

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anförts om att Sverige skall verka för att FN får ett starkare inflytande över Världsbanken och IMF.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anförts om att avlägsnande av minor i krigshärjade områden måste få ett utökat tekniskt och ekonomiskt stöd.

2005/06:U313 av Gunilla Carlsson i Tyresö m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anförts om att främja en snabb utrotning av fattigdomen som övergripande mål.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anförts om att biståndet skall bidra till att uppnå FN:s millenniemål senast år 2015.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anförts om att rättsstaten, respekt för de mänskliga rättigheterna, demokrati och marknadsekonomi är centrala målsättningar i samarbetet med biståndsländerna.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anförts om att tydliggöra gränssnittet mellan snabba och kortsiktiga humanitära insatser och mer långsiktigt bistånd.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anförts om att det humanitära biståndet i högre grad skall fokusera på att stärka kvinnor och föräldralösa barn.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anförts om behovet av ökade satsningar på katastrofförebyggande bistånd.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anförts om utbildning för alla flickor och pojkar i u-länder.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anförts om att stärka kvinnors rättigheter och möjligheter.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anförts om att verka för utarbetande av specifika program för barn som har blivit föräldralösa på grund av hiv samt att dessa program implementeras i de afrikanska ländernas ordinarie fattigdomsstrategier.

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att öka samarbetet mellan stater, regeringar, frivilliga och/eller enskilda organisationer för att sprida kunskap om hiv.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skapa en effektiv struktur för olika hälso- och sjukvårdsinsatser i Afrika.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skapa fler utvecklingsenheter som arbetar med hivprevention på plats i Afrika.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge tillgång till antivirala medel för alla gravida hivsmittade kvinnor i Afrika.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att satsa ytterligare resurser på grundforskning rörande effektiv behandling och vaccin mot hiv, tbc och malaria.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tekniköverföring och finansiellt stöd för hållbar utveckling måste bli en viktigare del i Sveriges och EU:s utvecklingssamarbete.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för att miljöprogram utarbetas och implementeras i u-ländernas nationella planer för fattigdomsstrategier.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tydliga villkor för skuldavskrivning.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om resultat- och kvalitetsmål för Sveriges utvecklingspolitik.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om noggrann utvärdering och uppföljning för ökad kunskap om hur svenskt bistånd kan effektiviseras.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att frivilligorganisationer som verkar i utvecklingsländer bör få en utökad roll i biståndet, särskilt i länder med korrupta regimer.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stärka och utveckla det partinära stödet.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att öka självständigheten och flexibiliteten när det gäller verksamhetsplaner, rapportering och redovisning utan att göra avkall på strikta ekonomiska redovisningskrav för det partinära stödet för demokratisamarbete.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa nolltolerans när det gäller korruption med svenska biståndsmedel inblandade.

30. Riksdagen anvisar till utgiftsområde 7 anslag 8:1 Biståndsverksamhet för budgetåret 2006 19 000 000 000 kr i enlighet med vad som anförs i motion 2005/06:U377 om utgiftsområde 7 Internationellt bistånd.

2005/06:U315 av Agne Hansson m.fl. (c):

1. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd enligt uppställning:
2. Riksdagen beslutar att uppta ett nytt anslag för miljöbistånd i enlighet med vad i motionen anförs.

2005/06:U320 av Hillevi Larsson och Anne Ludvigsson (båda s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av fokus på sexuell och reproduktiv hälsa i det svenska biståndet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för att även internationella biståndsprojekt, organiserade av FN och EU, bör fokusera på sexuell och reproduktiv hälsa.

2005/06:U324 av Rosita Runegrund m.fl. (kd):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige ökar det direkta och indirekta stödet till demokrati rörelsen på Kuba.

2005/06:U330 av Håkan Larsson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att undersöka förutsättningarna för ett närmare samarbete mellan de nordiska biståndsorganisationerna, i första hand Sida, Norad och Danida.

2005/06:U332 av Peter Eriksson m.fl. (mp, -):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i alla relevanta internationella sammanhang skall verka för att rika länder och internationella finansiella institutioner bör komma överens om att skriva av alla bilaterala, multilaterala och kommersiella skulder helt för de länder som inte förefaller klara FN:s millenniemål.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sveriges hållning vad avser skuldavskrivningar skall vara att Världsbankens och Internationella valutafondens

- andelsägare skall implementera G 8-ländernas förslag om en hundra procentig skuldavskrivning för alla länder inom HIPC-initiativet, utan vidare dröjsmål eller nya krav.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att s.k. illegitima skulder omedelbart bör avskrivas.
 4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall verka för att fattiga länder måste befrias från de påförda ekonomiska och politiska krav som följer av HIPC:s skuldsanering.
 5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utarbetandet av ett nytt, internationellt oberoende, rättvist och öppet skuldsaneringsförfarande som kan ge en långsiktig lösning av skuldkrisen så att millenniemålen kan nås 2015.
 6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen skyndsamt utreder vilka alternativa finansieringslösningar av millenniemålen som är mest realistiska och effektiva i nuläget.
 7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för att alternativa finansieringslösningar blir till nya och reella tillskott och går utöver de finansiella åtaganden som redan gjorts.

2005/06:U335 av Birgitta Ohlsson (fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för att kvinnors rätt till fri abort och god sexuell och reproduktiv hälsa blir ett prioriterat politiskt mål i svensk utrikespolitik.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för att kvinnors rätt till fri abort och god sexuell och reproduktiv hälsa blir ett prioriterat finansiellt mål i den svenska biståndsbudgeten.

2005/06:U336 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att demokrati bör vara det överordnade målet för svenskt utvecklingssamarbete.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bistånd i diktaturstater genom enskilda organisationer.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kontroller som söker säkerställa att bistånd i odemokratiska länder inte i sista hand tillfaller totalitära regimer.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör fasa ut bistånd till odemokratiska länder som inte uppvisar trovärdig vilja att genomföra politiska reformer samt principer för utfasning av det bilaterala biståndet.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör utarbeta en strategi för att stärka demokratiåtgärder.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kvinnors rättigheter.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om s.k. könsekvensanalyser i biståndet.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det i Sidas regleringsbrev bör tas hänsyn till situationen för HBT-personer.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att biståndet bör vara koncentrerat till ett mindre antal programländer.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det humanitära biståndet bör ha en tydlig demokratiprofil samt nödvändigheten av att regeringen utarbetar en strategi för det multilaterala biståndet.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av bistånd förmedlat genom enskilda organisationer.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om egeninsatser för enskilda organisationer.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av satsningar på skuldavskrivningar samt att dessa villkoras med krav på politiska och ekonomiska reformer.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av avbindning av bistånd.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att motverka spridning av hiv/aids.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om funktionshinderade situation.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om samspelet mellan bistånds- och flyktingpolitik.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stärka exilgruppers arbete för demokratisering i hemlandet.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökade satsningar på utbildningsinsatser för flickor och unga kvinnor.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om konflikthantering och säkerhet i områden i akut kris.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av enprocentsmålet.

2005/06:U340 av Lotta Hedström m.fl. (mp):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om riktade informationsinsatser angående bl.a. hiv/aids-prevention.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att verka för gratis grundutbildning för alla flickor, tillgång till mikrolån och förenklade möjligheter till småföretagsamhet för kvinnor i bistånds- och partnerskapsavtal med EU:s grannländer.

2005/06:U341 av Ingegerd Saarinen m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inriktningen på Sveriges agerande beträffande energiutlåningen i Världsbanken och andra internationella finansieringsinstitutioner.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om regeringens årliga rapportering till riksdagen om inriktningen på bankens energiutlåning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om regeringens årliga rapportering till riksdagen om dess ställningstagande angående beviljade fossilenergiprojekt i banken.

2005/06:U343 av Anders Bengtsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om bistånd och demokratiutveckling.

2005/06:U345 av Göran Persson i Simrishamn och Gunilla Carlsson i Hisings Backa (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att frågan om kvinnors sexuella och reproduktiva hälsa skall säkerställas och även i fortsättningen vara en högt prioriterad fråga inom Unicef.

2005/06:U349 av Göran Hägglund m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kampen mot hiv/aids måste få ökad prioritet och ökade anslag.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kampen mot den extrema fattigdomen måste få ökad prioritet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Afrika måste få ökade anslag.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bistånd i högre grad måste riktas till kvinnor.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att mer resurser behövs till humanitära insatser och konflikthantering.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skuldlättnader och avskrivningar.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av fungerande förvaltningar och institutioner i fattiga länder.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att koncentrera biståndet till färre länder.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett MR-perspektiv skall genomsyra hela utvecklingssamarbetet.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om demokratibistånd och partinära bistånd.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utvecklingsländerna måste få tillträde till de globala och regionala marknaderna.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av nedmontering av handelshinder.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skuldavskrivningar.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett partnerskap mellan biståndsmyndigheter och Svenskt Näringsliv.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det krävs en vidareutveckling i synen på konflikt- och säkerhetsfrågornas koppling till biståndet.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbildning och utveckling.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hälsa och utveckling.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om människor med funktionsnedsättningar.

2005/06:U350 av Rosita Runegrund m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör stödja UNDP:s presenterade "millenniemål" med syfte att huvudsakligen inrikta fattigdomsbekämpningen på de högprioriterade länderna för att nå millennimålen för de länder som är i störst behov av hjälp.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ökat stöd bör gå till utvecklingen av självständiga bondeorganisationer i Afrika.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att mer resurser måste tillföras forskningen om sjukdomar i de fattiga länderna.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sida bör förbättra sina konsekvensanalyser vad gäller hivspridning i de projekt man stöder i Afrika.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att anslaget till det partinära biståndet bör öka.

2005/06:U351 av Rosita Runegrund m.fl. (kd):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den svenska regeringen skall avsätta biståndsmedel till inrättandet av s.k. stödfamiljer för barn som blivit föräldralösa på grund av den omfattande hiv/aids-spridningen eller av annan orsak.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör initiera, nationellt och inom ramen för det internationella samfundet, vikten av särskilda satsningar och upprättandet av nationella handlingsprogram för att förbättra situationen för barn drabbade av aids.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör verka för att öka insatserna för fysisk och psykisk hjälp och krishantering till världens många gatubarn.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utöka Unicefs resurser och möjligheter att förbättra analys, statistik och undersökningar för att tydliggöra barns utsatthet vid konflikter och krig.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör initiera en diskussion, på nationell och internationell nivå, om orättvisorna i mängden bistånd i olika utvecklingsfonder.

2005/06:U365 av Christina Axelsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av demokratiska inslag i biståndspolitiken.

2005/06:U367 av Tommy Waidelich m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att biståndspolitiken bör ha viktiga inslag av demokratifrämjande insatser och inte endast fattigdomsbekämpning, exempelvis i östra delen av Europa.

2005/06:U377 av Gunilla Carlsson i Tyresö m.fl. (m):

1. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslaget under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd enligt uppställningen:

Anslag	Anslagstyp	Anslagsbelopp
8:1 Biståndsverksamhet (inkl. fredsfrämjande verksamhet)	ramanslag	–6 340 737 000

2. Riksdagen anvisar till utgiftsområde 7 anslag 8:1 Biståndsverksamhet för år 2006 19 000 000 000 kr.

2005/06:U380 av Rosita Runegrund m.fl. (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i ökad utsträckning bör fokusera biståndsarbetet på att bygga upp fungerande hälso- och sjukvårdssystem och infrastruktur för svårt hivdrabbade länder.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tydliggöra kopplingen mellan fattigdom och hivspridning i utvecklingsarbetet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en förutsättning för att bekämpa hiv/aids är att kvinnans status höjs.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör agera som pådrivare och opinionsbildare i bilaterala dialoger med länder, svårt utsatta av hiv/aids-spridningen, för att föra upp hiv/aids-frågan på högsta politiska nivå.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om användande av befintliga nätverk och infrastrukturer som byggts av kyrkor och andra organisationer samt bättre samarbete mellan olika aktörer för att effektivisera kampen mot hiv/aids.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att vidareutveckla stödjande åtgärdsprogram för föräldralösa barn till följd av hiv/aids-spridningen.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör avsätta 10 % av biståndsanslaget till reproduktiv hälsa och hiv/aids-prevention.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör avsätta ytterligare medel för hiv/aids-bekämpning, utöver det som är föreslaget i budgeten för 2006.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för att diskriminering och stigmatisering av hivsmittade upphör.

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att verka för en bred strategi inkluderande både
kondomer och förändrat sexualbeteende för att hejda smittsprid-
ningen.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om sprututbytesprogram för att hejda smittspridningen.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om ökad forskning för att undersöka aidsepidemins
effekt på utvecklingen.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om sexualundervisning i skolan och att involvera ungas
organisationer i arbetet mot hiv/aids.

2005/06:U382 av Rosita Runegrund m.fl. (kd):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att verka för en minskad klyfta mellan kvinnors och
mäns tillgång till mark, krediter och produktionsmedel.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att regeringen bör öka trycket på utvecklingslän-
derna att höja andelen kvinnors deltagande i beslutande församlingar.

2005/06:U383 av Holger Gustafsson m.fl. (kd):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att agendan för internationella utvecklingsorganisa-
tioner skall lyfta fram mänskliga rättigheter samt att deras
fältverksamhet skall bedrivas med en uppförandekod som förhind-
rar persontrakasserier.

2005/06:Sf251 av Lars Ohly m.fl. (v):

28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om UNHCR:s finansiering.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om utvidgning av UNHCR:s mandat till att inkludera
internflyktingar.

2005/06:So364 av Peter Eriksson m.fl. (mp, -):

26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om vikten av att Sverige i biståndspolitiken aktivt
verkar för att människor med utvecklingsstörning och funktionshin-
der skall få ett värdigt liv.

2005/06:So467 av Camilla Sköld Jansson m.fl. (v):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att det svenska biståndet fokuserar på strategier för att förhindra prostitution och människohandel.

2005/06:So639 av Maria Hassan m.fl. (s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att Sverige tillsammans med andra biståndsgivande länder till katproducerande länder verkar för ett förbud av katodlingar.

2005/06:So649 av Elina Linna m.fl. (v):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att prioritera insatser för sexuell och reproduktiv hälsa vid givande av bistånd.

2005/06:Kr253 av Cecilia Wikström (fp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att skapa ett regelsystem som omöjliggör att svenska biståndsmedel går till odemokratiska organisationer och till grupper eller partier.

2005/06:Kr418 av Gunilla Tjernberg m.fl. (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om kulturens betydelse i biståndsarbete.

2005/06:MJ448 av Åsa Domeij m.fl. (mp, -):

30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att avsätta 10 % av miljömiljarden till ett program för utveckling av ekologiskt lantbruk i samarbetsländerna.

2005/06:MJ522 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att utvecklingsbistånd bör användas till fattigdomsbekämpning.

2005/06:A370 av Göran Hägglund m.fl. (kd):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om bistånd med genderperspektiv.

BILAGA 2

Regeringens, Moderaternas och Centerpartiets förslag till anslag för år 2006 inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Belopp i tusental kronor

Anslag	Anslagstyp	Regeringens förslag	(m)	(c)
8:1 Biståndsverksamhet	(ram)	25 340 737	-6 340 737	-2 285 000
8:2 Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida)	(ram)	622 088		
8:3 Nordiska Afrikainstitutet	(ram)	14 232		
8:4 Folke Bernadotteakademin	(ram)	25 612		-5 000
8:5 Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansi- ellt stöd och exportkreditgaran- tier	(ram)	994		
8:6 Riksrevisionen: Internatio- nella uppdrag	(ram)	40 000		
8:7 Institutet för utvärdering av internationellt utvecklingssam- arbete	(ram)	15 000		-15 000
8:8 Miljöbistånd (nytt anslag)	(ram)			+300 000
Summa		26 058 663	-6 340 737	-2 005 000

BILAGA 3

Motioner som behandlas i betänkandet och som är föremål för s.k. förenklad motionshantering

Motion i detta betänkande	Yrkandetext	Likadant eller likartat yrkande behandlades senast i betänkande (motsvarar motion)	Reservation i tidigare betänkande
U313 (m) yrkande 5	Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att tydliggöra gränssnittet mellan snabba och kortsiktiga humanitära insatser och mer långsiktigt bistånd.	bet. 2004/05:UU11 (motion 2004/05:U8 [fp] yrkande 4)	–
U313 (m) yrkande 7	Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behovet av ökade satsningar på katastrofförebyggande bistånd.	bet. 2004/05:UU11 (motion 2004/05:U8 [fp] yrkande 10)	–
U336 (fp) yrkande 18 i denna del	(aktuell del av yrkandet) Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att det humanitära biståndet bör ha en tydlig demokratiprofil.	bet. 2004/05:UU11 (motion 2004/05:U8 [fp] yrkande 1)	–
K453 (mp) yrkande 2	Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att riksdagen bör få en årlig rapport om valkretsens agerande inklusive valkretsens röstning i principiella frågor.	bet. 2004/05:UU8 (motion 2004/05:Fi4 [v] yrkande 1)	Res. 1
K453 (mp) yrkande 5	Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att utreda huruvida principen om rösträtt i relation till ekonomisk styrka är förenlig med Världsbankens och IMF:s stadgar.	bet. 2004/05:UU8 (motion 2004/05:Fi4 [v] yrkande 2)	Res. 2

Motion i detta betänkande	Yrkandetext	Likadant eller likartat yrkande behandlades senast i betänkande (motsvarar motion)	Reservation i tidigare betänkande
U249 (v) yrkande 1	Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör undersöka hur man kan öka insynen i och redovisningen av hur den nordisk-baltiska representanten i Internationella valutafonden och Världsbanken agerar och vilka resultat man uppnår utifrån den förda politiska linjen.	bet. 2004/05:UU8 (motion 2004/05:U279 [v] yrkande 4)	Res. 2
U249 (v) yrkande 2	Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör förbättra dialog och förståelse mellan olika parter genom anordnande av offentliga möten, där regeringen har chans att redovisa och tydliggöra regeringens tänkta politiska linje inför årsmötena i Internationella valutafonden och Världsbanken.	bet. 2004/05:UU8 (motion 2004/05:Fi4 [v] yrkande 5)	Res. 4
U249 (v) yrkande 3	Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för en revidering av röstberäkningen i Internationella valutafonden och Världsbanken, så att man inte bara tar hänsyn till ekonomisk storlek, utan även andra principer såsom befolkningsstorlek.	bet. 2004/05:UU8 (motion 2004/05:Fi4 [v] yrkande 2)	Res. 2
U249 (v) yrkande 4	Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör agera för att utvecklingsländernas inflytande inte bara ökar i röststyrka utan även vad gäller antalet representanter i Internationella valutafondens och Världsbankens exekutivstyrelser.	bet. 2004/05:UU8 (motion 2004/05:U279 [v] yrkande 3)	Res. 2

Motion i detta betänkande	Yrkandetext	Likadant eller likartat yrkande behandlades senast i betänkande (motsvarar motion)	Reservation i tidigare betänkande
U249 (v) yrkande 5	Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör ställa krav på att Internationella valutafondens och Världsbankens protokoll offentliggörs på ett sätt som gör det möjligt för allmänhet, parlament, medier och organisationer att ta del av diskussioner, förslag och omröstningar.	bet. 2003/04:UU3 (motion 2003/04:U308 [c] yrkande 13)	Res. 38
U249 (v) yrkande 6	Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i Internationella valutafonden och Världsbanken bör verka för att valet av ordförande bör föregås av en öppen nomineringsprocess och att val av lämplig person utgår från kompetens och ej landtillhörighet.	bet. 2004/05:UU8 (motion 2004/05:Fi4 [v] yrkande 3)	Res. 2
U249 (v) yrkande 7	Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i internationella sammanhang bör verka för att IMF och Världsbanken inte påtvingar enskilda länder en viss form av ekonomisk politik, utan ger varje land frihet att självt få bestämma en ekonomisk-politisk inriktning som leder till minskad fattigdom.	bet. 2004/05:UU8 (motion 2004/05:U279 [v] yrkande 1)	Res. 3
U249 (v) yrkande 11	Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör utforma en svensk skriftlig position i frågan om konditionaliteten i Internationella valutafonden och Världsbanken som tydligt tar ställning mot detaljerade makroekonomiska krav som inte	bet. 2004/05:UU8 (motionerna 2004/05:Fi4 [v] yrkande 4, 2004/05:U279 [v] yrkande 2)	Res. 3

Motion i detta betänkande	Yrkandetext	Likadant eller likartat yrkande behandlades senast i betänkande (motsvarar motion)	Reservation i tidigare betänkande
	bygger på nationella fattigdomsstrategier och full parlamentarisk insyn.		
U249 (v) yrkande 12	Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att regeringen tydligt, i den årliga skrivelsen, skall redogöra för hur regeringen förhållit sig till olika förslag gällande att finansiera multilaterala skulder till de fattiga och skuldyngda länderna.	bet. 2004/05:UU8 (motion 2004/05:Fi4 [v] yrkande 1)	Res. 1
U249 (v) yrkande 13	Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att Sverige bör ta initiativ till att det genomförs en studie inom ramen för Internationella valutafonden och Världsbanken som syftar till att undersöka hur man kan hitta en rättvisare lösning på återbetalningar som kan härledas till s.k. illegitima skulder.	bet. 2004/05:UU8 (motion 2004/05:Fi4 [v] yrkande 8)	Res. 5
U307 (s)	Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om Världsbanken och IMF.	bet. 2003/04:UU3 (motion 2003/04:U308 [c] yrkande 13)	Res. 38
U341 (mp) yrkande 1	Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om inriktningen på Sveriges agerande beträffande energiutlåningen i Världsbanken och andra internationella finansieringsinstitutioner.	bet. 2004/05:UU2 (motion 2004/05:Fi228 [mp] yrkande 1)	Res. 30
U341 (mp) yrkande 2	Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om regeringens årliga rapportering till riksdagen om inriktningen på bankens energiutlåning.	bet. 2004/05:UU2 (motion 2004/05:Fi228 [mp] yrkande 2)	Res. 30

Motion i detta betänkande	Yrkandetext	Likadant eller likartat yrkande behandlades senast i betänkande (motsvarar motion)	Reservation i tidigare betänkande
U341 (mp) yrkande 3	Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om regeringens årliga rapportering till riksdagen om dess ställningstagande angående beviljade fossilenergiprojekt i banken.	bet. 2004/05:UU2 (motion 2004/05:Fi228 [mp] yrkande 3)	Res. 30
Sf251 (v) yrkande 28	Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om UNHCR:s finansiering.	bet. 2004/05:UU2 (motion 2004/05:Sf266 yrkande 25)	–
Sf251 (v) yrkande 29	Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utvidgning av UNHCR:s mandat till att inkludera internflyktingar.	bet. 2004/05:UU2 (motion 2004/05:Sf266 yrkande 26)	–

BILAGA 4

Utrikesutskottets uppföljning av det multilaterala utvecklingssamarbetet

Sammanfattning

I utskottens beredning av ärenden ingår uppgiften att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut. Utrikesutskottet har beslutat att följa upp och analysera det svenska multilaterala utvecklingssamarbetet. Riksdagens utredningstjänst har genomfört studien.

Det multilaterala biståndet är en förhållandevis okänd del av det svenska biståndsfödet som tills helt nyligen endast har behandlats av ett fåtal utredningar. Sverige är samtidigt en stor givare i flera multilaterala organisationer. Av 15 undersökta organisationer tillhör Sverige de sex största givarna i 12 organisationer. Sida har genomfört en översyn av sitt multilaterala arbete och resultatet presenterades i en rapport i maj 2005. Regeringen har i oktober 2005 aviserat att man har för avsikt att tillsätta en utredning som ska behandla det multilaterala utvecklingssamarbetet.

Av uppföljningen framgår att det samlade multilaterala biståndet uppgick till ungefär hälften av det svenska biståndet 2004. Det svenska multilaterala biståndet 2004 uppgick till 10,1 miljarder kronor, varav 6,9 miljarder kronor var reguljära bidrag till multilaterala organisationer och 3,2 miljarder kronor var multibi-bistånd, dvs. "öronmärkta" bidrag till de multilaterala organisationerna. Sverige ger bidrag till ett 70-tal multilaterala organisationer.

Från 2002 till 2004 ökade de samlade bidragen till de multilaterala organisationerna med 3,4 miljarder kronor, vilket motsvarar 51 %. Under samma period ökade de reguljära bidragen med 42 %. För multibi-biståndet var ökningen 74 %.

År 2004 lämnades 51 % av de svenska multilaterala bidragen till FN-organisationer, vilket ligger i linje med Sveriges aktiva stöd för FN och deras organ. De internationella finansiella institutionerna erhöll 27 % av bidragen och stödet till övriga multilaterala organisationer motsvarade 22 % av samtliga bidrag.

Uppföljningen visar att redovisningen av de svenska bidragen till multilaterala organisationer är bristfällig. Fram till september 2005 har inte riksdagen fått någon samlad redovisning av storleken på det multilaterala stödet. Det saknas även en heltäckande bild av vilka organisationer som får bidrag och hur utbetalningarna har fördelats mellan olika myndigheter som svarar för utbetalningarna.

När det gäller ansvaret för att fördela bidrag till de multilaterala organisationerna svarar Utrikesdepartementet främst för utbetalning av de reguljära bidragen, men i vissa fall lämnar departementet "öronmärkta" bidrag till de multilaterala organisationerna. Sammanlagt utbetalade Utrikesdepartementet 7,2 miljarder kronor i bidrag till multilaterala organisationer 2004. Det innebär att det sker en betydande ärendehantering inom departementet. Detta förhållande kan bidra till att ansvarsförhållandena mellan Utrikesdepar-

tementet och Sida uppfattas som otydliga, vilket har uppmärksammats i olika sammanhang.

Uppföljningen har visat att det inte finns några uttalade principer för att fördela biståndet på de olika biståndsformerna dvs. bilateralt och multilateralt bistånd. Det finns strategier för det svenska samarbetet med nio FN-organ men det saknas en samlad strategi som utgångspunkt för hela det svenska multilaterala samarbetet. Detta förhållande har också uppmärksammats av OECD/DAC i sin Peer Review 2005 av det svenska utvecklingssamarbetet.

Det är svårt att överblicka genomförda uppföljningar och utvärderingar av de multilaterala organisationernas verksamhet. Information om genomförda insatser är utspridd på många aktörer exempelvis de multilaterala organisationerna, olika nätverk och givare. En bättre överblick över genomförda uppföljningar och utvärderingar som innefattar hur resultaten tillvaratas kan underlätta bedömningen av respektive organisation som grund för den svenska bidragsfördelningen.

Riksdagen har vid flera tillfällen beslutat att regeringen ska återrapporera till riksdagen om resultatet av fattade beslut t.ex. när det gäller politiken för global utveckling. Utrikesutskottet har också uppmärksammat vikten av att av mål- och resultatstyrningsinformation finns så att politiska prioriteringar kan göras i riksdagens budgetarbete. Regeringens rapportering till riksdagen är dock ofullständig när det gäller redovisningen av de svenska bidragen till de multilaterala organisationerna. Detta gäller bidragens storlek, vilka överväganden som ligger till grund för bidragstilldelningen och vilka resultat som har uppnåtts. Om regeringens rapportering till riksdagen kan utvecklas så att fler konkreta resultat redovisades, skulle sannolikt riksdagen få ett bättre underlag som grund för sina ställningstaganden.

1 Uppföljningens bakgrund och syfte

I utskottens beredning av ärenden ingår uppgiften att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut (4 kap. 18 § riksdagsordningen 1974:153). Utrikesutskottet har beslutat att följa upp och analysera det multilaterala utvecklingssamarbetet. Vid sitt sammanträde den 10 mars 2005 uppdrog utskottet åt riksdagens utredningstjänst att ta fram underlag till uppföljningen.¹ I denna rapport redovisar utredningstjänsten resultatet av uppföljningsuppdraget.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppföljningen är att ge utrikesutskottet ett fördjupat beslutsunderlag dels inför behandlingen av budgetpropositionen för 2006, dels för beredning av motioner som rör det multilaterala biståndet. Underlaget ska också kunna användas för att bedöma om regeringens rapportering till riksdagen behöver förändras.

Utgångspunkten för utskottets uppföljning är att man från svenskt håll har ansvar för användningen av biståndsmedel även om uppgiften att genomföra insatser har delegerats till en organisation. Uppföljningen har inriktats mot att undersöka hur frågor om det multilaterala biståndet hanteras av Utrikesdepartementet och Sida. I studien ingår att klarlägga storleken på det svenska multilaterala biståndet. Även Sveriges andel av de totala bidragen till de större FN-organen samt de internationella finansiella institutionerna ska belysas.

Uppföljningen syftar till att besvara följande frågeställningar:

- Vad styr medelsfördelningen mellan å ena sidan bilateralt och å andra sidan multilateralt bistånd?
- Vilken är grunden för hur medelsfördelningen mellan olika multilaterala organisationer sker?
- Hur har ansvaret fördelats mellan Regeringskansliet och Sida för det multilaterala biståndet?
- Hur följer Sverige upp medelsanvändningen inom de multilaterala organisationerna?
- Hur samordnas frågor som rör det multilaterala biståndet mellan Regeringskansliet och Sida?
- Är regeringens rapportering till riksdagen om det multilaterala biståndet ändamålsenlig för riksdagens behov av information?

1.2 Genomförande

Underlag för denna uppföljningsrapport är offentligt tryck, rapporter och annat skriftligt material. Vidare har intervjuer genomförts med företrädare för Regeringskansliet och Sida samt vissa övriga personer med sakkunskap

¹ Utredningstjänsten; *Utrikesutskottets uppföljning av det multilaterala biståndet – förslag till huvudstudie*, 2005-03-10.

inom området. Rapportutkastet har faktakontrollerats av företrädare för Regeringskansliet och Sida.

Den studerade tidsperioden har anpassats efter tillgången på data. Tyngdpunkten i redovisningen av utvecklingen av de svenska bidragen till multilaterala organisationer avser perioden 2002–2004. Uppgifter om utbetalade bidrag till multilaterala organisationer har lämnats av Utrikesdepartementet och Sida.

Internationellt jämförbara uppgifter som avser det svenska biståndet omfattar perioden 1999–2003. Uppgifterna har hämtats från OECD/DAC:s (Organisation of Economic Co-operation and Development/Development Assistance Committee) redovisningar av offentligt utvecklingsbistånd.

Därutöver har utredningar, propositioner och betänkanden som belyser utvecklingen från mitten av 1970-talet utnyttjats om källor.

1.3 Avgränsningar och begrepp

Utgångspunkten för uppföljningen är att undersöka de befintliga processerna inom Regeringskansliet och Sida när det gäller hur frågor om det multilaterala biståndet hanteras. Detta innebär att studien inte omfattar bedömningar av mottagarländerna eller resultatet av utvecklingssamarbetet. Hur de multilaterala organen fungerar och hur man hanterar sina medel ingår inte heller i uppföljningen. Inom ramen för uppföljningen behandlas däremot hur de svenska företrädarna bedömer olika organisationer och på vilka grunder Sverige förmedlar bidrag till dessa.

Med undantag för redovisningen av storleken på det svenska stödet till de multilaterala organisationerna behandlas inte förekommande utvecklingssamarbete inom Europeiska unionen.

I rapporten används multilateralt bistånd och multilateralt utvecklingssamarbete i huvudsak som liktydiga begrepp. Med multilateralt bistånd avses statligt finansierad resursöverföring till multilaterala organisationer (se även avsnitt 2.1).

Multibi-bistånd används som term för att beskriva samtliga bidrag som utbetalas i biståndssyfte till de multilaterala organisationerna vid sidan om den reguljära finansieringen till respektive organisation.

1.4 Rapportens uppläggning

Rapporten inleds med en kort beskrivning av utmärkande drag i den svenska biståndspolitikerna samt definitioner, regler och den rapportering som ligger till grund för den internationella statistiken om bistånd (*kapitel 2*). I *kapitel 3* finns en översikt över det svenska utvecklingssamarbetet och ansvarsfördelningen mellan statliga aktörer. Vidare redovisas principer för fördelning av bilateralt och multilateralt bistånd. Kapitlet innehåller också uppgifter om det svenska bilaterala och multilaterala biståndet som har hämtats från

internationell statistik om bistånd. *Kapitel 4* innehåller en redovisning av det multilaterala biståndet som dels grundas på den internationella statistiken, dels uppgifter om bidrag till multilaterala organisationer som även innefattar multibi-bistånd, dvs. ”öronmärkta” bidrag till de multilaterala organisationerna. I *kapitel 5* finns en redogörelse för principer för multilateralt stöd och inflytande samt de svenska strategierna för samarbetet med vissa FN-organ. *Kapitel 6* innehåller en redogörelse för principer för fördelningen av multibi-bistånd. *Kapitel 7* behandlar frågor om uppföljning och utvärdering. I *kapitel 8* redovisas regeringens rapportering till riksdagen. Utredningstjänstens iakttagelser och slutsatser presenteras i *kapitel 9*.

2 Sverige – en generös biståndsgivare

Ett utmärkande drag för den svenska biståndspolitiken är att vi har en lång tradition som generös biståndsgivare och en politik som grundas på en solidaritet med fattiga länder. Enligt befintlig internationell statistik var Sveriges bistånd 0,78 % av BNI 2004, vilket innebär att Sverige ligger på sjunde plats bland biståndsgivande länder i världen.² Sverige har avancerat i rankinglistan jämfört med året innan då vi låg på tolfte plats. Ett annat utmärkande drag är att Sverige alltid varit en stark förespråkare för FN och andra multilaterala organ.

Dessa drag kommer troligtvis att befästas ytterligare eftersom avsikten är att den svenska biståndsvolymen 2006 ska öka till 1 % av BNI.³ Sverige förväntas då bli världens mest generösa biståndsgivare.⁴ Den ökade biståndsvolymen torde leda till att både det bilaterala och det multilaterala biståndet ökar.

Det multilaterala biståndet har hittills varit en förhållandevis okänd del av det svenska biståndsfödet. Till helt nyligen var det få utredningar som närmare hade penetrerat den svenska multilaterala biståndspolitiken. Under sensvåren 2005 har emellertid OECD:s kommitté för biståndsfrågor, DAC⁵ avgivit en Peer Review av den svenska biståndspolitiken som bl.a. berör det multilaterala utvecklingssamarbetet.

I maj 2005 publicerade Sida en intern utredning om sitt arbete med det multilaterala biståndet.⁶ På uppdrag av Utrikesdepartementet har ambassadören Jan Cedergren genomfört en analys av hur en sammanhållen politik för global utveckling ska genomföras. Utredningen lämnades i juli 2005.⁷ Därutöver har Utrikesdepartementet genomfört en intern organisationsutredning som bl.a. berör hur det multilaterala utvecklingssamarbetet ska organiseras inom Utrikesdepartementet.⁸

Sammantaget visar dessa rapporter att det behöver vidtas ett flertal åtgärder av både regeringen och Sida för att man ska komma till rätta med uppmärk-

² OECD/Development Co-operation Directorate (DAC); *Review of the development co-operation policies and programmes of Sweden, 2005.*

³ Biståndsramens storlek bestäms utifrån den procentsats (procent av BNI) som riksdagen beslutar om varje enskilt år. Vid beräkning av biståndsramen används den senast tillgängliga BNI-prognosen. Varje år rapporteras det totala svenska biståndet till DAC. Vid rapporteringstillfället till DAC används den senast tillgängliga prognosen, vilket kan bidra till att skillnader mellan prognos och officiell statistik uppstår.

⁴ OECD/Development Co-operation Directorate (DAC); *Review of the development co-operation policies and programmes of Sweden, 2005.*

⁵ DAC har bl.a. till uppgift att genomföra regelbundna översyner av medlemmarnas biståndspolitik. 22 länder och Europeiska kommissionen är medlemmar i DAC.

⁶ Sida; *Review of Multilateral Work at Sida*, dnr 2005-010172.

⁷ Jan Cedergren; *PGU och utvecklingssamarbetet*, juni 2005, dnr 2005/47245.

⁸ Utrikesdepartementet; *Översyn av Utrikesdepartementets organisation*, 2005-09-15.

sammade brister som rör det multilaterala utvecklingssamarbetet. I denna rapport kommer relevanta delar av dessa resultat att återges.

Utrikesdepartementet uppger vid intervju i oktober 2005 att man avser att tillsätta en utredning våren 2006 som ska behandla det multilaterala utvecklingssamarbetet. Direktiv för denna har dock inte ännu utarbetats.

2.1 Offentligt utvecklingsbistånd – definitioner och regler

Med offentligt utvecklingsbistånd (Official Development Assistance, ODA) åsyftas statligt finansierade resurser som överförs från rika till fattiga länder. OECD:s kommitté för biståndsfrågor (Development Assistance Committee, DAC) fastställer vilka villkor som ska vara uppfyllda för att resursöverföringen ska godkännas som bistånd och hur olika former av bistånd ska klassificeras.⁹ Många kriterier måste vara uppfyllda för att överföringen av medel ska räknas som bistånd. Exempel på ett sådant kriterium är att alla eller merparten av organisationens aktiviteter sker med biståndssyfte.

För att bistånd ska räknas som multilateralt bistånd, enligt DAC, ska ett antal villkor vara uppfyllda.¹⁰ Organisationen ska vara multilateral, vilket innebär att suveräna stater ingår och att FN:s medlemsländer får vara medlemmar i organisationen.¹¹ Det innebär att statligt finansierat bistånd som kanaliseras genom enskilda organisationer, som t.ex. Röda Korset, betraktas som bilateralt bistånd. DAC fastställer vilka multilaterala organisationer som får räknas som ”godkända” mottagare av utvecklingsbistånd.

Multilateralt bistånd är, enligt DAC:s direktiv, bidrag till multilaterala organisationer som har förlorat sin givaridentitet och som fördelas gemensamt av organisationen.

Bidrag till en multilateral organisation som är ”öronmärkta” på något sätt ska däremot räknas som bilateralt bistånd. Exempel på sådana bidrag som räknas som *bilateralt bistånd* är:

- Multibi-bistånd, dvs. bidrag till särskilda projekt som den multilaterala organisationen bedriver.
- Bidrag där särskilda aspekter specificeras, t.ex. syfte, användning eller återbetalning.

DAC:s direktiv omfattar totalt 112 sidor. Enligt uppgifter från både statistiker vid Sida och statistikansvariga vid Utrikesdepartementet är direktiven svåra att förstå och därigenom krångliga att tillämpa vid rapporteringen.

En särskild problematik ligger i den skillnad som finns mellan DAC-rapporteringen och den svenska anslagsstrukturen för hur skuldsedlar till

⁹ DAC är biståndsgivarnas främsta samarbetsorgan när det gäller statistik, policyfrågor och metoder som avser utvecklingsbiståndet.

¹⁰ OECD/DAC; *DAC statistical reporting directives* (2000)10.

¹¹ SOU 1991:48; *Bistånd genom internationella organisationer*.

banker och finansieringsinstitutioner redovisas. Enligt DAC:s regler ska skuldsedlar redovisas det år de har utfärdats. I den svenska statsbudgeten redovisas utfallet av beloppet i skuldsedlarna det aktuella året när de utbetalas.

2.2 Rapportering av bistånd till DAC

Alla givarländer rapporterar uppgifter om bistånd till DAC som sedan sammanställer och publicerar internationell statistik om bistånd. De direktiv som DAC har utfärdat ligger till grund för samtliga länders rapportering av biståndsinsatser.

Enligt sin instruktion ska Sida sammanställa statistik som ska rapporteras till regeringen och DAC i enlighet med de direktiv som DAC har utfärdat.¹² Sida lämnar årligen uppgifter om svenskt bistånd till DAC. Det innebär bl.a. att Sida inhämtar uppgifter från övriga myndigheter och Regeringskansliet. Inom Regeringskansliet svarar Utrikesdepartementet för att samla in uppgifter från de övriga departementen och att förmedla dessa till Sida.

De rapporterade uppgifterna ska omfatta samtliga utbetalningar och avtalade belopp inklusive avräkningar som kan klassificeras som bistånd enligt DAC. Avräkningarna avser t.ex. kostnader för flyktingar från biståndsländer, Utrikesdepartementets kostnader för administration av biståndet och delar av EU-biståndet.

I slutet av mars gör Sida den första rapporteringen av biståndet till DAC, en s.k. Advance Questionnaire on main ODA/OA aggregates. Det är en preliminär rapportering på en aggregerad nivå. I rapporteringen ingår exempelvis uppgifter om hur mycket bidrag som har utbetalats i bilateralt respektive multilateralt bistånd. I slutet av sommaren eller början av hösten sker den slutliga rapporteringen till DAC av det svenska biståndet. De uppgifter som då lämnas till DAC är relativt detaljerade och omfattar bl.a. mottagarländer, sektorer, typ av bistånd och vilka multilaterala organisationer som har erhållit bistånd. Vidare lämnar också Sida uppgifter om belopp som avtalats för kommande år. Sammantaget innebär denna process att uppgifter för 2004 blir fastställda i november 2005. Uppgifter kan även kompletteras efter detta datum. Eventuella ändringar rapporteras till DAC som sedan för in uppgifterna i sin databas.

¹² Förordning (1995:869) med instruktion för Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida).

3 Svenskt utvecklingssamarbete – en översikt

Syftet med det svenska biståndet har sedan 1962 varit att ”höja de fattiga folkens levnadsnivå”.¹³ Biståndet skulle inriktas på att främja ekonomisk utveckling på längre sikt. Alltsedan riksdagens första ställningstagande till principer för Sveriges samarbete med utvecklingsländer har solidaritet med de fattiga folken varit ett överordnat motiv. Bistånd har varit ett medel för att främja en långsiktig utveckling i mottagarländerna och lägga grunden för en utveckling som sedan fortsätter av egen kraft. Många utredningar, propositioner, betänkanden och riksdagsbeslut har därefter bekräftat både syfte och inriktning.

Riksdagen beslutade 1968 om enprocentsmålet. Beslutet har haft en avgörande betydelse för den nuvarande nivån på biståndet enligt både regeringen och riksdagen. Under 1960-talet handlade biståndsdebatten i hög grad om hur anslagen snabbt skulle kunna höjas. I den biståndspolitiska utredningen från 1977 pekade man på att frågor som rörde biståndets kvalitet och inriktning hade blivit allt viktigare. Utredningen föreslog inget nytt volymmål för att inte riskera att frågor om kvalitet och inriktning kom i skymundan. Regeringen menade dock att frågan om biståndets omfattning inte hade fått mindre betydelse. Sverige hade som första industriland uppnått 0,7-procentsmålet 1974 och regeringen ansåg att en fortsatt ökning av det svenska biståndet var angelägen. Utrikesutskottet konstaterade att det fanns en bred enighet om Sveriges ambition att höja biståndet, vars förverkligande skulle underlättas om landets ekonomiska situation förbättrades.¹⁴

Riksdagen fattade i december 2003 beslut om en samlad politik för global utveckling.¹⁵ Enligt riksdagens beslut ska det svenska internationella utvecklingssamarbetet under de kommande åren kännetecknas av en kraftig ökning av biståndsvolymen med inriktningen att målet om att biståndets andel om 1 % av BNI ska uppnås 2006. Regeringen förutspår att biståndet kommer att öka med mer än 20 % från 2005 till 2006.¹⁶

Vidare fastställde riksdagen mål för dels en politik för global utveckling (PGU) som gäller för samtliga politikområden, dels Sveriges internationella utvecklingssamarbete. Målet för utvecklingssamarbetet är att bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor. Politiken ska bidra till att FN:s millennieutvecklingsmål uppfylls. Ett rättighetsperspektiv och de fattigas perspektiv ska genomsyra politiken för global utveckling.

När det gällde utvecklingssamarbetet innebar riksdagens ställningstagande till politiken för global utveckling bl.a. att bilateralt och multilateralt samarbete borde ses i ett samlat perspektiv, och en ökad integrering eftersträvas. En ökad samverkan mellan olika aktörer betonades.

¹³ Prop. 1962:100.

¹⁴ SOU 1977:13, prop. 1977/78:135, bet. 1978/79:UU1.

¹⁵ Prop. 2002/03:122, bet. 2003/04:UU3, rskr. 2003/04 112.

¹⁶ Regeringsbeslut, 2005-03-17, UD205/13054/GU.

Utrikesutskottet tog i sitt betänkande upp frågan om att tydliggöra ansvarsförhållanden när det gällde hur genomförandet av politiken skulle samordnas. Utskottet ansåg att regeringen borde klargöra var koordineringsansvaret skulle ligga eftersom samtliga politikområden omfattades av politiken. Uppkomna målkonflikter skulle kunna avdömas på politisk nivå. Vidare menade utskottet att man bör sträva efter att formulera en strategi för respektive politikområde för hur politiken för global utveckling ska få genomslag. För att nå framgång med politiken behövs en sammanhållande, samordnande och pådrivande funktion. Riksdagen angav som sin mening vad utskottet hade anfört.

Regeringen har sedan i en skrivelse till riksdagen redovisat att Utrikesdepartementet är ansvarigt för samordningen av politiken för global utveckling. Inom departementet har en särskild funktion för samordning och uppföljning inrättats.¹⁷ Varje enskilt politikområde svarar, i enlighet med riksdagsbeslutet, för genomförandet av åtgärder inom sitt område. Enligt uppgifter vid intervjuer med företrädare för Utrikesdepartementet framgår att hur långt de olika departementen har kommit med genomförandet av politiken inom sina respektive områden varierar.

I DAC:s Peer Review av den svenska biståndspolitikerna får Sverige positiva omdömen. Av DAC:s medlemsländer är Sverige först med att införa en samlad politik för global utveckling som innebär att samtliga departement involveras i genomförandet. Enligt DAC behöver regeringen fastställa tydliga mål för departementens arbete och de ska kunna redovisa hur man lyckas uppnå målen varje år.¹⁸

3.1 Ansvarsfördelning

Uppgiftsfördelningen mellan riksdagen, regeringen och förvaltningsmyndigheterna regleras i regeringsformen (RF). Av regeringsformen (RF) framgår bl.a. att regeringen styr riket och är ansvarig inför riksdagen. Till sitt förfogande har regeringen förvaltningsmyndigheter som lyder under regeringen om det inte är fråga om en myndighet under riksdagen (11 kap. 6 § RF).

Riksdagen fattar beslut om mål och principer samt biståndsbudgeten för det svenska utvecklingssamarbetet. Inom riksdagen är det framför allt utrikesutskottet som ansvarar för frågor som rör utvecklingsbiståndet och biståndsbudgeten. Finansutskottet berörs till viss del av de frågor som rör de internationella finansiella institutionerna.

Inom Regeringskansliet har Utrikesdepartementet ett övergripande ansvar för de frågor som rör Sveriges utvecklingssamarbete. Sida är under reger-

¹⁷ Skr. 2004/05:161.

¹⁸ OECD/Development Co-operation Directorate (DAC); *Review of the development co-operation policies and programmes of Sweden, 2005.*

ingen den ansvariga myndigheten för förvaltning av biståndet. Utrikesdepartementet är även ansvarigt för de 104 utlandsmyndigheterna vilka inkluderar ambassader, representationer, delegationer och konsulat.¹⁹ Många utlandsmyndigheter svarar för att bereda och besluta om biståndsansatser (se även avsnitt 6.5 avseende Sidas beredning, samordning och beslut om multibibistånd).

3.1.1 Företrädare för Sverige i multilaterala organ

Vanligtvis företräder Utrikesdepartementet Sverige i de multilaterala organisationer som bedriver biståndsverksamhet, men det finns några undantag. I de fall då någon annan än Utrikesdepartementet är ansvarig för att företräda Sverige har departementet ett övergripande ansvar för biståndspolitiska frågor. Sådana frågor är exempelvis policyutveckling och samordning av de svenska förhållningssätten i de olika organen. Det kan dock förekomma att något annat departement samordnar de svenska synpunkterna. Ett sådant exempel är FN:s miljöprogram (UNEP) där Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet samordnar de svenska ställningstagandena.

När det gäller de internationella bankerna och finansieringsinstitutionerna är Finansdepartementet huvudman för Världsbanksgruppen och företräder Sverige tillsammans med Utrikesdepartementet. Utrikesdepartementet ansvarar för de sakområden som berör utvecklingsländerna.

Av nedanstående tablå framgår vilka övriga departement och myndigheter som företräder Sverige i de organisationer inom FN som bedriver verksamhet som är biståndsrelaterad enligt DAC:s regler.

¹⁹ www.regeringen.se 5 juli 2005.

Tabell 1. Ansvarsfördelningen för övriga departement och myndigheter för multilateralt utvecklingssamarbete

Departement	Organ
Finansdepartementet	Internationella valutafonden, IMF Världsbanken Europeiska utvecklingsbanken, EBRD
Jordbrukdepartementet	FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation, FAO
Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet	FN:s miljöprogram, UNEP
Näringsdepartementet	Internationella arbetsorganisationen, ILO Världsorganisationen för den intellektuella äganderätten, WIPO
Socialdepartementet	Världshälsoorganisationen, WHO
Utbildnings- och kulturdepartementet	FN:s organisation för utbildning, forskning och kultur, Unesco
Myndigheter	
Post- och telestyrelsen, PTS	Internationella postunionen, UPU Internationella teleunionen, ITU
SMHI	Meteorologiska världsorganisationen, WMO

Källa: Budgetpropositionen för 2005 och OECD/DAC, DAC statistical reporting directives, (2000)10.

Finansdepartementet företräder även Sverige tillsammans med Riksbanken i Internationella valutafonden, IMF. Riksbanken svarar för Sveriges kapitalinsats (kvot) på ca 25 miljarder svenska kronor, varav en del inräknas i valutareserven.²⁰ Inga anslag har utgått till IMF åren 2002–2004. Utrikesdepartementet konsulteras inom de sakområden i institutionerna som berör utvecklingsländerna.

3.1.2 Ansvarsfördelningen mellan Utrikesdepartementet och Sida

Enligt regeringsformen och den svenska förvaltningstraditionen svarar regeringen för ledning, styrning och samordning av myndigheter som lyder under regeringen. Myndigheterna fungerar som verkställighetsorgan. När det gäller den rådande ansvarsfördelningen mellan Utrikesdepartementet och Sida finns det emellertid oklarheter som har uppmärksamats.

Av regleringsbrevet för 2004 för anslag inom Utrikesdepartementets område framgår att departementet disponerade ca 6,3 miljarder kronor 2004 för bi-

²⁰ Regeringens skrivelse 2004/05:54; *Redovisning av verksamheten i Internationella valutafonden, Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna under 2003/04.*

ståndsverksamhet.²¹ Det innebär att det sker en omfattande bidragshantering inom departementet när det gäller det svenska utvecklingsbiståndet. Utrikesdepartementet fattade beslut i ca 150 ärenden 2004 som avsåg utgiftsområde 7, anslag 8:1 Bistandsverksamhet. Många beslut rörde mindre bidrag. Sådana exempel är bidrag till konferenser och seminarier, bidrag till särskilda insatser som en konsultstudie om UNDP:s styrformer och studier som utförs av Världsbanken. Företrädare för departementet menar att det inte är någon större skillnad när det gäller den administration som sker vid beredning och beslut i mindre respektive större bistandsinsatser. Därutöver tillkommer de beslut som regeringen fattar. För 2004 fattade regeringen beslut i sju ärenden. Dessa ärenden rörde bl.a. budgetstöd till olika länder.

I en utredning som har genomförts på uppdrag av Utrikesdepartementet kommenteras den otydliga ansvarsfördelningen mellan departementet och Sida.²² Enligt rapporten kan den omfattande ärendehantering inom Utrikesdepartementet leda till att ansvarsfördelningen uppfattas som den motsatta jämfört med vad som formellt gäller. Vidare uppges att Utrikesdepartementet inte alltid har haft kapacitet att utforma en politik med tydliga instruktioner till Sida. Den bristande kapaciteten inom departementet har enligt rapporten också påverkat departementets förmåga att i rimlig tid ta ställning till förslag från Sida.

I Cedergrens utredning uppmärksammas att Sida tar fram många policy- och strategiförslag som man lämnar till Utrikesdepartementet. Enligt rapporten tar Sida ibland fram sådana förslag utan att departementet har lämnat ett uppdrag till myndigheten. Sida menar att detta kan inträffa men det sker för den egna verksamheten och inom ramen för regeringens politik.²³

DAC noterar i sin Peer Review av den svenska biståndspolitikerna också Sidas omfattande produktion av policydokument och riktlinjer. Man listade de dokument som fanns på Sidas hemsida och konstaterade att det fanns exempelvis två övergripande policydokument, 17 tematiska och specifika sektorspolicies och 19 "positionsapper".

När det gäller Sidas uppgifter inom ramen för det multilaterala utvecklingssamarbetet har Sida i en rapport påpekat att dess uppgifter inte tydligt framgår av instruktionen och övriga styrdokument som gäller för myndigheten.²⁴ I kapitel 6 redovisas gällande riktlinjer för Sida.

Därutöver finns, enligt uppgifter i Cedergrens utredning, exempel på att Sida uppträder som representant för Sverige utan att man har ett sådant mandat.

²¹ Utrikesdepartementet; Regleringsbrev för budgetåret 2004 avseende anslag inom Utrikesdepartementets verksamhetsområde (Politikområde 8 Internationellt utvecklingssamarbete), Protokoll III:21 vid regeringssammanträde 2003-12-18, UD2003/6.

²² Jan Cedergren; *PGU och utvecklingssamarbetet*, juni 2005, dnr 2005/47245.

²³ Uppgift vid faktakontroll av utredningstjänstens rapportutkast 2005-10-07.

²⁴ Sida; *Review of Multilateral Work at Sida*, dnr 2005-010172.

I DAC:s Peer Review har även ansvarsfördelningen mellan Utrikesdepartementet och Sida kommenterats när det gäller den nuvarande ordningen för stöd till det handelsrelaterade utvecklingssamarbetet. Inom Utrikesdepartementet har enheten för internationell handelspolitik ansvar för de multilaterala handelsförhandlingarna och relationerna med de internationella organisationerna inom området. Enhetens uppgifter när det gäller att utfärda direktiv till Sida är däremot oklar i relation till enheten för global utveckling. Enligt DAC:s bedömning finns det risk för att denna överlappning av ansvarsförhållande, i kombination med ökade bidrag till handelsrelaterade organisationer som bedriver en biståndsrelaterad verksamhet, kan leda till förvirring. DAC påpekar dock att stora ansträngningar har gjorts för att förbättra samarbetet mellan de olika aktörerna. Regeringen har utfärdat riktlinjer för det handelsrelaterade biståndet (se avsnitt 6.2).

Ansvars- och uppgiftsfördelningen mellan Utrikesdepartementet och Sida är för närvarande föremål för en utredning av Statskontoret. Denna grundas på ett uppdrag från Utrikesdepartementet och ska avrapporteras senast den 19 december 2005.²⁵

Utrikesdepartementets ledningsgrupp har med anledning av en genomförd organisationsöversyn inom departementet lämnat ett antal rekommendationer som innebär att man förändrar departementets organisation och arbets sätt.²⁶ Förslagen omfattar bl.a. en förstärkt budgetsamordning och myndighetsstyrning. Ledningsgruppen säger i sin promemoria att den nuvarande samordningen och styrningen lämnar en del utrymme för förbättringar. Det behövs mer kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte för att bättre kunna styra myndigheterna.

3.2 Principer för fördelning av bilateralt och multilateralt bistånd

Under senare år har inte fördelningen mellan multilateralt och bilateralt bistånd varit föremål för någon närmare prövning. År 1997 och i början av 1990-talet diskuterades fördelningen av de olika biståndsformerna av dels den biståndspolitiska utredningen²⁷, dels översynen av det svenska multilaterala utvecklingssamarbetet.²⁸ Vid de båda tillfällena kom regering och riksdag fram till att det inte var motiverat att göra någon förändring av den rådande fördelningen mellan multilateralt och bilateralt bistånd.

Utrikesutskottet såg, i sitt betänkande 1978/79:UU31, inte att det fanns något behov av att förändra det multilaterala biståndets andel av den totala biståndsvolymen. När det gällde effektivitets- och reformfrågorna samt volymfrågor utgick utskottet från att man från svenskt håll fortlöpande överväger dessa frågor inom ramen för samarbetet med de nordiska länderna.

²⁵ Utrikesdepartementet; *Regeringsbeslut 2005-03-17, UD 2005/13054/GU.*

²⁶ Utrikesdepartementet; *Översyn av Utrikesdepartementets organisation, 2005-09-15 samt Rekommendationer efter översynen av UD:s organisation 14 sept. 05.*

²⁷ SOU 1977:13; *Sveriges samarbete med U-länderna.*

²⁸ SOU 1991:48; *Bistånd genom internationella organisationer.*

Multibiståndsutredningen diskuterade i sitt betänkande (SOU 1991:48) en eventuell höjning av det svenska multilaterala biståndet till en 40-procentig andel som i de övriga nordiska länderna. Samtidigt framhöll utredningen att avvägningen mellan bilateralt och multilateralt bistånd måste vara beroende av dels hur biståndsbehoven utvecklas, dels olika biståndsformers och organisationernas lämplighet och förmåga att möta dessa behov.

Regeringen menade dock att det var angeläget att från svensk sida förstärka insatserna för att höja effektiviteten i det multilaterala biståndet. Detta skulle ske genom dels en förstärkning av organisationens inre effektivitet i administration och styrformer, dels genom att arbeta för en bättre kvalitet och effektivitet i själva program- och projektverksamheten. Föredragande statsråd menade att detta kunde ske på tre sätt:

1. genom att verka för att förstärka utvärderingsfunktionerna inom organisationerna och ta bättre del av deras resultat,
2. genom att utnyttja internationella utvärderingar av multilateral verksamhet,
3. genom att verkställa egna utvärderingar av olika organisationer där även Sidas fälterfarenheter tas tillvara.

I propositionen föreslog regeringen att ett utvärderingssekretariat skulle inrättas, vilket ansågs kunna spela en viktig roll på de nämnda områdena.²⁹ Denna fråga har nu (augusti 2005) enligt Utrikesdepartementet resulterat i ett regeringsbeslut. Den 7 juli 2005 fattade regeringen beslut om att utse en särskild utredare som ska förbereda och genomföra bildandet av en ny myndighet för analys och utvärdering av det internationella utvecklingssamarbetet. Utredaren ska vidta de åtgärder som krävs för att den nya myndigheten ska kunna inrättas den 1 januari 2006. (Se även kapitel 7.)

Sedan 1970-talet har både regeringen och riksdagen framhållit att det multilaterala och bilaterala biståndet kompletterar varandra. På senare tid, när utrikesutskottet behandlade Sveriges politik för global utveckling, ansåg utskottet i likhet med regeringen att både de multilaterala och bilaterala insatserna var viktiga.³⁰

Enligt företrädare för Utrikesdepartementet finns det inga formella kriterier som ligger till grund för fördelningen av det multilaterala respektive det bilaterala biståndet. Resursfördelningen grundas i hög grad på de ställningstaganden som gjordes under 1970-talet.

Även DAC efterlyste i sin Peer Review av Sverige ett mer utvecklat system för resultatbedömning som grund för fördelningen mellan det bilaterala och det multilaterala biståndet.

²⁹ Prop. 1991/92:100, bil. 4.

³⁰ Prop. 2002/03:122, bet. 2003/04:UU3.

3.3 Statistik om bilateralt och multilateralt bistånd enligt DAC

I nedanstående tabell finns uppgifter om svenskt bistånd fördelat på bilateralt och multilateralt bistånd perioden 1999–2004. Uppgifterna i tabellen om det multilaterala biståndet avser således de bidrag som går direkt till de multilaterala organisationernas reguljära budget och som räknas som multilateralt bistånd enligt DAC.

I uppgifterna om bilateralt bistånd ingår: öronmärkt bistånd till multilaterala organisationer (s.k. multibi-bistånd som förmedlas av Sida och Utrikesdepartementet), Sidas bilaterala bistånd samt bistånd som förmedlas av Svenska institutet, Riksrevisionen, Nordiska afrikainstitutet och Folke Bernadotteakademin. I uppgifter om det bilaterala biståndet ingår även statligt finansierat bistånd som förmedlas genom enskilda organisationer. Exempelvis motsvarade bidrag till enskilda organisationer 15 % av det bilaterala biståndet 2004.³¹

Tabell 2. Svenskt bistånd 1999–2004 fördelat på bilateralt och multilateralt bistånd enligt DAC-rapporteringen, miljoner kronor

År	Bilateralt bistånd	% av totalt	Multilateralt bistånd	% av totalt	Totalt
1999	9 471,1	70	3 995,6	30	13 466,6
2000	11 373,2	69	5 106,3	31	16 479,5
2001	12 455,3	72	4 764,4	28	17 219,6
2002	12 351,2	63	7 203,1	37	19 554,4
2003	14 373,9	74	5 014,3	26	19 388,3
2004 (*)	15 248,5	76	4 747,4	24	19 995,9

(*) Preliminära uppgifter juli 2005.

Källa: <http://www.oecd.org/dataoecd/50/17/5037721.htm> som har förmedlats av Sida, april och juli 2005.

Biståndet har totalt sett ökat med ca 6,5 miljarder kronor under perioden 1999–2004, vilket motsvarar en ökning på 48 %.

Det är främst det bilaterala biståndet som har ökat. Ökningen uppgår till 5,8 miljarder kronor, vilket motsvarar en ökning på 61 % av det bilaterala biståndet.

Det multilaterala biståndet varierar under perioden. Enligt Utrikesdepartementet beror detta förhållande på att skuldsedlar till banker och finansieringsinstitutioner i DAC-rapporteringen ska bokföras med hela beloppet som bidrag det år när skuldsedel utfärdas. Utbetalning av bidragen från anslag i den svenska statsbudgeten sker däremot under flera år.

Av tabellen framgår också att den procentuella fördelningen i utfallet mellan bilateralt och multilateralt bistånd har utgjort ungefär 70 % respektive 30 %

³¹ <http://www.oecd.org/dataoecd/50/17/5037721.htm>.

av de totala bidragen under perioden. Undantagen är 2002 och 2004 då det multilaterala biståndet utgjorde en högre (37 %) respektive lägre andel (24 %) av den totala biståndsvolymen. Anledningen till den högre andelen är troligtvis att Sverige 2002 deponerade en omfattande skuldsedel till Internationella utvecklingsfonden (IDA) som ska utbetalas under en period av nio år.

4 Multilateralt bistånd

Sverige ger i första hand multilateralt bistånd till olika FN-organ eller organisationer som är knutna till FN och de internationella finansieringsinstitutionerna. När det gäller sådana organisationer kan man förenklat säga att det finns tre olika typer av organisationer. Den *första kategorin* utgörs av organisationer, program och fonder som har tillkommit för biståndssändamål. Ett sådant organ är t.ex. FN:s utvecklingsprogram (UNDP) som samordnar FN:s operativa verksamhet i fält. Ytterligare exempel är FN:s barnfond (Unicef), FN:s flyktingkommissarie (UNHCR) och Världslivsmedelsprogrammet (WFP).

Den *andra kategorin* är FN:s fackorgan som i första hand arbetar med normativ verksamhet som information, förhandling och överenskommelser inom sina respektive ämnesområden. Fackorganen har också viktiga operativa uppgifter. De är inte primärt biståndsorgan men de genomför olika biståndsprogram i syfte att bistå fattiga länder med att leva upp till de riktlinjer och normer som man har kommit överens om i fackorganen. Fackorgan är exempelvis FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO), Internationella arbetsorganisationen (ILO) och Världshälsoorganisationen (WHO).

Den *tredje kategorin* är internationella finansiella institutioner som består av utvecklingsbanker och fonder samt investeringsorgan. Verksamheterna består av lån och garantiinstrument till kreditvärdiga länder, framför allt medelinkomstländer, till kommersiella villkor samt räntefria lån med mycket långa löptider och en viss andel gåvomedel till låginkomstländer. Exempel på sådana institutioner är Världsbanksgruppen där Internationella utvecklingsfonden (IDA), Internationella återuppbyggnads- och utvecklingsbanken (IBRD), Internationella finansieringsbolaget (IFC), Multilaterala investeringsorganet (MIGA) och Internationella centret för lösning av investerings tvister (ICSID) ingår. Därutöver finns regionala utvecklingsbanker och fonder, exempelvis Afrikanska utvecklingsbanken (AfDB), Asiatiska utvecklingsbanken (AsDB) och Interamerikanska utvecklingsbanken (IDB).

Det finns även ett antal övriga multilaterala organisationer som inte ingår eller är kopplade till FN. Sådana exempel är Globala fonden för hiv/aids, malaria och tuberkulos och Global Water Partnership. EU och Europiska kommissionen, EC är också multilaterala organ som bedriver biståndsverksamhet. En del av medlemsavgiften till EU räknas som bistånd.

4.1 Finansiering

Generellt är finansieringen av FN-organen och de internationella finansieringsinstitutionerna komplicerad eftersom finansieringsmönstret för de olika delarna av biståndsverksamheten inte följer någon klar princip. Verksamheterna finansieras genom dels reguljära bidrag, dels andra former av öronmärkta bidrag och trustfonder, dvs. samfinansieringsfonder.

I rapporten från Kommissionen för globalt samarbete som leddes av Ingvar Carlsson pekade man på att en förvirrande mängd specialdestinerade bidrag, trustfonder och andra utombudgetära arrangemang har gjort det svårt för både givare och mottagare att identifiera var prioriteringen sker och var beslut fattas, vilket försvårar kontrollen av verksamheten. Varierande sätt att finansiera verksamheten har ökat över tiden, med hundratals trustfonder inom FN och dess organ. Enligt rapporten har det skett en motsvarande uppluckring av ansvar och insyn eftersom de flesta av dessa fonder står utanför styrelsernas kontroll.³²

När det gäller fördelningen av de reguljära bidragen till olika organisationer finns vissa skillnader mellan de ovannämnda kategorierna, dvs. FN:s program och fonder, banker och finansieringsinstitutioner och fackorgan. När det gäller FN:s program och fonder bestämmer bidragsgivarna vilka organ man ska stödja och storleken på bidragen till organisationens reguljära verksamhet, det s.k. basstödet.

Bidragen till de internationella finansieringsinstitutionerna, t.ex. Världsbanksgruppen samt de regionala fonderna och bankerna, bestäms vid en förhandling där man kommer överens om en bestämd bördefördelning under en viss period.

Även de obligatoriska årsbidragen till fackorgan grundas på en förhandling där de länder som är medlemmar kommer överens om vad man ska betala. För de obligatoriska årsbidragen till fackorganen, vars huvuduppgift inte är biståndsrelaterad, beräknar DAC varje år hur stor del av dessa bidrag som ska klassificeras som bistånd. Av Världshälsoorganisationens (WHO:s) årsbidrag får man exempelvis räkna 70 % som bistånd. I vissa fackorgan som FN:s organisation för industriell utveckling (UNIDO) och FN:s konferens för handel och utveckling (UNCTAD) räknas hela det obligatoriska årsbidraget som bistånd.

Beträffande fördelningen av de öronmärkta bidragen diskuteras det svenska multibi-biståndet i avsnitt 4.4 och kapitel 6.

I bilaga 1 finns en förteckning över de multilaterala organisationer som Sverige ger bidrag till.

³² Rapport från Kommissionen för globalt samarbete; *Vårt globala landskap*, 1995.

4.2 Sverige är stor givare i flera organisationer

I flera FN-organ och de internationella finansieringsinstitutionerna är Sverige en stor givare. I tabell 3 finns en aktuell bild av Sveriges rangordning bland givarna i respektive organisation. Uppgifterna i tabellen avser den totala rangordningen. I bilaga 2 preciseras uppgifterna på reguljära bidrag (basbidrag) och örönmärkta bidrag för FN-organen. För de internationella finansieringsinstitutionerna finns en redogörelse för den svenska bördeandelen i bilagan.

Tabell 3. Sveriges rangordning bland givarna i 15 organisationer

Organisation	Rangordning totalt
<i>FN-organ</i>	2003 eller 2004
FN:s barnfond (Unicef)	5
FN:s befolkningsfond (UNFPA)	3
FN:s flyktingkommissarie (UNHCR)	5
FN:s hiv/aids program (UNAIDS)	4
FN:s hjälporganisation för palestinaflyktingar (UNRWA)	4
FN:s kvinnofond (UNIFEM)	5
FN:s organ mot brott och narkotika (UNODC)	3
FN:s program för boende och bebyggelse (UN-Habitat)	3
FN:s utvecklingsprogram (UNDP)	5
FN:s världslivsmedelsprogram (WFP)	10
<i>Banker och fonder</i>	Rangordning efter senaste påfyllnaden
Afrikanska utvecklingsbanken (AfDB)/Afrikanska utvecklingsfonden (AfDF)	6
Asiatiska utvecklingsbanken (AsDB)/Asiatiska utvecklingsfonden (AsDF)	12
Interamerikanska utvecklingsbanken (IDB)/Fund for Special Operations (FSO)	12
Internationella Jordbruksutvecklingsfonden (IFAD)	5
Världsbanken/ Internationella utvecklingsfonden	6

Källa: Utrikesdepartementet.

Tabellen visar att Sverige är en stor givare i flera multilaterala organisationer. Av 15 undersökta organisationer tillhör Sverige de sex största givarna i 12 organisationer. Sverige är den tredje största givaren i FN:s befolkningsfond (UNFPA), FN:s organ mot brott och narkotika (UNODC) och FN:s program för boende och bebyggelse (UN-Habitat) när det gäller det totala stödet till respektive organisation. I de internationella finansieringsinstitutionerna är Sverige en stor givare i Internationella jordbruksfonden (IFAD), Internationella utvecklingsfonden (IDA) och Afrikanska utvecklingsfonden (AfDF).

4.3 Statistik om svenskt multilateralt bistånd enligt DAC

Under denna uppföljning har det framkommit att de uppgifter som finns i den internationella statistiken om det svenska multilaterala biståndet bör tolkas med en viss försiktighet. Utredningstjänsten har fått dessa uppgifter från Sida som i sin tur har hämtat dem från DAC:s databas. I samband med utredningstjänstens analys av statistiken har det framgått att det fanns oklarheter när det gällde vissa uppgifter. Utrikesdepartementet har därefter gjort en genomgång av sina tidigare rapporterade uppgifter och funnit att reglerna för rapporteringen har tolkats på varierande sätt under perioden. Det är främst reglerna för hur skuldsedlar ska rapporteras som har skilt sig åt för olika år. I några fall har man funnit att rapporteringen har varit felaktig.

De uppgifter om multilateralt bistånd som Sverige har rapporterat till DAC framgår av tabell 4.

Tabell 4. Svenskt multilateralt bistånd som har rapporterats till DAC åren 1999–2003, miljoner svenska kronor

Organisation	1999	2000	2001	2002	2003
Afrikanska solidaritetsfonden ¹	0	0	0	5,3	0
Afrikanska utvecklingsbanken (AfDB)	0	11,5	12,3	10,8	9,0
Afrikanska utvecklingsfonden (AfDF)	142,6	271,4	313,5	395,7	883,3
Asiatiska utvecklingsbanken (AsDB)	188,5	2,2	61,8	2,5	0
Asiatiska utvecklingsbanken spec. fonder	0	135,9	82,8	0	0
Europeiska kommissionen (EC) ²	740,7	757,3	732	757	798,3
Europeiska utvecklingsfonden (EDF)	0	0	430,6	51,9	193,8
FN:s barnfond (Unicef)	265	292	299,5	298	300
FN:s befolkningsfond (UNFPA)	140	166	163	185	205
FN:s flyktingkommissariat (UNHCR)	270	410	587,1	199,9	400
FN:s organ för de palestinska flyktingarna (UNRWA)	150	160	165	170	175
FN:s utvecklingsfond (UNDP)	490	540	808,4	549,3	275
Internationella utvecklingsfonden (IDA)	865,6	1 366,2	0	3 489,1	0
Internationella jordbruksfonden (IFAD)	6,0	30,7	131,8	0	296,7
Interamerikanska utvecklingsbanken (IDB)	12,2	22,2	0	0	0
Internationella utvecklingsbanken spec. fonder ³	0	2,5	0	0	0
Multilaterala investeringsorganet (MIGA)	0	14,7	0	0	0
Världslivsmedelsprogrammet (WFP)	90	285	210	210	210
Övriga FN ⁴	426,9	422,3	587,5	578,7	302,8
Övriga multilaterala organisationer ⁵	19,1	50,2	34,7	29,4	781,8
Övriga regionala banker ⁴	189,2	165,7	144,4	270,6	183,6
<i>Summa bidrag</i>	<i>3 995,6</i>	<i>5 106,3</i>	<i>4 764,5</i>	<i>7 203,3</i>	<i>5 014,3</i>

Källa: <http://www.oecd.org/dataoecd/50/17/5037721.htm> som har förmedlats av Sida, april 2005 samt utredningstjänstens bearbetningar.

¹ Enligt Utrikesdepartementet är uppgiften för 2002 felaktigt rapporterad.

² I DAC:s databas var uppgifterna för EC redovisade på CEC som enligt Sida är en gammal förkortning för Europeiska kommissionen. CEC är också en förkortning på Caribbean Epidemiology Center enligt uppgifter i DAC:s förteckning av multilaterala organisationer. Sida har i maj 2005 påpekat detta förhållande för DAC som i september 2005 har korrigerat benämningen.

³ Enligt Utrikesdepartementet är uppgiften för 2000 felaktigt rapporterad.

⁴ Enligt Utrikesdepartementet kan tidigare rapporterade uppgifter till DAC inte preciseras närmare utan en betydande arbetsinsats. Detta beror på att rutiner för dokumentation saknas och att redovisningen till DAC inte överensstämmer med den svenska anslagsstrukturen.

⁵ För 2003 har Utrikesdepartementet specificerat vilka organisationer som har fått bidrag.

Tabell 4 visar att det multilaterala biståndet enligt DAC:s definition har ökat med en dryg miljard under perioden. I tabell 5 redovisas andelen av det svenska multilaterala stödet till olika organisationer. De båda tabellerna kommenteras tillsammans nedan.

Tabell 5. Andel (%) av det svenska multilaterala biståndet enligt DAC:s definition fördelat på organisationer åren 1999–2003

Organisation	1999	2000	2001	2002	2003
Afrikanska solidaritetsfonden ¹				0,1	
Afrikanska utvecklingsbanken (AfDB)		0,2	0,3	0,2	0,2
Afrikanska utvecklingsfonden (AfDF)	3,6	5,3	6,6	5,5	17,6
Asiatiska utvecklingsbanken (AsDB)	4,7	0,1	1,3	0,0	
Asiatiska utvecklingsfondens spec. fonder		2,7	1,7		
Europeiska kommissionen (EC) ²	18,5	14,8	15,4	10,5	15,9
Europeiska utvecklingsfonden (EDF)			9,0	0,7	3,9
Internationella utvecklingsfonden (IDA)	21,7	26,8		48,4	
Interamerikanska utvecklingsbanken (IDB)	0,3	0,4			
Interamerikanska utvecklingsbanken spec. fonder ³		0,1			
Internationella jordbruksfonden (IFAD)	0,2	0,6	2,8		5,9
Multilaterala investeringsorganet (MIGA)		0,3			
FN:s utvecklingsprogram (UNDP)	12,3	10,6	17,0	7,6	5,5
FN:s befolkningsfond (UNFPA)	3,5	3,3	3,4	2,6	4,1
FN:s flyktingkommissariat (UNHCR)	6,8	8,0	12,3	2,8	8,0
FN:s barnfond (Unicef)	6,6	5,7	6,3	4,1	6,0
FN:s organ för de palestinska flyktingarna (UNRWA)	3,8	3,1	3,5	2,4	3,5
Världslivsmedelsprogrammet (WFP)	2,3	5,6	4,4	2,9	4,2
Övrigt FN ⁴	10,7	8,3	12,3	8,0	6,0
Övriga multilaterala organisationer ⁵	0,5	1,0	0,7	0,4	15,6
Övriga regionala banker ⁴	4,7	3,3	3,0	3,8	3,7
Summa andel	100	100	100	100	100

Källa: <http://www.oecd.org/dataoecd/50/17/5037721.htm> som har förmedlats av Sida, april 2005 samt Utredningstjänstens bearbetningar.

¹⁻⁵ Se tidigare fotnoter i tabell 4.

Utifrån den internationella statistiken om Sveriges multilaterala bistånd kan konstateras att fördelningen av det multilaterala stödet mellan olika organisationer har varierat under perioden. Variationerna har varit störst när det gäller banker och finansieringsinstitutioner, vilket sannolikt beror på DAC:s regler. Dessa regler innebär att skuldsedlar bokförs som bistånd när de utfärdas och inte när de utbetalas.

Av tabellen framgår att den största multilaterala bidragsmottagaren under perioden har varit Internationella utvecklingsfonden, IDA. De totala bidragen som Sverige har betalat eller förbundit sig att betala uppgår till 5,7 miljarder kronor under perioden. Sveriges åtagande till IDA när det gäller en skuldsedel som utfärdades 2002 uppgick till nästan 3,5 miljarder kronor, vilket motsvarade ungefär hälften av de rapporterade biståndsmedlen detta år.

Vid intervjuer med företrädare för Utrikesdepartementet har framgått att

skälet till att bidrag till olika organisationer varierar kan vara att utbetalningen av årsbidraget ibland har tidigarelagts. Omvänt kan det ha skett en eftersläpning av utbetalningen. Ofta är det, enligt departementet, budgettekniska överväganden som ligger bakom variationerna som exempelvis utgiftsbegränsningar ett givet budgetår.

I synnerhet har bidragen till övriga multilaterala organisationer ökat betydligt, från 19 miljoner kronor 1999 till 782 miljoner kronor 2003. Detta motsvarade 0,5 % respektive 15,6 % av Sveriges multilaterala bistånd dessa år. För 2003 har Utrikesdepartementet preciserat hur dessa bidrag har fördelats på olika organisationer (totalt 782 miljoner kronor) enligt följande:

- 589 miljoner kronor har lämnats i bidrag till den globala miljöfonden (GEF),
- 100 miljoner kronor har utbetalats till Globala fonden för hiv/aids, tuberkulos och malaria (GFATM),
- 42 miljoner kronor har utgått till det internationella institutet för demokrati och fria val (IDEA),
- 27 miljoner kronor har lämnats i bidrag till Afrikanska kapacitetsbyggnadsfonden (ACBF),
- 16 miljoner kronor har utbetalats till Montrealprotokollet,
- 3,7 miljoner kronor har lämnats i bidrag till Inter-American Investment Corporation (IIC) som är en fond som hör till Interamerikanska utvecklingsbanken (IDB).
- 3,6 miljoner kronor utgörs av övriga utbetalningar.

Utrikesdepartementet uppger att utbetalningarna till IIC inte har redovisats korrekt beroende på att förkortningen IIC är likalydande för International Institute for Cotton som är en av övriga multilaterala organisationer som bedriver biståndsverksamhet.

4.3.1 Jämförelse med andra DAC-länder

I tabell 6 finns uppgifter om hur de svenska bidragsandelarna har fördelats vid en internationell jämförelse med övriga DAC-länder åren 1999–2003.

Tabell 6. Svensk andel (%) av DAC-ländernas bidrag till multilaterala organisationer åren 1999–2003

Multilaterala organisationer	Sveriges andel av DAC- ländernas bidrag				
	1999	2000	2001	2002	2003
Afrikanska utvecklingsbanken (AfDB)		1,5	0,8	1,5	1,4
Afrikanska utvecklingsfonden (AfDF)	8,5	3,2	5,3	6,3	14,8
Afrikanska solidaritetsfonden ¹				100,0	
Asiatiska utvecklingsbanken (AsDB)	3,7	0,1	4,3	0,1	
Asiatiska utvecklingsbanken spec. foder		3,1	1,8		
Europiska kommissionen (EC) ²	2,9	2,5	1,9	1,9	2,2
Europiska utvecklingsfonden (EDF)			3,7	0,3	1,1
Internationella utvecklingsfonden (IDA)	3,7	4,1		11,1	
Interamerikanska utvecklingsbanken (IDB)	0,4	1,5			
Interamerikanska utvecklingsfondens speciella operativa fond ³		0,3			
Internationella jordbruksfonden (IFAD)	1,4	6,3	13,9		27,4
Multilaterala investeringsorganet (MIGA)		4,6			
FN:s utvecklingsprogram (UNDP)	8,3	8,8	10,7	6,9	3,9
FN:s befolkningsfond (UNFPA)	6,9	6,5	5,0	7,6	8,8
FN:s flyktingkommissariat (UNHCR)	9,7	8,7	10,0	3,1	8,9
FN:s barnfond (Unicef)	9,1	7,7	6,3	6,0	7,0
FN:s organ för de palestinska flyktingarna (UNRWA)	16,9	7,8	6,6	6,8	7,8
Världslivsmedelsprogrammet (WFP)	3,9	3,4	2,2	5,7	7,2
Övrigt FN ⁴	3,2	2,1	2,9	3,3	2,1
Övriga multilaterala organisationer ⁵	0,2	0,4	0,3	0,2	4,5
Övriga regionala banker ⁴	17,9	24,3	25,4	16,6	14,0

Källa: <http://www.oecd.org/dataoecd/50/17/5037721.htm> som har förmedlats av Sida, april 2005 samt utredningstjänstens bearbetningar.

¹⁻⁵ Se tidigare fotnoter i tabell 4

En jämförelse av Sveriges bidragsandelar till olika organisationer över tiden kan återspegla eventuella skillnader mellan svenska och övriga DAC-länders prioriteringar.

I förhållande till övriga DAC-länder prioriterar Sverige i hög grad Internationella jordbruksfonden (IFAD), övriga regionala banker, de afrikanska bankerna och finansieringsinstitutionerna samt Internationella utvecklingsfonden (IDA). Den svenska bidragsandelen har ökat kraftigt i IFAD och är i ett internationellt perspektiv hög. Omvänt har Sverige något lägre andelar när det gäller banker och finansieringsinstitut som är inriktade mot Asien jämfört med övriga DAC-länder. I bilaga 2 finns vissa uppgifter om var Sverige placerar sig på givarnas rankinglista för olika organisationer.

Sverige har ökat sin andel jämfört med de övriga DAC-länderna när det gäller de reguljära bidragen till Världslivsmedelsprogrammet (WFP). I stället har Sveriges andelar minskat i FN:s utvecklingsprogram (UNDP) och FN:s organ för de palestinska flyktingarna (UNRWA). Utrikesdepartementet uppger att detta förhållande beror på att andra givare har gjort relativt stora höjningar av sina bidrag.³³

De omprioriteringar som Sverige har gjort grundas, enligt Utrikesdepartementet, på de överväganden som redovisas i kapitel 5, Principer för multilateralt stöd och inflytande.

4.4 Svenskt multilateralt bistånd inklusive multibi-bistånd

De regler som gäller för rapporteringen till DAC innebär att det inte finns någon internationell statistik som belyser bidrag till multilaterala organisationer som är öronmärkta i något avseende. Sådant bistånd benämns ofta som multibi-bistånd.

Multibi-verksamheten uppstod under 1960-talet i samband med att den svenska biståndsverksamheten byggdes upp. Verksamheten tilltog snabbt i omfattning eftersom den hade olika fördelar. Sverige kunde främja bistånd till de FN-organ som vi ansåg var särskilt angelägna. Den lättade även på trycket på den svenska biståndsapparaten som var under uppbyggnad.³⁴ Enligt uppgift från Sida i mars 2005 har myndighetens administrativa kapacitet fortfarande betydelse för om bidragen kanaliseras via multilaterala organisationer eller enskilda organisationer alternativt att Sida själv svarar för insatserna.

År 1991, när frågan om multibi-biståndet senast behandlades av en offentlig utredning, konstaterade utredningen att multibi-biståndet var en relativt okänd del av det multilaterala samarbetet. Såväl internationellt som nationellt var kartläggningen och redovisningen otillfredsställande.

Utredningen var kritisk mot denna form av bistånd eftersom floran av villkor inom multibi-biståndet innebar betydande olägenheter, i synnerhet för möjligheterna att styra och prioritera inom de multilaterala organisationerna. Vidare lämnade utredningen ett antal rekommendationer när det gällde dels vilka frågor Sverige skulle driva i de multilaterala organisationerna, dels vad som skulle eftersträvas i det svenska multibi-biståndet.

En fråga som utredningen ansåg att Sverige borde driva inom de multilaterala organisationerna var att de borde lämna en fullständig redovisning av sitt multibi-samarbete till såväl FN som sina styrande organ.

När det gällde det svenska multibi-biståndet förordade man en klarare redovisning av multibi-samarbetet. Sidas rutiner borde förbättras. Därmed skulle

³³ Uppgifter från Utrikesdepartementet vid faktakontroll av utredningstjänstens utkast 2005-10-10.

³⁴ SOU 1991:48; *Bistånd genom internationella organisationer*.

också möjligheterna att samordna multibi-biståndet med de principer som gällde för det multilaterala samarbetet underlättas. Utredningen menade att man borde iaktta en viss återhållsamhet med multibi-biståndet eftersom denna typ av bistånd utgjorde en hög andel av det svenska multilaterala biståndet.

Utredningen såg att det fanns risk för att organisationer och andra givare utnyttjade Sveriges välviljighet att lämna extra bidrag till för oss angelägna ändamål som miljö, kvinnor, sociala sektorer etc. Sådana områden borde i stället prioriteras inom den reguljära verksamheten. Vissa multibi-bidrag till små innovativa projekt ansågs däremot inte skapa några större problem. Små udda bidrag till t.ex. seminarier och konferenser kunde dock, enligt utredningen, skapa betydande administrationskostnader innan beslut fattades. Utredningen förordade att sådana beslut skulle delegeras till så låg nivå som möjligt.

Nackdelar med multibi-bistånd finns även dokumenterade i rapporter som nyligen har publicerats. I den svenska strategin för samarbetet med FN:s organ mot brott och narkotika, UNODC som fastställdes av regeringen 2004 pekar man på att en av huvudorsakerna till den kris som UNODC befann sig i berodde på den strikta öronmärkningen av bidrag från många givare.³⁵ Enligt uppgifter från Utrikesdepartementet i augusti 2005 är de flesta bidrag från flertalet givare till UNODC mycket hårt bundna till konkreta projekt. Dessa givare lämnar inte några bidrag eller mycket små bidrag i obunden form. Undantagen är USA, Italien, Japan och Sverige. UNODC:s rörelsefrihet är därmed starkt begränsad. Utrikesdepartementet framhåller att UNODC:s finansiering är ett specialfall som inte äger en generell giltighet för finansieringen av multilaterala organisationer.

³⁵ Sida; *Working in Partnership with UNODC/UNDCP A Swedish Strategy Framework for 2004–2007*.

4.5 Sverige ger 10,1 miljarder kronor i bistånd via multilaterala organisationer

I budgetpropositionen för 2006 redovisar regeringen för första gången under den undersökta perioden 2002–2004 uppgifter om det samlade multilaterala biståndet.³⁶ Regeringen uppger att ”Det samlade biståndet som lämnas via multilaterala organisationer genom UD och Sida uppgick till 10,4 miljarder kronor 2004, oh det bilaterala landdestinerade biståndet var 9,6 miljarder kronor”.

I början av maj 2005 begärde utredningstjänsten att få uppgifter från Utrikesdepartementet om storleken på de bidrag som Regeringskansliet hade utbetalat till de multilaterala organisationerna fördelat på respektive organisation och typ av bidrag, dvs. multilateralt eller multibi. Enligt Utrikesdepartementet har denna fråga föranlett ett betydande manuellt arbete, eftersom det inte finns framtagna rutiner som är anpassade för att hämta dessa uppgifter från Regeringskansliets redovisningssystem.

När det gäller Sidas redovisningssystem finns det också begränsningar som gör att det inte är enkelt att få en överblick över bidrag till multilaterala organisationer.³⁷ Sidas redovisning av bidrag till de multilaterala organisationerna är inte helt konsekvent. Man har delvis valt att redovisa enskilda och multilaterala organisationer tillsammans i sina årsredovisningar och andra sammanställningar. Det innebär att man måste ha kunskap om vilka organisationer som är multilaterala för att kunna tillgodogöra sig redovisningen.³⁸

Bristen på statistik om de svenska bidragen till de multilaterala organisationerna är inte någon ny fråga. I en översyn som gjordes av Utrikesdepartementet och Sida 1999 framkom att det fanns brister som rörde aktuell statistik om svenska biståndsfinansierade bidrag till olika FN-organ.³⁹ De brister som uppmärksammades avsåg främst Sidas multibi-finansiering.

Redovisningen i detta avsnitt grundas på dels uppgifter från Sidas årsredovisning, dels uppgifter som har lämnats av Utrikesdepartementet i maj och oktober 2005. I oktober gjorde departementet vissa ändringar och kompletteringar av tidigare lämnade uppgifter. Departementet har redovisat utfall av anslag som sedan har fördelats på respektive organisation. I bilaga 3 finns en sammanställning av Sidas och Utrikesdepartementets uppgifter om utbetalade bidrag till respektive organisation, fördelat på multilateralt bistånd och multibi-bistånd för åren 2002–2004.

³⁶ Prop. 2005/06:1; *Budgetproposition för 2006, Utgiftsområde 7, Internationellt bistånd* s.12.

³⁷ Sida; *Review of Multilateral Work at Sida*, dnr 2005-010172.

³⁸ Sida; *Review of Multilateral Work at Sida*, dnr 2005-010172, Sida; årsredovisning 2003 och 2004.

³⁹ Lundborg, Norberg; *Multiöversynen*, 1999-11-16.

Tabell 7. Utbetalade bidrag till multilaterala organisationer inklusive multi-bi-bistånd åren 2002–2004, miljoner kronor

Typ av bistånd	2002	2003	2004	Ökning kr 2002–2004	Ökning % 2002–2004
Multilateralt ¹	4 851,4	4 776,3	6 884,2	2 032,8	42
Multibi	1 855,9	2 042,9	3 221,8	1 365,9	74
Summa ²	6 707,3	6 819,2	10 106,0	3 398,7	51

1 Skuldsedlar som har utfärdats till banker och finansieringsinstitutioner redovisas här det år de har utbetalats från den svenska statsbudgeten och inte när de har utfärdats vilket sker enligt gällande rapporteringsordning till DAC

2 De uppgifter som regeringen redovisar i budgetpropositionen för 2006 om det samlade multilaterala biståndet 2004 är inte samstämmig med de uppgifter som har lämnats av Sida och UD. Regeringen uppger i budgetpropositionen att det samlade multilaterala stödet via Sida och UD uppgick till 10,4 miljarder kronor. Någon förklaring till denna avvikelser har inte redovisats för utredningstjänsten.

Källa: Sida och Utrikesdepartementet samt utredningstjänstens bearbetningar.

Tabellen visar att Sveriges totala bidrag till multilaterala organisationer uppgick till 10,1 miljarder kronor 2004. Det är en kraftig ökning av både det multilaterala biståndet och multibi-biståndet under åren 2002–2004. Totalt har bidragen ökat med knappt 3,4 miljarder kronor, vilket motsvarar en ökning med 51 %. Procentuellt har ökningen varit störst för multibi-biståndet som har ökat med 74 %, vilket utgör knappt 1,4 miljarder kronor.

4.6 Många organisationer får bidrag men FN-organ dominerar

Under perioden 2002–2004 har Sverige lämnat bidrag till drygt ett 70-tal multilaterala organisationer enligt redovisningarna från Utrikesdepartementet och Sida. Dessa redovisningar har bestått av uppgifter om utbetalade bidrag och förkortning på de organisationer som har erhållit bidrag. För att dessa uppgifter skulle kunna användas i uppföljningen och bli begripliga för fler än de som är experter inom området behövdes en förkortningsordlista på engelska och svenska, uppgifter om organisationen som hade fått bidrag är en multilateral organisation och typ av organisation. Behovet av att förklara alla förkortningar är särskilt stort när det gäller de multilaterala organisationerna eftersom det förekommer att skilda organisationer har en likalydande förkortning (jämför exempelvis fallet IIC s. 26).

Tillsammans med Utrikesdepartementet och Sida har utredningstjänsten försökt klara ut dessa frågor. Under detta arbete har det framkommit att det saknas en överblick eller dokumentation inom både Utrikesdepartementet och Sida om vad samtliga förkortningar betyder och om dessa organisationer är multilaterala. Utrikesdepartementet framhåller att de ansvariga handläggarna har en god bild över vilka organ de hanterar och att det finns en samlad kunskap hos ledningen när det gäller den efterfrågade informationen.

I bilaga 1 finns uppgifter om vilka organisationer (förkortning, namn på engelska och i förekommande fall svensk översättning) som har fått bidrag under perioden 2002–2004 och vem/vilka som har utbetalat bidragen.

För att få en överblick över Sveriges bidragsgivning till olika multilaterala organ har, efter samråd med Utrikedepartementet och Sida, dessa organ grupperats enligt följande: Internationella finansiella institutioners, FN:s fackorgan, FN och dess fonder och program, övrigt FN samt övriga multilaterala organ. I tabell 8 redovisas hur Sveriges multilaterala bidrag har fördelats på dessa grupper 2002–2004. Av bilaga 4 framgår vilka organisationer som ingår i grupperna.

Tabell 8. Totalt utbetalade bidrag till multilaterala organisationer fördelade på olika grupper 2002–2004, miljoner kronor

Grupper	2002	2003	2004	Ökning kronor	Ökning %
Internationella finansiella institutioner	1 811,8	1 922,7	2 725,7	913,9	50
Fackorgan	403,9	371,7	652,3	248,4	62
FN, fonder och program	2 988,0	3 037,3	4 240,1	1 252,1	42
Övrigt FN	154,3	259,7	279,2	124,9	81
<i>Summa FN</i>	<i>3 546,2</i>	<i>3 668,7</i>	<i>5 171,6</i>	<i>1 625,4</i>	<i>46</i>
Övriga multilaterala organisationer	1 349,3	1 227,8	2 208,7	859,4	64
<i>Summa totalt</i>	<i>6 707,3</i>	<i>6 819,2</i>	<i>10 106,0</i>	<i>3 398,7</i>	<i>51</i>

Källa: Sida och Utrikedepartementet samt utredningstjänstens bearbetningar.

Tabellen visar att 5,2 miljarder kronor av det totala svenska multilaterala biståndet 2004 förmedlades till FN-organisationer. Det motsvarade 51 % av det totala multilaterala biståndet. De svenska bidragen till FN har ökat med 1,6 miljarder kronor under perioden 2002–2004, vilket motsvarar en ökning med 46 %. De internationella finansiella institutionerna svarade för 27 % och övriga multilaterala organ för 22 % av de totala bidragen 2004.

4.7 Ansvariga för bidragsgivningen

Bidragen har främst utbetalats av Utrikedepartementet och Sida men även övriga departement samt Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) och Post- och telestyrelsen har svarat för utbetalningarna.

Av tabell 9 framgår hur bidragsutbetalningarna har fördelats mellan Utrikedepartementet, Sida samt övriga departement och myndigheter. Övriga omfattar Socialdepartementet, Utbildningsdepartementet, Näringsdepartementet, SMHI och Post- och telestyrelsen. De ansvarar för utbetalningar av årsavgifter till fackorgan som bedriver en biståndsrelaterad verksamhet som får räknas som bistånd enligt DAC. När det gäller SMHI och Post- och telestyrelsen rör det sig om mindre belopp som räknas som bistånd. Totalt räknades 2,4 miljoner kronor som bistånd 2004 av de obligatoriska medlemsavgifterna till Meteorologiska världsorganisationen (WMO), Världspostunionen (UPU) och Internationella teleunionen (ITU).

Tabell 9. Ansvarig för utbetalning av bidrag fördelat på multilateralt och multibi åren 2002–2004, miljoner kronor

Mkr	2002			2003			2004		
Ansva- rig	Multi	Multibi	Totalt	Multi	Multibi	Totalt	Multi	Multibi	Totalt
Sida	1 092,5	1 832,0	2 924,5	-	2 028,2	2 028,2	-	2 903,0	2 903,0
UD	3 695,2	23,9	3 719,1	4 721,6	14,7	4 736,3	6 838,2	318,8	7 157,0
Övriga	63,7	-	63,7	54,7	-	54,7	46,0	-	46,0
Totalt	4 851,4	1 855,9	6 707,3	4 776,3	2 042,9	6 819,2	6 884,2	3 221,8	10 106,0

Källa: Sida och Utrikesdepartementet samt utredningstjänstens bearbetningar

Av tabellen framgår att Utrikesdepartementet och övriga departement samt SMHI och Post- och telestyrelsen, med undantag för 2002, ansvarar för utbetalning av de multilaterala bidragen. Sida svarade till och med 2002 för utbetalningen av de reguljära bidragen, det s.k. basstödet till FN:s utvecklingsprogram (UNDP), FN:s barnfond (Unicef), FN:s befolkningsfond (UNFPA), FN:s aidsprogram (UNAIDS) och FN:s dåvarande narkotikakontrollprogram (UNDCP) som numera ingår i FN:s organ mot brott och narkotika (UNODC). Regeringen överförde därefter ansvaret för utbetalning av dessa bidrag till Utrikesdepartementet.

Regeringen hade några år tidigare fört över ansvaret för utbetalningarna från Utrikesdepartementet till Sida. Beslutet grundades på en översyn som Utrikesdepartementet och Sida tillsammans hade genomfört.⁴⁰ Av effektivitetsskäl förordade man att beredning och uppföljning av de samlade svenska bidragen till ett enskilt organ borde samordnas.

Utrikesdepartementet uppger att man senare upptäckte att denna nyordning var mindre ändamålsenlig och återförde därför utbetalningsansvaret till Utrikesdepartementet. Enligt uppgift vid faktakontroll uppges att eftersom Utrikesdepartementet ansvarar för att fastställa beloppen på de reguljära bidragen utifrån de principer som redovisas i avsnitt 5.3 omfattade Sidas ansvar enbart utbetalningen. Detta medförde ett merarbete för såväl Sida som Utrikesdepartementet och för att förenkla för alla parter återfördes ansvaret till Utrikesdepartementet.⁴¹

Av tabellen framgår att både Sida och Utrikesdepartementet kraftigt har ökat sina utbetalningar till de multilaterala organisationerna. Ökningen preciseras i tabellerna 10 och 11. Övriga departement och myndigheter som ansvarar för de obligatoriska bidragen till fackorganen har däremot minskat sina utbetalningar. Som tidigare har nämnts fastställs de obligatoriska bidragen till fackorganen efter en förhandling där de länder som är medlemmar bestämmer bördefördelningen. För berörda fackorgan avgör sedan DAC hur stor andel av medlemsavgiften som får räknas som bistånd.

Utrikesdepartementet uppger att den extrabudgetära delen av fackorganens verksamhet i flera fall har ökat under perioden, dvs. den del som finansieras

⁴⁰ Lundborg, Norberg; *Multiöversynen*, 1999-11-16.

⁴¹ Uppgift vid faktakontroll av utredningstjänstens rapportutkast 2005-10-10.

av frivilliga bidrag som framför allt omfattar utvecklingsrelaterad verksamhet i fält. Att skapa en bättre balans mellan uttaxerad budget och den frivilligt finansierade delen är en prioriterad fråga för Utrikesdepartementet.⁴²

Tabell 10. UD:s utbetalning av bidrag fördelat på grupper av multilaterala organisationer 2002–2004, miljoner kronor

Grupp	2002	2003	2004	Ökning kronor	Ökning %
Internationella finansiella institutioner	1 394,7	1 456,3	1 988,3	593,6	43
Fackorgan	0	0	252,6	252,6	253
FN, fonder och program ¹	2 033,0	1 970,2	2 683,2	650,2	32
Övrigt FN	79,4	168,6	164,7	85,3	107
Övriga multilaterala organisationer	1 304,5	1 141,2	2 068,2	763,7	59
Totalt	4 811,6	4 736,3	7 157,0	2 345,4	49

1 Sidas utbetalning av de reguljära bidragen 2002 har lagts till för att uppgifterna under perioden ska vara jämförbara. Utbetalningen uppgick till 1 092,5 miljoner kronor.

Källa: Utrikesdepartementet, Sidas årsredovisning 2003 samt utredningstjänstens bearbetningar.

I bilaga 3 redovisas Utrikesdepartementets utbetalningar till varje organisation.

Av tabell 10 framgår att Utrikesdepartementets bidrag till de multilaterala organisationerna har ökat från 2002 till 2004 med drygt 2,3 miljarder kronor, vilket är en ökning med 49 %.

I absoluta tal har bidragen till övriga multilaterala organisationer ökat mest av alla grupper. Ökningen uppgick till 764 miljoner kronor under perioden. Det beror på att ett större belopp av medlemsavgiften till EU har avräknats som bistånd och på höjda bidrag till Europeiska utvecklingsfonden (EDF) och Globala fonden för hiv/aids, malaria och tuberkulos.

Inom gruppen banker och finansieringsinstitutioner är det Internationella utvecklingsfonden (IDA) som svarar för den största ökning. Bidragen till IDA har ökat från 684 miljoner kronor till drygt 1,2 miljarder kronor. Ökningen uppgår till 553 miljoner kronor, vilket motsvarar en procentuell ökning med 80 %. Utbetalningarna till Afrikanska utvecklingsfonden (AfDF) har också ökat från 351 till 437 miljoner kronor, dvs. 86 miljoner kronor.

Utrikesdepartementets bidrag till FN:s fackorgan 2004 avser två bidrag till Världshälsoorganisationen, WHO. Det ena bidraget avsåg Global Polio Eradication Initiative som lämnades efter en appell från WHO och uppgick till drygt 200 miljoner kronor.

⁴² Uppgift vid faktakontroll av utredningstjänstens rapportutkast 2005-10-10.

Sida har i en intern utredning kommenterat de bidrag som Utrikesdepartementet har utbetalat till WHO. Bidraget hade lämnats utan att Sida hade konsulterats. Enligt uppgifter i utredningen åsidosatte Utrikesdepartementet den nuvarande ansvarsfördelningen mellan dem. Beslutet var även motstridigt de prioriteringar som hade lagts fast i Sveriges strategi för samarbetet med WHO som regeringen har fastställt.⁴³

Utrikesdepartementet menar att denna beskrivning är felaktig. Global Polio Eradication Initiative är ett sekretariat inom WHO där flera parter ingår. Bidraget avsåg sekretariatet och lämnades för att fylla ett finansieringsunderskott i verksamheten som hotade de stora landvinningarna som hade gjorts i bekämpningen av polio. Enligt Utrikesdepartementet strider inte bidraget emot de prioriteringar som Sverige har lagt fast för samarbetet med WHO.

Det andra bidraget uppgick till 40 miljoner kronor och avsåg WHO:s arbete med hiv/aids med särskilt fokus på en utökad satsning på vård och behandling.

Utrikesdepartementets bidrag till FN och dess fonder och program har ökat med 650 miljoner kronor under perioden, vilket utgör en ökning med 32 %. I synnerhet har bidragen till FN:s befolkningsfond (UNFPA) ökat kraftigt, från 20 miljoner kronor 2002 till 270 miljoner kronor 2004. Enligt Utrikesdepartementet beror ökningen på att Sverige och ett antal likasinnade givare kompenserade organisationen när USA drog tillbaka sina bidrag och på en politisk prioritering av den verksamhet som UNFPA bedriver (se även avsnitt 5.3).

Därutöver har Världslivsmedelsprogrammet (WFP) fått höjda bidrag med 80 miljoner kronor.

Bidragen till övriga FN-organ har fördubblats under perioden och uppgick till 165 miljoner kronor 2004. Inom denna grupp förmedlas biståndsmedel till främst Globala miljöfonden (GEF) som också har fått höjda bidrag.

Tabell 11. Sidas utbetalning av bidrag fördelat på grupper av multilaterala organisationer 2002–2004, miljoner kronor

Grupp	2002	2003	2004	Ökning kronor	Ökning %
Internationella finansiella institutioner	417,1	466,4	737,4	320,3	77
Fackorgan	340,2	317,0	353,7	13,5	4
FN, fonder och program*	955,0	1 067,1	1 556,9	601,9	63
Övrigt FN	74,9	91,1	114,5	39,6	53
Övriga multilaterala organisationer	44,8	86,6	140,5	95,7	214
Totalt	1 832,0	2 028,2	2 903,0	1 071,0	58

* Sidas utbetalning av de reguljära bidragen 2002 har exkluderats för att uppgifterna under perioden ska vara jämförbara. Utbetalningen uppgick till 1 092,5 miljoner kronor.

Källa: Sida samt utredningstjänstens bearbetningar.

⁴³ Sida, *Review of Multilateral Work at Sida*, dnr 2005-010172.

I bilaga 3 redovisas Sidas bidrag till respektive organisation.

Av tabell 11 framgår att Sidas bidrag till multilaterala organisationer har ökat med drygt 1 miljard kronor åren 2002–2004, vilket motsvarar en ökning på 58 %.

Sida har i en rapport konstaterat att bidragen till multilaterala organisationer har ökat men i dess redovisning ingår även större enskilda organisationer.⁴⁴ Vid intervjuer har dock framkommit att de tänkbara förklaringarna till ökningen som ges i rapporten även är giltiga för de multilaterala organisationerna. Sida menar att det är troligt att det är en kombination av faktorer som ligger bakom ökningen. En förklaring kan vara att s.k. sviktande stater (som inkluderar stater som har varit eller nästan befinner sig i krig) som t.ex. Liberia, Sudan och Irak har fått stöd eller att stödet till dem har ökat. I sådana länder saknas bilaterala kanaler. Regeringen öronmärker även medel för transitionsländer, dvs. länder som befinner sig i övergången mellan krig och fred, vilket sannolikt innebär en ökad resursöverföring via multilaterala kanaler. En annan förklaring kan vara ett ökat förtroende för de multilaterala organisationerna.

Av Sidas rapport framgår att flera större FN-organisationer numera har en mer långsiktig finansiering av projekt som innebär att man gör en utbetalning av överenskommet belopp som sedan ska täcka utgifterna under flera år. Ett sådant exempel är FN:s barnfond (Unicef). Bidragen har ökat med 322 miljoner kronor, vilket nästan är en fördubbling från 2002 till 2004. (Se även bilaga 2.)

Sidas bidrag till FN:s utvecklingsprogram (UNDP) har också ökat betydligt med 224 miljoner under perioden 2002–2004, vilket är mer än en fördubbling. Orsaken till detta förhållande är, enligt Sida, att interna reformer har lett till en förbättrad fältnärvaro, vilket i sin tur kan ha lett till bättre relationer med bilaterala aktörer på fältet.

De höjda bidragen till Unicef och UNDP förklarar till stor del ökningen för gruppen FN och dess fonder och program. Därutöver har det skett en viss ökning till de flesta organisationerna inom gruppen med undantag för anslagsposterna FN och FN:s flyktingkommissarie (UNHCR).

Samtliga banker och fonder som Sida ger bidrag till har fått ett ökat stöd. Ökningen är störst för Världsbanksgruppen där ökningen uppgår till 224 miljoner kronor åren 2002–2004. Det ökade stödet till Världsbanksgruppen förklaras, i likhet med bidragshöjningen till UNDP, med en ökad fältnärvaro. Totalt uppgick bidragen till Världsbanksgruppen till 626 miljoner kronor 2004.

Sida utbetalar bidrag till IBRD/IDA:s trustfonder dvs. samfinansieringsfonder (Internationella återuppbyggnads- och utvecklingsbanken, IBRD, Internationella utvecklingsfonden, IDA). Därutöver lämnar Sida bidrag till Inter-

⁴⁴ Sida, *Review of Multilateral Work at Sida* dnr 2005-010172.

nationella finansieringsinstitutet, IFC. Bidragen utgår som gåvor. Den största delen av stödet görs via IBDR/IDA och endast 3 % av stödet lämnades till IFC.⁴⁵ Sida har uppgivit att utbetalningen till IBRD/IDA uppgick till 607 miljoner kronor 2004. För IFC var utbetalningen 19 miljoner kronor samma år. Enligt Sida går det inte att särskilja IBRD och IDA som trustfondspartner och huvudman för projekt- och programverksamhet. De är i realiteten samma organisation men i vissa fall separata juridiska personer när det gäller finansieringsvillkor för verksamhet i samarbetsländerna. Sidas trustfondsavtal ingås med både IBDR och IDA som avtalspartner och undertecknas gemensamt av en representant för Världsbanksgruppen.

Därutöver har Sidas bidrag till Asiatiska utvecklingsbanken, AsDB, ökat betydligt från 5 miljoner kronor 2002 till 64 miljoner kronor 2004. Under perioden har bidrag till Interamerikanska utvecklingsbanken (IDB) tillkommit och uppgick 2004 till 37 miljoner kronor.

När det gäller FN:s fackorgan har Sidas bidrag totalt sett inte förändrats nämnvärt.

Ytterligare Sidabidrag till dels andra FN-organ, dels övriga multilaterala organisationer är, i förhållande till de övriga grupperna, beloppsmässigt mindre. Bidragen till övriga multilaterala organisationer har dock ökat mest procentuellt sett jämfört med övriga grupper. Det beror i hög grad på att organisationer som tidigare inte har fått bidrag från Sida har tillkommit under perioden. Sådana exempel är EU och OECD.

⁴⁵ Sida; *Svensk samfinansiering med Världsbanken 1998–2004*, 2005-05-27.

Sveriges aktiva stöd för FN och dess underordnade organ har varit ett centralt inslag i svensk utrikespolitik under hela efterkrigstiden. Enligt Utrikesdepartementet är FN den enda multilaterala organisationen med ett verkligt globalt medlemskap. FN har därför en representativitet och trovärdighet som gör den unik som både normskapande och genomförande organisation.

Enligt Utrikesdepartementet är det multilaterala biståndet genom de organ inom FN som bedriver en social och ekonomisk verksamhet en viktig del i den politik som Sverige driver i förhållande till utvecklingsländerna. Av denna anledning sker inga dramatiska förändringar i bidragsgivningen till olika organ. En konsekvent hållning och stöd till de FN-organ och organisationer som är kopplade till FN är en förutsättning för att dessa ska kunna bedriva en planerad och långsiktig verksamhet.

För Sverige är det naturligt att vara stora givare i både FN-systemet och de internationella finansiella institutionerna eftersom verksamheterna kompletterar varandra.⁴⁶

5.1 En samlad svensk strategi för det multilaterala samarbetet saknas

När det gäller fördelningen av bidrag till olika multilaterala organ saknas en samlad strategi för hur denna fördelning ska ske. Detta förhållande har DAC uppmärksammat i sin Peer Review av den svenska biståndspolitik. DAC rekommenderar Utrikesdepartementet och Sida att fortsätta sitt arbete med att utarbeta en tydligare multilateral strategi och utveckla system för uppföljning och utvärdering som utgångspunkt för det svenska engagemanget med dessa organisationer.

Även i Cedergrens utredning lyfter man fram behovet av att utveckla en svensk strategi för det multilaterala utvecklingssamarbetet som grundas på politiken för global utveckling (se även avsnitt 5.7).

Avsaknaden av en strategi som omfattar det svenska multilaterala samarbetet uppmärksammades redan 1999 i den s.k. multiöversynen som genomfördes av Utrikesdepartementet och Sida.⁴⁷ Översynen omfattade uppgifter och samarbetsformer mellan Utrikesdepartementet och Sida när det gällde FN-organen på det ekonomiska och sociala området.

I översynen föreslog man att en svensk policy som omfattade mål och former för det samlade svenska biståndssamarbetet med FN skulle fastställas. En sådan policy skulle exempelvis innehålla uppgifter om vilka mål och områden som prioriteras under den tidsperiod som policyn omfattar. Inom ramen för översynen hade man bl.a. tagit del av erfarenheter från Danmark

⁴⁶ Uppgift av Utrikesdepartementet vid faktakontroll av utredningstjänstens rapportutkast 2005-10-07.

⁴⁷ Lundborg, Norberg; *Multiöversynen – slutrapport*, 1999-11-16.

som hade en handlingsplan för det multilaterala samarbetet och Storbritanien som hade utarbetat en strategi för samarbetet med FN.

Bakgrunden till förslaget var att man hade funnit att det saknades en gemensam uppfattning inom Sida samt mellan Sida och Utrikesdepartementet om ambitionsnivån för samverkan med de multilaterala organisationerna. Inom Sida och Utrikesdepartementet fanns det olika förväntningar om hur mycket tid som man skulle använda för att förbereda de svenska uppfattningarna, styrning och uppföljning av insatserna samt återföring av erfarenheter.

Företrädare för Utrikesdepartementet uppger vid en intervju i oktober 2005 att man är medveten om dessa brister. Denna fråga kommer därför att hanteras inom ramen för den utredningen som man avser att tillsätta och som kommer att behandla det multilaterala utvecklingssamarbetet.

5.2 Strategier för det svenska samarbetet med vissa FN-organ

I den ovannämnda översynen föreslogs också att man skulle ta fram strategier för fackorganen och de större biståndsorganisationerna där den svenska multibi-finansieringen är betydande. De biståndsorganisationer som omnämndes var FN:s utvecklingsprogram (UNDP), FN:s befolkningsfond (UNFPA), FN:s barnfond (Unicef), Världslivsmedelsprogrammet (WFP) och FN:s flyktingkommissarie (UNHCR). Behovet av en strategi för fackorganen var, enligt rapporten, särskilt påtagligt eftersom det fanns många svenska aktörer.

För nio FN-organisationer har regeringen fastställt strategier för det svenska samarbetet. Med undantag för strategin för FN:s miljöprogram (UNEP) har Sida, på uppdrag av regeringen, utarbetat dessa strategier. De omfattar perioden 2002–2005 om inget annat anges.

Sådana strategier finns för:

- FN:s utvecklingsprogram (UNDP)⁴⁸
- FN:s befolkningsfond (UNFPA)
- FN:s barnfond (Unicef)
- FN:s aidsprogram (UNAIDS)⁴⁹
- FN:s organ mot brott mot narkotika (UNODC/UNDCP) avseende 2004–2007⁵⁰
- Världshälsoorganisationen (WHO)⁵¹
- FN:s organisation för utbildning, forskning och kultur (UNESCO) avseende 2003–2007⁵²

⁴⁸ *Working in Partnership with UNDP, UNFPA and UNICEF, A Swedish Strategy Framework for 2004–2007.*

⁴⁹ *Working in Partnership with UNAIDS, A Swedish Strategy Framework for 2004–2007.*

⁵⁰ *Working in Partnership with UNODC/UNDCP A Swedish Strategy Framework for 2004–2007.*

⁵¹ *Sida; Sweden's Development Co-operation with WHO, a Strategy for the period 2002–2005.*

- Internationella arbetsorganisationen (ILO) avseende 2003–2006⁵³
- FN:s miljöprogram (UNEP) avseende 2004–2006⁵⁴

För de strategier som löper fram till och med 2005 har Utrikesdepartementet (oktober 2005) fattat beslut om att strategierna för Unicef och WHO ska revideras. När det gäller strategin för UNAIDS avvaktar Utrikesdepartementet resultat från utredningen om Sveriges bidrag till den globala bekämpningen av smittsamma sjukdomar (dir 2005:30) som eventuellt kan vara av betydelse.

I regleringsbrevet för 2005 har Sida fått i uppdrag av regeringen att utarbeta förslag till en strategi för svenskt extrabudgetärt samarbete med FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO). Enligt budgetpropositionen för 2006 har Sida lämnat ett förslag till en strategi till Utrikesdepartementet. Regeringsbeslut planeras under våren 2006. Därutöver har Sida i enlighet med ett uppdrag från 2001 inkommit med ett underlag till strategi för FN:s boende och bebyggelsecenter (UN-Habitat).⁵⁵

När det gäller strategin för UNEP har denna utarbetats av Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet, Utrikesdepartementet, Naturvårdsverket, Sida samt den svenska ambassaden i Nairobi, där UNEP:s huvudkontor är beläget.

De befintliga strategierna omfattar en redogörelse för organisationen och Sveriges bedömning av denna samt hur den svenska politiken och strategiska prioriteringar förhåller sig till organisationens dito. Vidare redovisas de svenska positionerna i respektive organisation. När det gäller de svenska prioriteringarna för de organisationer som ingår i gruppen FN:s fonder och program (UNDP, UNFPA, Unicef och UNODC) framgår tydligt att Sverige förordar att finansieringen genom reguljära bidrag ska öka.

En annan fråga som är gemensam för strategierna är att man lyfter behovet av samverkan med andra FN-organ, mottagarländer och andra aktörer. När det gäller bedömningar av organisationernas policy och programutveckling får UNFPA beröm. Enligt den svenska bedömningen har organisationen anledning att vara stolt över vad den har uppnått. Varken tillvägagångssätt eller metoder behöver vidareutvecklas.

De strategier som finns för fackorganen har delvis en annan utformning. Ur ett biståndspolitiskt perspektiv torde WHO:s strategi vara den mest intressanta eftersom merparten av WHO:s verksamhet är biståndsrelaterad. Som tidigare har framgått räknas 70 % av den obligatoriska avgiften till WHO som bistånd enligt DAC:s regler. Motsvarande andelar för Unesco och ILO är 25 % respektive 15 %.

⁵² *Working in Partnership with UNESCO, A Swedish Strategy Framework for 2003–2007.*

⁵³ *Working in Partnership with the ILO, A Swedish Strategy Framework for 2003–2006.*

⁵⁴ Regeringen; *Svensk UNEP-strategi för perioden 2004–2006.*

⁵⁵ Uppgift av Utrikesdepartementet vid faktakontroll av utredningstjänstens rapportutkast 2005-10-10.

I strategierna anges också vissa principer som man bör tillämpa vid finansieringen vid sidan om de reguljära bidragen, vilka redovisas i avsnitt 6.1.

5.3 Faktorer som påverkar fördelningen av bidrag till FN:s fonder och program

Vid intervjuer med företrädare för Utrikesdepartementet och i tidigare utredningar har det framkommit att det finns några faktorer som har betydelse för fördelningen av de reguljära bidragen till FN:s biståndsorganisationer. Sådana faktorer är en bedömning av organisationen, den historiska tilldelningen och bördefördelningen mellan olika länder.

5.3.1 Bedömning av organisationen

Den biståndspolitiska utredningen menade att Sverige borde basera bidragens storlek på en bedömning av varje organisation för sig. Den enskilda organisationens effektivitet och verksamhetens inriktning skulle således avgöra bidragets omfattning.⁵⁶ Även Multibiståndsutredningen framhöll att de viktigaste kriterierna för fördelning av bidrag var måluppfyllelse, effektivitet och inflytande. När de inte pekade åt samma håll så skulle de vägas mot varandra.⁵⁷

Vid intervjuer med företrädare för Utrikesdepartementet bekräftas att Sverige prioriterar sitt stöd till olika organ på grundval av en helhetsbedömning av organisationen, i första hand huruvida organisationens mål är förenliga med det svenska biståndspolitiska målet. Bedömningen omfattar även de ovan nämnda områdena samt organisationens förmåga att samarbeta med övriga organ inom FN, mottagarländer och övriga aktörer, och dess effektivitet. (Se även kapitel 7 om uppföljning och utvärdering.)

Dessa bedömningar grundas på information som svenska representanter får genom att aktivt och löpande delta i organisationens styrelsearbete. Utöver att delta i styrelsemöten innebär informationsinhämtandet nära kontakter med företrädare för organisationerna och samarbete med andra medlemsländer i bl.a. oberoende utvärderingar av organisationernas verksamhet. Utlandsmyndigheterna bidrar, enligt departementet, också kontinuerligt med värdefull information om hur de multilaterala organisationerna bedöms fungera i fält.⁵⁸

Det är, enligt uppgifter vid intervjuer, ovanligt att organisationens mål inte är förenliga med de svenska biståndspolitiska målen.

Om organisationen brister i något avseende så att resultatet inte uppfyller förväntningarna agerar Sverige i styrelsen självt eller genom representanter

⁵⁶ SOU 1977:13; *Sveriges samarbete med u-länderna*.

⁵⁷ SOU 1991:48, *Bistånd genom internationella organisationer*.

⁵⁸ Uppgift av Utrikesdepartementet vid faktakontroll av utredningstjänstens rapportutkast 2005-08-17.

tillsammans med andra likasinnade givarländer. Man försöker således att komma till rätta med de brister som har uppmärksamats. Vid intervjuerna har det dock inte framkommit några exempel på att Sverige har omprövat sitt stöd till en organisation till följd av missnöje med resultatet. Däremot har vissa organisationer fått relativt större eller mindre ökningar beroende på prestation.

Däremot finns det exempel på att Sverige har ökat sina bidrag till en organisation när det finns indikationer på att brister kommer att åtgärdas. Bland givare har det tidigare funnits ett lågt förtroende för FN:s organ mot brott och narkotika, UNODC, till följd av vad som uppgivits vara ett dåligt ledarskap och ett centraliserat beslutsfattande, vilket har lett till att förväntade resultat inte har uppnåtts. Andra givarländer har därför reducerat eller fryst sina bidrag till organisationen. När en ny chef för UNODC tillträdde i mitten av 2002 och förutsättningarna förändrades gav Sverige utfästelser om att bidragen skulle öka när reformprocessen ledde till positiva resultat.⁵⁹ Sverige har ökat bidragen till UNODC 2004.

Det finns exempel på att Sverige kan prioritera en särskild del av verksamheten inom en organisation. En sådan prioritering förekommer när det gäller Världslivsmedelsprogrammet, WFP. Sverige stöder WFP:s humanitära verksamhet som bl.a. innebär att man distribuerar mat och förnödenheter till nödlidande människor som drabbats av naturkatastrofer eller krig. Den svenska prioriteringen sker genom att Utrikesdepartementet i ett brev till WFP redogör för sin uppfattning om vad bidragen ska användas till. Tidigare tecknades ett samförståndsavtal med organisationen men Utrikesdepartementet anser att det fungerar bra med att skriftligt redovisa sina önskemål. WFP kan redovisa för Utrikesdepartementet att bidragen har använts i enlighet med de svenska önskemålen.

5.3.2 Den historiska tilldelningen

Enligt Multibiståndsutredningen fördelades de multilaterala anslagen mellan organisationerna i praktiken "på känn", vilket innebar att även andra faktorer beaktades. En tungt vägande faktor ansågs vara den historiska tilldelningen, dvs. vilken fördelning som varit rådande de senaste åren. Av intervjuer framgår att om Sverige eller andra större givare skulle göra markanta förändringar när det gäller bidragen till en organisation från ett år till ett annat kan organisationens verksamhetsplanering försvåras.

Enligt företrädare för Utrikesdepartementet har historiska faktorer fortfarande betydelse för bidragstilldelningen. Sverige har länge tillsammans med andra likasinnade givare verkat för att ge organisationerna en tryggad och långsiktig finansiering. Detta är särskilt viktigt för de FN-organ som saknar varje form av uttaxering och enbart bygger på frivilliga bidrag. Enligt Utrikesdepartementet skulle plötsliga stora omsvängningar därför ses som en drastisk kursändring i Sveriges politik visavi FN:s sociala och ekonomiska

⁵⁹ Sida, *Working in Partnership with UNODC/UNDCP A Swedish Strategy Framework for 2004–2007*.

verksamhet och delvis också påverka vårt internationella anseende. Det är dock inte fråga om en slentrianmässig bidragsgivning, där föregående års summa bara enkelt räknas upp.

Utrikesdepartementet framhåller att givarna inklusive Sverige har drivit hårt och konsekvent att finansiering till FN-organisationerna i så stor utsträckning som möjligt ska vara stabil och förutsägbar för att kunna underlätta deras verksamhetsplanering. Denna policy förklarar en någorlunda jämn nivå på bidragen.

5.3.3 Bördefördelningen

Fördelningen av bidragsbördan mellan givarländerna har, enligt företrädare för Utrikesdepartementet, betydelse för storleken på de svenska bidragen. Den svenska inställningen är att Sverige inte ska vara den största givaren i en särskild organisation. Men för att få inflytande i styrelsen så att man kan påverka besluten och därigenom verksamheten bör Sverige tillhöra de tio största givarna. Det är viktigt att bördefördelningen uppfattas som rimlig mellan givarländerna med hänsyn till utvecklingspolitik och förmåga att ge bidrag. Om ett givarland blir alltför dominerande i en organisation finns risk för att andra länder inte tar ansvar för sin del av finansieringen.

Det har förekommit att andra länders agerande har haft betydelse för beslut om att utöka stöd till ett särskilt organ. När USA upphörde med sina bidrag till FN:s befolkningsfond, UNFPA ökade Sverige, övriga nordiska länder och andra likasinnade länder sina bidrag till fonden för att dem skulle kunna fullfölja den planerade verksamheten. Från nordiskt håll anser man att UNFPA:s arbete med befolkningsfrågor som omfattar reproduktiv hälsa, familjeplanering, information och utbildning är särskilt angeläget. Under en period var Sverige tillsammans med övriga nordiska länder de klart största bidragsgivarna i UNFPA, en situation som enligt företrädare för Utrikesdepartementet inte var önskvärd med tanke på att bördefördelningen inte var rimlig.

Sedan 1970-talet har Sverige försökt åstadkomma en rättvis fördelning av bidragsbördan mellan de olika bidragsgivarna. Det har främst skett genom att man har försökt förmå andra givarländer att öka de reguljära bidragen. Enligt uppgifter i ett betänkande från 1991 har inte dessa ansträngningar lett särskilt långt.⁶⁰ De uppgifter som Utrikesdepartementet har lämnat när det gäller ranking av bidragsgivare tyder på att detta förhållande kvarstår i flera organisationer (se bilaga 3).

5.4 Svenskt inflytande i FN:s fonder och program

Reguljära bidrag till multilaterala organisationer har, som tidigare nämnts, ingen givaridentitet när medlen har nått organisationen. Styrelsen beslutar om hur medlen används. Användningen av medel ska ske inom ramen för

⁶⁰ SOU 1991:48; *Bistånd genom internationella organisationer*.

organisationens mandat och i enlighet med de riktlinjer och prioriteringar som styrelsen beslutar om.

I likhet med arbetet i andra internationella organisationer utövar Sverige sitt inflytande genom att delta i styrelsearbetet och därigenom påverka de beslut som fattas. Sverige ingår inte alltid i styrelsen som ledamot men alla medlemsländer kan delta vid mötena som observatör med yttranderätt. Enligt uppgifter från Utrikesdepartementet finns det vissa formella skillnader mellan att vara observatör och ledamot, men i praktiken har detta inte så stor betydelse eftersom konsensus eftersträvas i alla beslut som styrelsen fattar.

Sverige har, enligt företrädare för Utrikesdepartementet, som stor givare med en lång tradition som ansvarsfull styrelsemedlem stort inflytande på styrelsearbetet. Det är också naturligt för Sverige att aktivt samverka med likasinnade länder som de nordiska länderna, vissa länder inom EU och Kanada. Ett aktivt styrelsearbete innebär också att man har regelbundna kontakter med styrelsen och övriga givarländer.

Utrikesdepartementet utser representanter från departementet som företräder Sverige i organisationernas styrelser. Företrädarna för departementet har till huvuduppgift i styrelsen att få genomslag för svenskt biståndspolitiskt tänkande och att medverka till att styrelsen fattar sådana beslut som leder till att verksamheten bedrivs så effektivt som möjligt. De har också ett ansvar för att den policyutveckling som sker inom organisationen återförs till Sverige så att den kan användas för att utveckla den svenska biståndspolitiken. Sida deltar ofta vid styrelsemötena. Myndigheten ansvarar för frågor som rör praktiskt utvecklingssamarbete, vilket bl.a. omfattar bedömningar om vilka projekt organisationen ska genomföra i olika länder, metoder samt uppföljning och utvärdering av projekt. Utrikesdepartementet dokumenterar resultatet av styrelsemötena.

Från svensk sida har man verkat för åtgärder som stärker styrelsens ställning i den multilaterala organisationen.⁶¹ Styrningen av FN:s program och fonder har förbättrats genom att man har infört exekutivstyrelser med 36 medlemmar i stället för de tidigare stora och ofta ineffektiva styrelserna. Enligt uppgift vid intervjuer har Sverige ofta drivit olika frågor som syftar till att säkerställa att det finns bra verktyg för att nå organisationens mål. Sådana exempel är att behovet av uppföljning, utvärdering och revision har uppmärksammats.

Som tidigare framgått anser man från svensk sida att medel till respektive organisation i huvudsak ska förmedlas genom reguljära bidrag. Öronmärkta bidrag, som går till särskilda program eller projekt, kan leda till att styrelsens beslut om verksamhetens inriktning störs genom att finansieringen ensidigt inriktas på vissa områden. Det leder ibland till att styrelsens möjligheter att påverka vilka projekt som ska genomföras begränsas.

⁶¹ Det s.k. nordiska FN-projektet presenterade 1991 ett förslag om att reformera styrningen och finansieringen av FN:s utvecklingsaktiviteter.

5.5 Faktorer som påverkar fördelningen av bidrag till de internationella finansiella institutionerna

Enligt Utrikesdepartementet har bedömningen av organisationens verksamhet, historiska faktorer och bördefördelningen betydelse för det svenska stödet till de internationella finansiella institutionerna. Det är således samma faktorer som påverkar den svenska fördelningen av bidrag till dem som till FN:s fonder och program.

I de multilaterala utvecklingsbankernas fonder för utlåning till de fattigaste länderna sker förhandlingar om vilka principer som ska gälla för utlåningen under den kommande perioden, hur mycket pengar som ska tillskjutas och utifrån vilka principer dessa medel ska fördelas.

För svenskt vidkommande är, enligt uppgift vid intervjuer, utvärderingar av institutionernas verksamhet centralt för vad man är beredd att tillskjuta vid påfyllnadsförhandlingar i respektive organ. Utgångspunkten för förhandlingen är, enligt företrädare för Utrikesdepartementet, en utvärdering då givarna (ägarna) får information om hur det faktiska resultatet förhåller sig till tidigare beslutade mål.

Därutöver har det också stor betydelse i vilken omfattning Sverige får gehör för sina förslag om hur verksamheten ska utformas och inriktas. Dessa förhandlingar förbereds genom att Utrikesdepartementet utarbetar riktlinjer för hur stora bidrag Sverige kan lämna och vilken utveckling av verksamheten som, ur svensk synvinkel, är önskvärd.

När det gäller den reguljära finansieringen till de internationella finansiella institutionerna finns en viktig formell skillnad jämfört med finansieringen av FN:s program och fonder. Åtaganden till banker och finansieringsinstitutioner sträcker sig över en längre period. I samband med senaste påfyllnadsförhandlingen i Internationella utvecklingsfonden (IDA) band Sverige upp sig för en årlig utbetalning till fonden under nio år. Att bryta ett sådant juridiskt bindande åtagande är, enligt Utrikesdepartementet, i praktiken nästan omöjligt eftersom ett sådant agerande skulle kunna få återverkningar på Sveriges kreditvärdighet. Ett missnöje med institutionen skulle sannolikt leda till beslut om att inte ingå i framtida påfyllnadsförhandlingar som genomförs vart tredje år.⁶²

5.5.1 Den internationella utvecklingsfonden (IDA)

Sverige har sedan 1970-talet prioriterat Världsbanken och då främst den Internationella utvecklingsfonden, IDA. Den svenska prioriteringen har grundats på att IDA är den institution inom Världsbanken som inriktar verksamheten på de fattigaste länderna genom att bidra med räntefria lån med förmånliga återbetalningsperioder och gåvobistånd.⁶³

⁶² Uppgift från Utrikesdepartementet vid faktakontroll av utredningstjänstens rapportutkast 2005-10-07.

⁶³ www.regeringen.se; Pressmeddelande 30 juni 2005.

I en utredning som har genomförts på uppdrag av Utrikesdepartementet framhålls att Världsbanken (IDA) antagligen är den mest effektiva multilaterala kanalen.⁶⁴ Vid en intervju har framkommit att denna uppfattning grundas på de resultat som Världsbanken har åstadkommit inom sitt verksamhetsområde. Särskilt inom områden som ekonomi och infrastruktur har Världsbanken en god kompetens.

IDA har en fördel av att ingå Världsbanksgruppen. Världsbanksgruppen har stora ekonomiska resurser eftersom man har en finansieringsmodell med en administrativ avgift på de lån som erbjuds. De finansiella volymerna som man hanterar gör att bankerna är mindre beroende av givarnas godtycke än flertalet FN-organ.⁶⁵

Världsbanken har till sitt förfogande en kader av högt utbildad personal på alla nivåer i organisationen som innebär att en stor del av forskningen om utvecklingsfrågor sker inom banken. Resultatet av forskningen kan relativt snabbt omsättas i praktiken. Jämfört med organ inom FN-systemet har Världsbanken haft bättre möjligheter att rekrytera den personal som man bedömer är mest kompetent. Organ inom FN-systemet behöver anpassa sin personalrekrytering till formaliserade geografiska hänsynstaganden.⁶⁶

Även övriga företrädare för Utrikesdepartementet framhåller IDA som ett exempel på en organisation som har en väl fungerande verksamhet. De svenska bidragen har därför ökat betydligt. Stödet kommer att uppgå till 6,4 miljarder kronor under perioden 2005–2014. Merparten av bidragen, 4,6 miljarder kronor, utgår till IDA:s reguljära verksamhet. Därutöver har Sverige lämnat extra bidrag till IDA som totalt uppgick till 1,8 miljarder, varav 1,55 miljarder kronor var ett ovillkorat bidrag och 250 miljoner kronor var ett villkorat bidrag.

Skälet till de extra bidragen till IDA är att Sverige inte ville ha en alltför hög utgångsnivå när det gäller bördeandelen inför nästa påfyllnadsförhandling. Genom att tillskottet skedde genom ett extra bidrag blir ökningen av den svenska bördeandelen inför framtida påfyllnader begränsad.

Det villkorade bidraget är kopplat till ett initiativ som Sverige tillsammans med Storbritannien har tagit i IDA:s fjortonde påfyllnadsförhandling. Initiativet innebär att Världsbanken ska genomföra insatser för att harmonisera och samordna sitt stöd med andra givare. Därutöver ska Världsbanken se över de villkor som institutionerna har för sina låneprogram på landnivå. IDA ska visa att resultat har uppnåtts inom dessa områden.

⁶⁴ Jan Cedergren; *PGU och utvecklingssamarbetet*, juni 2005.

⁶⁵ Uppgift från Utrikesdepartementet vid faktakontroll av utredningstjänstens rapportutkast 2005-10-07.

⁶⁶ Uppgift från Utrikesdepartementet vid faktakontroll av utredningstjänstens rapportutkast 2005-10-07.

Sammantaget är IDA den enskilt största bidragsmottagaren av de svenska multilaterala biståndsmedlen. Det gäller för reguljärt stöd och troligtvis också för multibi-bistånd.⁶⁷ I Sidas rapport om det multilaterala arbetet har man kommenterat de ökade bidragen till IDA. Man menar att denna fråga måste uppmärksammas mer än vad man hittills har gjort. Vad som först förefaller vara en positiv utveckling kan på längre sikt få negativa konsekvenser. Om bidragen till IDA blir alltför omfattande finns det risk för att de ersätter bidragen till FN eller andra organisationer. Vilken ståndpunkt Sverige bör inta i denna fråga behöver enligt rapporten analyseras närmare.⁶⁸

5.5.2 Afrikanska utvecklingsbanken (AfDB)

Afrikanska utvecklingsbanksgruppen (AfDB) består av tre organisationer: Afrikanska utvecklingsbanken (AfDB), Afrikanska utvecklingsfonden (AfDF) och Nigeria Trust Fund (NTF).

Sverige minskade 1995 sina bidrag till Afrikanska utvecklingsfonden (AfDF), enligt uppgifter från Utrikesdepartementet, i samband med att Afrikanska utvecklingsbanken (AfDB) genomgick en kris. Bankgruppen hade stora ekonomiska problem. Några bidragande faktorer var en alltför generös utlåning, svag ledning, korruption och bristande ägaransvar. Sverige och andra ägare hade till en början varit beredda att stänga banken, men det åtgärdsprogram som en ny president lade fram godtogs men storleken på påfyllnaden var mindre än hälften av den föregående och omgärdades av ett antal villkor. Den nuvarande presidenten har dock stärkt institutionen markant.⁶⁹

Sverige har därefter ökat sina bidrag till Afrikanska utvecklingsfonden. I förhållande till övriga DAC-länder är Sverige en stor givare eftersom vi svarade för ca 15 % av DAC-ländernas bidrag till Afrikanska utvecklingsfonden 2003.

5.6 Svenskt inflytande i de internationella finansiella institutionerna

De internationella finansiella institutionerna ägs av sina medlemmar. Länderna tecknar aktiekapital i utvecklingsbankerna, och denna aktieandel ger en formell rösträtt i de beslutande församlingarna. Ett lands röststyrka beror till stor del på hur stor andel av kapitalet som man har tillskjutit. Enligt uppgifter från Utrikesdepartementet är det ovanligt att man har omröstning i olika frågor. Dessa institutioner har en liknande styrelsestruktur där varje medlemsland har en representant i det högsta beslutade organet i respektive

⁶⁷ Sida har inte fördelat stödet till Världsbanksgruppen på olika organisationer.

⁶⁸ Sida; *Review of Multilateral Work at Sida*, dnr 2005-010172.

⁶⁹ Skr. 2004/05:54; *Redovisning av verksamheten i Internationella valutafonden, Världsbanken och de regionala utvecklingsfonderna under 2003/04* samt uppgifter vid faktakontroll av utredningstjänstens rapportutkast 2005-10-07.

institution – guvenörsstyrelsen.⁷⁰ Efter varje möte skriver Finansdepartementet tillsammans med Utrikesdepartementet en rapport som delas till bl.a. utrikesutskottet.

Det dagliga arbetet leds av exekutivdirektörsstyrelser, där representationen är organiserad i valkretsar. Den valkrets som Sverige ingår i varierar beroende på vilket organ som avses. I exempelvis Världsbanksgruppen ingår Sverige i en nordisk-baltisk valkrets som representeras av en gemensam direktör i exekutivstyrelsen. Denna nomineras av det land som har ansvaret för samordningen inom Norden och Baltikum och utses gemensamt av samtliga länder inom valkretsen. Ansvaret som koordinerande land byts efter ett till tre år beroende på institution.

I Världsbanksgruppen koordineras arbetet inom valkretsen på följande sätt. I viktiga frågor grundas den nordisk-baltiske exekutivdirektörens agerande på instruktioner som förbereds och samordnas på huvudstadsnivå. Utkast till positioner, dvs. gemensamma ståndpunkter för valkretsen, tas fram av det koordinerande landet inom valkretsen. Utkasten skickas till Finans- och Utrikesdepartementen som gemensamt, i samarbete med Sida, utarbetar den svenska synen. De nordiska länderna kommunicerar en gång per vecka genom telefonkonferenser då både Finans- och Utrikesdepartementen deltar.

För Afrikanska utvecklingsbanken (AfDB), Interamerikanska utvecklingsbanken (IDB) och Asiatiska utvecklingsbanken (AsBD) sker motsvarande samordning på nordisk nivå. I Sverige sker samordningen inom Utrikesdepartementet tillsammans med utlandsmyndigheterna och Sida. Sedan skickas de svenska synpunkterna till valkretskontoret där de tillsammans med synpunkter från övriga länder i valkretsen vägs samman och bildar ett gemensamt ställningstagande.

När det gäller internationella finansiella institutionerna avgörs som tidigare nämnts ländernas formella inflytande av deras ägarandel av aktiekapitalet. I de regionala utvecklingsbankerna har de regionala medlemsländerna den största andelen av kapitalet. I Afrika är detta särskilt tydligt där de afrikanska länderna äger 60 % av banken. Nigeria är den enskilt största ägaren.

När det gäller IDA:s fjortonde påfyllnad dominerar USA i kraft av att vara den största givaren. USA svarar för 12,95 % av bördeandelen när det gäller den reguljära finansieringen 2005. Motsvarande andel för de nordiska länderna tillsammans är 6,49 % av den totala finansieringen.⁷¹ Av de nordiska länderna svarar Sverige för den största andelen som uppgår till 2,96 % av den reguljära finansieringen.

Regeringen menar att det enligt Sveriges mening inte enbart är det formella inflytandet vid beslutsfattandet vid styrelserna som bör uppmärksammas. Väl så viktigt är att ha kapacitet att kunna förhandla sina land- och lånepro-

⁷⁰ Skr. 2004/05:54; *Redovisning av verksamheten i Internationella valutafonden, Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna 2003/04.*

⁷¹ www.web.worldbank.org, 2005-09-28.

gram med institutionerna så att landets egna prioriteringar beaktas.⁷² Enligt uppgift från Utrikesdepartementet har de valkretsar där Sverige ingår en betydligt större tyngd än vad den formella rösträtten visar. Detta beror på att en stol eller ett land med liten rösträtt kan göra sig gällande med att ha bra argument, att vara påläst och att man har en skicklig styrelserepresentant.⁷³

Världsbankens avgående president har i ett brev till utrikesministern tackat Sverige för förhandlarnas insatser och det substantiella bidraget i samband med IDA:s senaste påfyllnadsförhandling.⁷⁴ Enligt företrädare för Utrikesdepartementet är det ovanligt att insatser röner en sådan uppskattning, vilket också kan ses som ett uttryck för att Sverige har ett inflytande som har betydelse för resultatet av påfyllnadsförhandlingarna.

5.7 Kommentarer om det svenska samarbetet med de multilaterala organisationerna

Frågor som rör kunskap, information och samordning beträffande det svenska samarbetet med de multilaterala organisationerna har uppmärksamats i olika rapporter.

Cedergren menar i sin rapport att Sverige måste utveckla sitt arbete med de multilaterala organisationerna. Detta gäller arbetet i såväl mottagarländerna i fält som styrelserna. Insatser genom multilaterala organisationer måste vara ett alternativ till att göra allt själv. Ett sådant förhållningssätt förutsätter bättre kunskap inom den svenska administrationen om hur dessa organisationer fungerar.

Enligt uppgifter i den nämnda rapporten behövs ett gediget institutionellt kunnande för att göra korrekta bedömningar om medelstilldelning, delta i institutionernas policydialog och medverka till den effektivisering som behövs inom respektive organisation. Att sådana kunskaper saknas när man tillhör de största givarna är, enligt rapporten, inte ett professionellt förhållningssätt. Vid en intervju med utredaren har framgått att det brister i dessa avseenden när det gäller de svenska företrädarna. Enligt utredaren beror detta på att Sverige inte utser tillräckligt erfarna representanter i organens styrelser eftersom denna uppgift inte har prioriterats inom departementet. Vidare uppges att det finns brister när det gäller departementets instruktioner till de personer som företräder Sverige.

Kunskap och erfarenheter måste byggas upp för ett kompetent deltagande i styrelsearbete så att man kan förstå styrkor och svagheter i olika organisationer. Mot denna bakgrund pekar Cedergren på vikten av att en multilateral strategi med utgångspunkt i politiken för global utveckling utvecklas. När det gäller Sidas arbete pekar Cedergren på att det finns få incitament för

⁷² Skr. 2004/05:54; *Redovisning av verksamheten i Internationella valutafonden, Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna 2003/04.*

⁷³ Uppgift från Utrikesdepartementet vid faktakontroll av utredningstjänstens rapportutkast 2005-10-07.

⁷⁴ Brev från James D Wolfensohn, The World Bank, 2005-03-16.

Sida, som är en stor bilateral aktör, att prioritera det multilaterala arbetet. Enligt uppgifter vid intervjun förstärker detta förhållande behovet av att utveckla en tydlig och konkret strategi.

Särskilt i Sidas rapport om det multilaterala arbetet men även i Cedergrens rapport lyfter man fram behovet att ta till vara erfarenheterna från fältorganisationen om hur de multilaterala organisationerna fungerar. Uppföljningen i fält är, enligt rapporterna, centrala för att kunna bedöma de olika organens effektivitet och kapacitet. Vid intervjuer med företrädare för Sida har det framkommit att det ibland skiljer sig mellan organisationernas effektivitet i olika länder. En organisation kan fungera väl i ett land men samma organisation kan fungera betydligt sämre i ett annat land.

Av Sidas rapport framgår att det för närvarande (maj 2005) inte finns krav från vare sig Utrikesdepartementet eller Sida att ambassaderna regelmässigt ska rapportera om de multilaterala organisationerna. Enligt rapporten visar kommentarerna från ambassaderna att Sveriges positioner i de multilaterala organisationernas styrelser inte alltid avspeglar de erfarenheter som man har vunnit på fältet. Flera fall av allvariga motsägelser i budskapen till organisationerna har, enligt rapporten, inträffat. Av rapporten framgår också att den svenska permanenta missionen i New York bekräftar att man sällan får tydlig information från ambassaderna men man ser gärna att detta förhållande förändras. Insatser inom ramen för MOPAN framhålls som ett bra exempel då man har frågat ambassaderna om deras erfarenheter av några multilaterala organisationer, men enligt rapporten kan inte sådana insatser ersätta en reguljär rapportering (se avsnitt 7.2.3).⁷⁵

När det gäller FN:s fonder och program påpekar Utrikesdepartementet att ambassaderna alltid tillfrågas i samband med att respektive landprogram ska behandlas i styrelsen. Återrapporteringen från ambassaderna varierar dock i omfattning och kvalitet eftersom detta inte prioriteras i utlandsmyndigheternas verksamhet. Det innebär att det inte finns någon systematisk och kontinuerlig återkoppling från erfarenheter i fält till Sveriges positioner när det gäller de multilaterala organisationernas verksamhet.⁷⁶

När det gäller de internationella finansiella institutionerna anser Utrikesdepartementet att erfarenheter från fältet tillvaratas.⁷⁷ Utrikesdepartementet skickar årligen en skrivelse till ambassaderna med information om arbetet i de olika bankerna under det kommande året. Syftet är att utlandsmyndigheter ska få kännedom om dels policydiskussionen i bankerna, dels projekt som berör deras länder, särskilt när det gäller att uppmärksamma dem på kommande landstrategidiskussioner som berör deras länder.

Tanken är att utlandsmyndigheterna ska försöka påverka bankerna i fält och i deras dagliga arbete men också gällande landstrategierna som bankerna upprättar. När dessa strategier sedermera diskuteras i styrelsen finns en se-

⁷⁵ Sida; *Review of Multilateral Work at Sida, dnr 2005-010172*, s. 17.

⁷⁶ Uppgift vid faktakontroll av utredningstjänstens rapportutkast 2005-10-10.

⁷⁷ Uppgift vid faktakontroll av utredningstjänstens rapportutkast 2005-10-07.

dan länge inarbetad rutin där styrelsedokumentet sänds för synpunkter till fältet. Synpunkter från fältet inarbetas sedan i instruktionerna till exekutivdirektören. Enligt företrädare för Utrikesdepartementet har detta arbetssätt haft ett bra genomslag. De nordiska ”stolarna” i de olika bankerna är kända för sin förmåga att inordna fältperspektivet i styrelsearbetet.

Av Sidas utredning framgår att kunskapsnivån inom myndigheten behöver öka om dels de multilaterala organisationerna, dels Sveriges positioner och förhållande till dessa organisationer.

I Sidas och Cedergrens rapporter framgår att samordningen och samarbetet mellan Sida och Utrikesdepartementet behöver förbättras. Detta gäller i såväl fält som Sverige. Även i DAC:s Peer Review rekommenderar man att Utrikesdepartementet och Sida diskuterar hur man i praktiken ska förbättra och effektivisera samarbetet på alla nivåer.

Rapporterna visar också att det finns exempel på att samarbetet fungerar väl inom vissa områden och i vissa länder. Av Sidas rapport framgår att samarbetet mellan Utrikesdepartementet och Avdelningen för samverkan med enskilda organisationer, humanitärt bistånd och konflikthantering (SEKA) fungerar väl. Sådana exempel ger vid handen att det går att finna bra och fungerande samarbetsformer utan att den formella ansvarsfördelningen behöver förändras.

Behovet av att förbättra samordning, rapportering och att ta till vara erfarenheter från berörda myndigheternas när det gäller Sveriges deltagande i internationella organisationer har även uppmärksammats i en utvärdering. Statskontoret har, på uppdrag av Utrikesdepartementet, utvärderat det svenska deltagandet i några internationella mellanstatliga organisationer. I utvärderingen ingick dels FN:s befolkningsfond (UNFPA), dels Asiatiska utvecklingsfonden (AsDB). Av utvärderingen framgick att styrningen och rapporteringen behövde förbättras. Det saknades även en samlad bild av det svenska deltagandet i internationella organisationer. Statskontoret framhöll att samordningen mellan departementen kunde förbättras och att myndigheternas kompetens borde utnyttjas mer i beredningen.⁷⁸

⁷⁸ Statskontoret; *Sverige i världen – en utvärdering av svenskt deltagande i några internationella mellanstatliga organisationer*, 2000:6.

6 Principer för fördelning av multibi-bistånd

Regeringen har inte utfärdat några generella riktlinjer som avser multibi-bistånd. Det finns däremot vissa riktlinjer för finansiering vid sidan om de reguljära bidragen i de tidigare nämnda strategierna som har fastställts av regeringen. Därutöver finns särskilda riktlinjer för det handelsrelaterade biståndet och det humanitära biståndet. I regleringsbrevet för Sida finns i vissa fall några bemyndiganden om storleken på multibi-biståndet till ett fåtal organisationer.

6.1 Regeringens riktlinjer för vissa FN-organisationer

Som tidigare nämnts finns strategier för det svenska samarbetet med ett antal FN-organ. Bland annat finns strategier för FN:s barnfond (Unicef), FN:s utvecklingsprogram (UNDP) och Världshälsoorganisationen (WHO) som samtidigt tillhör de största bidragsmottagarna (se bilaga 3). När det gäller Världsbanksgruppen, som Sida lämnar de största bidragen till, har inte regeringen utfärdat några särskilda riktlinjer.

I strategierna för dessa FN-organ finns vissa riktlinjer för när finansieringen vid sidan om de reguljära bidragen kan beviljas. I flera strategier framgår att insatsen ska vara förenlig med FN:s millenniutvecklingsmål och FN:s ramverk för utvecklingssamarbete (UNDAF), den egna organisationens mål och de svenska prioriteringarna. För Unicef och WHO finns de mest detaljerade redogörelserna för när olika multibi-arrangemang kan vara aktuella.

För Unicef anges att insatsen bör baseras på ett eller flera motiv enligt följande:

- Arbete i områden som har identifierats i den svenska land- eller regionstrategin där Unicef har expertis som är bättre än den expertis som Sverige kan erbjuda.
- Arbete i länder där Sverige inte har en tillräcklig närvaro eller tillräcklig administrativ kapacitet men där Unicef:s kapacitet och arbete bedöms vara lämpliga.
- Stödja länder som är i kriser eller efterkonfliktssituationer där Unicef som en multilateral organisation har en komparativ fördel jämfört med bilaterala insatser.
- Skapa ömsesidiga fördelar för Unicef och Sverige genom att utveckla innovativa sätt att genomföra biståndsinsatser och lära av varandra för att skapa bättre program.

I strategin för WHO redovisas tio punkter som ska utgöra en vägledning för samarbetet med organisationen, varav sju är kopplade till finansieringen. När det gäller multibi-bistånd finns följande exempel:

Frivilliga bidrag ska lämnas med så liten öronmärkning som möjligt. Dialog och samarbete ska koncentreras till vissa utvalda program, och bidragen ska användas till de frågor som prioriteras i den svenska biståndspolitik.

WHO ska användas som biståndskanal där organisationen har en bättre kompetens än andra organisationer. De frivilliga bidragen till WHO föreslås öka med 90 miljoner kronor per år under perioden 2002–2005.

När det gäller strategin för UNDP anges att alla förslag till samfinansiering måste vara förenliga med millennieutvecklingsmålen, UNDP:s principer och de mål som finns för FN:s ramverk för utvecklingssamarbete (UNDAF).

Sammantaget visar dessa exempel att regeringens riktlinjer för samarbetet med olika organisationer varierar i detaljeringsgrad. Men vid intervjuer med företrädare för Sida uppger man att dessa strategier har varit ett bra stöd i samband med beredning och beslut av multibi-bistånd. Detta gäller särskilt för ambassadernas handläggning av de biståndsinsatser som kanaliseras genom de nämnda organisationerna.

Sida har i sin rapport om det multilaterala arbetet redovisat att Utrikesdepartementet inte alltid har betraktat dessa strategier som Sveriges officiella strategier. Uppfattningen grundas på att man anser att Utrikesdepartementet ibland har åsidosatt de principer som gäller och agerat i motsatt riktning. Detta har resulterat i en bristande samstämmighet när det gäller kontakterna med FN-organisationerna.⁷⁹

6.2 Riktlinjer för handelsrelaterat bistånd

I december 2004 beslutade regeringen om riktlinjer för det handelsrelaterade biståndet som gäller till och med den 31 december 2005. Av riktlinjerna framgår att insatser kan göras både inom ramen för det multilaterala och bilaterala utvecklingssamarbetet. Syftet med riktlinjerna är att:

- stärka det svenska handelsrelaterade biståndet och öka dess integrering i utvecklingssamarbetet som helhet,
- tydliggöra kopplingarna mellan internationella handelsförhandlingar och förhandlingsrelaterat stöd samt stöd till utvecklingsländernas förmåga att formulera och driva en egen handelspolitik,
- stärka samarbetsformerna mellan Regeringskansliet och Sida.

I riktlinjerna redovisar regeringen vilka insatsområden som är prioriterade samt klargör formerna för dialog och samarbete med Sida och Regeringskansliet.

Vid intervju med företrädare för Sida har framkommit att riktlinjerna har fungerat bra i samarbetet mellan dem och Utrikesdepartementet. Riktlinjerna fastställdes efter en långvarig diskussion mellan Sida och departementet om ansvarsförhållanden. I DAC:s Peer Review uppmärksammades att det fanns oklarheter när det gällde departementets styrning av Sida på denna punkt (se avsnitt 3.1.2).

⁷⁹ Sida; *Review of Multilateral Work at Sida*, dnr 2005-010172.

6.3 Riktlinjer för humanitärt bistånd

Regeringen beslutade i december 2004 om övergripande riktlinjer för det humanitära biståndet som gäller för Sidas samarbete med bl.a. de multilaterala organisationerna.

Av riktlinjerna framgår att Sida i sin beredning av beslut ska göra avvägningar mellan behoven i akuta och kroniska kriser i ett globalt perspektiv. Detta förutsätter en nära dialog med samarbetsorganisationerna på olika nivåer och en kontinuerlig uppföljning i fält. En viktig princip är att ge största möjliga handlingsfrihet åt de humanitära organisationerna. Sida ska därför minimera örönmärkningen av bidrag samt lämna finansiella bidrag kontant. Vidare ska Sida se till att det finns en beredskap för att kunna finansiera humanitära insatser under hela året.

I sina beslut om finansiellt stöd ska Sida särskilt stödja de multilaterala mekanismerna som finns för samordning och genomförande av internationella humanitära biståndsinsatser i syfte att förstärka effektiviteten i det samlade internationella gensvaret på internationella kriser. Sida ska finansiera humanitär verksamhet genom att svara på appeller från exempelvis FN:s humanitära organisationer. Fördelning av medel ska ske för länder och regioner i nära dialog med organisationerna.⁸⁰

I samband med att utrikesutskottet behandlade regeringens skrivelse om Sveriges politik för humanitärt bistånd redogjorde utskottet för regeringens riktlinjer.⁸¹ Utskottet såg positivt på att regeringen hade utfärdat sådana riktlinjer.

6.4 Riktlinjer i Sidas instruktion och regleringsbrevet

Av Sidas instruktion framgår att Sida ska, i den omfattning som regeringen beslutar, medverka i utvecklingssamarbetet genom Europeiska unionen och internationella organisationer. Efter sådana beslut från regeringen får Sida i samverkan med andra givarländer och internationella organisationer låta samverkanspartner svara för beredning, genomförande och uppföljning av svenska biståndsinsatser samt själv åta sig motsvarande uppgifter.⁸²

I Sidas regleringsbrev för 2005 finns ett fåtal riktlinjer som kan avse storleken på multibi-biståndet till vissa organisationer.⁸³ Dessa omfattar främst verksamhetsgrenen Globala program. Regeringen bemyndigar Sida att bereda och besluta om:

⁸⁰ Regeringsbeslut; *Riktlinjer för Sidas arbete för humanitärt bistånd*, UD2004/60685GS bilaga 1.

⁸¹ Regeringens skrivelse 2004/05:52; *Regeringens politik för humanitärt bistånd*, betänkande 2004/05:UU11.

⁸² Förordning (1995:869) med instruktion för Styrelsen för internationellt utvecklingsarbete (Sida).

⁸³ Utrikesdepartementet; *Regleringsbrev för 2005*.

- Högst 15 miljoner kronor för stöd till multilateral och bilateral verksamhet inom narkotikaområdet.
- Högst 27 miljoner kronor i stöd får lämnas till World Maritim University (WMU/Internationella sjöfartsuniversitetet i Malmö).
- Högst 100 miljoner kronor till arbete som bedrivs inom Fast Track Initiative inom ramen för Education for All (Unesco).
- Högst 200 miljoner kronor för handelsrelaterat bistånd i enlighet med regeringens riktlinjer för handelsrelaterat bistånd.
- Högst 16,5 miljoner kronor får användas för insatser inom det multilaterala miljöområdet för att främst följa upp världstoppsmötet i Johannesburg och långsiktigt stödja utvecklingsländernas möjligheter att leva upp till åtagandena i den internationella miljökonventionen.
- Högst 1 miljon kronor för användas för att förstärka myndighetens medverkan i och uppföljning av multilateralt miljösamarbete.
- 50 miljoner kronor ska betalas som ett engångsbelopp till den multilaterala gåvofonden Global Crop Diversity Trust. Sida ska också delta aktivt i uppföljningen av det svenska engagemanget i fonden.

Därutöver anger regeringen att Sida får använda medel inom anslagsposten för vissa andra ändamål t.ex. program inom immuniseringsverksamheten.

Sida bedriver multibi-verksamhet inom nästa alla verksamhetsgrenar⁸⁴ som ingår i verksamhetsområdet Internationellt utvecklingssamarbete. Det innebär att verksamhetsgrenen Globala program inte omfattar allt samarbete som Sida har med multilaterala organisationer. År 2004 omfattade Sidas multibi-insatser totalt 2,9 miljarder kronor. Utbetalningarna inom verksamhetsgrenen Globala program uppgick till 1,3 miljarder kronor 2004.

I Sidas interna utredning om det multilaterala arbetet uppmärksammar man dock att det finns få riktlinjer som avser Sidas multilaterala arbete.⁸⁵

6.5 Sidas beredning, beslut och samordning av multibi-bistandsfrågor

Sida har inga generella principer som enbart gäller för det multilaterala biståndet. Enligt uppgifter vid intervjuer med företrädare för Sida är multibi-biståndet som förmedlas via dem föremål för samma berednings- och beslutsordning som en bilateral insats. Insatserna ska normalt grundas på att det finns en region- eller landstrategi som regeringen har fastställt.

Landstrategierna syftar till att styra Sveriges utvecklingssamarbete. De innehåller beskrivningar om vad som ska göras, hur det ska göras och vilka resultat som ska uppnås i ett land. Strategierna sträcker sig ofta över en längre tidsperiod, upp till fem år. De utarbetas gemensamt av Utrikesdepar-

⁸⁴ Sidas verksamhetsgrenar är: Afrika, Asien, Mellanöstern och Nordafrika, Östeuropa och Centralasien, Globala utvecklingsprogram, Forskning, Humanitära insatser och konflikthantering, Ekonomiskt stöd, Enskilda organisationer och Information.

⁸⁵ Sida; *Review of Multilateral Work*, dnr 2005-010172.

tementet, regionavdelningen på Sida samt svenska ambassaden i nära samarbete med representanter för landet. Regionstrategierna belyser utvecklingen inom ett större område och berör flera länder.⁸⁶

Regeringens beslut om landstrategierna omfattar vanligtvis en delegering till Sida att besluta om insatser och andra frågor som faller inom ramen för strategin.⁸⁷

Sida har i den tidigare nämnda rapporten pekat på att det finns brister i landstrategierna som avser de multilaterala aspekterna. Exempelvis saknas riktlinjer för om det förväntas att ambassaderna ska vara aktiva i någon särskild multilateral process och vilka frågor som de borde ta upp med mottagarlandet. Sida at Work, som är Sidapersonalens mest centrala instruktion för sitt arbete, saknar referenser till multilaterala frågor och multilaterala organisationer.⁸⁸ Enligt uppgifter från Sida pågår nu (oktober 2005) ett arbete med att revidera Sida at Work.⁸⁹

Enligt företrädare för Sida är det vanligtvis ambassaderna som lämnar förslag om att medverka till finansieringen av multibi-insatser eftersom organisationerna ofta vänder sig till ambassaden i det land där projektet ska bedrivas. Det innebär att ambassaderna genomför insatsberedningen. Sidas generaldirektör beslutar om insatsen om den finansiellt överstiger 50 miljoner kronor.⁹⁰ Sådana insatser genomgår även en särskild kvalitetskontroll i Sidas centrala projektkommitté. För insatser under 50 miljoner kronor är beslutsrätten delegerad inom Sida i Stockholm eller fältorganisationen.

Vid Sida finns ingen central samordning eller överblick när det gäller multibi-insatser eftersom man har ett delegerat beslutssystem. Av Sidas rapport om sitt multilaterala arbete framgår att det finns brister när det gäller samordning av multilaterala biståndsinsatser. Ett exempel som redovisas rör Världsbanken. Sverige har många kontakter med Världsbanken. Många avdelningar inom Sida och ambassaderna samfinansierar eller bidrar till olika projekt genom Världsbanken eller genom organisationens trustfonder. Enligt rapporten saknas överblick över olika typer av insatser. Det har hänt att Världsbanken har gjort en förfrågan om stöd som har avslagits hos en avdelning inom Sida men som har beviljats av en annan, utan att kunskap har funnits om det första avslaget.

I rapporten framförde man synpunkter på att Utrikesdepartementet borde ta till vara Sidas erfarenheter från fältet i samband med att underlag för de svenska ställningstagandena i olika frågor tas fram. En ökad kommunikation

⁸⁶ www.sida.se 2005-04-25.

⁸⁷ Riksrevisionen; *Bistånd via ambassader en granskning av UD och Sida i utvecklingssamarbetet*, RiR 2004:10.

⁸⁸ Sida; *Sida at Work*.

⁸⁹ Uppgift vid faktakontroll av utredningstjänsten rapportutkast 2005-10-07.

⁹⁰ Av regleringsbrevet för Sida för 2005 framgår att Sida, utan regeringens medgivande, får fatta beslut om högst 50 miljoner kronor per insats. För beslut i enlighet med land- eller samarbetsstrategi krävs inte regeringens medgivande.

med fältet skulle vägleda såväl Sidas som Utrikesdepartementets personal i kontakterna med Världsbanken när olika program och projekt ska bedömas.

I utredningen lämnades ett antal förslag för att råda bot på den bristande samordningen. Generaldirektören har därefter beslutat att genomföra en omorganisation som innebär att de multilaterala frågorna kommer att ingå i Sidas policy- och metodavdelning samt att inrätta en funktion med ansvar för strategiskt tänkande och koordinering av de multilaterala frågorna. Den nya organisationen trädde i kraft den 1 september 2005.⁹¹ Sida hade tidigare en multi-enhet. Den integreras nu huvudsakligen i policy- och metodavdelningen. Syftet är att integrera multibi-bistånd och det bilaterala biståndet så att multiperspektivet inom Sida blir starkare.

Vid intervju med företrädare för Sida framkom att arbete pågår inom myndigheten med vidare beredning och genomförande av de förslag som lämnades i rapporten.

6.6 Regeringens beredning, beslut och samordning av sitt multibi-bistånd

Regeringens och Utrikesdepartementets beslut om multibi-insatser grundas inte på några generella riktlinjer. Enligt uppgifter från Utrikesdepartementet bereds insatserna på följande sätt: Varje ärende bereds av den ansvarige handläggaren inom respektive område och bedöms utifrån behov, relevans, samstämmighet med Sveriges prioriteringar, andra givares agerande, förtroende för organisationen och syfte med insatsen. Bedömningen görs i samråd med andra intressenter inom enheten för global utveckling, andra enheter inom Utrikesdepartementet, Sida och andra departement.

Enligt Utrikesdepartementet är beslut om särskilda insatser ett uttryck för en politisk prioritering som fattas efter en förfrågan från organisationen. Om insatsen anses angelägen är det ofta fråga om vem som har medel som avgör om Sida eller Utrikesdepartementet ska svara för utgiften.

⁹¹ Sida; 2005-06-08, Beslut nr 2005-1692.

7 Uppföljning och utvärdering

Att biståndsinsatser behöver följas upp och utvärderas har slagits fast av många utredningar vilka sedan har följts av beslut av statsmakterna. Redan i det första beslutet om offentligt utvecklingsbistånd påpekades att biståndsinsatsers förverkligande och effekter borde följas upp.⁹² Detta ansågs vara en grannliga uppgift som dock torde ligga även i den mottagande partens intresse.

I beslutet om Sveriges politik för global utveckling betonades vikten av att utvärdering och analys av globala utvecklingsfrågor förstärktes. Regeringen föreslog därför att en självständig funktion för uppföljning och utvärdering skulle inrättas. Utgångspunkten för verksamheten ska vara utvärdering av hur svenska biståndsmedel används i förhållande till utvecklingssamarbetets mål och syfte liksom effekterna av de använda medlen. Den blivande utvärderingsmyndigheten ska kunna analysera och utvärdera både multilateralt och bilateralt utvecklingssamarbete. Både Regeringskansliets och Sidas insatser ska kunna granskas. Myndigheten ska komplettera den utvärderingsverksamhet som i dag bedrivs vid Sida.⁹³

Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag. Den 1 januari 2006 kommer en ny myndighet för analys och utvärdering av det internationella biståndet att inrättas. Myndigheten kommer att placeras i Karlstad.

När det gäller behovet av att utvärdera både det multilaterala och bilaterala stödet diskuteras denna fråga i en konsultrapport som utarbetades på uppdrag av Utrikesdepartementet i samband med att den nya utvärderingsmyndigheten skulle inrättas.⁹⁴ I rapporten framhåller man att behovet av utvärdering har ökat beroende på att det tillkommer nya frågor som behöver granskas. Ett sådant exempel är hur givarsamordning fungerar vid olika typer av samfinansiering. Även frågor om hur de svenska företrädarna fungerar i den multilaterala miljön behöver utvärderas. Det gäller exempelvis vilka frågor man har drivit och vilken genomslagskraft man har fått för svenskt biståndspolitikiskt tänkande.

Även de mål som har fastställts på global nivå, dvs. millennieutvecklingsmålen som har utarbetats på grundval av FN:s millenniedeklarationen, förutsätter att det sker en systematisk uppföljning av vilka resultat som uppnås. Alla länder ska varje år mäta och rapportera utvecklingen i s.k. millenniemålsrapporter. Den systematiska uppföljningen skiljer sig från tidigare mål som fastställts på den globala nivån. En första avstämning skedde i samband med FN:s högnivåmöte i september 2005, där Sverige var ordförande.

I februari/mars 2005 genomfördes ett högnivåmöte i Paris som utmynnade i ett gemensamt manifest om ett effektivare utvecklingssamarbete (Parisde-

⁹² Proposition 1962:100.

⁹³ Prop. 2004/05:1, Utgiftsområde 7, s. 67.

⁹⁴ Molander, *Ett fristående utvärderingsorgan för utvecklingssamarbetet*, 2004-06-14.

klarationen).⁹⁵ Deklarationen innehåller ett antal åtaganden som ska genomföras av både givarländer och samarbetsländer. För att säkerställa att dessa åtaganden verkligen genomförs kommer en årlig uppföljning att ske på tre nivåer. Den viktigaste är uppföljningen i samarbetsländerna. Arbetet på landnivå ska prioriteras för att säkerställa att deklARATIONEN kommer att få så stort genomslag som möjligt. Kraven på givare och samarbetspartners skärps.

Sverige ska aktivt medverka till att uppföljningsmekanismer kommer på plats och fungerar i samarbetsländerna på det sätt som anges i deklARATIONEN.⁹⁶ Utrikesdepartementet har identifierat några viktiga frågor som Sverige bör arbeta vidare med. En sådan fråga är att Sverige i ökad utsträckning bör använda mottagarländernas system för upphandling, rapportering, utbetalningar, uppföljning och revision. Där en anpassning till mottagarlandets system inte är möjlig ska en samordning med andra biståndsgivare ske.

7.1 Uppföljning och utvärdering inom multilaterala organisationer

De multilaterala organisationerna gör egna uppföljningar och utvärderingar av resultatet av biståndsinsatserna. Enligt uppgifter vid intervjuer har framkommit att både FN-organisationer och övriga multilaterala organisationer producerar en mängd utvärderings- och uppföljningsrapporter på alla nivåer och av olika slag. Hur utvärderings- och uppföljningsverksamheten är utformad varierar inom olika organisationer.

Enligt Utrikesdepartementet har flertalet multilaterala organisationer en egen utvärderingsavdelning.⁹⁷ Världsbanken har både egen utvärderingsavdelning och en forskningsavdelning. Utvärderingsavdelningen har en oberoende ställning och rapporterar till styrelsen. Båda avdelningarna har olika uppgifter gällande uppföljning och utvärdering.⁹⁸

Utvärderingsavdelningens rapporter utgörs av projektrapporter, landbaserade rapporter, sektorsrapporter och tematiska rapporter samt processrapporter. Alla projekt avslutas av de verksamhetsansvariga med en slutrapport som studeras och valideras av utvärderingsavdelningen. Vart fjärde projekt (omkring 70 per år) väljs ut för en djupare studie som utmynnar i en utvärdering. Huvudaspekten i bedömningen är resultat, uthållighet och långsiktig effekt på institutionerna. Landrapporteringen (ca 10 per år) bedömer resultaten från de senaste fyra, fem årens projekt i ett land. Ungefär 6 sektorsrapporter och tematiska rapporter produceras per år. De kan exempelvis avse jordbruk eller fattigdomsbekämpning.

⁹⁵ High Level Forum Paris, February 28–March 2, 2005; *Paris Declaration on Aid Effectiveness*.

⁹⁶ Utrikesdepartementet; *Promemoria 2005-03-30*.

⁹⁷ Uppgift vid faktakontroll av utredningstjänstens rapportutkast 2005-10-10.

⁹⁸ Molander, *Ett fristående utvärderingsorgan för utvecklingssamarbetet*, 2004-06-14.

Även Världsbankens forskningsavdelning utför kvalificerade utvärderingsuppgifter. Inom sitt program "Knowledge for change" genomför man bl.a. effektutvärderingar.

Internationella valutafonden (IMF) har sedan 2001 ett utvärderingsorgan. Det är uppbyggt efter i stor sett samma modell som Världsbanken. Utvärderingsorganet har en oberoende ställning och rapporterar till styrelsen.

När det gäller de internationella finansieringsinstitutionerna bedrivs utvärderingsverksamheten av självständiga enheter som rapporterar direkt till styrelsen. Bankerna har också en samordningsgrupp (Evaluation Collaboration Group) som har antagit gemensamma utvärderingsregler för lån till privat respektive statlig sektor.

Utvärderingsverksamheten inom exempelvis FN:s utvecklingsprogram (UNDP) har inte en lika stark ställning som motsvarigheterna i Världsbanken och IMF. Verksamhetsplanen för utvärderingsorganet utarbetas i samråd med UNDP:s ledning och baseras på ledningens egen verksamhetsplan.

Inom FN-systemet finns en samordningsgrupp, United Nations Evaluation Group (UNEG). Gruppen har i april 2005 antagit normer för utvärderingar som ska gälla för hela FN-systemet. Reglerna syftar till att förbättra utvärderingsverksamheten inom hela FN-systemet.

Utöver utvärderingsverksamheten inom FN finns kommittéer och revisionsorgan. Den rådgivande kommittén för administrativa och budgetära frågor, The Advisory Committee on Administrative and Budgetary Questions (ACABQ) granskar och lämnar rekommendationer om budget och redovisning för FN:s fackorgan. Revisionsorganen bedriver främst redovisningsrevision. Ett sådant exempel är FN:s revisionsorgan (OIOS) som leds av Riksrevisionsverkets tidigare generaldirektör. Ett annat exempel är Joint Inspection Unit som är ett Genèvebaserat externt revisionsorgan. De olika FN-organen har också internrevisionsfunktioner. Enligt uppgift vid en intervju är inte deras granskningar offentliga.

7.2 Gemensam utvärdering av givarna

Det finns flera exempel på att program eller projekt som finansieras av flera givare som också innefattar multilaterala organisationer utvärderas gemensamt av givarna (s.k. joint evaluations).

7.2.1 DAC:s utvärderingsnätverk

Inom DAC finns ett utvärderingsnätverk som sedan 1990-talet har genomfört gemensamma utvärderingar.⁹⁹ Sida representerar Sverige i nätverket där Sidas chef för sekretariatet för utvärdering och revision (UTV) för närva-

⁹⁹ DAC Network on Development Evaluation; Joint Evaluation: *Recent experiences, lessons learned and options for the future*.

rande är ordförande. I nätverket ingår både bilaterala och multilaterala utvärderingsverksamheter.

Sedan i början av 1990-talet har nätverket genomfört ca 50 utvärderingar. Merparten av dessa studier har berört multilaterala organisationer, främst olika organ inom FN. De genomförda studierna har ibland också omfattat bilaterala givare och enskilda organisationer. Utvärderingarna har ofta genomförts av några givarländer och ibland tillsammans med FN-organ. Ibland har olika FN-organ gemensamt genomfört en utvärdering. I några fall (sju stycken) har utvärderingen genomförts tillsammans med samarbetslandet.

Motivet till de utvärderingar som har genomförts har, enligt Sida, varit att det har funnits behov av ett finansiellt tillskott, ett antal givare har behövt ett underlag för att öka eller minska sitt stöd eller att det har funnits frågor om hur organisationen fungerar. I något fall har både givare och styrelsen för det berörda organet uppmärksammat behovet av att genomföra en gemensam utvärdering. Ett sådant exempel är en utvärdering av Internationella jordbruksutvecklingsfonden (IFAD) där resultatet bl.a. syftade till att förbereda en kommande påfyllnadsförhandling.

Sidas sekretariat för utvärdering och revision har sedan 1996 deltagit i sju gemensamma utvärderingar inom nätverket som har berört multilaterala organisationer. Skälet till att Sida inte har deltagit i fler insatser är, enligt uppgifter vid en intervju, att Utrikesdepartementet med undantag för 2000–2002 har ansvarat för det multilaterala stödet. Sidas utvärderingsmandat omfattar inte departementets ansvarsområde.

De erfarenheter som finns av gemensamma utvärderingar är, enligt uppgift vid en intervju, att det är en omständlig och tungrodd process med många inblandade aktörer. Av denna anledning pågår ett arbete inom nätverket med att utveckla en metod för att bedöma organisationens egen kapacitet att genomföra uppföljningar och utvärderingar.¹⁰⁰

Vid en intervju med företrädare för Sida har det framkommit att gemensamma utvärderingar behöver förankras grundligt inom Sida. Ofta känner man ett större ansvar för sina egna utvärderingar. Förankringsbehovet kan tillgodoses genom att man inrättar interna referensgrupper som är kopplade till de utvärderingar som man medverkar i. Inom Sida finns ett system för hur resultaten av utvärderingar ska tas till vara och detta system ska även tillämpas för gemensamma utvärderingar.¹⁰¹

¹⁰⁰ Även Department for International Development (DFID) i Storbritannien har utvecklat en modell för att bedöma multilaterala organisationer, Multilateral effectiveness framework, MEFF, www.dfid.gov.uk.

¹⁰¹ Enligt Sidas arbets- och beslutsordning ansvarar UTV i sin verksamhet direkt inför styrelsen men är administrativt underställd generaldirektören som beslutar om ställningstaganden och åtgärdsplaner som är föranledda av genomförda utvärderingar.

7.2.2 DAC:s Peer Review

Även i DAC:s Peer Reviews av medlemsländernas utvecklingssamarbete finns ofta kommentarer om respektive lands utvärderingsorganisation som kan innefatta hur det multilaterala biståndet följs upp. I DAC:s Peer Review av den svenska biståndspolitikens framgång att DAC ansåg att Sida och Utrikesdepartementet borde utveckla ett system för uppföljning av det multilaterala utvecklingssamarbetet som grundas på det svenska engagemanget med dessa institutioner.

7.2.3 MOPAN

Ett ytterligare exempel på nätverk som genomför utvärderingar är The Multilateral Organisations Performance Assessment Network (MOPAN). Det är ett nätverk som består av likasinnade givarländer som övervakar hur de multilaterala organisationerna bedriver biståndsverksamhet i fält i olika länder. MOPAN bildades 2002. I nätverket ingår Österrike, Kanada, Danmark, Nederländerna, Norge, Schweiz, Storbritannien och Sverige. Därutöver medverkar Finland och Irland som observatörer.¹⁰²

Syftet med MOPAN:s arbete är:

- Att förbättra informationen om de multilaterala organisationernas verksamhet, särskilt i fält.
- Att göra det möjligt för givarländerna att agera mer effektivt i organisationen.
- Att öka möjligheten för de nationella parlamenten att utkräva ansvar (accountability).
- Att bättre förstå de aktuella organisationernas arbete och prioriteringar.

Hittills har MOPAN lämnat två rapporter, varav en utgjordes av en pilotstudie, där utvalda organisationers arbete granskas. I den andra rapporten som var en fullständig studie undersökte man hur FN:s utvecklingsprogram (UNDP), Afrikanska utvecklingsbanken (AfDB) och FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO) utförde sina uppgifter i tio länder.

Resultatet av studien grundas på en enkät som har skickats till givarländernas ambassader eller fältrepresentanter, vilka har bedömt hur respektive organisation fungerar i fält. Det var dock svårt för givarländernas representanter att bedöma resultatet av FAO:s och AfDB:s arbete eftersom kontakten mellan dem och respektive organisation var sparsam. Däremot fick UNDP relativt goda omdömen.

Enligt Utrikesdepartementet beror detta förhållande på att Afrikanska utvecklingsbanken än så länge är alltför svagt representerat i fält i alla länder för att på allvar kunna ha en meningsfull dialog med övriga givare. Därmed

¹⁰² MOPAN; *The multilateral Organisations Performance Assessment Network, The MOPAN Survey 2004*, January 14, 2005.

har förmodligen ambassaderna inte kunnat uttala sig. Banken har varit centralstyrd men det har under 2004 fattats beslut om en kraftig decentralisering av såväl personal som beslutsbefogenheter. Denna plan ska utmynna i att 25 nya landkontor ska öppnas under 2006.¹⁰³

När det gäller de omdömen som FAO fick av givarländernas fältrepresentanter uppger företrädare för Utrikesdepartementet vid intervju att en mer genomgripande utvärdering ska påbörjas av deras verksamhet.

Enligt uppgifter vid intervjuer är hittillsvarande erfarenheter av MOPAN:s verksamhet positiva. Genom att ambassaderna har engagerats i undersökningen har deras intresse för det multilaterala utvecklingssamarbetet ökat. Återföringen av fälterfarenheter till styrelserna har också ökat.¹⁰⁴

Hittills har resultatet använts i samband med att man har fört en dialog med respektive organisation. Utrikesdepartementet har också uppmanat ansvariga handläggare att i samband med budgetarbetet beakta vad som har framkommit i genomförda studier.

I såväl Sidas som Cedergrens rapport framhåller man att de utvärderingar som genomförs i samarbete med andra givare är positiva initiativ som bör utvecklas och fortsätta.¹⁰⁵

Enligt uppgifter från Sida har man inom FN:s samordningsgrupp (UNEG) diskuterat om insatser inom MOPAN ska betraktas som utvärderingar. Resultatet av MOPAN bygger på givarnas uppfattningar. Dessa uppfattningar har inte kommunicerats med de berörda organisationerna på lokal nivå.

7.3 Svensk granskning, utvärdering och uppföljning av multibistånd

Riksrevisionsverket granskade 1996 Sidas bistånd som kanaliserades genom FN:s barnfond (Unicef). Verket fann att Sida saknade en policy för hur det multilaterala utvecklingsarbetet skulle bedrivas. Det saknades också en systematisk styrning och uppföljning av det multilaterala stödet. Riksrevisionsverket konstaterade också att Unicef:s rapportering till Sida var bristfällig och att Sida borde verka för givarsamordning gällande rapporteringen.¹⁰⁶ Av avsnitt 5.2 framgår att regeringen därefter har fastställt en strategi för samarbetet med Unicef.

Sidas internrevision granskade 2000 Sidas uppföljning av projekt som kanaliserades via FN.¹⁰⁷ Bakgrunden till granskningen var, enligt rapporten,

¹⁰³ Uppgift från Utrikesdepartementet vid faktakontroll av utredningstjänstens rapportutkast 2005-10-07.

¹⁰⁴ Uppgift från Sida vid faktakontroll av utredningstjänstens rapportutkast 2005-10-07.

¹⁰⁵ Sida; *Review of Multilateral Work at Sida*, dnr 2005-010172, Jan Cedergren; *PGU i ett utvecklingssamarbetet*.

¹⁰⁶ Riksrevisionsverket; *Sidas multibistöd genom Unicef*, RRV 1996:71.

¹⁰⁷ Sida; Internrevisionen 00/1, *Sidas uppföljning av projekt som kanaliseras via FN*.

RRV:s tidigare granskning, Sidas kortfattade regelverk, avsaknaden av policy för arbetet och multibi-biståndets omfattning. Ytterligare skäl var att utvecklingssamarbetet genom FN-organisationerna kännetecknades av komplexa strukturer med många inblandade intressenter på olika nivåer (landkontor, regionkontor och huvudkontor) i dels FN-organisationen, dels FN:s partner i samarbetslandet.

Sidas internrevision lämnade 13 rekommendationer som syftade till att åtgärda de brister som man hade funnit vid sin granskning. Med undantag av en rekommendation har samtliga brister åtgärdats (maj 2005). Den kvarstående frågan avser utbildning av personalen. Vid Sidas internrevision planeras för närvarande inga nya granskningar av multibi-biståndet.

Sidas sekretariat för utvärdering och internrevision ska bl.a. initiera för biståndet strategiska utvärderingar (UTV).¹⁰⁸ Urvalet av vilka utvärderingar som ska göras grundas ofta på att det finns ett behov inom Sida att genomföra en mer ingående studie. Resultatet av utvärderingen används ofta för att utveckla eller revidera en policy för de frågor som har utvärderats. På eget initiativ har UTV inte genomfört någon utvärdering av multibi-biståndet. Däremot har man i samverkan med övriga givare deltagit i utvärderingsprojekt (se avsnittet ovan). Utöver dessa insatser har det hittills, enligt uppgift vid intervjuer, inte funnits någon efterfrågan i organisationen på särskilda multibi-utvärderingar.

I vilken mån det skulle finnas skäl för UTV att initiera en utvärdering av multibi-bistånd beror delvis på vilket behov en sådan studie skulle fylla för att inte överlappa eller dubblera andra typer av utvärderings- och uppföljningsinsatser. En intressant fråga kan, enligt företrädare för Sida, vara att utvärdera val av biståndskanal utifrån perspektivet vad man vill åstadkomma med sitt bistånd. Om man som biståndsgivare vill bekämpa hiv/aids är det då bra att kanalisera biståndet via Globala fonden för hiv/aids, tuberkulos och malaria som sedan gör insatser i många länder eller finns det något annat sätt. Enligt Sida är sådana frågor inte belysta i särskilt stor utsträckning. Det finns även andra intressanta frågor som kan utvärderas. En sådan fråga är hur Sida använder sig av multibi som kanal, dvs. när det är lämpligt, hur man bedömer den multilaterala organisationens komparativa fördelar samt hur man följer upp och utvärderar.

Inom Sida är utvärderingsansvaret decentraliserat. Formerna för rapportering, uppföljning och ofta utvärdering regleras i avtal med aktuell samarbetspartner. Detta bör framgå av den bedömningspromemoria som är beslutsunderlag för en särskild insats. I avtalet anges vad som ska följas upp, när uppföljning ska ske och vem som ska svara för uppföljningen. När det gäller multibi-insatser är det vanligtvis den organisation som genomför insatsen som svarar för uppföljningen enligt uppgifter som har framkommit vid intervjuer. Vid Sida är det den enhet som förfogar över de aktuella medlen som har uppföljningsansvaret. I praktiken innebär det ofta att den ansva-

¹⁰⁸ Sidas arbets- och beslutsordning.

rige handläggaren som har berett ärendet svarar för att uppföljningen genomförs i enlighet med vad som har angivits i avtalet.

När det gäller utvärdering av insatser är det den ansvariga avdelningen eller ambassaden som beslutar om att genomföra en utvärdering. Sådana utvärderingar är sedan underlag för beslut om fortsatt eller förändrat stöd eller beslut om att avsluta en insats.

Under åren 2002–2005 har Sidas avdelningar genomfört 147 utvärderingar av olika biståndsinsatser. Av dessa har 16 berört multibi-insatser genom multilaterala organisationer. En av dessa utvärderingar omfattade det totala stödet till Unicef i ett land.¹⁰⁹

Utvärdering av multibi-insatser kan också förekomma inom ramen för tematiska utvärderingar inom Sida. Ett sådant exempel är Area Development Projects, Poverty Reduction, and the New architecture of Aid (02/14). Studien bygger på tre fallstudier där FN:s utvecklingsprogram (UNDP) var en av aktörerna i en av studierna.

¹⁰⁹ Sida Evaluation 03/41, Tom Dahl-Ostergaard, David Moore, Paola Roza; *Sida-funded Projects through UNICEF – Bolivia, 1989–2002*.

8 Rapportering till riksdagen om det multilaterala samarbetet

Enligt lagen (1996:1059) om statsbudgeten ska regeringen till riksdagen redovisa mål och resultat som uppnåtts inom olika verksamhetsområden. I utskottets löpande uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Budgetpropositionen är en viktig källa till information men resultatinformation redovisas även i särpropositioner och skrivelser från regeringen.

Under perioden 2003–2005 har regeringens rapportering till riksdagen om det multilaterala utvecklingssamarbetet främst omfattat budgetpropositioner för de aktuella åren samt följande resultatskrivelser Sveriges politik för global utveckling,¹¹⁰ Verksamheten i Internationella valutaafonden, Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna,¹¹¹ Sveriges i Förenta nationerna¹¹² samt Regeringens politik för humanitärt bistånd.¹¹³

Utgångspunkten för redovisningen av regeringens rapportering till riksdagen om det multilaterala samarbetet är framför allt utrikesutskottets synpunkter när det gäller behovet av mål- och resultatstyrningsinformation. När utskottet behandlade regeringens proposition En samlad politik för global utveckling framhöll utskottet att det var väsentligt att anslagstilldelningen för det internationella utvecklingsarbetet skedde inom ramen för den normala budgetprocessen. Budgetarbetet förutsätter att riksdagen inför sitt beslut har tillgång till mål- och resultatstyrningsinformation i en sådan utsträckning att politiska prioriteringar kan göras och att tillräckligt beslutsunderlag i övrigt föreligger.¹¹⁴

Utskottet behandlade också regeringens rapportering till riksdagen när det gällde den årliga resultatskrivelsen om Sveriges politik för global utveckling. I sitt bifall till propositionen pekade utskottet på att skrivelsen borde vara utformad på ett sådant sätt att utvecklingen mot ökad samstämmighet av regeringens politik kan jämföras över tid. Det betyder att utvecklingen jämfört med operativa mål inom respektive politikområde skulle redovisas. Skrivelsen borde, enligt utskottet, innehålla en redovisning av hur millenni målen uppfylls.

8.1 Omfattningen av det multilaterala biståndet

Det är främst i budgetpropositionerna för respektive år perioden 2003–2006 regeringen redogör för storleken på det multilaterala biståndet.¹¹⁵

¹¹⁰ Skr. 2004/05:4 och Skr. 2004/05:161.

¹¹¹ Skr. 2004/05:54.

¹¹² Skr. 2002/03:83 och Skr. 2004/05:95.

¹¹³ Skr. 2004/05:52.

¹¹⁴ 2003/04:UU3, s. 179.

¹¹⁵ Prop. 2005/06:1, Utgiftsområde 7, prop. 2004/05:1, Utgiftsområde 7, prop. 2003/04:1, Utgiftsområde 7 och prop. 2002/03:1 Utgiftsområde 7.

Regeringens redovisning i budgetpropositionen för 2006 innehåller uppgifter om Sveriges bidrag till multilaterala organisationer. Regeringen uppger att ”det multilaterala och det bilaterala biståndet är lika stort. Det samlade biståndet som lämnas via multilaterala organisationer genom UD och Sida uppgick till 10,4 miljarder kronor 2004 och det bilaterala landdestinerade biståndet var 9,6 miljarder kronor.”¹¹⁶ Regeringen har inte tidigare i budgetpropositionerna 2003–2005 klargjort fördelningen av det bilaterala och det multilaterala biståndet på motsvarande sätt. Dessa uppgifter stämmer dock inte överens med de uppgifter som Utrikesdepartementet lämnat till utredningstjänsten i maj 2005 och som sedan kompletterades i oktober 2005. Enligt Utrikesdepartementets uppgifter då uppgick det multilaterala biståndet till totalt 10,1 miljarder kronor, vilket även inkluderar bidrag från övriga departement och myndigheter.

I budgetpropositionen för 2005 redovisade regeringen att Sida ansvarar för merparten av det svenska utvecklingssamarbetet. Samarbetet var, enligt regeringen, till övervägande del bilateralt men det omfattar även andra former av bistånd.

I budgetpropositionen för 2004 respektive 2003 uppgav regeringen följande: ”huvuddelen av det svenska utvecklingssamarbetet – ca två tredjedelar – är bilateralt, dvs. sker direkt mellan Sverige och enskilda utvecklingsländer. Sida ansvarar för övervägande delen av det bilaterala biståndets genomförande”.¹¹⁷

Regeringen har inte för dessa år redovisat vilka principer som låg eller ligger till grund för den redovisade fördelning mellan bilateralt och multilateralt bistånd för de aktuella åren.

I samtliga budgetpropositioner för åren 2003–2006 saknas uppgifter om fördelningen mellan det multilaterala och det bilaterala biståndet har förändrats sedan föregående år.

Varken i årets eller i tidigare års budgetpropositioner finns en redovisning av hur stor del av det samlade multilaterala biståndet som har utbetalats av Utrikesdepartementet respektive Sida. När det gäller Utrikesdepartementets bidrag finns vissa uppgifter men för Sida är bidrag till multilaterala organisationer en integrerad del i redovisningen av dels kostnaderna per verksamhetsgren, dels utgifter för anslag 8:1, Biståndsverksamhet, Utvecklingssamarbete genom Sida (se avsnitt 8.7).

För Utrikesdepartementets biståndsverksamhet finns uppgifter som avser dels basbudgetstöd till FN:s ekonomiska och sociala verksamhet, dels Sveriges finansiering av banker och finansieringsinstitutioner. Sammantaget uppgick dessa bidrag till 4,4 miljarder kronor 2004 enligt budgetpropositionen

¹¹⁶ Budgetpropositionen för 2006, Utgiftsområde 7, s. 12.

¹¹⁷ Prop. 2003/04:1, Utgiftsområde 7, s. 33 och prop. 2002/03:1, Utgiftsområde 7, s. 37. I budgetpropositionen för 2004 preciserade regeringen att den angivna fördelningen gällde för 2002.

nen för 2005. Dessa uppgifter är inte fullständiga eller samstämmiga med de uppgifter som Utrikesdepartementet har lämnat till utredningstjänsten om utbetalade bidrag. Enligt de uppgifter som Utrikesdepartementet har lämnat utbetalade man drygt 7 miljarder kronor i bidrag till multilaterala organisationer (se avsnitt 4.3.3 tabell 9). I detta belopp ingår den avräkning som görs av det svenska bidraget till den del av EU:s gemensamma bistånd som finansieras över EU:s reguljära budget. Enligt uppgifterna från Utrikesdepartementet uppgick avräkningen till 961 miljoner kronor 2004. Detta innebär att regeringen inte har rapporterat till riksdagen hur 1,6 miljarder kronor har använts när det gäller det multilaterala biståndet.

I bilaga till budgetpropositionerna ”Sveriges samlade bidrag till FN” finns en förteckning över bidragen till FN-organisationerna men avsaknaden av förklaringar till vad angivna förkortningar betyder gör att redovisningen är svårtillgänglig. I dessa uppgifter ingår såväl bidrag till FN-organ som får räknas som bistånd som bidrag till FN-organ som Sverige betalar som medlem i organisationen. Det saknas uppgifter om vilka organ som bedriver verksamhet som betraktas som bistånd.

Regeringen uppger emellertid i sin analys i budgetpropositionen för 2006 att det svenska biståndets andel av BNI har fortsatt att öka. Samtidigt som antalet insatser som Sida genomför har minskat gäller det motsatta förhållandet för Utrikesdepartementet. Regeringen preciserar inte närmare detta förhållande.

8.2 Regeringens resultatbedömning

Resultatbedömningen i budgetpropositionerna för åren 2003–2005 är kopplade till de mål som då gällde för utvecklingssamarbetet. För respektive mål redogör regeringen för de insatser som har genomförts. När det gäller det multilaterala utvecklingssamarbetet finns uppgifter om att man har lämnat bidrag till olika fonder och organisationer, men det saknas generellt en beskrivning av vilka resultat som har uppnåtts.

I budgetpropositionen för 2006 omfattar regeringens resultatredovisning både det bilaterala och det multilaterala utvecklingssamarbetet. Till skillnad från de tidigare redovisningarna uppges vilka insatser regeringen har genomfört (se avsnitten 9.3–9.7).

I regeringens resultatskrivelse om Sveriges politik för global utveckling ska, enligt riksdagens beslut, redogörelsen avse dels utvecklingen i förhållande till de operativa målen inom respektive politikområde, dels hur millenniemålen uppfylls. Av skrivelsen framgår att det finns många mål för utvecklingssamarbetet. Regeringen redovisar vilka insatser som vidtas eller planeras. Det är dock svårt att överblicka dessa insatser på grund av deras antal och detaljeringsgrad. Generellt saknas en redogörelse för de resultat som har uppnåtts.

Ett exempel på en insats som regeringen aviserar i skrivelsen är en satsning inom miljöområdet som kommer att uppgå till 1 miljard kronor. Reger-

ingen har givit Sida i uppdrag att i dialog och samråd med Regeringskansliet och andra berörda myndigheter utarbeta förslag till miljöstatsningen. I budgetpropositionen för 2006 uppger regeringen att man som ett första steg har för avsikt att öka de särskilda satsningarna inom miljöområdet med drygt 330 miljoner kronor. Om detta ska ske via multilaterala kanaler eller bilaterala kanaler framgår dock inte. År 2004 lämnade Sverige ca 150 miljoner kronor till Globala miljöfonden (GEF) och FN:s miljöprogram (UNEP).

De multilaterala organens roll i genomförandet av den svenska politiken för global utveckling är inte särskilt framträdande i skrivelsen. Det framgår att Sverige arbetar för ökad givarsamordning och harmonisering genom att genomföra Parisdeklarationen och genom att stärka samverkan med multilaterala organisationer. Vidare nämns att man verkar dels via t.ex. OECD/DAC, Världsbanken och Internationella valutafonden (IMF), dels tillsammans med övriga medlemsländer inom EU i särskilda frågor.

I budgetpropositionen för 2006 pekar regeringen på att det pågår ett arbete inom departementet för att förbättra mål- och resultatstyrningen inom biståndsverksamheten. Målet är, enligt regeringen, att höja effektiviteten i biståndsverksamheten och förbättra resultatredovisningen i årsredovisningen och budgetpropositionen.

I sin analys som är kopplad till resultatet av insatserna inom politikområdet framhåller regeringen att man sammantaget bedömer att resultaten är mycket goda. Effektiviteten i biståndet har ökat och styrningen har steg för steg förstärkts. Regeringen hänvisar även till att DAC bekräftar denna bild i sin Peer Review av det svenska biståndet.

8.3 Resultatbedömning av FN-organen

Det är oklart vad regeringens resultatbedömning Sveriges stöd till FN:s arbete innebär. Å ena sidan framhålls i budgetpropositionen för 2006: ”Den samlade bedömningen från regeringens sida är att verksamheten inom de FN-organ där Sverige är en stor givare bidrar till att det svenska målet för internationellt utvecklingssamarbete uppnås.”¹¹⁸ Å andra sidan konstaterar regeringen ”att styrningen av det svenska multilaterala biståndet i dag brister i långsiktighet, samstämmighet och tydlighet”.¹¹⁹

Regeringen anser att det finns ett behov av att öka effektiviteten inom samtliga FN-organ. Samtidigt framhåller man att Sverige är aktivt i frågor om harmonisering, samordning av FN-organens programplanering och genomförande. Sverige har varit pådrivande i arbetet med FN-reformer, effektivisering samt ökad samverkan inom viktiga delar av FN:s framtida arbete med hållbar utveckling, jämställdhet samt reproduktiv hälsa och rättigheter.

¹¹⁸ Prop. 2005/06:1, budgetpropositionen för 2006, Utgiftsområde 7, sid. 27.

¹¹⁹ Prop. 2005/06:1, budgetpropositionen för 2006, Utgiftsområde 7, sid. 28.

8.4 FN:s fonder och program

I budgetpropositionerna för åren 2003–2006 finns en redogörelse för Utrikesdepartementets utvecklingssamarbete för de organisationer som Sverige lämnar basbudgetstöd till. För dessa organisationer framgår bidragens storlek. I varierande utsträckning kommenterar regeringen förslag till att bidragen till en asärskild organisation ska öka.

Förslag om att öka bidragen till FN:s befolkningsfond (UNFPA) redovisas och resultat kommenteras i budgetpropositionen för 2006. Regeringen uppger att det svenska stödet under de senaste fyra åren har mer än dubblats. Resultatet av de svenska bidragen är, enligt regeringen, att ytterligare 25 miljoner kvinnor kan ges preventivmedel, vilket i sin tur bedöms resultera i att antalet oönskade graviditeter kan minska med ca 9 miljoner på årsbasis. Regeringen menar också att Sverige har förmått andra givare att axla sin del av finansieringen i UNFPA. Även i tidigare års budgetpropositioner har regeringen framhållit stödet till UNFPA men i årets budgetproposition är det första gången som regeringen redovisar resultat av de svenska bidragen.

I andra fall när bidragen till en organisation föreslås öka finns inte lika tydliga motiv till ökningen. För FN:s utvecklingsprogram (UNDP) anges exempelvis att UNDP har förstärkt sin representation i samarbetsländerna och skapat instrument som möjliggör gemensam planering (budgetpropositionen för 2005). I budgetpropositionen för 2006 pekar regeringen på att UNDP har en tydlig inriktning mot de fattigaste länderna.

Av budgetpropositionerna för de aktuella åren framgår regeringens prioritering för det kommande budgetåret. För 2006 är de särskilda satsningarna: smittsamma sjukdomar inklusive hiv/aids, jämställdhet, konflikthantering, sysselsättning och arbetsmarknad samt en miljömässigt hållbar utveckling. Sida har i sin strategiska plan för 2006 delvis andra prioriteringar än regeringen. Sidas prioriteringar är att förstärka fattigdomsfokus i utvecklingssamarbetet, effektiviteterna i biståndet, förebygga och förhindra korruption samt bekämpa hiv/aids.¹²⁰ De prioriteringar som Sida har gjort omnämns inte i regeringens proposition.

8.5 Fackorganen

Regeringens redovisning i budgetpropositionerna för utgiftsområde 7, Internationellt bistånd som rör fackorganens biståndsverksamhet är begränsad. Det är främst Världshälsoorganisationen (WHO) som omnämns t.ex. i samband med dess initiativ om bromsmediciner mot hiv.

Regeringen uppgav i budgetpropositionen för 2005 att medlemskapet i ett fackorgan normalt ligger hos motsvarande fackdepartement. Fackorganens biståndsverksamhet finansieras oftast i enlighet med särskilda avtal med Sida. Enligt regeringen har fackorganens betydelse för FN:s sociala och

¹²⁰ Sida; *Mål och riktlinjer för Sidas verksamhetsplanering för 2006–2009 och årsredovisningen för 2005*, 2005-09-20.

ekonomiska verksamhet ökat inte minst genom deras uppgifter i samband med förverkligandet av millennieutvecklingsmålen och genom deras expertis på områden i utvecklingsländernas fattigdomsstrategier.

Däremot redogör regeringen mer utförligt för fackorganens verksamhet i skrivelsen om Sverige i FN. För Världshälsoorganisationen (WHO), FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO) och Internationella jordbruksutvecklingsfonden (IFAD) framgår det att organisationerna bedriver en omfattande biståndsverksamhet.¹²¹

För en del fackorgan lyfter regeringen fram de svenska prioriteringarna i skrivelsen. Det gäller särskilt för WHO där regeringen bl.a. uppger att Sverige under det treåriga medlemskapet i styrelsen (2002–2004) aktivt bidrog till reformeringen av styrelsens arbetssätt. Inom WHO:s programverksamhet har regeringen särskilt engagerat sig i arbetet med WHO:s ramkonvention om tobakskontroll som antogs 2003. Några andra frågor som regeringen kommenterar är WHO:s strategier för barns och ungdomars hälsa samt för reproduktiv hälsa och frågor om alkohol och hälsa.

8.6 De internationella finansiella institutionerna

Av budgetpropositionerna för 2003 till 2006 framgår storleken på bidragen till Världsbanksgruppen och de regionala utvecklingsbankerna. När det gäller övriga regionala utvecklingsbanker och övriga utvecklingsbanker har dock inte regeringen preciserat bidragen till respektive organ. Även när det gäller övriga fonder som t.ex. Internationella jordbruksutvecklingsfonden (IFAD), Nordiska utvecklingsfonden (NFD), Afrikanska kapacitetsbyggnadsfonden (ACBF) och Globala miljöfonden (GEF) saknas uppgifter om det svenska stödet till dessa organisationer. I något fall som exempelvis Globala fonden mot hiv/aids, tuberkulos och malaria uppgav regeringen bidragens storlek under en treårsperiod (budgetpropositionen för 2005).

I budgetpropositionen för 2006 pekar regeringen på att omfattande utvärderingar och analyser har legat till grund för påfyllnadsförhandlingar i Internationella utvecklingsfonden (IDA), Afrikanska utvecklingsfonden (AfDB) och Asiatiska utvecklingsfonden (AsDF). Regeringen uppger att utvärderingarna visar att institutionerna genom sina mandat, betydande verksamhet och omfattande finansiella resurser har stor betydelse för att minska fattigdomen i enskilda regioner och länder.

I främst budgetpropositionen för 2005 redogör regeringen för Sveriges ståndpunkter och vad man har lyckats åstadkomma. En utförligare beskrivning av verksamheten i de internationella finansieringsinstitutionerna finns i den skrivelse som regeringen lämnar till riksdagen.¹²² I skrivelsen redogör regeringen för policyfrågor och processer som har präglat såväl styrelsearbetet som institutionernas årsmöten under det gångna verksamhetsåret. Dessutom redovisas verksamheten i respektive institution och den förvänta-

¹²¹ Skr. 2004/05:95.

¹²² Skr. 2004/05:54.

de framtida inriktningen. För respektive organisation framgår de svenska bidragen från Utrikesdepartementet och Sida 2003 eller 2004.

Finansutskottet har i yttrande till utrikesutskottet kommenterat skrivelsens utformning.¹²³ Finansutskottet ansåg att skrivelsen delvis var svårläst och att det inte alltid framgick vilka ståndpunkter regeringen hade tagit i enskilda frågeställningar. Utrikesutskottet delade denna uppfattning och utgick ifrån att regeringen ser över strukturen till nästa skrivelse. Samtidigt menade utskottet att eftersom skrivelsen var den första inom detta ämnesområde är det normalt att det tar ett tag innan rapporteringen finner sin form.

Både finansutskottet och utrikesutskottet välkomnade regeringens förbättrade information till riksdagen om de internationella finansieringsinstitutionerna. Det gällde dels den behandlade skrivelsen, dels att statsråden Pär Nuder och Carin Jämtin inför IMF:s och Världsbankens årsmöten och vår-möten underrättade riksdagen om institutionernas verksamheter och regeringens prioriteringar i dess arbete med dem. Riksdagen får, enligt utskotten, härigenom möjligheter att delge sina synpunkter och i förlängningen utöva påverkan.

8.7 Sidas multilaterala utvecklingssamarbete

I budgetpropositionerna för 2003–2005 redogör regeringen för Sidas utvecklingssamarbete inom respektive verksamhetsgren samt anslag 8:1, Biståndsverksamhet, Utvecklingsarbete genom Sida. Det multilaterala utvecklingssamarbetet nämns inom ramen för denna redogörelse. Det är dock nästa omöjligt att få någon tydlig bild av Sidas multilaterala utvecklingssamarbete eftersom regeringens beskrivning är begränsad till vissa insatser. Detta förhållande gäller även för regeringens redovisning i årets budgetproposition. En skillnad jämfört med tidigare budgetpropositioner är att regeringen uppger att det bilaterala biståndet slussas via multilaterala kanaler till insatser i vissa länder s.k. multibi-bistånd. För 2006 redovisar regeringen uppgifter om anslag 8:1, Biståndsverksamhet, Utvecklingsarbete genom Sida.¹²⁴

Däremot redovisar regeringen i skrivelsen om Sverige i Förenta nationerna 2003–2004 att Sida 2003 lämnade ca 1,5 miljarder kronor i projektbidrag till FN-organisationer.¹²⁵ Denna uppgift stämmer också överens med de uppgifter som Sida har lämnat till utredningstjänsten om bidrag till FN - organ 2003 exklusive de internationella finansiella institutionerna.

Av den tidigare nämnda bilagan i avsnitt 9.1 ”Sveriges samlade bidrag till FN” framgår Sidas bidrag till FN. Förteckningen av de organisationer som Sida ger bidrag till är dock inte fullständig. Många organisationer redovisas

¹²³ Finansutskottets yttrande 2004/05:2y.

¹²⁴ Delposterna inom anslaget är: Humanitära insatser och konflikthantering, Information, Globala utvecklingsprogram, Enskilda organisationer, Asien, Mellanöstern och Nordafrika, Latinamerika, Afrika, Östeuropa och Centralasien uppdelat på ODA-länder, icke ODA-länder, Forskning samt Ekonomiskt stöd.

¹²⁵ Skr. 2004/05:95, s. 40.

under "Övrigt", dvs. övriga organisationer. Detta förhållande i kombination med att angivna förkortning inte förklarar försvårar möjligheterna att få en överblick över Sidas insatser.

8.8 Utvärdering

I budgetpropositionen för 2006 har frågan om utvärdering av de multilaterala organisationernas verksamhet uppmärksammats, vilket man inte har gjort på samma sätt i de tidigare budgetpropositionerna. Regeringen pekar på att man i samverkan med andra aktörer både kan och genomför utvärderingar tillsammans med andra aktörer. Ett exempel är de insatser som genomförs inom ramen för DAC:s utvärderingsnätverk.

Ett annat exempel som regeringen redovisar är resultat av utvärderingar som har genomförts inom ramen för nätverket MOPAN där givarna genomför gemensamma utvärderingar av de multilaterala organisationernas verksamhet i fält (se avsnitt 7.2.3). Regeringen kommenterar de granskningar som har gjorts av FN:s utvecklingsprogram (UNDP), FN:s barnfond (Unicef) och Världshälsoorganisationen (WHO). Däremot nämner inte regeringen de resultat som framkom i en MOPAN-studie som rörde FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO) och Afrikanska utvecklingsbanken (AfDB). Kontakterna med fältet hade varit alltför sporadiska för att givarländernas fältrepresentanter skulle kunna bedöma organisationernas resultat. (Se avsnitten 7.2.2 och 8.6.)

Regeringen redovisar också att en oberoende utvärdering har genomförts av Internationella jordbruksutvecklingsfonden (IFAD) som enligt regeringen är unik när det gäller ambitionsnivå och transparens.

9 Iakttagelser och slutsatser

Av denna uppföljning framgår:

- Det samlade svenska multilaterala biståndet har ökat från 6,7 miljarder kronor 2002 till 10,1 miljarder kronor 2004. Ökningen uppgår till 3,4 miljarder kronor, vilket motsvarar 51 %.
- År 2004 uppgick de reguljära bidragen till de multilaterala organisationerna till 6,9 miljarder kronor och multibi-biståndet (öronmärkta bidrag) uppgick till 3,2 miljarder kronor. Under perioden 2002–2004 ökade de reguljära bidragen med 42 %. För multibi-biståndet var ökningen 74 %.
- FN-organisationer svarar för 51 % av det samlade svenska multilaterala biståndet 2004, vilket ligger i linje med Sveriges aktiva stöd för FN och dess organ.
- Redovisningen av det multilaterala biståndet är bristfällig.
- Uttalade principer för att fördela biståndet bilateralt och multilateralt saknas.
- Det finns strategier för det svenska samarbetet med nio FN-organisationer men det saknas en samlad strategi för det svenska multilaterala utvecklingssamarbetet.
- Sverige ger bidrag till ett 70-tal multilaterala organisationer men det saknas en överblick över det svenska multilaterala utvecklingssamarbetet.
- Ansvarsfördelningen mellan Utrikesdepartementet och Sida är otydlig.
- Det är svårt att överblicka genomförda uppföljningar och utvärderingar inom området.
- Regeringens rapportering till riksdagen om den multilaterala samverkan är ofullständig och oklar.

9.1 Utgångspunkter för uppföljningen

I utskottens beredning av ärenden ingår uppgiften att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut. Utrikesutskottet har uppdragit åt utredningstjänsten att bistå utskottet med att följa upp och analysera det svenska multilaterala utvecklingssamarbetet.

Utgångspunkten för denna uppföljning är att man från svenskt håll har ansvar för användningen av svenska biståndsmedel även om uppgiften att genomföra insatser har delegerats till en organisation. Uppföljningen har inriktats mot att undersöka hur frågor om det multilaterala biståndet hantearas av Utrikesdepartementet och Sida. I studien har storleken på det svenska multilaterala biståndet klarlagts. Även Sveriges andel av de totala bidragen till några större FN-organ samt banker och finansieringsinstitut redovisas. Därutöver omfattar uppföljningen en kort beskrivning av principerna för medelsfördelningen mellan bilateralt och multilateralt bistånd samt en redogörelse för fördelningen av bidrag till olika multilaterala organisationer. Även frågor som rör ansvarsfördelningen mellan främst Utrikesdepartemen-

tet och Sida behandlas i uppföljningen. Slutligen redovisas uppgifter om regeringens rapportering till riksdagen om det multilaterala biståndet.

Analysen i uppföljningen utgår från de av riksdagen fattade besluten som omfattar utvecklingssamarbetet och de synpunkter som utrikesutskottet har framfört när det gäller behovet av mål- och resultatstyrningsinformation. Utskottet har bl.a. pekat på att budgetarbetet i riksdagen förutsätter att riksdagen inför sitt beslut har tillgång till mål- och resultatstyrningsinformation i en sådan utsträckning att politiska prioriteringar kan göras och att tillräckligt beslutsunderlag i övrigt föreligger.¹²⁶

I uppföljningen av det multilaterala utvecklingssamarbetet behandlas frågan om hur Sverige kan påverka användningen av bidragen. Reguljära bidrag till multilaterala organisationer har ingen givaridentitet när bidragen nått respektive organisation. Användningen av bidragen bestäms av respektive styrelse för de multilaterala organisationerna. Sverige behöver därför ha en löpande uppsikt över de multilaterala organisationernas verksamhet för att kunna påverka resultatet. Staten bör göra bedömningar av organisationerna som en grund för beslut om att ge bidrag till dem och storleken på dessa bidrag. Det innebär att det behövs kunskap om resultatet för att man ska kunna göra avvägningar var de svenska biståndsmedlen ger störst effekt. Denna information behöver förmedlas till riksdagen i syfte att förbättra beslutsunderlaget.

Den parlamentariska kommittén om Sveriges politik för global utveckling konstaterade att en effektiv kommunikation och information är en viktig förutsättning för att skapa och bibehålla ett starkt stöd för politiken för global utveckling. Kommittén ansåg även att kunskapen om multilateralt arbete behövde stärkas.

9.2 Uttalade principer för att fördela bilateralt och multilateralt bistånd saknas

Av denna uppföljning framgår att det inte finns några uttalade principer för fördelningen mellan det bilaterala och det multilaterala biståndet. Fördelningen mellan bilateralt och multilateralt bistånd har inte varit föremål för någon närmare prövning sedan i början av 1990-talet. Ett ungefärligt rikt-märke för fördelningen har varit att man har fördelat cirka en tredjedel av biståndsmedlen till multilaterala organisationer och två tredjedelar via bilaterala kanaler.

Numera (2004) fördelar Sverige mer än hälften av sitt stöd genom multilaterala organisationer inräknat multibi-bistånd, dvs. ”öronmärkta” bidrag till de multilaterala organisationerna. Det är framför allt Sida som lämnar multibi-bistånd men det förekommer att Utrikesdepartementet ger bidrag till särskilda projekt som de multilaterala organisationerna bedriver. I uppgifterna om bilateralt bistånd ingår även statligt finansierat stöd som lämnas via enskilda organisationer. Det innebär i praktiken att Sidas egna bilaterala insatser inte

¹²⁶ Bet. 2003/04:UU3, s. 179.

är så omfattande som man kan få intryck av utifrån den internationella statistiken.

Riksdagens ställningstagande till Sveriges politik för global utveckling innebär att bilateralt och multilateralt samarbete bör ses i ett samlat perspektiv. Det medför bl.a. en ökad betoning på samverkan mellan olika aktörer och att det uppstår nya samarbetsformer. Gränserna mellan det bilaterala och multilaterala utvecklingssamarbetet blir då otydliga eftersom syftet är att integrera biståndsformerna. Vid eventuella överväganden om det behövs uttalade principer för det bilaterala och multilaterala utvecklingssamarbetet behöver detta förhållande beaktas.

9.3 Det svenska multilaterala biståndet har ökat

Av denna uppföljning framgår att Sveriges bidrag till multilaterala organisationer har ökat under perioden 2002–2004 från 6,7 miljarder kronor till 10,1 miljarder kronor. Ökningen uppgår till ca 3,4 miljarder kronor, vilket motsvarar 51 %.

Sveriges aktiva stöd för FN och dess organ har varit ett centralt inslag i den svenska utrikespolitiken under hela efterkrigstiden, vilket också avspeglas i Sveriges bidrag till multilaterala organisationer. I uppföljningen har det framkommit att Sverige lämnar ungefär hälften av sitt multilaterala bistånd till FN-organ. Sverige är samtidigt en av de fem största givarna i nio av tio undersökta FN-organ. När det gäller de internationella bankerna och fonderna är Sverige en av de sex största givarna i tre av de fem undersökta organisationerna.

Det multilaterala biståndet har hittills varit en förhållandevis okänd del av det svenska biståndsfödet. Fram till helt nyligen var det få utredningar som närmare hade behandlat det multilaterala utvecklingssamarbetet. Sida har genomfört en översyn av sitt multilaterala arbete. Resultatet presenterades i en rapport i maj 2005. Inom myndigheten pågår det ett arbete med att genomföra eller bereda förslag som lämnades av översynen. Regeringen har i oktober 2005 aviserat att man har för avsikt att tillsätta en utredning som ska omfatta det multilaterala utvecklingssamarbetet.

9.4 Redovisningen av det multilaterala biståndet är bristfällig

I budgetpropositionen för 2006 redovisar regeringen att det samlade multilaterala biståndet som förmedlas via Utrikesdepartementet och Sida uppgick till 10,4 miljarder kronor 2004. Dessa uppgifter är dock inte samstämmiga med de uppgifter som Utrikesdepartementet har lämnat till utredningstjänsten i maj och oktober 2005 samt uppgifter från Sida.

I denna uppföljning har det framkommit att Sida lämnade 2,9 miljarder kronor i bidrag till multilaterala organisationer 2004, vilket framgår av myndighetens årsredovisning. Utrikesdepartementet svarade för utbetalning av 7,2 miljarder kronor. Övriga departement och myndigheter lämnade 46 miljoner kronor i bidrag. De svenska bidragen till de multilaterala organisa-

tionerna uppgick totalt till 10,1 miljarder kronor 2004. Utredningstjänsten har, efter begäran, fått dessa uppgifter av Utrikesdepartementet. Det har framkommit att det har varit svårt för Utrikesdepartementet att ta fram dessa uppgifter eftersom det saknas rutiner som är avpassade för att hämta de efterfrågade uppgifterna från Regeringskansliets redovisningssystem.

Sida har i sin årsredovisning delvis valt att redovisa multilaterala organisationer tillsammans med enskilda organisationer, vilket försvårar möjligheterna att tillgodogöra sig informationen. Man behöver således ha kunskap om vilka organisationer som räknas som multilaterala för att kunna summera myndighetens bidrag till multilaterala organisationer.

Den internationella statistiken om bistånd grundas på regler för rapporteringen till OECD/DAC. Dessa regler innebär att "öronmärkta" bidrag som främst Sida men även Utrikesdepartementet lämnar till de multilaterala organisationerna, s.k. multibi-bistånd, räknas som bilateralt bistånd. Reglerna innebär också att när skuldsedlar utfärdas till de internationella finansiella institutionerna bokförs dessa när de utfärdas och inte när de utbetalas från anslag från den svenska statsbudgeten. Därutöver redovisas den internationella statistiken på en relativt aggregerad nivå. Det innebär bl.a. att flera organisationer där Sverige är en stor bidragsgivare inte syns i statistiken eftersom de redovisas under t.ex. "övriga FN-organisationer", "övriga multilaterala organisationer" och "övriga regionala banker". I uppföljningen har det framkommit att det är svårt för Utrikesdepartementet att i efterhand precisera de uppgifter som DAC redovisar under de övriga organisationerna. Vid departementet saknas rutiner för att dokumentera tidigare lämnade uppgifter. Sammantaget är det därför svårt att använda den internationella statistiken som underlag till riksdagen i beslutsprocessen.

De uppmärksammade bristerna när det gäller redovisning av bidrag till multilaterala organisationer försvårar möjligheterna för riksdagen att följa utvecklingen. En redovisning av det samlade multilaterala biståndet fördelat på multilateralt bistånd, multibi-insatser, respektive organisation och vem som har utbetalat dessa bidrag skulle ge riksdagen en tydligare bild av användningen av de medel som riksdagen beslutar om.

9.5 Det saknas en överblick över det svenska multilaterala utvecklingssamarbetet

Sverige lämnade 2004 bidrag till ca 70 multilaterala organisationer. Antalet organisationer som Sverige ger bidrag till tenderar att öka. Av denna uppföljning framgår att det saknas en överblick eller samlad dokumentation över det svenska multilaterala utvecklingssamarbetet. Både inom Regeringskansliet och inom Sida är ansvaret fördelat på många händer. Inom Sida har man ett delegerat beslutssystem, vilket även omfattar multibi-insatser.

För att skapa en bättre överblick kan det behövas en samlad genomgång av de organisationer som Sverige ger bidrag till, kopplat till de principer som har legat till grund för Sveriges bidragsgivning till multilaterala organisationer. Dessa principer är: bedömning av organisationen, den historiska

tilldelningen och bördefördelningen. Även Sidas multibi-bistånd borde omfattas av en sådan kartläggning för att få en helhetsbild av det samlade svenska stödet.

9.6 Det saknas en samlad strategi för det svenska samarbetet med de multilaterala organisationerna

Regeringen har fastställt nio strategier som avser det svenska samarbetet med respektive FN-organisation. Däremot saknas en samlad strategi för det svenska samarbetet med de multilaterala organisationerna. Denna fråga aktualiserades redan 1999 av en översyn som genomfördes av Utrikesdepartementet och Sida. Även i rapporter som har publicerats 2005 av OECD/DAC, Sida och en rapport som tagits fram på uppdrag av Utrikesdepartementet har behovet av en samlad strategi uppmärksamats.

I denna uppföljning har det framkommit att mer än hälften av de svenska biståndsmedlen förmedlades via multilaterala organisationer 2004. Det samlade multilaterala biståndet inklusive multibi-bistånd har ökat med 50 % från 2002 till 2004. Den betydande ökningen av det samlade multilaterala biståndet är således ett uttryck för en prioritering som inte har grundats på en uttalad eller bestämd strategi. Detta förhållande försvårar möjligheterna att bedöma i vilken utsträckning insatserna bidrar till att nå de övergripande målen och prioriteringarna som riksdagen har lagt fast.

I många sammanhang och i de befintliga strategierna för samarbetet med FN-organisationerna är de svenska positionerna att finansieringen av FN-organisationerna ska ske via reguljära bidrag. Samtidigt har den svenska multibi-finansieringen ökat med 73 % under perioden 2002–2004. I både tidigare utredningar och i övrigt underlag har nackdelar med multibi-finansiering uppmärksamats.

Flera multilaterala organisationer verkar inom samma område och/eller angränsade områden. Avsaknaden av en samlad strategi kan innebära att det är svårt att bedöma vilken biståndskanal som är mest effektiv om man t.ex. vill motverka spridningen av hiv/aids, som är ett av regeringens prioriterade områden. Beroende på utformningen av en sådan strategi skulle den eventuellt kunna utgöra en vägledning för prioritering mellan olika organisationer.

Ett ytterligare underlag för vägledning för prioriteringar mellan organisationer kan vara underlag från fältet. Det är oklart hur erfarenheter från fältet tillvaratas i det multilaterala utvecklingssamarbetet. Enligt uppgifter som har framkommit i nyligen publicerade rapporter finns det brister i dessa avseenden. Företrädare för Utrikesdepartementet anser att man tillvaratar erfarenheter från fältet eller att man försöker ta vara på de erfarenheter som förmedlas.

Det har framkommit uppgifter inom ramen för uppföljningen att det finns brister när det gäller ett gemensamt förhållningssätt för Sveriges agerande i förhållande till de multilaterala organisationerna. I de befintliga strategierna redovisas förhållningssätt till respektive organisation. Om enbart strate-

gier för enskilda organisationer fastställs finns det risk för att ett ställningstagande som görs i en strategi är motstridigt ett ställningstagande i en annan. I denna uppföljning har inte sådana observationer gjorts men en sådan situation kan uppstå när antalet strategier ökar eller när befintliga strategier revideras.

9.7 Ansvarsfördelningen mellan Utrikesdepartementet och Sida är otydlig

I flera utredningar har det framkommit att ansvarsfördelningen mellan Utrikesdepartementet och Sida är otydlig. Denna iakttagelse har bekräftats i denna uppföljning.

En orsak till denna otydlighet kan vara att Utrikesdepartementet har dubbla roller. Utrikesdepartementet ska, i likhet med övriga departement, svara för ledning, styrning och samordning av underlydande myndigheter. Departementet fördelar även bidrag till de multilaterala organisationerna. Dessa bidrag uppgick till 7,2 miljarder kronor 2004, varav merparten utgjordes av reguljära bidrag men det förekommer även att Utrikesdepartementet lämnar bidrag till särskilda projekt som de multilaterala organisationerna bedriver. Detta innebär att det sker en betydande ärendehantering inom departementet.

Utrikesdepartementets ärendehantering av ”öronmärkta” bidrag har i något fall lett till att departementet och Sida haft skilda uppfattningar om huruvida bidraget är förenligt med den strategi som regeringen tidigare har lagt fast för samarbetet med den berörda organisationen. Sådana exempel visar att det finns ett behov av att ansvarsfördelningen konkretiseras och tydliggörs så att motsvarande situationer inte uppstår. Det är väsentligt att svenska myndigheter som samarbetar med multilaterala organisationer har ett enhetligt och samstämmigt uppträdande gentemot dem.

Konstitutionsutskottet har vid flera tillfällen behandlat frågor som rör regeringens och Regeringskansliets roll som bidragsfördelare. Detta har bl.a. gällt Östersjömiljarden¹²⁷ och anslag som regeringen disponerar och fördelar¹²⁸. Utskottets behandling föranleddes dels av egna granskningar, dels av två granskningar som hade genomförts av Riksdagens revisorer.¹²⁹

I samband med konstitutionsutskottets behandling av revisorernas förslag rörande anslag som regeringen disponerar och fördelar gjorde utskottet följande uttalande:

”Våren 2001 granskade utskottet bl.a. behandlingen av den s.k. Östersjömiljarden och konstaterade vissa brister i hanteringen. Enligt utskottet kunde de problem som påvisats förutsättas hänga samman med att verksamheten han-

¹²⁷ Bet. 2000/01:KU20, bet. 2001/02:KU26.

¹²⁸ Bet. 2001/02:KU5.

¹²⁹ 2000/01:RR14; Anslag som regeringen disponerar och fördelar, 2001/02:RR14, Den ekonomiska redovisningen av Östersjömiljarden.

terades av Regeringskansliet, vars organisation inte i första hand är konstruerad för en sådan hantering. Vidare pekade utskottet på att stora ärendemängder ställer krav på resurser som normalt inte finns i Regeringskansliet och att andra viktiga arbetsuppgifter kan bli undanträngda (bet. 2000/01:KU20).¹³⁰

När det gäller Riksdagens revisorers principiella synpunkter på regeringen som bidragsförmedlare instämde utskottet i att det går att förena med den svenska förvaltningsmodellen att regeringen i vissa fall fungerar som bidragsförmedlare. Som revisorerna uttalade, ansåg utskottet, att grundregeln borde vara att statliga medel till offentlig verksamhet ska fördelas efter förutbestämda kriterier till den ordinarie verksamheten. Detta gällde inte minst bidrag till kommunsektorn. Utskottet ställde sig bakom revisorernas slutsats om att enskilda bidragssystem endast undantagsvis bör hanteras av regeringen och Regeringskansliet.

Konstitutionsutskottet ställde sig bakom revisorernas förslag om ett bättre beslutsunderlag, förbättrad bidragshantering, skärpta krav på redovisning och revision samt en samlad översyn av föreskrifter. Enligt utskottet visade granskningen att det fanns skäl att förbättra styrning, insyn och kontroll när regeringen och Regeringskansliet hanterar anslag som ställs till regeringens disposition.

Denna uppföljning har visat att när det gäller det multilaterala utvecklingssamarbetet finns det skäl att tydliggöra vem som ska ansvara för vad, vem man ska samverka med och hur detta ska ske samt vem som har ansvar för att det sker en uppföljning av resultatet. Under uppföljningen har det framkommit att regeringen har givit Statskontoret i uppdrag att bl.a. analysera ansvarsfördelningen mellan Utrikesdepartementet och Sida. Uppdraget ska avrapporteras i december 2005.

9.8 Det är svårt att överblicka genomförda uppföljningar och utvärderingar

Av denna uppföljning framgår att det är svårt att få en överblick över uppföljningar och utvärderingar som genomförs av de multilaterala organisationernas verksamhet.

Uppföljningar och utvärderingar genomförs av många aktörer inom såväl de multilaterala organisationerna som givarländerna. Bindande internationella åtaganden innebär att det pågår insatser för att givare inklusive multilaterala organisationer så långt som möjligt ska använda mottagarländernas uppföljnings- och revisionssystem. Detta innebär att givare inte ska konstruera egna uppföljnings- och utvärderingssystem. Däremot behöver man en överblick över genomförda uppföljningar och utvärderingar samt undersöka hur resultatet används för att genomföra förbättringar. I dag saknas en sådan överblick. Det skulle behövas en strukturerad genomgång av genomförda utvärderingar som innefattar hur resultatet tillvaratas inom respektive organisa-

¹³⁰ Bet. 2002/02:KU5, s. 8.

tion som Sverige lämnar bidrag till. I dag är sådan kunskap inte samlad och den går därför inte att överblicka. En bättre överblick skulle sannolikt underlätta bedömningar av respektive organisation som grund för bidragstilldelningen.

När det gäller hur de reguljära bidragen används är de svenska företrädarna i styrelserna dels beställare, dels mottagare av sådan information som har genererats från uppföljnings- och utvärderingsinsatser som genomförs inom organisationen. Resultat från dessa möten dokumenteras.

Sidas uppföljning och utvärdering av sitt multibi-bistånd är starkt decentraliserad i likhet med övrig biståndsverksamhet. Uppföljning och eventuella utvärdering ska regleras i avtal med aktuell samarbetspartner. Därutöver ska Sidas sekretariat för utvärdering och internrevision bl.a. initiera strategiska utvärderingar när det gäller biståndet. De har i viss utsträckning medverkat i utvärderingar tillsammans med andra givare som har omfattat de multilaterala organisationerna, men de har i övrigt inte initierat någon utvärdering av det multilaterala biståndet. Detta beror på att det inte har funnits någon efterfrågan i organisationer av en sådan analys i kombination med Utrikesdepartementet numera svarar för utbetalning av de reguljära bidragen.

Internationellt har intresset för uppföljningar och utvärderingar ökat. Det pågår också olika insatser där givarna gemensamt genomför utvärderingar. Sida representerar Sverige i DAC:s utvärderingsnätverk där både bilaterala och multilaterala utvärderingsverksamheter ingår. Inom nätverket har man genomfört gemensamma utvärderingar som bl.a. har berört de multilaterala organisationerna. För närvarande pågår ett arbete med att utveckla en metod för att kunna bedöma de multilaterala organisationernas egen kapacitet att genomföra utvärderingar. Insatsen grundas bl.a. på de erfarenheter som finns av gemensamma utvärderingar. Många aktörer är inblandade i utvärderingen så processen är ofta tungrodd.

Ett ytterligare exempel på nätverk där Sverige ingår är The Multilateral Organisations Performance Assessment Network (MOPAN). De genomförda studierna grundas på synpunkter från givarländernas fältrepresentation om hur de undersökta organisationerna fungerar. I uppföljningen har det framkommit att resultatet från MOPAN:s två hittillsvarande studier är positiva. Utrikesdepartementet framhåller exempelvis att ambassadernas intresse för de multilaterala organisationerna har ökat. Sida menar att återföringen av fälterfarenheter till styrelserna också har ökat.

I uppföljningen har det framkommit att det är viktigt att sådana resultat som visar på vad varje organisation presterar används som ett underlag för förbättringar och prioriteringar. Sammantaget kan det finnas skäl för svenska myndigheter att överväga hur det samlade underlaget från uppföljningar och utvärderingar av de multilaterala organisationerna kan användas i den svenska beslutsprocessen på ett ändamålsenligt sätt.

9.9 Regeringens rapportering till riksdagen om den multilaterala samverkan är ofullständig och oklar

Regeringens rapportering till riksdagen om det multilaterala samarbetet görs i flera resultatskrivelser som avser FN, de internationella finansieringsinstitutionerna och genomförandet av politiken för global utveckling samt den årliga redovisningen i budgetpropositionen. Uppgifterna som avser FN:s fackorgan redovisas under olika utgiftsområden. Sammantaget innebär detta att det är svårt för riksdagen att få en överblick över de insatser som genomförs men framför allt vilka resultat som har uppnåtts.

I budgetpropositionen för 2006 redovisas för första gången storleken på det samlade multilaterala biståndet. Det saknas emellertid uppgifter om fördelningen mellan de bidrag som Regeringskansliet och Sida utbetalar till multilaterala organisationer. Informationen till riksdagen om storleken på det multilaterala biståndet har således förbättrats jämfört med tidigare år. Regeringen har också redogjort för vissa resultat som har uppnåtts till följd av de svenska bidragen. Ett sådant exempel är resultat av de svenska bidragen till FN:s befolkningsfond (UNFPA). De svenska bidrag har inneburit att ytterligare 25 miljoner kvinnor kan ges preventivmedel, vilket i sin tur bedöms leda till att antalet oönskade graviditeter kan minska med ca 9 miljoner på årsbasis. Regeringen framhåller också att Sverige har förmått andra givare att axla sin del av finansieringen i UNFPA. Även i tidigare års budgetpropositioner har regeringen framhållit stödet till UNFPA men i årets budgetproposition är det första gången som regeringen redovisar resultat av de svenska bidragen.

Regeringens rapportering till riksdagen om sina insatser när det gäller det multilaterala utvecklingssamarbetet är särskilt betydelsefull eftersom regeringen till skillnad från statliga myndigheter inte lämnar någon särskild årsredovisning. Det innebär att det kan bli svårt för riksdagen att få tillräcklig information för att göra politiska prioriteringar i budgetberedningen om regeringens redovisning är bristfällig.

Regeringen redovisar i budgetpropositionen för 2006 att det pågår ett arbete med att utveckla mål- och resultatstyrningen inom området. I syfte att förbättra informationen till riksdagen skulle en konkret redovisning till riksdagen om bidragens storlek kunna göras, hur de fördelas på respektive organisation och vem som svarar för utbetalningen. Det finns exempel på att regeringen inte har kommenterat den föreslagna prioriteringen för riksdagen vare sig i årets eller tidigare års (2003–2005) budgetpropositioner. Det kan övervägas om regeringens framtida redovisningar regelmässigt bör kompletteras med kommentarer till den föreslagna prioriteringen för att förbättra riksdagens beslutsunderlag.

I bilaga till budgetpropositionerna "Sveriges samlade bidrag till FN" finns en förteckning över bidrag till FN-organ. Redovisningen saknar förklaringar till de angivna förkortningarna. I de redovisade uppgifterna ingår både bidrag till FN-organ som räknas som bistånd och bidrag till FN-organ som

Sverige betalar i egenskap av medlem i organisationen. Det saknas emellertid uppgifter om vilka organ som bedriver verksamhet som betraktas som bistånd. I syfte att förbättra informationen till riksdagen skulle de ovan nämnda uppgifterna kunna kompletteras med en förkortningsordlista i likhet med regeringens redovisning i budgetpropositionen för utgiftsområde 6, Försvar samt beredskap mot sårbarhet. En sådan redovisning för utgiftsområde 7, Internationellt bistånd, skulle kunna kompletteras med uppgifter om vilka FN-organ som bedriver en biståndsrelaterad verksamhet och hur stor andel som räknas som bistånd enligt DAC.

I budgetpropositionen för 2006 angavs att ”den samlade bedömningen från regeringens sida är att verksamheter inom de FN-organ där Sverige är en stor givare bidrar till att det svenska målet för internationellt utvecklings-samarbete uppnås”. Å andra sidan konstaterar regeringen ”att styrningen av det svenska multilaterala biståndet i dag brister i långsiktighet, samstämmighet och tydlighet”.¹³¹ Sådan information kan uppfattas som motstridig och det kan vara värdefullt för riksdagen att få en mer preciserad redogörelse så att inte missförstånd uppstår.

När det gäller mål- och resultatstyrningen inom staten har det pågått en utveckling under ett flertal år. Ett omfattande utvecklingsarbete har bedrivits inom bl.a. Regeringskansliet i syfte att ge riksdag och regering ett bättre underlag för prioriteringsdiskussioner och för att lättare kunna bedöma värdet av insatta resurser i förhållande till politiskt beslutade mål.¹³²

Inom riksdagen har frågan bl.a. behandlats av Riksdagskommittén och flera utskott. När det gäller dialogen mellan riksdagen och regeringen i mål- och resultatfrågor betonade Riksdagskommittén att riksdagen måste vara en kompetent mottagare av resultatredovisningar och kunna ge styrintformation till regeringen som svar på den överlämnade resultatinformationen. Riksdagen har uttalat att det är av stor vikt att formerna för en fördjupad samverkan i resultatdialogen mellan riksdagsutskotten och regeringen utvecklas ytterligare. Inom ramen för denna dialog bör tydliga krav ställas från riksdagens sida om resultatredovisningens form och innehåll.¹³³

Riksdagens utskott har vid olika tillfällen under senare år framfört önskemål angående återrapporteringen av resultat. Regeringen har i budgetpropositionen för 2006 (volym 1) uppgivit att det finns anledning att noga överväga hur intentionerna i lagen om statsbudgeten om regeringens resultatredovisning och riksdagens behov av återrapportering på bästa sätt kan tillgodoses. Regeringen har för avsikt att överväga den fortsatta inriktningen av arbetet med att ta fram en ändamålsenlig form för redovisning av resultatinformation. Regeringen avser att under 2006 återkomma till riksdagen med en redogörelse för den närmare inriktningen av förestående utvecklingsinsatser inom området ekonomisk styrning.

¹³¹ Prop. 2005/06:1, budgetproposition för 2006, utgiftsområde 7, s. 28.

¹³² Prop. 2000/01:1.

¹³³ Förs. 2000/01:RS1, bet. 2000/01:KU23.

Det är viktigt att riksdagens utskott kan delta i det fortsatta utvecklingsarbetet genom en aktiv dialog med regeringen. I det fortsatta utvecklingsarbetet när det gäller det multilaterala utvecklingssamarbetet är det viktigt att säkerställa att riksdagen får en tydlig och tillräckligt preciserad information som grund för sina ställningstaganden.

Referenser

Utredningar och rapporter

- Cedergren, Jan; *PGU och utvecklingssamarbetet*, juni 2005, dnr 2005/47245.
- OECD/Development Co-operation Directorate (DAC); *Review of the development co-operation policies and programmes of Sweden*, 2005.
- Kommissionen för globalt samarbete; *Vårt globala landskap*, 1995.
- Lundborg, Norberg; *Multiöversynen*, 1999-11-16.
- Molander, *Ett fristående utvärderingsorgan för utvecklingssamarbetet*, 2004-06-14.
- MOPAN; *The Multilateral Organisations Performance Assessment Network, The MOPAN Survey 2004, January 14*, 2005.
- Sida Evaluation 03/41, Tom Dahl-Østergaard, David Moore, Paola Rozo; *Sida-funded Projects through UNICEF – Bolivia, 1989–2002*.
- Sida; *Review of Multilateral Work at Sida*, dnr 2005-010172.
- Sida; *Svensk samfinansiering med Världsbanken 1998–2004*, 2005-05-27.
- SOU 1991:48; *Bistånd genom internationella organisationer*.
- SOU 1977:13; *Sveriges samarbete med u-länderna*.
- Statskontoret; *Sverige i världen – en utvärdering av svenskt deltagande i några internationella mellanstatliga organisationer*, 2000:6.
- Riksdagens utredningstjänst; *Utrikesutskottets uppföljning av det multilaterala biståndet – förslag till huvudstudie*, 2005-03-10.
- Riksrevisionen; *Bistånd via ambassader, en granskning av UD och Sida i utvecklingssamarbetet*, RiR 2004:10.
- Riksrevisionsverket; *Sidas multibistöd genom Unicef*, RRV 1996:71.

Riksdagstryck

- Finansutskottets yttrande 2004/05:2y.
- Förslag 2000/01:RR14; *Anslag som regeringen disponerar och fördelar*.
- Förslag 2001/02:RR14; *Den ekonomiska redovisningen av Östersjömiljarden*.
- Förslag till riksdagen 2000/01:RS1; *Riksdagen inför 2000-talet*.
- Konstitutionsutskottets betänkande 2000/01:KU20; *Handläggning av vissa regeringsärenden*.
- Konstitutionsutskottets betänkande 2000/01:KU23; *Riksdagens arbetsformer*.
- Konstitutionsutskottets betänkande 2001/02:KU26; *Östersjömiljarden*.
- Konstitutionsutskottets betänkande 2001/02:KU5; *Anslag som regeringen fördelar och disponerar*.
- Regeringens proposition 1962:100 angående svenskt utvecklingsbistånd.
- Regeringens proposition 1991/92:100, bilaga 4 till budgetpropositionen för 1992.
- Regeringens proposition 2000/01:1; *Budgetproposition för 2001*, Utgiftsområde 7, Internationellt bistånd.
- Regeringens proposition 2002/03:1; *Budgetproposition för 2003*, Utgiftsområde 7, Internationellt bistånd.

Regeringens proposition 2003/04:1; *Budgetproposition för 2004*, Utgiftsområde 7, Internationellt bistånd.

Regeringens proposition 2004/05:1; *Budgetproposition för 2005*, Utgiftsområde 7, Internationellt bistånd.

Regeringens proposition 2005/06:1; *Budgetproposition för 2006*, Utgiftsområde 7, Internationellt bistånd.

Regeringens proposition 2002/03:122; *Gemensamt ansvar – Sveriges politik för global utveckling*.

Regeringens proposition 1977/78:135; *om riktlinjer för internationellt utvecklingssamarbete m.m.*

Regeringens skrivelse 2004/05:54; *Redovisning av verksamheten i Internationella valutafonden, Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna under 2003/04*.

Regeringens skrivelse 2004/05:52; *Regeringens politik för humanitärt bistånd*.

Regeringens skrivelse 2004/05:95; *Sverige i Förenta nationerna*.

Regeringens skrivelse 2002/03:83; *Sverige i Förenta nationerna*.

Regeringens skrivelse 2004/05:4; *Sveriges politik för global utveckling*.

Regeringens skrivelse 2004/05:161; *Sveriges politik för global utveckling*.

Utrikesutskottets betänkande 1978/79:UU1 *med anledning av propositionen 1977/78:135 om riktlinjer för internationellt utvecklingssamarbete m.m. jämte motioner*.

Utrikesutskottets betänkande 2003/04:UU3; *Sveriges politik för global utveckling*.

Utrikesutskottets betänkande 2004/05:UU8; *Verksamheten i Internationella valutafonden, Världsbanken och de regionala utvecklingsfonderna under 2003/04*.

Utrikesutskottets betänkande 2004/05:UU11; *Sveriges politik för humanitärt bistånd*.

Övrigt

Brev från James D Wolfensohn, The World Bank, 2005-03-16.

DAC Network on Development Evaluation; Joint Evaluation: *Recent experiences, lesson learned and options for the future*.

Förordning (1995:869) med instruktion för Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida).

High Level Forum Paris, February 28–March 2. 2005; *Paris Declaration on Aid Effectiveness*.

OECD/DAC; *DAC statistical reporting directives*, (2000)10.

Regeringen; *Svensk UNEP-strategi för perioden 2004–2006*.

Sidas arbets- och beslutsordning.

Sida; 2005-06-08, Beslut nr 2005-1692

Sida; Internrevisionen 00/1, *Sidas uppföljning av projekt som kanaliseras via FN*.

Sida; *Mål och riktlinjer för Sidas verksamhetsplanering för 2006–2009 och årsredovisning för 2005*, 2005-09-20

Sida; *Sweden's Development Co-operation with WHO, a Strategy for the period 2002–2005*.

Sida; *Årsredovisning 2003*.

Sida; *Årsredovisning 2004*.

Utrikesdepartementet; Promemoria 2005-03-30.

Utrikesdepartementet; (*Regleringsbrev för budgetåret 2004 avseende anslag inom Utrikesdepartementets verksamhetsområde*) (Politikområde 8 Internationellt utvecklingssamarbete), Protokoll III:21 vid regeringssammanträde 2003-12-18, UD2003/6.

Utrikesdepartementet; *Regleringsbrev för budgetåret 2005 avseende Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete*.

Utrikesdepartementet; Regeringsbeslut 2005-03-17, UD 2005/13054/GU.

Utrikesdepartementet; *Översyn av Utrikesdepartementets organisation*, 2005-09-15.

Rekommendationer efter översynen av UD:s organisation 14 sept. 05.

Working in Partnership with the ILO, A Swedish Strategy Framework for 2003–2006.

Working in Partnership with UNAIDS, A Swedish Strategy Framework for 2004–2007.

Working in Partnership with UNDP, UNFPA and UNICEF, A Swedish Strategy Framework for 2004–2007.

Working in Partnership with UNESCO, A Swedish Strategy Framework for 2003–2007.

Working in Partnership with UNODC/UNDCP A Swedish Strategy Framework for 2004–2007

<http://www.oecd.org/dataoecd/50/17/5037721.htm>.

www.regeringen.se 5 juli 2005.

www.regeringen.se; *Pressmeddelande 30 juni 2005*.

[www. web.worldbank.org](http://www.web.worldbank.org), 2005-09-28.

Muntliga uppgifter (vid intervju eller per telefon)

Företrädare för Utrikesdepartementet:

Johanna Brismar Skoog

Jan Cedergren

Ulla-Britt Croner

Marie Fransson

Harald Fries

Susanne Jacobsson

Ruth Jacoby

Anne Johansson

Caroline Leijonhufvud

Anders Oljelund

Ingemar Sundqvist

Mikael Ståhl

Jakob Ström

Företrädare för Sida:

Dag Eherenpreis

Staffan Herrström

Gunilla Hesselmark

Wivecka Holmgren
 Göran Holmqvist
 Eva Lithman
 Elisabeth Lewin
 Helena Persson
 Ann Stödberg

Övriga

Gun-Britt Andersson, OECD
 Ylva Mannervik, Ekonomistyrningsverket
 Ulf Rundin, ambassadråd UD f.d. projektledare Nordiska FN-projektet

Bilagor

Bilaga 1 Förkortningsordlista och bidragsgivare

Organisation	Namn engelska	Namn svenska	Bidragsgivare
ACBF	African Capacity Building Foundation	Afrikanska kapacitetsbyggnadsfonden	UD
AfDF	African Development Fund	Afrikanska utvecklingsfonden	UD
AfDB	African Development Bank	Afrikanska utvecklingsbanken	UD
AsDB	Asian Development Bank	Asiatiska utvecklingsbanken	UD, Sida
AsDF	Asian Development Fund	Asiatiska utvecklingsfonden	UD
CICP (ingår numera i UNODC)	Centre for International Crime Prevention	ODCCP:s center för internationellt brottsförebyggande	UD
EBRD	European Bank for Reconstruction and Development	Europeiska utvecklingsbanken	UD
EC	European Commission	Europeiska kommissionen	UD
ECLAC	Economic Commission for Latin America and the Caribbean	FN:s kommission för Latinamerika och Karibien	Sida
EDF	European Development Fund	Europeiska utvecklingsfonden	Sida
ESCAP	Economic and Social Commission for Asia and the Pacific	FN:s ekonomiska och sociala kommission för Asien och Stillahavsområdet	Sida
EU	European Union	Europeiska unionen	Sida
FAO	Food and Agriculture Organization	FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation	Jo, Sida
GEF	Global Environmental Facility	UNEP:s globala miljöfond	UD
GFATM	The Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria	Globala fonden för hiv/aids, tuberkulos och malaria	UD, Sida
GWP	Global Water Partnership		Sida
IAPSO	Inter-Agency Procurement Services Office	FN:s inköpskontor	Sida
IAVI	International Aids Vaccine Initiative		UD

IBDR	International Bank for Reconstruction and Development	Internationella återuppbyggnads- och utvecklingsbanken (Världsbanken)	Sida
ICTP	International Centre for Theoretical Physics		Sida
IDA	International Development Association	Internationella utvecklingsfonden (Världsbanken)	UD, Sida
IDB	Interamerican Development Bank	Interamerikanska utvecklingsbanken	UD, Sida
IFAD	International Fund for Agricultural Development	Internationella jordbruksutvecklingsfonden	UD, Sida
IFC	International Finance Cooperation	Internationella finansieringsbolaget	Sida
IIC	Inter-American Investment Corporation and Multilateral Investment Fund (hör till IDB)		UD
ILO	International Labour Organization	Internationella arbetsorganisationen	N
IMF	International Monetary Fund	Internationella valutafonden	Sida
IDEA	International IDEA	Det internationella institutet för demokrati och fria val	UD
IOM	International Organization for Migration		Sida
IPM	International Partnership for Microbicides		UD
ITC	International Trade Center	UNCTAD/WTO:s internationella handelscentrum	UD, Sida
ITU	International Telecommunication Union	Internationella teleunionen	PTS
Mekong Committee			Sida
NDF	Nordic Development Fund	Nordiska utvecklingsfonden	UD
OAS	Organization of American States		Sida
OECD	Organization for Economic Co-operation and Development	Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling	Sida

PAHO	Pan American Health Of- fice/Regional Of- fice for the Ameri- cas of the WHO	WHO:s regionala kontor för Nord-, Mellan- och Sydameri- ka	Sida
UN/UNO	United Nations	Förenta nationerna	UD
UNAIDS	Joint United Na- tions Programme on HIV/AIDS	FN:s aids-program	UD, Sida
UNCDF	United Nations Capital Develop- ment Fund	FN:s kapitalutvecklingsfond	UD
UNTCA	United Nations Technical Coop- eration Activities		Sida
UNCTAD	United Nations Conference on Trade and Devel- opment	FN:s konferens om handel och utveckling	UD, Sida
UNDCP (ingår numera i UNOCD)	United Nations International Drug Control Pro- gramme	FN:s narkotikakontrollprogram	
UNDP	United Nations Development Programme	FN:s utvecklingsprogram	UD, Sida
UNECA	United Nations Commission for Africa	FN:s ekonomiska kommission för Afrika	Sida
UNEP	United Nations Environment Pro- gramme	FN:s miljöprogram	UD, Sida
Unesco	United Nations Educational Scien- tific and Cultural Organization	FN:s organisation för utbild- ning, vetenskap och kultur	U, Sida
UNFPA	United Nations Population Fund	FN:s befolkningsfond	UD, Sida
UN-Habitat (UNCHS)	United Nations Centre for Human Settlements	FN:s boende- och bebyggel- secenter	UD, Sida
UNHCHR	United Nations High Commis- sioner for Human Rights	FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter	UD, Sida

UNHCR	United Nations High commissioner for Refugees	FN:s flyktingskommissarie	UD, Sida
Unicef	United Nations Children's Fund	FN:s barnfond	UD, Sida
UNIDO	United Nations Industrial Development Organization	FN:s organisation för industriell utveckling	UD, Sida
UNIFEM	United Nations Development Fund for Women	FN:s utvecklingsfond för kvinnor	UD, Sida
UNISDR	United Nations International Strategy for Disaster Reduction		Sida
United Nations Foundation			Sida
University for Peace			Sida
UN-LIREC	United Nations Regional Centre for Peace Disarmament and Development in Latin America and the Caribbean		Sida
UNMAS	United Nations Mine Action Service	FN:s minröjningsenhet	Sida
UNMIK	United Nations Interim Administration Mission in Kosovo	FN:s övergångsadministration i Kosovo	Sida
UNOCH (UN-DHA/UNOCHA)	United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs	FN:s fond för koordinering av humanitärt bistånd till Afghanistan	UD, Sida
UNODC	United Nations Office on Drugs and Crime	FN:s organ mot brott och narkotika	UD, Sida
UNOPS	United Nations Office for Project Services	FN:s kontor för projektjänster	Sida
UNRISD	United Nations Research Institute for Social Development		Sida

UNRWA	United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East	FN:s hjälporganisation för palestinaflyktingar	UD
UNU/WIDER (UN/WIDER)	United Nations University World Institute for Development Economic Research	FN:s institut för forskning om utvecklingsekonomi	Sida
UNV	United Nations Volunteers	FN:s volontärprogram	UD, Sida
UPU	Universal Postal Union	Världspostunionen	PTS
WFP	World Food Programme	Världslivsmedelsprogrammet	UD, Sida
WHO	World Health Organization	Världshälsoorganisationen	S, UD, Sida
WIPO	World Intellectual Property Organization	Världsorganisationen för den intellektuella äganderätten	N, Sida
WMO	World Meteorological Organization	Meteorologiska världsorganisationen	SMHI, Sida
WMU	World Maritime University	Världssjöfartsuniversitetet	Sida
WTO	World Trade Organization	Världshandelsorganisationen	UD, Sida

Bilaga 2 Sveriges ranking i några internationella finansieringsinstitutioner och FN-organ

Sveriges plats bland givarländerna efter senaste påfyllnaden i vissa internationella finansieringsinstitutioners mjuka utlåningsfönster						
Bank (Fond)	Svenskt stöd, miljoner SEK	Rangordning*	Svensk bördeandel ("normal" andel av bas-stödet)	Faktisk svensk andel av totalt vid senaste påfyllnad	Notering	Senaste påfyllnad
Världsbanken (IDA)	6 400	6	2,96 %	4,10 %	Sveriges "normala" bördeandel höjdes under IDA 14 från 2,62 % till 2,96 %, vilket innebar ett stöd till IDA's reguljära verksamhet på 4600 milj. SEK. Därutöver gav Sverige ett extra bidrag på ca 1800 milj. SEK, varav 250 milj. SEK är villkorat.	2005 (IDA 14) för perioden 2006–2008 Skuldsedlar dras 2005–2014
Afrikanska utvecklingsbanken (AfDF)	1 725	6	4,00 %	4,58 %	Bidrag enligt Sveriges "normala" andel i ADF innebar under ADF X 1 504 milj. SEK. Därutöver har Sverige utlovat ett villkorat extra bidrag på ca 221 milj. SEK.	2005 (AfDF X) för perioden 2005–2007 Skuldsedlar dras 2005–2014
Asiatiska utvecklingsbanken (AsDF)	344	12	1,37 %	1,37 %		2004 (AsDF 9) för perioden 2005–2008 Skuldsedlar dras 2005–2014
Inter-amerikanska utvecklingsbanken (FSO)	78	12	1 %	1 %		1994 (FSO 8) 1995–2005 Skuldsedlar dras 1995–2005
Internationella Jordbruksutvecklingsfonden (IFAD)	297	5	6,5 %	6,5 %		2002 (IFAD VI) 2004–2006

* Baseras på faktisk bördeandel

FN-organ	Ranking Basbudget	Ranking Öronmärkt	Ranking Totalt
FN:s utvecklingsprogram, UNDP	5	- ¹³⁴	-
FN:s barnfond, Unicef	3	5	5
FN:s kvinnofond, UNIFEM ¹³⁵	5	12	5
FN:s befolkningsfond, UNFPA	4	2	3
FN:s världslivsmedelsprogram, WFP	10	- ¹³⁶	10
FN:s flyktingkommissarie, UNHCR	-	-	5
FN:s program för boende och bebyggelse, UN-Habitat	4	3	3
FN:s hjälpororganisation för palestinaflyktingar UNRWA	3	5	4
FN:s organ mot brott och narkotika, UNODC ¹³⁷	-	-	3
FN:s hiv/aids program, Unids ¹³⁸	4	12	4

¹³⁴ Uppgifter avseende öronmärkta bidrag till UNDP finns ej tillgängliga för närvarande.

¹³⁵ Uppgifter för 2003.

¹³⁶ Öronmärkta bidrag finns ej på samma sätt i WFP och är därför inte redovisade.

¹³⁷ Uppgifter avseende uppdelning mellan basbidrag och öronmärkta bidrag är i UNODC ej tillämpliga.

¹³⁸ Uppgifter för 2003.

Bilaga 3 Svenska bidrag till multilaterala organisationer 2002–2004

Organisation	Sida			UD			Övriga		
	2002	2003	2004	2002	2003	2004	2002	2003	2004
ACBF				5,3	27,2	5,2			
AfDB				10,8	9,0	8,6			
AfDF				351,0	241,0	437,0			
AsDB	5,1	13,2	64,3	66,6					
AsDF				64,1	114,2	103,2			
EBRD	7,5	6,0	6,0						
EC				757,0	798,0	961,0			
ECLAC	6,9	3,3	3,2						
EDF				303,9	193,8	692,9			
ESCAP	-0,3								
EU			24,1						
FAO	61,4	90,1	95,3				17,5	14,6	14,8
GEF				49,3	136,8	131,9			
Globala fonden				200,0	100,0	361,0			
GVP		11,0	11,0		3,8	3,6			
Habitat/UNCHS	20,0	10,3	14,8						
IAPSO		1,4							
ICTP	9,0	7,0	7,0						
IDA				684,2	860,2	1 236,5			
IDB		10,7	37,3	2,1	4,9	9,3			
IDB Special Oper.									
Fund					12,4	12,4			
IDEA				41,0	41,1	43,1			
IFAD	0,7	4,0	5,3	191,0	179,9	109,0			
IIC				4,4	3,8	3,4			
ILO	55,2	28,3	36,8				3,6	3,3	3,2
IMF	10,0		10,0						
IOM	15,9	48,9	52,0	2,6	2,5	2,4			
ITC	1,5	1,1	0,8	10,0	8,5	12,5			
ITU							2,8	2,9	1,7
Mekong Committee	12,4	10,2	9,5						
Montrealprotokollet				12,1	15,8	15,8			
NDF				206,2	183,6	172,7			
OAS	32,6	30,4	29,4						
OECD			25,8		2,0	4,2			
PAHO	46,0	25,8	21,4						
UN/FN	53,0	26,8	4,8	14,3	14,9	14,8			
UN/WIDER		1,8	4,3						
UNAIDS	53,1	4,9	9,8	20,0	60,0	129,0			
UNCDF				50,0	50,0	50,0			
UNCHR	4,5								
UNCTAD	4,5	4,0	3,7	2,0	9,5	9,4			
UNDP	799,0	377,8	534,2	10,3	279,5	653,7			
UNECA	10,0	10,9	10,0						

UNEP	17,5	7,6	18,8		0,9	0,5			
Unesco	26,2	40,1	42,4				8,6	7,8	5,7
UNFPA	167,0	15,3	12,1	20,0	205,0	293,6			
UN-Habitat				7,0	8,0	12,0			
UNHCHR	12,5	10,5	25,5						
UNHCR	55,0	72,0	13,4	196,9	400,0	430,0			
Unicef	671,0	403,5	696,4	11,0	301,0	347,7			
UNIDO	0,5	2,0		9,0	8,5	9,5			
UNIFEM			15,5	14,0	14,0	16,0			
UNISDR		4,5	6,5						
United Nations									
Foundation			8,0						
University for Peace		3,5	5,5						
UN-LIREC			4,0						
UNMAS		10,0							
UNMIK		7,2							
UNOCHA	90,0	93,4	100,1	12,0	12,5	15,0			
UNODC	41,5				38,5	105,0			
UNOPS	7,2		23,8						
UNRISD	10,0	13,0	12,0						
UNRWA				170,0	175,0	195,0			
UNTCA	6,2	0,8	5,7						
UNV	1,1	-3,5	0,3	3,0	3,0	3,0			
UPU							0,6	0,6	0,6
WFP	50,0	35,2	99,0	210,0	210,0	290,0			
WHO	126,4	109,7	132,8			252,6	30,3	25,2	19,8
WIPO		0,2					0,1	0,1	0,1
WMO							0,2	0,2	0,1
WMU	25,0	22,8	25,0						
WTO	7,4	10,0	10,0	8,0	7,5	4,5			
Världsbanksgruppen	402,0	442,5	625,8						
Övrigt			-0,4						
Totalt	2 924,5	2 028,2	2 903,0	3 719,1	4 736,3	7 157,0	63,7	54,7	46,0

Bilaga 4 Gruppering av multilaterala organisationerGrupp¹

Internationella finansiella institutioner:

ACBF	1
AfDB	1
AfDF	1
AsDB	1
AsDF	1
IADB/IDB	1
IBRD	1
IDA	1
IDB	1
IIC/IDB	1
IMF	1
NDF	1
Världsbanksgruppen ²	1

FN:s Fackorgan:

FAO	1
IFAD	1
ILO	1
ITU	1
PAHO (WHO)	1
Unesco	1
UPU	1
WHO	1
WIPO	1
WMO	1
WMU	1

FN, dess fonder och program:

CICP ³	1
ECLAC	1
ESCAP	1
UN-Habitat/UNCHS	1
UN/FN, UNO	1
UNAIDS	1
UNCDF	1
UNCTAD	1
UNOCHA (UN-DHA)	1
UNDP	1
UNEP	1
UNFPA	1
UN-Habitat	1
UNHCHR	1
UNHCR	1
Unicef	1
UNIDO	1

UNIFEM	1
UNODC (där CICP och UNDCP ingår)	1
UNRWA	1
UNV	1
WFP	1
Övriga FN-organ:	
GEF	1
IAPSO	1
ITC	1
Montrealprotokollet	1
OAS	1
UN/WIDER	1
UNECA	1
UNHCHR	1
UNISDR	1
United Nations Foundation	1
UN-LIREC	1
UNMAS	1
UNMIK	1
UNOPS	1
UNRISD	1
UNTCA	1
WTO	1
Övrigt:	
EBRD	1
EC	1
EDF	1
EU	1
Globala fonden	1
GWP	1
IDEA	1
ICTP	1
IOM	1
Mekong Committee	1
OECD	1
University for Peace	1

Sa 75

1 Grupperingen av organisationerna har genomförts i samråd med UD och Sida.

Det innebär bl.a. att benämningar på organisationer i Sidas årsredvisning i vissa fall har ändrats eller uppdaterats.

2 Sida utbetalar bidrag till IBDR/IDA, IFC, World Bank Institute/WBI.

3 CICP ingår i UNODC men har en egen budget och ett eget styrande organ.